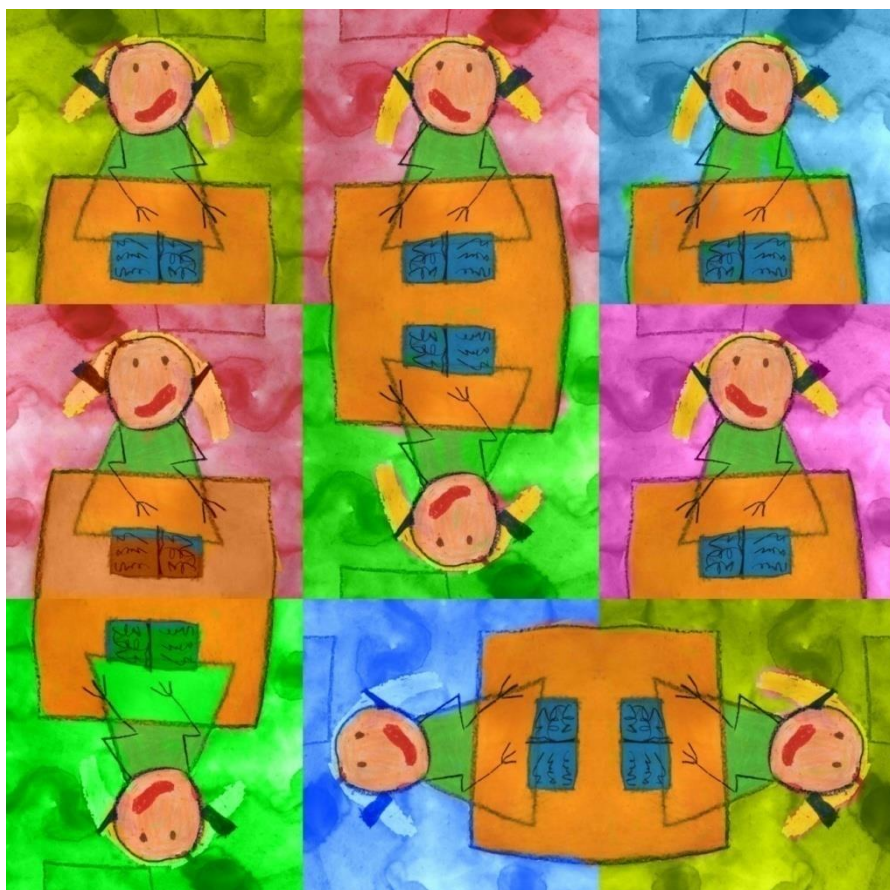

RAAHEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

VUOSILUOKILLE 1-9 1.8.2016 ALKAEN

Rebecca Kämäräinen 1A Harakkamäen koulu

Opetussuunnitelman lukijalle

Raahen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu vuosiluokille 1-9 ja otettu käyttöön 1.8.2016 alkaen. Opetussuunnitelmaa arvioidaan ja tarkistetaan jatkuvasti. Opetussuunnitelmatyön ohjausryhmä vastaanottaa lukuvuoden aikana korjaushuomautukset ja tarvittavat lisäykset.

Paikallinen opetussuunnitelman on suunniteltu rakenteeltaan yhdenmukaiseksi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 22.12.2014 kanssa. Näin on käyttäjän helppo vertailla perusteita ja paikallista opetussuunnitelmaa.

Sisällysluettelosta pääsee suoraan haluttuun osioon painamalla Ctrl-näppäintä ja napsauttamalla hiiren vasemmalla painikkeella otsikkoa.

Opettajilla on käytössä Verkko-opetussuunnitelma, jossa on paikallisen opetussuunnitelmateks-
tin lisäksi tukimateriaaleja. Verkko-opetussuunnitelman lukemiseen tarvitaan koulu.raahe.fi-
muotoa oleva Google-tunnus ja se löytyy Googlen Sivustot-palvelusta.

SISÄLLYS

SISÄLLYS	1
1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA.....	7
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	7
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	8
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	9
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	10
2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	11
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	11
2.2 Perusopetuksen arvoperusta	12
2.3 Oppimiskäsitys.....	14
3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	16
3.1 Perusopetuksen tehtävä	16
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	17
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	18
4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI.....	26
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	26
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	27
4.2.1 Raahen opetustoimen tasa-arvosuunnitelma	30
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	30
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	32
5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	35
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä.....	35
5.2 Yhteistyö.....	36
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	38
5.4 Opetuksen järjestämistapoja.....	41
5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu	41
5.4.2 Yhdysluokkaopetus	41
5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	42
5.4.4 Joustava perusopetus.....	43
5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa	46
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	46
6 OPPIMISEN ARVIOINTI	50
6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri	50

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet	51
6.3 Arvioinnin kohteet	52
6.4 Opintojen aikainen arviointi.....	54
6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana.....	54
6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä	55
6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	57
6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa.....	58
6.5 Perusopetuksen päättöarviointi.....	59
6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen	60
6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi	61
6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät	62
6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.....	66
7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI.....	67
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	67
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	68
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	69
7.2 Yleinen tuki.....	70
7.3 Tehostettu tuki	71
7.3.1 Pedagoginen arvio	72
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana.....	73
7.4 Erityinen tuki	75
7.4.1 Pedagoginen selvitys.....	76
7.4.2 Erityisen tuen päätös	78
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	79
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	81
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	82
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	85
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	86
7.5.1 Tukiopeus.....	86
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus.....	87
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.....	88
8 OPPILASHUOLTO	90
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	91
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.....	92

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	93
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat.....	96
9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ.....	97
9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset.....	97
9.2. Romanit.....	98
9.3. Viittomakieliset.....	98
9.4. Muut monikieliset oppilaat	99
10 KAKSIKIELINEN OPETUS	100
10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia.....	100
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus.....	102
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus.....	104
11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA OPETUS	105
11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet	105
12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA	106
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	106
12.2 Valinnaiset aineet	107
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät.....	107
13 VUOSILUOKAT 1-2	109
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä.....	109
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2.....	110
13.3 OPPIAINEET VUOSILUOKILLA 1-2.....	113
13.3.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS.....	114
13.3.1.1 SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS.....	116
13.4.2 SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS.....	122
13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI.....	129
13.4.3 VIERAAT KIELET	130
13.4.4 MATEMATIIKKA.....	132
13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI	137
13.4.6 USKONTO.....	142
13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	153
13.4.8 MUSIIKKI	156
13.4.9 KUVATAIDE	161
13.4.10 KÄSITYÖ	166
13.4.11 LIIKUNTA.....	171

13.4.12 OPPILAANOHAUS.....	180
14 VUOSILUOKAT 3-6	182
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä.....	182
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6	183
14.3 OPPIAINEET VUOSILUOKILLA 3-6.....	187
14.3.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS.....	187
14.3.1.2 SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS.....	190
14.3.1.3 SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS.....	202
14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI B1	217
14.4.3 VIERAAT KIELET, ENGLANTI A1	224
14.4.4 MATEMATIIKKA	236
14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI	246
14.4.6 USKONTO.....	261
14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO.....	274
14.4.8 HISTORIA	281
14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI	285
14.4.10 MUSIIKKI.....	290
14.4.11 KUVATAIDE	299
14.4.12 KÄSITYÖ	309
14.4.13 LIIKUNTA.....	321
14.4.14 OPPILAANOHAUS.....	337
15 VUOSILUOKAT 7-9	340
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe, vuosiluokkien 7-9 tehtävä sekä siirtymävaihe toiselle asteelle	340
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9	341
15.3 OPPIAINEET VUOSILUOKILLA 7-9.....	346
15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS.....	346
15.4.1.2 SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS.....	349
15.4.1.3 SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS.....	361
15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI B1	373
15.4.3 VIERAAT KIELET	382
15.4.3.1 ENGLANTI A1.....	382
15.4.3.2 SAKSA B2.....	394
15.4.4 MATEMATIIKKA	400
15.4.5 BIOLOGIA.....	410

15.4.6 MAANTIETO	418
15.4.7 FYSIIKKA.....	426
15.4.8 KEMIA	435
15.4.9 TERVEYSTIETO	443
15.4.10 USKONTO	455
15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	463
15.4.12 HISTORIA.....	468
15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI	473
15.4.14 MUSIIKKI	478
15.4.16 KÄSITYÖ	483
15.4.15 KUVATAIDE	487
15.4.17 LIIKUNTA.....	492
15.4.18 KOTITALOUS.....	505
15.4.19 OPPILAANOHAUS	513
LIITTEET	523
Liite 1 Perusopetuksen tuntijako.....	523
Liite 2 Raahen kaupungin perusopetuksen tuntijako	524
Liite 3 Kirjainmallit, numerot ja matemaattiset merkit	525
Liite 4 Perusopetuksen lukuvuositodistukset ja niiden liitteet	528
Liite 5 Työskentelytaidot.....	528
Liite 6 Käyttäytyminen	528
Liite 7 Käytöksen portaat	529
Liite 8 Poissaolon portaat	530
Liite 9 Kurinpitokäytännöt Raahen opetustoimessa	531
Liite 9 Oppilaan tarkastus ja kiellettyjen tavaroiden poisotto	534

1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta[1]. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan[2]. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lain-säädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

[1] Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

[2] Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä[1]. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- varhaiskasvatussuunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma[2]
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma[3]
- Naisten ja miesten välisen tasa-arvolain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma [4]
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten[5]. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheyttynä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan[6]. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.[7]

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitel-

mien valmisteluun[8]. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa[9]. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta[10]. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

[1] Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

[2] Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

[3] Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §

[4] Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014) 5a §

[5] Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

[6] Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17 a § (642/2010)

[7] Perusopetusasetus 9 §

[8] Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

[9] Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

[10] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.[1] Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä[2]. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

[1] Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

[2] Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Raahessa otetaan käyttöön yksi suomenkielinen kuntakohtainen opetussuunnitelma. Koulut tekevät tarkennuksia toimintaansa lukuvuosisuunnitelmaan. Raahen kaupungin opetussuunnitelman rakenne noudattelee suurimmaksi osaksi valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden rakennetta. Kuntakohtainen opetussuunnitelma julkaistaan kaupungin verkkosivuilla. Opettajille on oma Verkko-opetussuunnitelma-työkalu Googlen Sivustot -palvelussa, jossa voidaan julkaista opetussuunnitelmaa tukevaa materiaalia.

Huoltajille ja koulujen sidosryhmille tarjottiin opetussuunnitelmaprosessin aikana mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman arvopohjan laadintaan. Koulut ovat osallistuneet paikallisen opetussuunnitelman yleisen osan tekoon. Opetussuunnitelmatyöryhmä lähetti kouluille tehtäviä, joiden vastauksia hyödynnettiin paikallisen tekstin laadinnassa. Opetustoimen johtoryhmä valmistelee kolmen vuoden sisällä opetussuunnitelman käyttöönotosta kyselyn henkilöstölle ja huoltajille. Kyselyssä arvioidaan opetussuunnitelman toimivuutta, arvoperustan ja oppimiskäsitteiden toteutumista sekä toimintakulttuurin kehittymistä. Kommentit huomioidaan ja tarvittaessa opetussuunnitelmaa päivitetään. Oppilaat osallistuvat opetussuunnitelman kehittämiseen koulutasolla arkipäivän toiminnassa sekä oppilaskuntatoiminnan kautta.

Opetussuunnitelman laadintavaiheessa esiopetus, varhaiskasvatus ja perusopetus ovat olleet tiiviisti yhteistyössä oppilashuollon sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta. Toinen aste on ollut mukana oppilashuollon luvun osalta. Myös oppiaineryhmissä on ollut mukana lukion edustajia. Oppiaineryhmät etsivät omalle aineelle sopivia yhteistyökumppaneita ja sidosryhmiä.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa on huomioitu seuraavat suunnitelmat:

- Raahen kaupungin opetustoimen strategia
- Tieto- ja viestintätekniikka -strategia
- Kansainvälisyysstrategia
- Oppilashuoltosuunnitelma
- Varhaiskasvatuksen suunnitelma
- Esiopetuksen opetussuunnitelma
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Kestävän kehityksen suunnitelma
- Koulun turvakansion sisältämät suunnitelmat

Koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma laaditaan erillisenä asiakirjana, joka liitetään lukuvuosisuunnitelman liitteeksi. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

Raahessa opetus järjestetään pääosin ainejakoisena ja vuosiluokittain etenevänä. Opetustoimenjohtajan päätöksellä yksittäisen oppilaan opetus voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti oppilaan omaan opinto-ohjelmaan perustuvana opiskeluna (ks. 5.4 ja 5.6). Kielten opetuksessa noudatetaan Raahen kaupungin perusopetuksen kieliohjelmaa (ks. esim. 15.4.2) Tarvittaessa opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena. (ks. 5.4 ja 5.6)

2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.[1]

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävästä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä[2]. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet[3]. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut[4]. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki[5]. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön[6]. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.[7]

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella[8]. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.[9]

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustuksen ihmisoikeuksien merkittävydestä[10]. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus[11]. Saamelaiden oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista[12].

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suoje-

luun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

[1] Perusopetuslaki 3 § 2 ja 3 mom.

[2] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

[3] Perusopetuslaki 30 § 2 mom.

[4] Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

[5] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

[6] Perusopetuslaki 29 § 1 mom.

[7] Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

[8] Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom. ja yhdenvertaisuuslaki 6 § 1 mom.

[9] Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 §

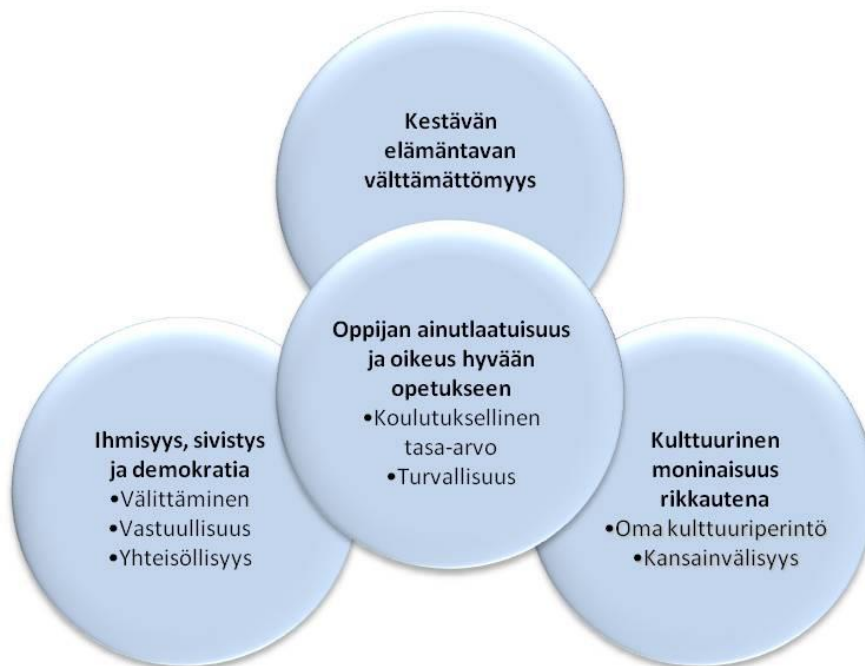
[10] YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

[11] YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59–60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85–86/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

[12] YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Raahan perusopetuksen arvoperusta on laadittu Perusopetuksen opetussuunnitelman arvoperustaa mukaillen.

Kuva 1. Raahan perusopetuksen arvoperusta

Arvokeskusteluja käydään säännöllisesti koulutyön aikana esimerkiksi

- huoltajien kanssa vanhempainilloissa
- opettajainkokouksissa
- koulun oppilashuoltoryhmän kokouksissa, joihin voidaan kutsua esimerkiksi vanhempainyhdistyksen ja oppilaskunnan edustajia
- oppilaiden kanssa tuntikeskusteluissa
- koulujen järjestyssääntöjen päivittämisen yhteydessä.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mitaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että koulu yhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveille kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista. Koulutuksellinen tasa-arvo toteutuu siten, että jokaiselle oppilaalle taataan hänen oppimisedellytystensä mukainen opetus, tukitoimet ja materiaalit koulusta riippumatta.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäemyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääntelyyn ja vastuunottoon omasta toiminnasta, koulun toiminnan tukemisesta sekä omasta ja muiden hyvinvoinnista. Oppilaan kasvussa tulee tukea yhteisöllisyyttä ja kasvua yhteiskunnan jäseneksi.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton. Raahan kaupungissa painotetaan yhteisöllisyyttä, toisten huomioon ottamista ja välittämistä, mikä tulee näkyä koulun arjessa. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle. Peruskoulun käytyään oppilas tuntee paikallista kulttuuriperintöä, joka antaa perustan monikulttuuriseen maailmaan ja kansainvälisyyteen kasvamiseen.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävä kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävä elämäntavan omaksumiseen. Kestävä kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajuutuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävä kehitys huomioiden.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakkoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua. Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Kuva 2. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuri-perinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa[1]. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatustieteet sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

[1] Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntyneen tarpeen näkee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisyhteiskunnan toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Kuva 3. Laaja-alainen osaaminen (Opetushallitus)

Jokaiseen oppiaineeseen on kirjattu, mihin laaja-alaisen osaamisen alueeseen opetettava aines liittyy. Opettajan vastuulla on suunnitella opetus niin, että laaja-alaisen osaamisen tavoitteet mahdollistuvat. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa painotetaan lukuvuositain valittua laaja-alaisen osaamisen aluetta. Koulukohtaisessa arviointilomakkeessa arvioidaan, miten monialainen oppimiskokonaisuus on tukenut valittuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi

tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistetaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle. Raahessa painotetaan opiskelutaitojen opettamista. Jokaisessa oppiaineessa opetetaan kyseiseen aineeseen sopivat työskentely- ja opiskelutavat henkilökohtaiset oppimistyylit huomioon ottaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudat-

tamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden. Oppilaille opetetaan ja tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella taitoja ja käytöstapoja, jotka auttavat kohtaamaan erilaisia ryhmiä ja ohjaavat toimimaan sivistyneesti monenlaisissa tilanteissa ja tilaisuuksissa.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista. Raahessa opetetaan ja harjoitellaan taitoja ja käytöstapoja, jotka auttavat kohtaamaan erilaisia ryhmiä ja ohjaavat toimimaan sivistyneesti monenlaisissa tilanteissa ja tilaisuuksissa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakkoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. Turvallisuusteemaa painotetaan Raahen perusopetuksessa.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämäntilanteilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toiminta-

periaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta sekä piiloviestintää. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilaille on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella

- 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuosten laadinnassa.
- 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.
- 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.
- 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa. Erilaiset vuorovaikutteiset sovellukset, joissa opettaja voi valvoa oppilaiden toimintaa, tukevat yksin ja ryhmässä työskentelyä ajasta ja paikasta riippumatta. Samalla opettaja voi ohjata oppilaita oikeanlaiseen viestintään verkossa.

Opetuksessa otetaan erityisesti huomioon tieto- ja viestintäteknisten laitteiden sekä sovellusten asiallinen käyttäminen. Ohjataan miettimään missä, milloin ja miten teknologiaa on soveliasta käyttää. Yksityisyyden suojaamista ja toisen ihmisen kunnioittamista korostetaan.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Oppilaille annetaan realistinen kuva yrittäjyydestä ammattina. Myös yrittämisen riskit on otettava opetuksessa esille. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Kouluissa esitellään yritysten toimintaa esimerkiksi kutsumalla yrittäjiä koululle, yritysvierailuilla tai etäopetuksen avulla. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomaataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä

riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä oman ja muiden työn ja niiden tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaa-
misperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Oppilaskuntatoiminta opettaa oppilaille osallisuutta ja demokratian periaatteita. Jokaisella kouluuyhteisön jäsenellä on mahdollisuus osallistua koulun arjen suunnitteluun ja toteutukseen sekä vastuunottoon niistä. Samalla harjoitellaan yhteiskunnallista vaikuttamista.

4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun[1]. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

[1] Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle koulussa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä. Koulut toteuttavat toimintakulttuurin kehittämistä ja arviointia muun muassa kehityskeskusteluissa ja yleisissä oppilashuollon kokouksissa.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen. Kouluissa on mahdollistettava yhteistyön tekeminen esimerkiksi huomioimalla asia lukujärjestyksissä, opettajien yhteissuunnittelussa sekä kannustamalla yhdessä tekemiseen. Tässä koulun johdon rooli on tärkeä.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaisesta koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilaille on yhdenvertainen mahdollisuus saada tarvitsemaansa ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Tämä vaatii lukuvuoden suunnittelua keskeisiltä osin jo hyvissä ajoin. Esimerkiksi monialaiset oppimiskokonaisuudet on suunniteltava jo edellisenä lukuvuonna. Kuulluksi tuleminen

ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Oppilaita kuullaan esimerkiksi yleisissä oppilashuoltopalavereissa. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko koulu yhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä[1]. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluajana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaalille sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

[1] Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

4.2.1 Raahen opetustoimen tasa-arvosuunnitelma

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. [2]

Laki velvoittaa myös kouluja toimimaan näiden tavoitteiden edistämiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Raahen opetustoimessa tasa-arvosuunnitelma laaditaan koulukohtaisesti vuosittain syksyllä osana lukuvuosisuunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelmaan kirjataan lyhyesti

1. arvio edellisen lukuvuoden tasa-arvotyön toimenpiteistä ja niiden toimivuudesta,
2. arvio koulun nykyisestä tasa-arvotilanteesta sekä
3. konkreettiset toimet, joilla tasa-arvoa edistetään alkaneena lukuvuonna.

Keskeistä suunnitelmassa on huomioida koulun arki: Tuetaanko opetuksella yhdenvertaisesti kaikkien oppilaiden oppimista ja hyvinvointia? Kohdellaanko oppilaita tyttöinä ja poikina vai lapsina? Vahvistavatko valitut oppimateriaalit stereotyyppisiä sukupuolirooleja? Vaikuttaako sukupuoli oppimissuoritusten arviointiin? Käsitelläänkö koulussa avoimesti sukupuolisuuteen liittyviä asioita? Kokevatko kaikki olonsa turvalliseksi koulussa?

Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilökunnan ja oppilaitten kanssa. Koulut voivat päättää itse, miten yhteistyö käytännössä toteutetaan. Tasa-arvosuunnitelma on asiakirja, jolla työtä suunnitellaan ja raportoidaan. Tärkeintä on saada tasa-arvotyö osaksi koulun arkea ja toimintakulttuuria.

[2]Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, 1§

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta[1]. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittä-

tämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella. Opetuksessa huomioidaan paikalliset erityispiirteet, kuten merellisyys, terästeollisuus ja sen alihankkijat sekä kaupungin historia.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalustettuihin, varustettuihin ja välineisiin on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilas käyttää aktiivisesti pilvipalveluita oppimisympäristönä. Pilvipalvelut tukevat tiedon avointa jakamista sekä oppimisen aikaista arviointia. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet[2]. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon koulu yhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä[3]. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tun-

teviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsenyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä. Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa luvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

[2] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

[3] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot

ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimis-kokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Koulut kirjaavat oppimiskokonaisuuksien suunnitelman ja arvioinnin lukuvuosisuunnitelmaansa. Lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön

- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä. Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kuva 4. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävää elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista. Koulun oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan lukuvuosittain oman koulun käytänteet ja erityispiirteet turvallisen koulupäivän luomiseksi sekä huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjataan myös mahdollinen toiminta oppilashuollon yhteistyötahojen kanssa. Muiden koulun ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävä yhteistyö kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus[1]. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä.

Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti[2]. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaille vain tilapäisesti erityisestä syystä[3]. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

[1] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

[2] Perusopetuslaki 35 § 2 mom.

[3] Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun[1]. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä. Koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan oppilaiden osallistamiseen liittyvät lukuvuosikohtaiset suunnitelmat.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista.[2] Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa[3]. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen ke-

hittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.[4] Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista[5]. Raahessa oppilaiden poissaolot kirjataan Wilmaan ja niitä seurataan poissaolon portaiden mukaisesti. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Näitä keskusteluja käydään esimerkiksi koulujen vanhempainilloissa ja erilaisissa vanhempaintapaamisissa.[6] Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa (ks. luku 7). Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Raahessa pääsääntöisenä kodin ja koulun välisenä yhteistyökanavana toimii Wilma-sovellus.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempainverkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen vä-

listä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Raahessa esiopetus toimii sekä varhaiskasvatuksen että opetustoimen alaisuudessa. Erityisen tuen päätökset hyväksyy kaikille esikoululaisille opetustoimenjohtaja.

Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää. Paikalliset nivelvaihesuunnitelmat löytyvät vuosiluokkakokonaisuuksien ensimmäisistä luvuista. Raahessa koulut kirjaavat yhteistyötahonsa ja -tapansa lukuvuosisuunnitelmaan.

[1] Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

[2] Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

[3] Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

[4] Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)

[5] Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.[1]

Käytöksen- ja poissaolon portaat (Liitteet 7 ja 8) ovat pohjana kurinpitomenettelylle. Raahen kaupungissa on yhteinen ohjeistus kasvatuskeskustelujen ja kurinpitotoimien (Liite 9) käyttöön.

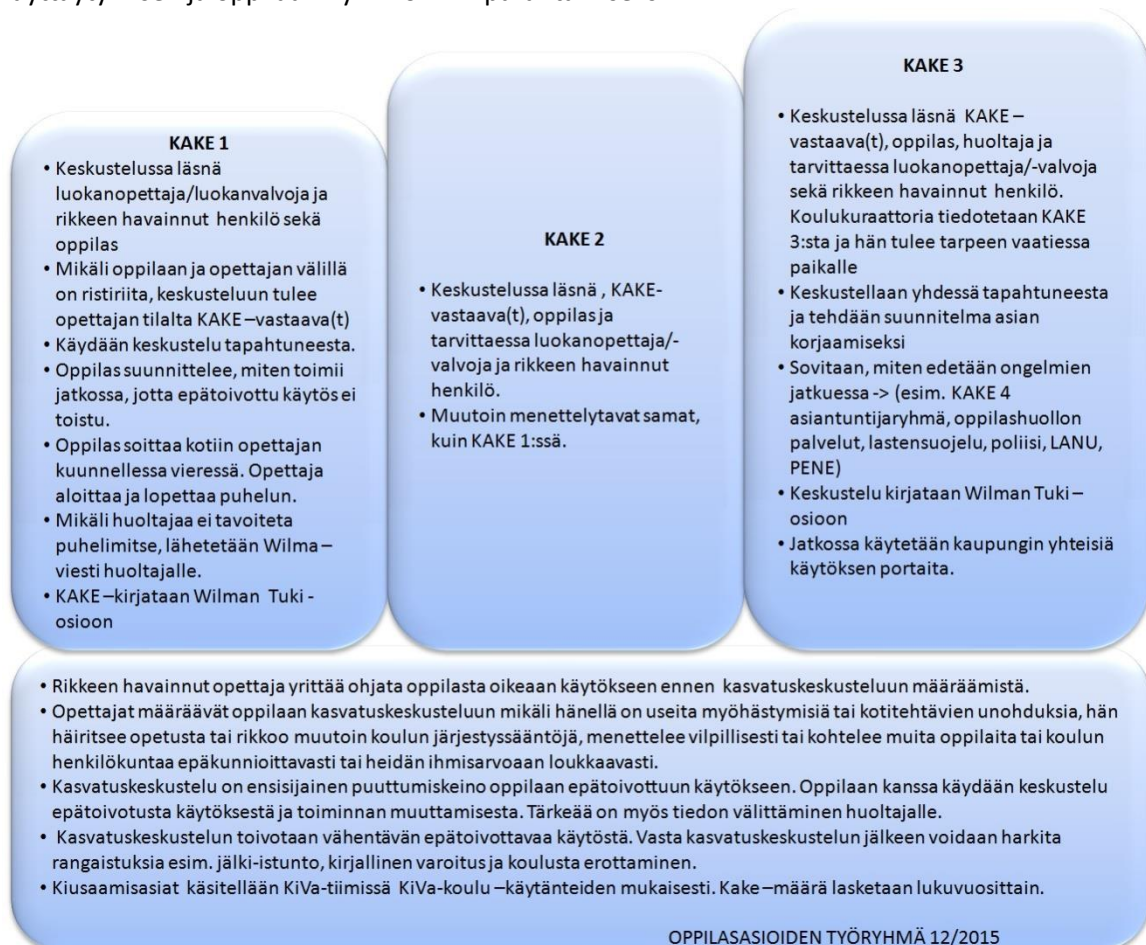
Huoltajia kuullaan ja heille tiedotetaan kasvatuskeskustelu- ja kurinpidollisista käytänteistä muun muassa vanhempainilloissa ja vanhempainyhdistysten kautta sekä Wilma-tiedotteilla. Kaikki koulut käyttävät yhteisiä ohjeistuksia soveltaen ne sopimaan olemassa oleviin koulun käytänteisiin, kuitenkin varmistaen lain täyttyminen. Oppilasasioiden työryhmä tai muu erikseen sovittu työryhmä päivittää kaupungin yhteisen ohjeistuksen tarvittaessa. Päivitetty ohjeistus toimitetaan tiedoksi kaupungin sosiaalitoimeen.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja

kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Kasvatuskeskustelu

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kuva 5. Kasvatuskeskustelumenettely Raahen opetustoimessa

Opettaja voi määrätä oppilaan kasvatuskeskusteluun tarpeen vaatiessa. Kasvatuskeskustelun pitää opettaja tai koululla sovittu kasvatuskeskustelutiimi. Keskustelut pidetään mahdollisuuksien mukaan opettajien työajalla ja rehtori mahdollistaa tämän koulun sisäisin järjestelyin. Kasvatuskeskustelun syy tiedotetaan keskustelun pitäjille suullisesti tai kirjallisesti. Keskustelu kirjataan Wilmaan, jossa se säilyy oppilaan koulussaoloajan. Kasvatuskeskusteluja tarkastellaan koulun oppilashuoltoryhmässä lukukausittain ja mietitään keinoja puuttua ilmenneisiin ongelmiin.

Koulun oppilashuoltoryhmä seuraa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta vuosittain yleisessä oppilashuoltokokouksessa.

Kasvatuskeskustelua käytetään Raahessa seuraavien asioiden toistuessaa:

- järjestyssääntöjen rikkominen
- epäasiallinen käytös
- kotitehtävien laiminlyönti
- myöhästely

Oppilas määrätään kasvatuskeskusteluun välittömästi:

- fyysinen ja sanallinen uhkailu
- fyysinen ja henkinen väkivalta
- tupakointi
- tupakkavälineiden ja muiden päihteiden hallussapito ja käyttö
- luvaton poistuminen koulun alueelta
- luntaaminen ja muu tahallinen vilppi (plagiointi ja nimikirjoituksen väärentäminen)
- tahallinen koulun tilojen/välineistön rikkominen
- muut koulunkäyntiä vaarantavat ja välitöntä
- puuttumista vaativat tilanteet
- seksuaalinen ahdistelu

Poliisiin ja lastensuojeluun otetaan yhteyttä seuraavissa tapauksissa:

- päihteiden hallussapito, myynti ja käyttäminen sekä niiden vaikutuksen alaisena oleminen
- raaka väkivalta
- vakava uhkaus
- terä- ja ampuma-aseiden yms. hallussapito
- toistuva tupakointi
- varkaus
- muut turvallisuutta vakavasti vaarantavat tilanteet

Kurinpäidolliset keinot

Kurinpäidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevää oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.[2]

Opetustoimen yhteinen ohjeistus kasvatuskeskustelujen ja kurinpitotoimien käyttöön käydään läpi lukuvuosittain opettajien kanssa. Mikäli henkilökuntaa vaihtuu kesken lukuvuoden, uudet työntekijät perehdytetään ohjeistukseen. Ohjeistuksen päivitykset esitellään rehtorikokouksessa ja rehtorit tiedottavat omia työyhteisöjään. Ohjeistus löytyy Raahen opetustoimen nettisivuilta ja Koulun turvakansiosta.

[1] Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

[2] Perusopetuslaki 36 (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013)

[3] Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

[4] Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet, olosuhteet ja paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Raahessa vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään vain yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Tavallisimmin sitä käytetään myöhään maahan tulleiden oppilaiden opintojen järjestämisessä tai mikäli oppilaalla on ollut paljon poissaoloja. Koulu tekee perustellun anomuksen yhteistyössä huoltajan kanssa. Anomus toimitetaan opetusvirastoon erityisopetuksen koordinaattorille. Opetustoimenjohtaja tekee asiasta hallinnollisen päätöksen perusopetuslain 18 §:n nojalla[3].

Eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Opinto-ohjelma kirjataan oppimissuunnitelmaan. Opinto-ohjelmassa määritellään opintokokonaisuudet kullekin oppiaineelle. [1] Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle ao. oppiaineissa ja opinnoissa kokonaisuutena. Oppimissuunnitelmassa määritellään, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia sekä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta[2]. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

[1] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

[2] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

[3] Perusopetuslaki 18 §

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa ko-

konaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssieittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Myös oppilaan vuosiluokkakohtainen minimituntimäärä tulee täyttyä. Yhdysluokkaopetuksen järjestämisestä ja mahdollisesta opetustuntien tasaamisesta päätetään koulukohtaisesti ja kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Lisäksi etäopetusta voidaan käyttää oppilaan pitkän poissaolon aikana. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Raahessa etäyhteyksiä hyödyntävä opetus järjestetään pääsääntöisesti Google Apps for Education -palveluiden avulla. Koulujen tieto- ja viestintäteknikkavastaavat koulutetaan Google Hangouts-videoneuvotteluohjelman käyttöön. Koulujen tieto- ja viestintäteknikkavastaavat saavat tarvittaessa tukea Tvt-kehittämisyöryhmältä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen

laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Raahan etäopetusmalli sairaan lapsen etäopetukseen ja etäopetukseen muiden pitkien poissaolojen aikana

Tilanteissa, joissa yksittäinen oppilas joutuu olemaan poissa normaalista luokkatyöskentelystä joko fyysisen tai psyykkisen sairauden vuoksi, etäopetuksen järjestäminen toteutetaan seuraavasti:

1. Sairaudesta johtuva yhtäjaksoinen poissaolo on pitkä, vähintään 2 viikkoa, tai oppilas pystyy osallistumaan vain osaan oppitunneista pidemmän ajanjakson aikana,
2. Etäopetuksen järjestäminen käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä, joka tekee vapaamuotoisen anomuksen opetustoimenjohtajalle. Anomuksen liitteenä tulee olla huoltajan toimittama lääkärintodistus, jossa yksilöidään etäopetuksen tarve.
3. Etäopetuksesta tehdään hallinnollinen päätös, (pätös erityisistä opetusjärjestelyistä, §18) joka tehdään korkeintaan lukuvuodeksi kerrallaan.
4. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa määritellään, miten hänen koulunkäyntinsä järjestetään. Myös yhteistyötahot (esim. lääkäri, psykologi, terapeutti) pitää saada mukaan opetuksen suunnitteluun.

Etäopetusta voidaan järjestää myös esimerkiksi pitkän lomamatkan tai muun ns.vapaaehtoisen poissaolon vuoksi. Näissä tapauksissa järjestettävä etäopetus tapahtuu vanhempien aloitteesta ja vanhempien osallistuminen opetuksen järjestämiseksi on välttämätöntä. Opettajalle tästä ei saa aiheutua ylimääräistä työtä, eikä etäopetuksen järjestäminen ole opettajan automaattinen velvollisuus. Tällöin ei tarvita asiantuntijaryhmän käsittelyä eikä hallinnollista päätöstä.

5.4.4 Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa[5]. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä[6]. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opiskelijavalinnassa valintaperusteena on myös perusopetuksen päätötodistuksen saamisen vaarantuminen, oppilaan sosiaalinen sopeutumattomuus ja oletus siitä, että oppilas käy koulua saatuaan paikan JOPO-luokassa. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpaikat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä. JOPO-luokissa opiskelu tapahtuu urakkamuotoisesti oppimissuunnitelmaan kirjatun suunnitelman mukaisesti. Opiskeluun sisältyvät myös työssäoppimisjaksot ja vuosittain tehtävät opinto/ryhmäytymisretket. Mikäli oppilaalla on tarvetta edetä vuosiluokkiin sitomattomasti, tehdään erillinen anomus oppilaskohtaisesti. Vapaamuotoinen anomus toimitetaan erityisopetuksen koordinaattorille. Opetustoimenjohtaja tekee päätöksen vuosiluokkiin sitomattomasta opiskelusta. Tämän jälkeen opettaja kirjaa oppilaan opintokokonaisuudet oppimissuunnitelmaan ja huomioi myös muut vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa noudatettavat erityispiirteet (kts. Vuosiluokkiin sitomaton opetus luku 5.4. ja arviointi luku 6).

Joustava perusopetus järjestetään Raahessa pienryhmämuotoisesti korkeintaan 10 oppilaan ryhmissä. Poikkeustilanteissa ryhmäkoko voidaan väliaikaisesti ylittää. JOPO-opetusta järjestetään koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen[7]. Koulun oppilashuoltoryhmä tukee JOPO-luokan toimintaa. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Raahessa tämä ammattilainen on koulunkäynninohjaaja. Jokaisessa JOPO-luokassa on oma koulunkäynninohjaaja, jonka työtehtäviin kuuluu edellämaintujen tehtävien lisäksi mm. erilaiset käytännönjärjestelyt reissujen suunnittelussa, työssäoppimisjaksojen organisoimisessa sekä kokousten yms. aikataulutuksessa ja oppilaiden avustajana toimiminen. Myös koulukuraattori tekee tiivistä yhteistyötä JOPO-luokan kanssa. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä. Tällöin oppilaan tulee olla motivoitunut osallistumaan muun ryhmän toimintaan ja pärjätä ryhmässä pääsääntöisesti ilman koulunkäynninohjaajan tukea.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilaille on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin. Oppilaat hakevat itse työpaikat työssäoppimisjaksoilleen. Työpaikan löydyttyä työnantajan kanssa tehdään kirjallinen sopimus työssäoppimisjakson käytännönjärjestelystä. Työpaikalta nimetään oppilaalle vastuuhenkilö, joka on vastuussa oppilaan ohjaamisesta työpaikalla. Työssäoppimisjaksoilla opettaja tai koulunkäynninohjaaja vierailee työpaikalla tai on muutoin yhteydessä oppilaaseen ja työpaikan vastuuhenkilöön. Työssäoppimisjakson jälkeen opettaja käy vastuuolettajan ja opiskelijan kanssa arviointikeskustelun, jossa keskustellaan jakson onnistumisesta ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Kouluilla esitellään joustavan perusopetuksen toimintaa 6. luokkien kouluuntutustumisen yhteydessä. Koteihin toimitettavassa erikoisluokkien infossa on myös pieni esittely JOPO-luokkien toiminnasta ja niihin hakeutumisesta. 7.- ja 8.-luokkien oppilaille JOPO-opettaja tai kuraattori käy esittelemässä joustavan perusopetuksen toimintaa keväällä ennen talvilomaa esim. luokanvalvojan tunneilla. Huoltajille esittely toteutetaan koulujen vanhempainilloissa. Koulujen nettisivuilla on myös tietoa joustavan perusopetuksen toiminnasta. Mikäli joku oppilas tai huoltaja kiinnostuu joustavasta perusopetuksesta, hänet ohjataan keskustelemaan asiasta koulukuraattorin ja tarvittaessa JOPO-opettajan kanssa. Koulukuraattorilta saa myös tarvittaessa hakulomakkeet. Koulu-

kuraattori voi olla myös aloitteentekijä ja suositella oppilaalle JOPO-luokalle hakemista oppilashuollollisista tai muista syistä. Hakuaikaa on huhtikuun loppuun saakka. Erityistilanteissa JOPO-luokkaan voi hakea myös kesken lukuvuoden. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä[8]

Valintakriteereitä ovat seuraavat:

- alisuoriutuminen
- heikko opiskelumotivaatio
- puutteet elämänhallinnassa
- perusopetuksen päättötodistuksen saamisen vaarantuminen
- sosiaalinen sopeutumattomuus
- oletus siitä, että oppilas käy koulua saatuaan paikan JOPO-luokasta. Muutoin hänet voidaan siirtää takaisin entiseen luokkaansa. Myös JOPO-luokassa noudatetaan poissaolon portaita.
- oletus siitä, että oppilas selviytyy JOPO-luokalla käytettävistä opetus- ja opiskelumene- telmistä.

Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Koulujen oppilashuoltoryhmät täydennettynä JOPO-opettajalla tekevät esitykset oppilasvalinnoista JOPO-luokalle toukokuun puoliväliin mennessä. Oppilasvalinnassa erusijalla ovat koulukuraattorin ohjaamana JOPO-luokalle hakeneet oppilaat. Kesken lukuvuoden tapahtuvissa kiireellisissä tarpeissa siirtyä JOPO-luokalle oppilaan hakupaperit käsitellään välittömästi oppilashuoltoryhmän kokouksessa. Esitykset toimitetaan erityisopetuksen koordinaattorille. Opetustoimenjohtaja tekee hallintopäätökset oppilasvalinnoista. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös. Päätöksen tekemistä varten erityisopetuksen koordinaattorille toimitetaan loma- ke oppilaan siirtymisestä pois JOPO-luokasta (kts. Tehostetun ja erityisen tuen toimintaperiaat- teet). Päätöksen tekee opetustoimenjohtaja.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäyn- nin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.[9]Mikäli oppilaalla on useita oppilaineita yksilöllistettynä, on tuki parhaiten järjestettävissä erityisluokassa.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huolta- jan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuk- seen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympä- ristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

[4] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

[5] Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)

[6] Perusopetusasetus 9 a § 1 mom. (1768/2009)

[7] Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)

[8] Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)

[9] Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.[10] Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.[11] Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulu.

[10] Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)

[11] Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § (1271/2013)

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa[1]. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehittymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisulla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Kerhotoiminnan järjestämisessä hyödynnetään erityisesti vanhempainyhdistysten ja urheiluseurojen apua. Koulut voivat myös hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulun kirjastotoiminta järjestetään koulukohtaisesti. Raahan kirjastotoimi tekee aktiivista yhteistyötä koulujen kanssa järjestämällä muun muassa kirjavinkkausta ja kirjaston esittelyä.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.[2] Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huo-

lehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Koulu seuraa ja arvioi kouluruokailuun osallistumista sekä ruokailutilanteen laatua. Ruokapalvelut seuraa ja arvioi ruuan laatua säännöllisesti yhteistyössä koulun kanssa.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta[3] Tarvittaessa tukitoimet kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.[4] Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella[5]. Päivänavaus voi olla koulun yhteinen tai luokkakohtainen.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet. Mahdollisuuksien mukaan oppilaille järjestetään ainakin yksi pidempi välitunti koulupäivän aikana. Kannustetaan oppilaita liikkumaan koulupäivän aikana ja luodaan heille tähän mahdollisuuksia.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä[6]. Jos oppilas odottaa kuljetusta koulussa tai koulun piha-alueella, valvonta on järjestettävä. Jos oppilas käyt-

tää yleistä reittiliikennettä, valvontaa ei tarvitse järjestää. Reittiliikennettä käyttävien oppilaiden turvallisuus ja ikätaso on kuitenkin huomioitava.

Kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille Raahen kaupungin verkkosivuilla. Tarvittaessa koulu antaa tarkemmat ohjeet Wilman kautta. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä[7].

[1] Perusopetuslaki 47 §

[2] Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

[3] Perusopetuslaki 3 § 2 mom. , 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

[4] Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.

[5] Perusopetusasetus 6 §

[6] Perusopetuslaki 32 §

[7] Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.[1] Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohta. Painopiste on oppimista edistävissä arvioinnissa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytänteistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.[2] Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa.

Opetuksenjärjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

[1] Perusopetuslaki 22 §

[2] Perusopetusasetus 10 § ja 13 §

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin

oppilas ymmärtää tehtäväksiannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintätekniikkaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Itsearviointin edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle soveltavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeää kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearviointin ja vertaisarviointin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen. Raahessa itsearviointia toteutetaan ala- ja yläkouluilla kirjallisesti ja suullisesti lukuvuosittain.

6.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

Työskentely arvioinnin kohteena

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arviointiin. Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviointia ei merkitä.

Raahessa käyttäytyminen arvioidaan

- vuosiluokilla 1-6 sanallisesti opetustoimen hyväksymällä käyttäytymisen arvioinnin liitteellä.
- vuosiluokilla 7-9 numeroarvioinnilla
 - Raahen kaupungin yhteiset kriteerit käytösnumeroille.
- yhteistyössä kaikkien oppilasta opettavien opettajien kesken.

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.[1]

[1] Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeätä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.

Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Raahen kaupungissa vuosiluokilla 1-6 annetaan vähintään yksi arviointitiedote lukuvuoden aikana. Vuosiluokilla 7-9 annetaan välitodistus syyslukukauden päätteeksi. Suomea toisena kielenä opiskeleville oppilaille voidaan antaa arviointitiedote myös vuosiluokilla 7-9. Opettaja pitää vähintään kerran lukuvuodessa arviointikeskustelun. Arviointikeskustelussa on mukana oppilas ja opettaja sekä mahdollisesti oppilaan huoltaja.

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa (ks. luku 6.4.1). Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositodistuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.[1] Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositodistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Vuosiluokilla 1-7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Vuosiluokkien 8-9 todistuksissa käytetään numeroarviointia.

Oppiaineiden arviointi vuosiluokilla 1-2

- Sanallinen arviointi
 - äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka
- Hyväksytty-merkintä
 - liikunta, musiikki, kuvataide, käsityö, uskonto/elämäkatsomustieto, ympäristöoppi

Oppiaineiden arviointi vuosiluokilla 3-4

- Viisiportainen sanallinen arviointiasteikko
 - äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, englanti, uskonto/elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, ympäristöoppi, liikunta, musiikki, käsityö, kuvataide

Oppiaineiden arviointi vuosiluokilla 5-6

- Numeroarviointi
 - äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, englanti(vieraat kielet), uskonto/elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, ympäristöoppi, historia, liikunta, musiikki, käsityö, kuvataide, toinen kotimainen kieli (6lk)
- Hyväksytty-merkintä
 - valinnaiset aineet

Oppiaineiden arviointi vuosiluokalla 7

- Numeroarviointi
 - kaikki aineet oppilaanohjausta lukuun ottamatta
- Hyväksytty-merkintä
 - oppilaanohjaus

Oppiaineiden arviointi vuosiluokilla 8-9

- Numeroarviointi

- kaikki aineet oppilaanohjausta ja lyhyitä valinnaisia aineita lukuun ottamatta.
- Hyväksytyt-merkintä
 - oppilaanohjaus, lyhyet valinnaiset (1vvt)

Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia käytetään opetuksen järjestäjän päätämällä tavalla seuraavasti.

Yksilöllistettyjen oppimäärien arviointi

- Vuosiluokilla 1-2
 - käytetään Raahen kaupungin kyseisen vuosiluokan todistus pohjaa
 - yksilöllistetty oppiaine merkitään tähdellä todistus pohjaan
 - mikäli äidinkieli ja kirjallisuus tai matematiikka on yksilöllistetty, käytetään arviointilauseiden tekemiseen erityisopetuksen lisälausepankkia.
- Vuosiluokilla 3-5
 - Mikäli osa oppiaineista on yksilöllistetty, käytetään erityisopetuksen todistus pohjaa, jossa äidinkieli, matematiikka ja englanti arvioidaan sanallisesti erityisopetuksen lisälausepankkia käyttäen. Muut oppiaineet arvioidaan sanallisella viisiportaisella rasti arvioinnilla.
 - Mikäli oppilaan kaikki oppiaineet on yksilöllistetty, opettaja voi halutessaan käyttää myös todistus pohjaa, johon kaikki oppiaineet arvioidaan sanallisella viisiportaisella rasti arvioinnilla.
- Vuosiluokilla 6-9
 - Mikäli osa oppiaineista on yksilöllistetty, käytetään Raahen kaupungin kyseisen vuosiluokan todistus pohjaa. Yksilöllistetty oppiaine merkitään tähdellä todistus pohjaan.
 - Mikäli kaikki oppilaan kaikki oppiaineet on yksilöllistetty, opettaja voi halutessaan käyttää myös todistus pohjaa, johon kaikki oppiaineet arvioidaan sanallisella viisiportaisella rasti arvioinnilla.

Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Toiminta-alueittain järjestetyn opetuksen arviointi

- Toiminta-alueittain opiskeleville oppilaille on laadittu oma todistus pohja, jossa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain.
- Arviointi annetaan aina sanallisena.
- Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käytämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroar-

vosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

[1] Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa hylätyssä oppiaineessa kerran lukuvuoden aikana ja kerran lukuvuoden päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushenkilö annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuosittodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.[1]

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti[2]. Tästä tehdään vapaamuotoinen anomus oppilaskohtaisesti. Anomus toimitetaan erityisopetuksen koordinaattorin kautta opetustoimenjohtajalle, joka tekee asiasta päätöksen. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenemistä on hyvä harkita mm. silloin kun oppilaalla on paljon poissaoloja tai hän siirtyy perusopetukseen valmistavalta luokalta yleisopetukseen. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutuksen päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

[1] Perusopetusasetus 11 §

[2] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tuntijako määrittää nivelkohdat, joiden mukaisesti perusopetus jakautuu vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamiin kokonaisuuksiin.

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toisen vuosiluokan päätteeksi annetaan opetuslautakunnan hyväksymä erillinen työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen arvioinnin liite, jossa näitä taitoja arvioidaan sanallisesti. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemaa ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.

Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
 - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
 - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
 - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositoludistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Kuudennen vuosiluokan päätteeksi annetaan opetuslautakunnan hyväksymä erillinen työskentely- ja oppimisen taitojen arvioinnin liite, jossa näitä taitoja arvioidaan sanallisesti. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytänteet ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositoludistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositoludistukseen. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9.

- 7. vuosiluokalla päättyvät aineet
 - musiikki, kuvataide, käsityö, kotitalous
- 8. vuosiluokalla päättyvä aine
 - historia
- 9. vuosiluokalla päättyvät aineet
 - äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fyysikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, liikunta, valinnaiset aineet

Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia. Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päätöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päätöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoidaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevää, vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käsitellään tarkemmin luvussa 5.

6.5.1 Päätöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päätöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päätöarvosanan muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päätöarvioinnin kriteerit sekä päätöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päätöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päätöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin.

Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päätöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus- oppiaineen oppimäärät.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida[1].

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päätöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

[1] Perusopetuslaki 18 §, 2 ja 3 mom.

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä. Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

- 1) Lukuvuositodistus
- 2) Välitodistus
- 3) Erotodistus
- 4) Päättötodistus

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1-7. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Merkittäessä arvio todistukseen numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskelemissä käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä

- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.
- Lukuvuositodistuksen liitteet
 - vuosiluokalla opiskellut taide- ja taitoaineiden valinnaiset kokonaisuudet laajuuksineen.
 - 2. ja 6. vuosiluokalla työskentely- ja oppimisen taitojen arviointi
 - käyttäytymisen sanallinen arviointi vuosiluokilla 1-6

Välitodistus

Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Raahessa annetaan opetuslautakunnan hyväksymä välitodistus vuosiluokilla 7-9 syyslukauden lopussa. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämäntiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettava välitodistus varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perusteiden kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9.luokalla annettava välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista.

Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämäkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotuntin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämäntiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja –asetuksessa tarkoitettussa erityisessä tutkinnossa[1]. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

- 1) Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
- 2) Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
- 3) Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä.

[1] Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuolto sisältyy lukuun 8[1].

1] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (1287/2013)

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

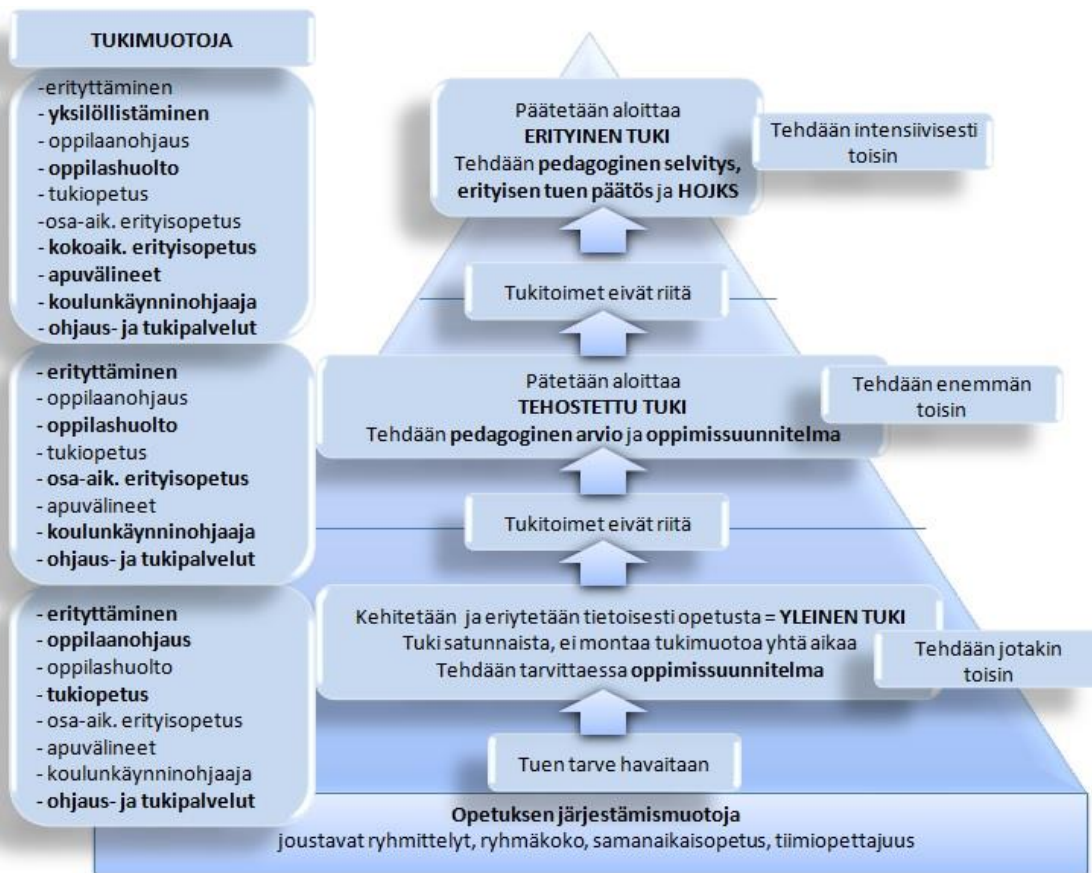
Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan ta-pauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä[1]. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa

ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Kuva 6. Kolmiportainen tuki

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Pedagogisten asiakirjojen tiedonsiirto:

- Jos oppilas siirtyy koululta toiselle oman kaupungin sisällä, lähetetään tulevalle koululle alkuperäiset asiakirjat. Wilma-tiedot siirtyvät automaattisesti oman kaupungin sisällä.
- toiselle paikkakunnalle lähetetään kopiot asiakirjoista postitse. Alkuperäiset arkistoidaan koululla.
- pedagogisten asiakirjojen siirtämiseen ei tarvita huoltajan lupaa
- asiakirjojen siirtämisen lisäksi on syytä pitää tiedonsiirtopalaveri tulevan koulun kanssa, mikäli oppilaalla on tuen tarvetta.

Pedagogiset asiakirjat arkistoidaan koulun arkistokaapissa niille varatussa kansiossa ja ne saa hävittää, kun oppilaan oppivelvollisuuden päättymisestä on kulunut 10 vuotta.

[1] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan. Ohjauksellisia toimia ovat mm. henkilökohtaiset ohjeet läksyjen tekemiseen ja kokeisiin valmistautumiseen, ajankäytön hallintaan ja oman toiminnan suunnitteluun (päiväjärjestys, kuvat tukena) sekä erilaiset tunnetaito-ohjelmat.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta. Mikäli oppilaalla on tarve oppilashuollollisista syistä voimakkaisiin ohjauksellisiin tukitoimiin, hänet kannattaa siirtää tehostettuun tukeen.

Päätövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Tässä opettajan tukena toimii opinto-ohjaaja. Perusopetuksen päätövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella opinto-ohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea[1]. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntee säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa (kts. luvut 7.3 ja 7.4). Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista esim. vanhempainilloissa. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu va-

paaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 Oppilashuolto).

Yleinen tuki

Opettaja tiedottaa huoltajaa oppilaan kouluasioista esim. Wilman välityksellä ja tapaamisissa. Mikäli oppimisessa ja koulunkäynnissä on huolenaiheita, opettaja tai erityisopettaja keskustelelee asiasta huoltajan kanssa. Mm. kotitehtävien tekemisestä, myöhästelyistä ja käyttäytymisen pulmista tiedotetaan huoltajaa ja mietitään yhdessä ratkaisuja ongelmiin.

Tehostettu tuki

Opettaja keskustelelee tehostettuun tukeen siirtymisen tarpeesta huoltajan kanssa hyvissä ajoin. Huoltajan mielipide oppilaan tuen tarpeesta kirjataan pedagogiseen arvioon. Huoltaja kutsutaan aina paikalle pedagogisen arvion oppilashuollolliseen käsittelyyn. Mikäli tehostettuun tukeen päätetään siirtyä, tehdään oppilaalle oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa mikäli mahdollista. Oppimissuunnitelmaan kirjataan myös ne tukitoimet, joita huoltaja voi kotona toteuttaa oppilaan tukemiseksi. Oppimissuunnitelman tarkistus on hyvä tehdä myös huoltajan kanssa yhteistyössä.

Erityinen tuki

Erityiseen tukeen siirtymistä valmisteltaessa opettaja ja erityisopettaja keskustelevat huoltajan kanssa hyvissä ajoin. Huoltajaa tiedotetaan erityisen tuen ja mahdollisten yksilöllistämisten vaikutuksesta oppilaan opintoihin jatkossa. Huoltajaa kuullaan pedagogista selvitystä tehtäessä ja kuulemisen ajankohta, tapa ja huoltajan näkemys kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Kun päätös erityisestä tuesta on tehty, laaditaan oppilaalle HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma). Huoltaja otetaan mukaan HOJKSin tekemiseen, arviointiin ja tarkistamiseen.

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012)

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea ja koko luokan toimintaa. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Tyttöjen ja poikien väliset sekä oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Eriyttämisellä vaikutetaan oppimismotivaation.

Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmässä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta. Opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriyttämistä.

Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa opetuksen sisältöihin, käytettävään opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan. Oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata esimerkiksi luomalla tilaisuuksia oppilaiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelemällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä oppilaita joustavasti ja hyödyntämällä koulun ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita.

Oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Oppilaat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta. Kun opetusta toteutetaan yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa, oppilaiden ikä ja kehitysvaihe sekä eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus tulee ottaa huomioon.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatukseen ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti [1]. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki.

Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Luokan- tai aineenopettaja on päävastuussa tuen antamisesta ja sitä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä erityisopettajan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilashuollon henkilöstön kanssa. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Yhteistyökumppaneita tuen suunnittelussa ja toteutuksessa voivat olla mm. puhe- ja toimintaterapeutit, perheneuvola, lastensuojelu, päihdepalvelut (Langin keskus/Nuorten talo), aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävät tahot (4H ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto) ja Oulun Yliopistollinen sairaala. Tehostettu tuki järjestetään yleensä lähikoulussa oppilaan omassa luokassa.

Tehostetun tuen tavoitteena on auttaa oppilasta selviytymään koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista niin, että palaaminen yleiseen tukeen olisi mahdollista. Tehostettu tuki voi jatkua tarvittaessa koko perusopetuksen ajan. Mikäli pitkäaikainenkaan tehostettu tuki ei riitä, voidaan harkita oppilaan siirtämistä erityiseen tukeen.

Tehostettu tuki järjestetään yleensä oppilaan lähikoulussa yleisopetuksen luokassa. Tehostetun tuen antaminen on luokan/aineenopettajan vastuulla ja sitä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Tehostetussa tuessa oppilaalle on laadittava oppimissuunnitelma, jonka opettajat laativat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilasta koskevissa asioissa yhteistyötä tehdään tiiviisti vanhempien, erityisopettajan, koulukuraattorin, koulupsykologin ja kouluterveydenhoitajan kanssa. Muita yhteistyökumppaneita ovat mm. puhe- ja toimintaterapeutit, perheneuvola, lastensuojelu, päihdepalvelut (Langin keskus/Nuorten talo), aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävät tahot (4H ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto) ja Oulun Yliopistollinen sairaala.

Koulunkäynnin nivelvaiheissa tehdään yhteistyötä lähettävän ja vastaanottavan tahon kanssa. Mikäli oppilaan tukemiseksi sosioemotionaalisissa pulmissa tarvitaan pienryhmää, asiaa käsitellään monialaisesti oppilashuollollisessa asiantuntijaryhmässä. Koulukuraattori koordinoi mahdollista siirtoa yleisopetuksen ryhmästä pienryhmään (TEPI). Siirtovaiheessa konsultoidaan koulupsykologia tai kutsutaan hänet mukaan siirtoa valmisteleviin palavereihin oppimisvaikeuksien poissulkemiseksi. Mukaan palavereihin kutsutaan aina myös lastensuojelun edustus. Yläkouluikäisillä oppilailla on mahdollista hakeutua joustavan perusopetuksen (JOPO) ryhmään (ks. luku 5.4.4).

[1] Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynninkokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Raahessa pedagoginen arvio tehdään Wilmaan. Lomake arkistoidaan koulun arkistointikaapissa kymmenen vuoden ajan oppilaan oppilaan oppivelvollisuuden päätyttyä.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa[1]. Moniammatillisuus toteutuu, mikäli käsittelyssä on mukana opetusalan henkilöstön lisäksi kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi tai koululääkäri. Moniammatillinen yhteistyö voidaan tarvittaessa hoitaa sähköisesti Wilman kautta. Opettaja kirjaa käsittelyä koskevat tiedot pedagogiseen arvioon.

[1] Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a § (1288/2013)

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan [1]. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelman laadinnasta on vastuussa oppilaan luokanopettaja tai luokanohjaaja. Laadintaan osallistuvat myös muut oppilasta opettavat opettajat ja erityisopettaja. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa[2]. Mikäli huoltaja ei pääse mukaan laatimaan suunnitelmaa, käydään se kuitenkin

läpi yhdessä. Laatumiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelmaa laadittaessa tehdään yhteistyötä mahdollisten terapeuttien ja muiden oppilaan tukeen osallistuvien tahojen kanssa.

Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Oppimissuunnitelma laaditaan heti, kun päätös tehostetusta tuesta on tehty. Lisäksi oppimissuunnitelman laatimisesta vastannut opettaja huolehtii, että oppimissuunnitelma päivitetään aina oppilaan tilanteen muuttuessa, kuitenkin vähintään puolivuositain. Oppimissuunnitelmaa arvioitaessa ja tarkistettaessa ollaan yhteydessä huoltajaan. Aloite oppimissuunnitelman päivittämiseen voi tulla myös huoltajalta. Kunkin lukuvuoden alkaessa tarkastetaan oppilaan oppimissuunnitelma viimeistään syyskuun loppuun mennessä. Tarkistaminen toteutetaan kopiaamalla Wilmassa edellisen lukuvuoden oppimissuunnitelma pohjaksi uudelle oppimissuunnitelmalle ja päivittämällä uuteen oppimissuunnitelmaan tiedot ajantasaisiksi. Oppilaan vaihtaessa koulua on tarkistettava, että oppimissuunnitelma on ajantasainen. Oppimissuunnitelma arkistoidaan kuten pedagoginen arvio.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavaryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetekseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajankanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin

- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti (kts. OPH-sivut ohjeet)
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan. (kts. luku 5.4)

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

[1] Perusopetuslaki 16 a § 3 mom. (642/2010)

[2] Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Yhdenkin oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää, että kaikki käytössä olevat tukimuodot opiskelun tukemiseksi on kokeiltu. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta[1]. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti esim. erityisopetus voidaan toteuttaa erityisopettajan antamana opetuksena tai erityisopettajan ja luokan/aineenopettajan yhteistyössä toteuttamana opetuksena. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Erytisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Oppilaan opetus järjestetään lähikoulussa yleisopetuksen ryhmässä niin kauan kuin se on oppilaan edun mukaista. Siirto erityisryhmiin harkitaan tapauskohtaisesti siten, että otetaan huomioon tukea tarvitsevan oppilaan tarpeet ja opetuksellinen kokonaistilanne. Integrointia eri oppilasryhmien välillä voidaan toteuttaa, jos se on oppilaan edellytysten ja opetuksessa käytettävän työskentelytavan takia perusteltua eikä vaarana kenenkään ryhmässä opiskelevien oppilaiden tavoitteiden saavuttamista. On suositeltavaa, että oppilas integroituu mahdollisimman paljon, kuitenkin oppilaan kokonaistilanne huomioiden, yleisopetuksen ryhmiin niissä oppiaineissa, joissa hänellä ei ole yksilöllistettyjä oppimääriä.

Pedagogista selvitystä tehtäessä arvioidaan oppilaalle sopivin opetusryhmä moniammatillisesti ja huoltajia ja oppilasta kuullen. Arviointiin osallistuu erityisopetuksen koordinaattori. Opetustoimenjohtaja tekee asiasta pedagogisen selvityksen perusteella lopullisen päätöksen.

Oppilaat ohjautuvat erityisryhmiin seuraavasti:

- erityisluokat oppilaille, joiden pääasiallisena ongelmana ovat laaja-alaiset oppimisvaikeudet tai muu laaja-alainen tuen tarve, joka estää isossa luokassa toimimisen
- inklusioluokat (yleisopetuksen luokka ja erityisluokka toimivat yhdessä) oppilaille, joiden katsotaan hyötyvän tällaisesta toiminnasta
- erityisluokka vaikeimmin kehitysvammaisille

Haastavan käytöksen oppilaat, joilla ei ole suuria oppimisvaikeuksia, sijoittuvat alakoulun puolella yleisopetuksen pienryhmiin (tepi) ja yläkoulun puolella jopoluokille.

Erytisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Erytisopetusluokkien oppilasmäärät määräytyvät seuraavasti:

- erityisen tuen piirissä oleville oppilaille annettavassa opetuksessa ryhmäkoko on enintään 10 oppilasta. Hyvin perustelluista syistä ryhmän enimmäiskoko voidaan ylittää. Opetusryhmän enimmäiskoko voidaan ylittää, jos se on oppilaiden edellytysten tai opetuksessa käytettävän työskentelytavan takia perusteltua, eikä järjestely vaarana opetusryhmässä opiskelevien oppilaiden opetuksen tavoitteiden saavuttamista.
- pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa opetuksessa opetusryhmässä saa olla enintään 8 oppilasta
- vaikeimmin kehitysvammaisista oppilaista muodostetuissa opetusryhmissä saa olla enintään 6 oppilasta

Ryhmän enemmistö määrittelee opetusryhmän koon. Mikäli pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan opetus järjestetään muussa kuin erityisluokassa, ryhmäkoko saa olla enintään 20.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Muu tuki tulee myös kirjata oppilaan HOJKS:iin.

[1] Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys[1]. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Aloitteen pedagogisen selvityksen laadinnasta ja erityiseen tukeen siirtymisestä tekee luokan/aineenopettaja yhdessä erityisopettajan kanssa.

Huoltajaa ja oppilasta kuullaan pedagogista selvitystä laadittaessa. Suositeltavaa on, että oppilas ja huoltaja tavataan henkilökohtaisesti, mutta mikäli tämä ei ole mahdollista toimitetaan asiakirjat huoltajalle sähköisesti nähtäväksi ja kommentoitavaksi. Tapaamisen tarkoitus tulee selvittää oppilaalle ja huoltajalle ymmärrettävästi ja oppilaan ikä ja kehitystaso huomioonottaen. Kutsu tapaamiseen tulee toimittaa huoltajalle kirjallisesti tai Wilman kautta sähköisesti. Huoltajalta tulee saada kuittaus kutsun saamisesta. Mikäli huoltaja ei saavu tapaamiseen, tulee hänelle tarjota toinen mahdollisuus. Huoltajan näkemys oppilaan tukea koskevista asioista kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen tai haluaisi tulla kuulluksi. Lähtökohtana on kuitenkin aina hyvän yhteistyön ja luottamuksen ilmapiirin rakentaminen.

Koulun rehtori tai koulunjohtaja vastaa seuraavien seuraavien asiakirjojen hankkimisesta:

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallinen selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä (sisältyy Wilman pedagogiseen selvitykseen)
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty kirjallinen selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta (sisältyy Wilman pedagogiseen selvitykseen)

Näiden kahden selvityksen perusteella rehtori/koulunjohtaja tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta (Erityisen tuen päätöksen valmistelu -lomake). Erityisen tuen päätöksen valmistelu -lomake liitteineen toimitetaan erityisopetuksen koordinaattorille. Erityisopetuksen koordinaattori tarkistaa pedagogisen selvityksen ja pyytää tarvittaessa lisäselvityksiä. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.[2]

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan oppilaan oppimisen eteneminen

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys (koulukuraattorin tai sosiaalityöntekijän kirjoittama lausunto). Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Esikoulusta tai yleisopetuksen luokasta erityisluokkaan siirryttäessä vaaditaan psykologin suositus erityisluokkapaikan tarpeesta. Vaih-

toehtoisesti psykologi voi olla osallisena pedagogista selvitystä valmistelevalle ryhmälle. Pedagoginen selvitys välittyy opetusvirastoon sähköisesti Wilman välityksellä ja se arkistoidaan opetusviraston arkistossa.

[1] Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34 - 36 §

[2] Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti[1].

Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää:

- oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä,
- mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- muut tarvittavat palvelut (esim. tukijaksot valtion erityisoppilaitoksessa)
- oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen[2] mm. oppiaineen yksilöllistäminen, oppiaineen opiskelusta vapauttaminen, oppiaineen tuntimäärän muutokset, pidennetty oppivelvollisuus, toiminta-alueittain opiskelu ja muut erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §).

Erityisopetuksen koordinaattori käsittelee pedagogisen selvityksen ja opetustoimenjohtaja tekee erityisen tuen päätöksen.

Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla[3]. Päätös on aina perusteltava[4]. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt (esim. oppilas tarvitsee erityisluokkapaikkaa tai yksilöllistä oppimäärää jossain oppiaineessa sekä pidennetyistä oppivelvollisuuksista päätettäessä).

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairaus, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten[5].

Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä[6]. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys ja täytetään Erityisen tuen päätöksen valmistelu -lomake. Samalla tarkistetaan, onko oppilaan aiemmissa psykologin tai lääkärin lausunnoissa maininta uusintatutkimusten tarpeesta. Jos tällainen maininta on, konsultoidaan psykologia asiasta. Mikäli erityisen tuen tarpeen todetaan jatkuvan, tehdään siitä uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppi-

las ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Menettelytapa on sama kuin erityiseen tukeen siirryttäessä. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

[1] Hallintolaki (434/2003)

[2] Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

[3] Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14 § ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)

[4] Hallintolaki 45 § 1mom.

[5] Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

[6] Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.[1] Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Oppilaalla ei voi olla samanaikaisesti voimassaolevaa oppimissuunnitelmaa ja HOJKS:ia.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKS:ia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Asiantuntijalausuntoja käytetään tarvittaessa apuna HOJKSin tekemisessä. Niistä lainatut tiedot siirretään HOJKSiin suorina lainauksina.

Erityisopettaja ja oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä[2]. Mikäli huoltaja ei pääse mukaan laatimaan suunnitelmaa, käydään se kuitenkin läpi yhdessä. Erityisopettaja toimii aloitteentekijänä HOJKS:in laadinnassa ja päivittämisessä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. HOJKS laaditaan heti, kun erityisen tuen päätös on tehty.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiainesten vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilahuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Tavoitteet kirjataan selkeästi ja riittävän konkreettisesti, jotta niiden toteutumista voidaan arvioida. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi[3]. Jokaiselle lukuvuodelle laaditaan uusi HOJKS –asiakirja Wilmaan syyskuun loppuun mennessä. Huoltaja ja oppilas kutsutaan mukaan laatimaan HOJKSia sekä arvioimaan HOJKSin tavoitteiden toteutumista ja tukitoimien sopivuutta. HOJKS voidaan tarkistaa myös

huoltajan aloitteesta. HOJKSia muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi. Ennen erityisen tuen lopettamista tehdään pedagoginen selvitys ja sen perusteella päätös erityisen tuen lopettamisesta.

[1] Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

[2] Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

[3] Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin[1]. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Eriyttämisen keinoja mietitään yhteistyössä erityisopettajan kanssa ja apuna voi käyttää laadittuja tukilistoja.

Opiskelun erityiset painoalueet

Tehostetun tuen oppilaalle voidaan määritellä opiskelun erityiset painoalueet. Painoalueittain tapahtuvaa opiskelua tulee jatkaa riittävän pitkä aika, jotta sen vaikuttavuutta pystytään arvioimaan (useita kuukausia). Tämä ei kuitenkaan voi olla koko perusopetuksen kestävä ratkaisu, vaan tavoitteita pitää lisätä oppilaan edistyessä. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin (kts.opetushallituksen ohjeistus). Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Erityisesti ylemmillä luokilla kannattaa hyödyntää alempien vuosiluokkien sisältöjä ja oppimateriaaleja. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Raahessa sanallista arviointia käytetään neljännen luokan loppuun saakka ja sen jälkeen voidaan siirtyä opettajan harkinnan mukaan numeroarviointiin.

Oppiaineen opiskelusta vapauttaminen

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä[2]. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa[3].

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

[1] Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

[2] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.

[3] Perusopetus asetus 5 § 1 mom.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin[1]. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta[2]. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta[3]. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.[4] Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta [5]. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin käynnistyy huolen heräämisestä kotona, päivähoitossa tai terveydenhuollon palveluissa. Lapsi saa läheteen jatkotutkimuksiin Oulun yliopistolliseen sairaalaan, josta tulee suositus kuntouttavasta päivähoitosta ja oikeudesta pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Huoltaja on lausunnon perusteella yhteydessä varhaiskasvatuksen/päiväkodin johtajaan tai erityislastentarhanopettajaan, joka ohjeistaa hakuprosessissa. Raahessa hakulomake liitteineen osoitetaan opetustoimeen erityisopetuksen koordinaattorille. Opetustoimenjohtaja tekee päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta ja erityisestä tuesta.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajille tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyt oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Tiedottamisesta huolehtivat tavallisimmin erityislastentarhanopettajat, vammaispalveluohjaaja ja erityisopetuksen koordinaattori. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto, toteuttamispaikka ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.[6]

Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat esikoululaiset sijoittuvat Raahessa päiväkotien tai koulujen esikouluryhmiin samoin kuin muutkin lapset. Mikäli lapsi käy toisen vuoden esikoulua, hän jatkaa pääsääntöisesti samassa esikouluryhmässä. Vaikeimmin kehitysvammaiset lapset voivat käydä molemmat esikouluvuotensa Antinkankaan koulun vaikeimmin kehitysvammaisille tarkoitettussa ryhmässä. Vihannin kaupunginosassa vaikeimmin kehitysvammaiset lapset käyvät esikoulunsa päiväkotiryhmissä.

Esiopetusvuoden keväällä erityisopetuksen koordinaattori ja erityislastentarhanopettajat sekä tarvittaessa koulun alaluokkien erityisopettajat kokoontuvat miettimään, mitä sijoitusvaihtoehtoja tuleville erityisen tuen oppilaille on tarjolla. Sen jälkeen järjestetään moniammatillinen siirtopalaveri, jossa suunnitellaan oppilaan koulun aloittamista. Palaverissa päätetään, mitä opetusryhmää oppilaalle ehdotetaan sekä sovitaan oppilaan tarvitsemista tukitoimista ja opetuksen järjestämisestä. asiat kirjataan pedagogiseen selvitykseen, jonka perusteella opetustoimenjohta-

ja tekee päätöksen tulevasta opetusryhmästä, tulkitsemis- ja avustajapalveluista, muista tarvittavista palveluista ja oppilaan opetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Vammaispalveluohjaaja toimii yhteistyökumppanina esiopetuksen ja koulun alkamisen nivelvaiheessa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat opiskelevat yleensä erityisluokissa. Luokat ovat yleensä yhdysluokkia, joissa on oppilaita eri luokka-asteilta. Jos ryhmä koostuu pelkästään pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevista oppilaista, ryhmäkoko saa olla enintään 8 oppilasta ja vaikeimmin kehitysvammaisten ryhmässä ryhmäkoko on enintään 6 oppilasta. Ryhmän koostuessa erilaisista erityistä tukea saavista oppilaista, opetusryhmän koko määräytyy sen mukaan, minkälaista tukea saavia oppilaita on ryhmässä eniten. Mikäli pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluva oppilas opiskelee muussa kuin erityisluokassa, ryhmäkoko saa olla enintään 20.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin. Poikkeavat opetusjärjestelyt on harkittava oppilaskohtaisesti ja niistä on tehtävä hallinnollinen päätös. Oppilaan vuosiviikkotuntimäärän tulee kuitenkin pysyä samana kuin yleisopetuksessa, mikäli asiasta ei ole tehty erillistä päätöstä.

Oppiainekokonaisuudet alakoulu:

1.-4.-luokat:

- ympäristö- ja luonnontieto: ympäristöoppi, yhteiskuntaoppi ja uskonto/elämänkatsomustieto
- ilmaisuaineet: musiikki, liikunta, kuvataide ja käsityö
- matematiikka, äidinkieli ja englanti yksittäisinä oppiaineina
- valinnaiset aineet: alakoulun valinnaisaineohjeistusten mukaisesti ellei erityisen tuen päätöksessä ole toisin mainittu

5.-6.-luokat:

- ympäristö- ja luonnontieto: ympäristöoppi, yhteiskuntaoppi, historia ja uskonto/elämänkatsomustieto
- ilmaisuaineet: musiikki, liikunta, kuvataide ja käsityö
- matematiikka, äidinkieli, englanti ja ruotsi (6.lk) yksittäisinä oppiaineina
- valinnaiset aineet: alakoulun valinnaisaineohjeistusten mukaisesti ellei erityisen tuen päätöksessä ole toisin mainittu

Oppiainekokonaisuudet yläkoulu:

7.-9.-luokat:

- ympäristö- ja luonnontieto: biologia, maantieto, historia, yhteiskuntaoppi, fysiikka ja kemia
- orientoitumisaineet: terveystieto, uskonto/elämänkatsomustieto ja oppilaanohjaus
- ilmaisuaineet: musiikki, liikunta, kuvataide, käsityö ja kotitalous
- matematiikka, äidinkieli, englanti ja ruotsi opiskellaan yksittäisinä oppiaineina
- valinnaiset aineet/kurssit: yläkoulun valinnaisaineohjeistusten mukaisesti ellei erityisen tuen päätöksessä ole toisin mainittu

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan aina erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, kirjataan asia pedagogiseen selvitykseen perusteluineen. Erityisen tuen päätöksen yhteydessä

tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

[1] Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

[2] Perusopetuslaki 25 § 1 mom.

[3] Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

[4] Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

[5] Perusopetuslaki 26 a § 1 mom. (1288/1999)

[6] Perusopetuslaki 27 §

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain[1]. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain [2]. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä [3]. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohdiana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys- ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohdiana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.

[2] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

[3] Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopeutus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopeutusta[1]. Tukiopeutus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopeutuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopeutusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopeutukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopeutuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopeutuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopeutuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten opituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy (esim. samanaikaisopetus tukiopetusta tarvitseville), tai opituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen. Mikäli oppilas jättää tulematta sovittuun tukiopetukseen, Wilmaan laitetaan merkintä luvattomasta poissaolosta.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

[1] Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa[1]. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Raahessa oppilailla on mahdollisuus saada myös puheopetusta pääsääntöisesti alkuopetusluokilla. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia. Osa-aikaista erityisopetusta antaa erityisopettaja.

Luokan/aineenopettajan tulee ohjata oppilas osa-aikaiseen erityisopetukseen vaikeuksien ilmetessä. Myös vanhemmat voivat olla yhteydessä erityisopettajaan lapsen koulunkäyntiin liittyvissä huolenaiheissa. Usein oppilaat ohjautuvat osa-aikaiseen erityisopetukseen erityisopettajan teettämien testien perusteella.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Päävastuu oppilaan opetuksesta ja arvioinnista tehostetussa tuessa on aina luokan/aineenopettajalla ja pedagogiset asiakirjat laaditaan yhteistyössä luokan/aineenopettajan ja erityisopettajan kesken. Mikäli erityisen tuen oppilaalla on yksilöllistettyjä oppiaineita, HOJKSin sisällöt ja tavoitteet ja opetuksen suunnittelu laaditaan erityisopettajan ja aineen/luokanopettajan yhteistyönä. Oppilaan arviointi tehdään myös yhteistyönä.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille mm. vanhempainilloissa, vanhempainvarteissa ja koulujen/kaupungin nettisivuilla. Osa-aikaista erityis-

opetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen. Huoltajan kanssa voidaan sopia kotona annettavasta tuesta (esim. Ekapelin pelaaminen, lukuharjoitukset).

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

[1] Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla[1]. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkiä tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkiä tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla. Raahen opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa toimii korvaavien kommunikaatiokeinojen käyttämiseen perehtyneitä ohjaajia, joilta opettajat voivat kysyä neuvoa ja materiaalia.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Eriyisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa

näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota. Tulevista konsultaatioista ja oppilaan tukijaksoista sovitaan yhteistyössä oppimis- ja ohjauskeskuksen ja oppilaan opettajan kanssa. Tarvetta harkitaan myös yhteistyössä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös (opetustoimenjohtaja) koululla tehdyn anomuksen tai oppimis- ja ohjauskeskuksen tekemän maksusitoumuksen perusteella. Samoin toimitaan myös erityisen tuen oppilaiden kohdalla niissä asioissa, joista ei ole päätetty erityisen tuen päätöksessä. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

[1] Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

8 OPPILASHUOLTO

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä[1].

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus[2].

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää[3]. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.[4] Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa. Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Erytystä huomiota tulee kiinnittää oppilaiden mielenterveyden turvaamiseen. Ehkäisevä lastensuojelu ja terveyden edistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset ja tarpeenmukainen terveysneuvonta vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä. Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvitaan oppilashuollon monialaista yhteistyötä. Oppilashuollon tehtävänä on seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7[5].

[1] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

[2] YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

[3] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

[4] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

[5] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus[1]. Raahessa koulukuraattorit ja koulupsykologit toimivat opetustoimen alaisuudessa. Terveystoimen alaisuudessa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Oppilashuollon kanssa yhteistyötä tekevät mm. perheneuvola, terapeutit, erikoissairaanhoido (OYS), lastensuojelu, perhetyö ja poliisi. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.[2] Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.[3] Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut[4]. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla[5]. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräjassa[6].

Koulupsykologeille ja koulukuraattoreille on jaettu vastuukoulut, joiden oppilashuollon palveluista he huolehtivat. He ovat tavattavissa kouluilla sekä saavutettavissa puhelimitse ja Wilman välityksellä. Kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit ovat tavattavissa kouluilla etukäteen sovituina päivinä. Päivien lukumäärä määräytyy koulujen oppilasmäärän mukaan ja päivät ilmoitetaan koulujen nettisivuilla. Muina aikoina huoltajat ja oppilaat voivat olla yhteydessä terveydenhoitajaan puhelimitse tai Wilman välityksellä. Koululääkäriin vastaanotolle ohjaututaan terveydenhoitajan kautta. Kiireellisissä asioissa ollaan yhteydessä terveyskeskukseen.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja[7]. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia[8].

Oppilashuoltoryhmät [9]

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä. Raahessa ryhmässä ovat edustettuina varhaiskasvatus, perusopetus, toinen aste, terveydenhuolto ja sosiaalitoimi.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa koulun rehtori tai johtaja. Oppilashuoltoryhmän jäseniä ovat koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, laaja-alainen erityisopettaja, opettajaedustus ja opinto-ohjaaja (yläkoulu) sekä mahdollisuuksien mukaan koulupsykologi. Mikäli koululla on erityisluokkia tai pienryhmiä valitaan näistä opettajaedustaja ryhmään. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukukaudessa suunnittelemaan ja arvioimaan koulun oppilashuollon toimintaa. Oppilashuoltoryhmän kokouksissa päätetään mm. miten oppilashuollon toteuttamisvastuuta jaetaan koulun henkilökunnan kesken. Asioita kirjataan koulun oppilashuoltosuunnitelmaan ja koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Oppilashuoltoryhmän kokouksesta tehdään muistio, joka jaetaan nähtäväksi koulun henkilökunnalle. Muistio on julkinen asiakirja.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu[10]. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

[1] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

[2] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

[3] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

[4] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

[5] Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

[6] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

[7] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

[8] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

[9] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

[10] Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömydestä.[1] Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttaa koulun koko henkilökunta.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä[2]. Oppilaiden edustusta (esim. oppilaskunta) kutsutaan osallistumaan oppilashuoltoryhmien palaveriin, tehdään erilaisia kyselyitä ja keskustellaan yhteisistä asioista oppitunneilla. Huoltajia kutsutaan aktiivisesti palaveriin ja kouluilla toimii vanhempainyhdistyksiä. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön[3]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestys säännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä[4]. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulu kohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Raahessa suunnitelma sisältyy koulun turvakansioon. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.[5]

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa[6]. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulu kuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Nämä on Raahessa sovittu yhteisesti ja ne on kirjattu Koulun turvakansioon.

[1] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

[2] Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

[3] Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

[4] Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

[5] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

[6] Terveystarkastuslaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa[1]. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen. Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän suunnitelmat on kirjattu Kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelmaan.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja on-

gelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen[2]. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti[3]. Sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö tekee tarvittaessa arvion alaikäisen tai muun vajaavaltaisen kyvystä päättää itseään koskevista asioista. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.[4] Kirjalliset suostumukset arkistoidaan oppilashuoltotoimuksen liitteinä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta[5].

Menettelytavat yksilökohtaisen oppilashuollon etenemisessä:

- 1) Huoli herää
- 2) Pieni huoli: huolta aiheuttavasta asiasta keskustellaan oppilaan ja huoltajan kanssa. Tämän lisäksi on mahdollista konsultoida asiantuntijoita.
- 3) Suuri huoli: otetaan yhteys suoraan psykologiin tai kuraattoriin oppilaan kanssa sovitulla tavalla. Huoltajalle ilmoitetaan asiasta, mikäli sille ei ole painavaa estettä.
- 4) Kohdan 3 yhteydessä sovitaan huoltajan/oppilaan kanssa, kootaanko asian selvittämiseksi koolle asiantuntijaryhmä vai jatkuuko asian selvittely suoraan oppilashuollon palveluiden kautta. Sovitaan kuka kutsuu asiantuntijaryhmän koolle ja ketä koolle kutsutaan. Jos tarvitaan apua opetustoimen ulkopuolisen tuen järjestämiseen, voidaan olla yhteydessä palveluohjaajiin (www.ras.fi).
- 5) Mikäli huoltaja/oppilas kieltäytyy asian käsittelystä, otetaan tarvittaessa yhteyttä lastensuojeluun.

Mikäli joku muu kuin koulun tai opiskeluhuollon työntekijä (esim. valmentaja, nuorisotyöntekijä, terapeutti) on ammatillisessa tehtävässään saanut tietää oppilaan tuen tarpeesta, hän voi salassapitosäännösten estämättä ottaa yhteyttä oppilashuollon psykologiin tai kuraattoriin.

Oppilashuollollisten asioiden ja asiakirjojen salassapito ja tiedonsiirto

- 1) Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi[10].
- 2) Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot[11]. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon.

- 3) Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Oppilaan siirtyessä toiselle paikkakunnalle tai toiselle asteelle:

- 1) Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta[12].
- 2) Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.[13]

Oppilashuoltokertomus:

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat: [6]

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu[7]. Raahessa oppilashuoltokertomus kirjataan Wilmaan ja arkistoidaan paperiversiona kansioon, jota säilytetään koulun arkistokaapissa.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.[8]

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.[9]

- [1] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.
 [2] Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.
 [3] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.
 [4] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.
 [5] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.
 [6] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.
 [7] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.
 [8] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.
 [9] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaali-
 huollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
 [10] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.
 [11] Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)
 [12] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.
 [13] Perusopetuslaki 40 § 4 mom.(1288/2013)

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa[1]. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestysäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.[2] Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä.

Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus[3]
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta[4]
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma[5].

Raahessa on laadittu kaupungin yhteinen opiskeluhuoltosuunnitelma -pohja, jota koulut täydentävät ja päivittävät lukuvuosittain. Keväisin koulut tekevät koonan oppilashuollon toteutumisesta ja toimittavat sen opiskeluhuollon ohjausryhmälle. Opiskeluhuollon ohjausryhmä tarkistaa ja päivittää yhteisen oppilashuoltosuunnitelman neljän vuoden välein huomioiden kouluilta saadun palautteen ja lasten - ja nuorten hyvinvointisuunnitelman.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

- [1] Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)
 [2] Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)
 [3] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.
 [4] Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)
 [5] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.[1] Raahen kaupungin opetustoimessa on laadittu kansainvälisyysstrategia, joka antaa raamit kansainvälisyyskasvatukselle. Koulut ovat laatineet omat kansainvälisyysuunnitelmansa.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2. Kaikille valmistavan luokan oppilaille sekä suomea toisena kieleenä opiskeleville oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma tehdään Wilmaan yleisen oppimissuunnitelman pohjaan (Ks. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus sekä Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma)

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.[2]

[1] Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

[2] Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä[1]. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena

on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

[1] Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

9.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä[1]. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä[2]. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuu-

leville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

[1] Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

[2] Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

9.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[1]. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus). Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä. [1]

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan[2]. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti[3]. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoiltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

[1] Perusopetuslaki 10 §

[2] Perusopetuslaki 12 §

[3] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkántähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielelle/kohdekielelle asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiategstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa[1]. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielenä käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

[1] Opetushallituksen määräys 25/011/2005

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävä ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5-9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylypykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylypykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylypyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylyvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylypykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylypykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylypykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylypykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu 1.-2.- luokilla ainoastaan kielikylypykielellä. Oppilaan kielikylypykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylypykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä kohdekieli.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen. Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

11 ERITYISEEN MAAILMANKATSO- MUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA OPE- TUS

11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustavalliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustavalliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatustavallisen järjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatustavalliseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa[1].

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta. Raahessa päätös tehdään koulukohtaisesti ja kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan taide- ja taitoaineista seuraavat asiat:

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat taide- ja taitoaineiden valinnaiset
 - mikä on kunkin aineen ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin ainetta tarjotaan
 - aine, jota valinnainen kokonaisuus syventää
 - miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - mitkä ovat kunkin aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.[1] Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Raahessa tarjonta päätetään koulukohtaisesti ja kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle [2].

Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan valinnaisista aineista seuraavat asiat:

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet
 - mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
 - miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnukset ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

[2] Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-

kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

13 VUOSILUOKAT 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Esi- ja alkuopetuksen opettajat kokoontuvat vähintään kerran lukuvuodessa keskustelemaan edellä mainituista asioista. Yhteiset toimintamallit on kirjattu asiakirjaan Nivelvaihesuunnitelma esikoulusta kouluun siirtymisen. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa. Pedagogiset ja oppilashuollolliset asiakirjat kirjataan Wilmaan ja lisäksi tietoa siirretään tiedonsiirtopalavereissa ja lomakkeilla. Lisäksi tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä

huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa. Useilla kouluilla tehdään tiivistä yhteistyötä esi- ja alkuopetuksen kanssa muun muassa alkuluokkatoiminnassa. Ylemmät luokat toimivat kummeina alkuopetusluokille.

Vuosiluokkakokonaisuuden tehtävän ja laaja-alaisen osaamisen toteutusta suunnitellaan ja arvioidaan lukuvuosittain kaupungin yhteisen mallin mukaan.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitteenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutta kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestäväan elämäntapaan edistämässä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja

niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomiointi tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsojiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopi-

vasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työkaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3 OPPIAINEET VUOSILUOKILLA 1-2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

13.3.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8§:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
	<i>yhteinen</i>	<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi

muu äidin- kieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi
---------------------	---	---	------------------

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä. Raahan verkko-opetussuunnitelmassa nämä alaluvut on kirjattu erikseen jokaiseen oppimäärään.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkittamisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja vies-

tinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

13.3.1.1 SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan

huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa. Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän keskeiset tavoitteet ja sisällöt

1. luokka

Suomen kieli ja kirjallisuus-oppimäärän tavoitteet 1. luokalla	Suomen kieli ja kirjallisuus-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet 1. luokalla
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaantoinia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmä- viestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin</p> <p>T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisu- rohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla</p> <p>T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin</p>	<p>S1 (L1, L2, L3, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. • Harjoitellaan kasvokkain tapahtuvia viestintätilanteita. • Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. • Käsitellään erilaisia tekstejä (esimerkiksi lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä) vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla.
Tekstien tulkitseminen	

<p>T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä</p> <p>T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen</p>	<p>S2 (L1, L2, L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan lukutaidon alkeet: <ul style="list-style-type: none"> ○ Aakkosten opetteleminen. ○ Äänteen ja kirjaimen vastaavuuden oppiminen. ○ Opetellaan lukemisessa tarvittavia käsitteitä; äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki. ○ Tutustutaan käsitteisiin; otsikko, teksti, kuva. ○ Harjoitellaan tekstin ymmärtämistä. ○ Teksteihin tutustumista monipuolisesti. ○ Pohditaan sanojen merkityksiä. ○ Sanavaraston laajentaminen. ○ Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin. ○ Harjoitellaan tiedon etsintää ympäristöstä, kuvista sekä kirjoitetuista teksteistä. • Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertoamaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla</p> <p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia</p>	<p>S3 (L1, L2, L4, L5, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista. • Opetellaan näppäintaitoja. • Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi. • Opetellaan kirjoitustaidon alkeet: <ul style="list-style-type: none"> ○ äänne, kirjain, tavu, sana, virke • Harjoitellaan sanojen ja virkkeiden oikeinkirjoitusta. • Tuetaan oikeinkirjoituksen kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. • Harjoitellaan tuottamaan tekstejä. • Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä.
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	

<p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään kieli-tietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havain-toja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielen-käytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymi-seen</p> <p>T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luetta-vaan, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön</p> <p>T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin las-tenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa.</p>	<p>S4 (L2,L3,L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Havaintojen tekeminen puhutusta kieles-tä: eri puhetavat ja ympäristön kielet. • Teksteihin tutustumista kuunnellen, luki-en ja esittäen. • Pohditaan sanoja ja sanontoja. • Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja. • Leikitellään kielellä: lorut, runot, sana-leikit. • Herätetään kiinnostusta lukuharrastuk-seen. • Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön. • Tutustutaan lastenkulttuuriin. • Tutustutaan lähiympäristön tapakulttuu-riin, juhlaperinteisiin sekä kansanperinteen muotoihin. • Osallistutaan yhdessä esitysten tai mui-den kulttuurituotteiden tekemiseen.
---	--

2. luokka

<p>Suomen kieli ja kirjallisuus-oppimäärän ta-voitteet 2. luokalla</p>	<p>Suomen kieli ja kirjallisuus-oppimäärän ta-voitteisiin liittyvät sisältöalueet 2. luokalla</p>
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p>	
<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteis-työtaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osal-listua erilaisiin ryhmä- viestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin</p> <p>T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisuroh-keuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla</p> <p>T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäku-vaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin</p>	<p>S1 (L1, L2, L3, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan kasvokkain tapahtuvia viestintätilanteita. • Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. • Käsitellään erilaisia tekstejä (esimer-kiksi lastenkirjallisuutta, satuja, kerto-muksia, loruja, tietotekstejä, me-diatekstejä ja pelejä) vuorovaikutus-harjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla.

Tekstien tulkitseminen	
<p>T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä</p> <p>T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen</p>	<p>S2 (L1, L2, L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lukutaidon vahvistaminen. • Harjoitellaan käsitteitä: otsikko, teksti ja kuva. • Harjoitellaan tekstinymmärtämistä ja tekstinymmärtämisen strategioita. • Teksteihin tutustumista monipuolisesti. • Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä. • Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä. • Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. • Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin. • Harjoitellaan tiedon etsintää ympäristöstä, kuvista sekä kirjoitetuista teksteistä. • Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.
Tekstien tuottaminen	
<p>T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla</p> <p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia</p>	<p>S3 (L1, L2, L4, L5, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjoitustaidon vahvistaminen. • Harjoitellaan näppäintaitoja. • Sanojen ja virkkeiden oikeinkirjoituksen harjaantuminen. • Tuetaan oikeinkirjoituksen kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. • Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä. • Harjoitellaan tekstin suunnittelua: aika, paikka, juoni. • Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	

<p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tunteista sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen</p> <p>T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön</p> <p>T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa</p>	<p>S4 (L2,L3,L4,L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Havaintojen tekeminen puhutusta kielestä: eri puhetaivat ja ympäristön kiellet. • Monipuolista teksteihin tutustumista kuunnellen, lukien ja esittäen. • Keskustellaan tekstien merkityksestä omassa arjessa. • Pohditaan sanoja ja sanontoja. • Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja. • Tuetaan lukuharrastusta. • Harjoitellaan kirjaston käyttöä. • Tutustutaan lastenkulttuuriin. • Tutustutaan lähiympäristön tapakulttuuriin, juhlaperinteisiin sekä kansanperinteen muotoihin. • Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.
---	---

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

13.4.2 SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen ke-

hittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtäminen ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta.

Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

[1] Valtioneuvoston asetus 422/2012

[2] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

[3] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppimäärän keskeiset tavoitteet ja sisällöt

1. luokka

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus-oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 1	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan (L2)</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua (L1, L2, L7)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin (L1, L2, L7)</p>	<p>S1 Kohtelias kielenkäyttö: kysyminen, vastaaminen, pyytäminen, kertominen, mielipiteen ilmaisu ja omista tunteista kertominen arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa.</p> <p>Kielen käyttö eri tilanteissa: kohteliaisuudet, mielipide- ja tunnelmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyinen ja mennyt aika kerronnassa.</p> <p>Ääntäminen, kuullun ymmärtäminen, toisten kuunteleminen ja toisilta viestijöiltä oppiminen.</p> <p>Teatteri- ja roolileikit sekä muut vuorovaikutusharjoitukset satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.</p> <p>Kuvataiteen, musiikin, liikunnan sekä toiminnallisuuden hyödyntäminen kielen oppimisen tukena.</p>
Tekstien tulkitseminen	
<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen (L1, L2, L4)</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitasolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan (L2, L4)</p>	<p>S2 Lukemaan oppimisen edistäminen ja siihen liittyvät käsitteet: äänteet, kirjaimet, tavut, sanat, virkkeet, lopetusmerkit.</p> <p>Keskusteleminen tekstien herättämistä ajatuksista ja tuntemuksista.</p> <p>Havainnoidaan ajan, järjestyksen ja paikan ilmaisemista erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan tekstien ymmärtämistä.</p> <p>Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p>
Tekstien tuottaminen	
<p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista (L2, L4)</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p>	<p>S3 Tutustutaan arki- ja kouluelämän sekä lähiympäristöön liittyvään sanastoon, fraseologiaan ja kieliopillisiin rakenteisiin.</p> <p>Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäilytaitoja.</p>

(L4, L5)	
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita (L1, L4, L5)	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
T9 innostaa oppilaita edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhutavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen (L4, L6, L7)	S4 Keskustellaan päivän tapahtumista, kielen ja kulttuurin merkityksestä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä. Suomalaiseen tapakulttuuriin tutustuminen.
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen (L2, L4)	Eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin tutustuminen.
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteeseen (L2)	Kirjaston palveluihin tutustuminen. Havainnoidaan eri kieliä ja viestintätapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana (L1, L2, L4)	S5 Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista.
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin (L1, L2, L4)	Eri oppiaineiden teksteihin ja käsitteisiin tutustuminen. Havainnoidaan ympäristöä tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan (L1, L2, L4)	Hyödynnetään oppilaan omaa äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

2. luokka

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 2	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan (L2)	S1 Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä: kysyminen, vastaaminen, pyytäminen, kertominen, mielipiteen ilmaisu ja omista tunteista kertominen arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa.

<p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua (L1, L2, L7)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin (L1, L2 L7)</p>	<p>Harjoitellaan kielen käyttöä eri tilanteissa: kohteliaisuudet, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyinen ja mennyt aika kerronnassa.</p> <p>Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista.</p> <p>Hyödynnetään teatteri- ja roolileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.</p> <p>Hyödynnetään kuvataiteen, musiikin, liikunnan sekä toiminnallisuutta kielen oppimisessa.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>	
<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen (L1, L2, L4)</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitasolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan (L2, L4)</p>	<p>S2</p> <p>Edistetään lukemaan oppimista ja opetellaan siihen liittyviä käsitteitä: teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki.</p> <p>Havainnoidaan ajan, järjestyksen ja paikan ilmaisemista erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan tekstien ymmärtämisen strategioita: silmäily, pääasiat, otsikot, kuvat, kuvatestit ja graafiset esitykset.</p> <p>Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista.</p> <p>Tutkitaan kaunokirjallisten ja tietotekstien merkityksiä ja rakenteita.</p> <p>Harjoitellaan lukukokemuksien jakamista.</p> <p>Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p> <p>Opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteet: päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika sekä juoni.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista (L2, L4)</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja (L4, L5)</p>	<p>S3</p> <p>Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin kuten sanastoon, fraseologiaan ja kieliopillisiin rakenteisiin.</p> <p>Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäilytaitoja.</p> <p>Tuotetaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä yksin ja ryhmässä.</p>

<p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita (L1, L4, L5)</p>	<p>Opetellaan oikeinkirjoituksen perusasiat: sanaväli, tavutus, virke ja lopetusmerkit, iso alkukirjain.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen (L4, L6, L7)</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen (L2, L4)</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteeseen (L2)</p>	<p>S4</p> <p>Keskustellaan päivän tapahtumista, kielen ja kulttuurin merkityksestä erilaisissa koulun vuorovaiikutustilanteissa sekä monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.</p> <p>Tutustutaan kirjaston palveluihin.</p> <p>Havainnoidaan eri kieliä ja viestintätapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa.</p>
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>	
<p>T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana (L1, L2, L4)</p> <p>T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin (L1, L2, L4)</p> <p>T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan (L1, L2, L4)</p>	<p>S5</p> <p>Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista.</p> <p>Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin ja käsitteisiin.</p> <p>Havainnoidaan ympäristöä tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Hyödynnetään oppilaan omaa äidinkielen taitoa oppimisen tukena.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p> <p>Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.</p>

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan

leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: äidinkielenomainen suomi ja ruotsi, ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä sekä ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät. Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa

aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus koulu yhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kieli valinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kieli valintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselle. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, esimerkiksi ruotsiin. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkuja voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

13.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin/muun vieraan kielen/saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

13.4.4 MATEMATIIKKA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan keskeiset tavoitteet ja sisällöt

1.luokka

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1	Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset vuosiluokalla 1
Merkitys, arvot ja asenteet	S1 Ajattelun taidot <ul style="list-style-type: none">• tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia• vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen• havaitaan syy- ja seuraussuhteita• harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista• tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan• opetellaan antamaan yksikäsitteisiä, tarkkoja komentoja ihmiseltä toiselle, esimerkiksi ota 'kolme askelta eteenpäin' – ei 'ota kolme askelta', jotka voisivat olla sivulle tai taakse S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä (L1, L3, L5)	
Työskentelyn taidot	
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havainnot matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa (L4)	
T3 kannustaa oppilasta esit-	

<p>tämään ratkaisujaan ja pää- telmiään konkreettisin väli- nein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyö- dyntäen (L2, L4, L5)</p> <p>T4 ohjata oppilasta kehittä- mään päättely- ja ongelman- ratkaisutaitojaan (L1, L4, L6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja • varmistetaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkin- nän välinen yhteys • laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmot- tamalla ja arvioimalla lukumääriä • harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja aset- taa lukuja järjestykseen • tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, mo- nikertoja ja puolittamista • perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin. • ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmu- kaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksis- sa • perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konk- reettisten mallien avulla käyttäen eri laskutapoja ja väli- neitä (erilaiset esineet, kymmenjärjestelmävälineet, lu- kusuora, tabletit, verkkopelit sekä paperi ja kynä) • harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutai- don sujuvoittamiseksi • harjoitellaan luvun 10 ylitystä yhteen- ja vähennyslasku- ssa • konkretisoidaan yhteen- ja vähennyslaskut erilaisissa sovellustilanteissa • opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäi- syyttä yhteenlaskussa • kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20
<p>Käsitteelliset ja tiedonala- kohtaiset tavoitteet</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta ymmär- tämään matemaattisia käsit- teitä ja merkintätapoja (L1, L4)</p>	
<p>T6 tukea oppilasta lukukäsit- teen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän peria- atteen ymmärtämisessä (L1, L4)</p>	
<p>T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten peria- atteisiin ja tutustuttaa ni- den ominaisuuksiin (L1, L4)</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta kehittä- mään sujuvaa peruslaskutai- toa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä- laskustrategioita (L1, L4)</p>	
<p>T9 tutustuttaa oppilas geo- metriin muotoihin ja ohja- ta havainnoimaan niiden ominaisuuksia (L1, L4, L5)</p>	<p>S3 Geometria ja mittaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa • harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä (alas, ylös, alla, päällä, vasen, oikea, jne) • tehdään yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia. • tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita, tunnistami- sen lisäksi rakennetaan ja piirretään • ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominai- suuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan. • harjoitellaan mittaamista (mittaamisen periaate, arvi- ointi, tarkistus, mittaustulosten perustelevinen) • käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus, hinta ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyt- töä • keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri • harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä (tasan ja puoli) • harjoitellaan rahan käyttöä (20€, 10€, 5€, 2€, 1€).
<p>T10 ohjata oppilasta ymmär- tämään mittaamisen periaa- te (L1, L4)</p>	
<p>T11 tutustuttaa oppilas tau- lukoihin ja diagrammeihin (L1, L4)</p>	
<p>T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteittaisia toi- mintaoheja ja toimimaan ohjeen mukaan (L1, L2, L4, L5)</p>	

	<p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tieto- ja kiinnostavista aihepiireistä • laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja
--	--

2. luokka

Matematiikan oppimäärän tavoitteet 2. luokalla	Matematiikan oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet 2. luokalla
Merkitys, arvot ja asenteet	<p>S1 Ajattelun taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia • vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen • havaitaan syy- ja seuraussuhteita • harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista • tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan • opetellaan antamaan yksikäsitteisiä, tarkkoja komentoja ihmiseltä toiselle, esimerkiksi ota 'kolme askelta eteenpäin' – ei 'ota kolme askelta', jotka voisivat olla sivulle tai taakse <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja • varmistetaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkin välinen yhteys • laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmotamalla ja arvioimalla lukumääriä • harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen • tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista • perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin. • ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa • perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla käyttäen eri laskutapoja ja välineitä (erilaiset esineet, kymmenjärjestelmävälineet, luku-suora, tabletit, verkkopelit sekä paperi ja kynä) • harjoitellaan erilaisia päässä laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi • harjoitellaan luvun 10 ylitystä yhteen- ja vähennyslaskussa
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matemaatiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluotamuksen kehittymistä (L1, L3, L5)	
Työskentelyn taidot	
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havainnot matemaattisten näkökulmista sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa (L4)	
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päättelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (L2, L4, L5)	
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan (L1, L4, L6)	
Käsitteelliset ja tiedonala-kohtaiset tavoitteet	
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja (L1, L4)	
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä (L1, L4)	

<p>T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin (L1, L4)</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita (L1, L4)</p> <p>T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia (L1, L4, L5)</p> <p>T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate (L1, L4)</p> <p>T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin (L1, L4)</p> <p>T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteellaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan (L1, L2, L4, L5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • konkretisoidaan yhteen- ja vähennyslaskut erilaisissa sovellustilanteissa • opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa • kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 • 100, myös allekkain laskien. • ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 0-5 ja 10 • luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys • hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen • pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin. <p>S3 Geometria ja mittaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa • harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä (alas, ylös, alla, päällä, vasen, oikea, jne) • tehdään yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia. • tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota, tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään • ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. • harjoitellaan mittaamista (mittaamisen periaate, arviointi, tarkistus, mittaustulosten perustelevinen) • käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus, hinta ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä • keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra • harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä (vaille, yli, 1d - 1 min) • harjoitellaan rahan käyttöä (sentit, eurot ja setelit 5€-100€) <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä • laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja
---	---

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä

itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapana. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailta tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoi-keuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana[1] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävä kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

Ympäristöopin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

1.luokka

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1	Ympäristöopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen</p> <p>T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista ((L1, L6)</p> <p>T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä (L3, L7)</p> <p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p> <p>T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään (L3) (S2-S4, S6)</p> <p>T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään pienimuotoisissa tutkimuksissa (L1, L7)</p> <p>T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin (L1, L4)</p> <p>T7 oppilas harjoittelee kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä (L1, L4)</p> <p>T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita (L3)</p> <p>T9 oppilas tutustuu arjen teknologiaan ja innostuu kokeilemaan, keksimään sekä rakentamaan yhdessä toimien (L3, L1) (S2, S4, S6)</p>	<p>S1 Kasvu ja kehitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihmisen elinkaari ja oman ikäkauden kasvu ja kehitys pääpiirteissään • Ihmisen kehon osat mielen hyvinvoinnin edistäminen <ul style="list-style-type: none"> ○ tunnetaitojen harjoittelu • tilanteen mukainen pukeutuminen ja puhkaus riittävän levon, liikunnan ja ravinnon merkitys terveydelle <p>S2 Kotona ja koulussa toimiminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • turvallinen toiminta luokassa, koulussa, internetissä ja lähiympäristössä jalankulkijana ja pyöräilijänä liikenteessä • Säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina • Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. massa • tavalliset lasten sairaudet ja tapaturmat sekä niiden hoito <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. vilustumissairaudet, haava, nenäverenvuoto ja allergia • 112 ja avun hakeminen aikuiselta <p>S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina: eläinten talvehtiminen, eläinten jälkiä, sääilmiöiden havainnointi sekä siihen liittyvät käsitteet • elollinen ja eloton luonto • piha elinympäristönä: puutarhantoa, pihan lintuja ja puita • yksinkertaiset kartat: esim. luokka, piha ja Suomi • kalenterivuosi: vuorokaudenajat ja viikonpäivät <p>S4 Tutkiminen ja kokeileminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologi-

<p>T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja (L2, L3)</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa (L5, L4)</p> <p>Tiedot ja ymmärrys</p> <p>T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla(L1)</p> <p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia ja karttoja ympäristön kuvaajina(L4, L1)</p> <p>T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään(L2, L4)</p> <p>T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä(L3) (S1, S5)</p>	<p>aan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkimuksen eri vaiheiden opettelu ikäkaudelle sopivalla tasolla • yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteiden tutkimista, esim. pyörä • pienimuotoisten tutkimusten tekeminen, esim. vesi ja sää <p>S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • riittävän levon, liikunnan ja ravinnon merkitys terveydelle • terveellinen ruoka ja puhdas vesi • arjen ilojen havaitseminen omassa elämässä • Koulupäivän toimintatapojen kehittäminen yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. säännölliset ruokailut ja tauot <p>S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen • luonnonsuojelu ja kestävä kehitys ja sen merkitys itselle ja lähiympäristölle: kierrätys ja fuusiokäyttö • kotiseutuni Raahe
---	---

2. luokka

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2	Ympäristöopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen</p> <p>T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä (L1, L6)</p>	<p>S1 Kasvu ja kehitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihmisen elintoiminnot pääpiirteittäin <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. aistit, luusto, lihakset, verenkierto ja ruoansulatus • mielen hyvinvoinnin edistäminen • itsen ja toisen hyväksyminen ja arvostaminen • riittävän levon ja liikunnan ja ravinnon merkitys terveydelle <p>S2 Kotona ja koulussa toimiminen:</p>

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä (L3, L7)

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään (L3)
(S2-S4, S6)

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana (L1, L7)

T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin (L1, L4)

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä (L1, L4)

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita (L3)

T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien (L3, L1)
(S2, S4, S6)

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista (L2, L3)

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä (L5, L4)

Tiedot ja ymmärrys

- turvallinen toiminta luokassa, koulussa, internetissä ja lähiympäristössä
- turvallisesti liikenteessä
- Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa
 - esim. energia, massa, sähkövirta ja jännite
- yksilön fyysinen koskemattomuus
- kiusaamisen ehkäiseminen
- toisten huomioon ottaminen
- hyvät tavat
 - esim. tervehtiminen, ruokailutavat, kielenkäyttö, aikuisten kunnioittaminen ja käyttäytyminen esim. juhlassa

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi:

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina: kasvien talvehtiminen
- piha elinympäristönä: tunnistetaan lähiympäristön kasveja
- lähimetsä elinympäristönä: tavallisimpia suomalaisia puulajeja, marjoja ja eläimärakennetun ympäristön, kuten maaseudun ja kaupungin tunnuspiirteet
- kalenterivuosi: vuodenaajat, kuukaudet
- avaruus ja aika

S4 Tutkiminen ja kokeileminen:

- Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä.
- tutkimuksen eri vaiheiden opettelu ikäkaudelle sopivalla tasolla
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteiden tutkimista
 - esim. vipu
- pienimuotoisten tutkimusten tekeminen
 - esim. liike, ääni, valo ja varjo
- kasvien kasvattaminen

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen:

- arjen ilojen havaitseminen omassa elämässä
- ravinnon tuotanto ja kierto kuluttajalle
- juomaveden alkuperä: veden kiertokulku
- puhtaan ilman merkitys hyvinvoinnille

<p>T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla (L1)</p> <p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia ja malleja ympäristön kuvaajina (L4, L1)</p> <p>T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista (L2, L4)</p> <p>T15 ohjata oppilasta pohtimaan terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä (L3) (S1, S5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koulupäivän toimintatapojen kehittäminen yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. säännölliset ruokailut ja tauot <p>S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnonsuojelu ja kestävä kehitys ja sen merkitys itselle ja lähiympäristölle: säästävä käyttäminen (esim. vesi ja sähkö) sekä jätteiden lajittelu • osallistuminen oman lähiympäristön tilan ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen esim. oppilaskunta
---	--

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Oppittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

13.4.6 USKONTO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Uskonnon opetuksen tavoitteet ovat yhteiset kaikille eri uskontojen oppimäärille.

Uskonnon opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet ovat yhteiset kaikille eri uskontojen oppimäärille. Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistetaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja oman mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomus-tieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjal-le. Tarkennuksia muiden kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen oppimäärille laaditaan, mikäli opetusryhmä muodostuu.

Evankelisluterilaisen uskonnon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset ope-tussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskonto-jen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

1.luokka

Evankelisluterilaisen us-konnon oppimäärän ta-voitteet vuosiluokalla 1	Evankelisluterilaisen uskonnon oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opas-taa tuntemaan oman per-heen uskonnollista ja kat-somuksellista taustaa (L2, L4)	S1 Suhde omaan uskontoon Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none"> • perheensä ja sukunsa uskontoihin ja katsomuksiin. Ope-tuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Oppilas tutustuu alustavasti

<p>T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (L1)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin, kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin, merkitykseen ja perinteisiin • kristilliseen elämänkaareen liittyviin juhliin, niiden sisältöön ja merkitykseen sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierroon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. • kirkkovuoden ja lapsuuteen liittyviin virsiin ja musiikkiin
<p>T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokierroon, juhliin ja tapoihin (L2, L7)</p>	
<p>T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (L2, L3, L7)</p>	<p>S2 Uskontojen maailma</p> <p>Oppilas tutustuu alustavasti</p> <ul style="list-style-type: none"> • omassa luokassa oleviin kristinuskon muotoihin, muihin uskontoihin ja uskonottomuuteen.
<p>T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan</p> <p>T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoi-keuksia (L2, L6, L7)</p>	<p>S3 Hyvä elämä</p> <p>Oppilasta rohkaistaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilmaisemaan omia ajatuksiaan uskontoon ja uskonottomuuteen liittyvissä asioissa • tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan • eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta
<p>T7 ohjata oppilasta eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (L3, L7)</p>	<p>Oppilas tarkastelee alustavasti</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänsä-tyksiä sekä elämän kunnioittamista. Opetuksessa avataan kristillistä näkökulmaa niihin. • YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta <p>Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys.</p>
<p>T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilais-ten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (L1, L5, L6, L7)</p>	<p>Oppilas harjoittelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskustelemaan uskontoon ja uskonottomuuteen liittyvistä asioista <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi vuosiluokilla 1-2.</p>

Ehdotus virsisuunnitelmaksi vuosiluokalle 1

13 Nyt sytytämme kynttilän
21 Enkeli taivaan
78 Vieraalla maalla kaukana
488 Jeesus sinä itsekin
492 Ystävä sä lapsien
499 Jumalan kämmenellä
501 Kuule Isä taivaan
563 Ilta on tullut
571 Jo joutui armas aika

2. luokka

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 2	Evangelisluterilaisen uskonnon oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (L2, L4)	S1 Suhde omaan uskontoon Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none">perheensä ja sukunsa historiaan, uskontoihin ja katsomuksiin. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot Oppilas syventyy <ul style="list-style-type: none">kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin, symboleihin, jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none">kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun, pääsiäiseen, helatorstaihin ja helluntaihin sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin, merkitykseen ja perinteisiinkristilliseen elämänkaareen liittyviin juhliin, niiden sisältöön ja merkitykseen. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierroon ja elämänkaareen liittyviä juhlia.kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviin virsiin ja musiikkiin
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (L1) T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokierroon, juhliin ja tapoihin (L2, L7)	S2 Uskontojen maailma Oppilas tutustuu paremmin <ul style="list-style-type: none">kouluyhteisön ja koulun lähiympäristön uskontoihin ja niiden keskeisiin tapoihin ja juhliin sekä kristinuskon monimuotoisuuteen ja uskonnottomuuteen

<p>T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan (L2, L6, L7)</p>	<p>S3 Hyvä elämä Oppilas harjoittelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien elämänkysymystensä pohdintaa. Opetuksessa avataan kristillistä näkökulmaa siihen. <p>Oppilasta rohkaistaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta
<p>T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (L2, L6, L7)</p>	<p>Oppilas pohtii</p> <ul style="list-style-type: none"> • elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä • oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistää niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin <p>Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (L3, L7)</p> <p>T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisen mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (L1, L5, L6, L7)</p>	<p>Oppilas pohtii</p> <ul style="list-style-type: none"> • omia tekoja ja niiden seurauksia • vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta <p>Oppilas harjoittelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskustelemaan uskontoon ja uskonottomuuteen liittyvistä asioista <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi vuosiluokilla 1-2.</p>

Ehdotus virsisuunnitelmaksi vuosiluokalle 2

1 Hoosianna
53 Nuori neitsyt Maria
88 Lensi maahan enkeli
135 Jumala loi
397 Kun on turva Jumalassa
471 Hyvä Jumala
498 Nyt kulkee halki
517 Herra kädelläsi

Ortodoksisen uskonnon keskeiset sisältöalueet

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikopyhään.

S2 Uskontojen maailma:

Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan koulu yhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonottomuus.

Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksisen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä:

Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunteiden kehittymistä.

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin koulu yhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

Katolisen uskonnon keskeiset sisältöalueet

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma:

Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä:

Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan

omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

Islamin uskon opetuksen keskeiset sisältöalueet

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma:

Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonottomuus.

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä:

Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänkysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen

asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

Juutalaisen uskon opetuksen keskeiset sisältöalueet

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlat, niiden suhde juutalaiseen kalenteriin, elämänsäkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.

S2 Uskontojen maailma:

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonnottomuuteen perinteiden keskellä.

S3 Hyvä elämä:

Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänsykliä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeää sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan oma ajattelu ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämäkatsomustiedon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

1.luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1	Elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1
<p>T1ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua (L1, L2,L4)</p> <p>T3ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua (L1, L2, L7)</p> <p>T4edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä (L1, L2, L7)</p> <p>T5ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia (L1, L3- L4)</p> <p>T6rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä (L1, L3, L7)</p> <p>T8ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita (L3, L5, L7)</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään</p> <p>Oppilas tutustuu: hyvän ja pahan sekä oikean ja väärän merkityksiin, ja niiden erottamiseen toisistaan</p> <p>Oppilas pohtii: ihmisen pyrkimystä hyvään</p> <p>ystävyyden merkitystä lapsen elämässä, näkökulmina lähiympäristö ja muu maailma. Huomioiden kansainvälisyys- ja kehityskumppanuuskasvatus sekä medialukutaitojen kehittyminen.</p> <p>Oppilas harjoittelee: keskustelu- ja kuuntelutaitoja</p>
<p>T1 (L1, L2, L4)</p> <p>T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin (L1, L2,L7)</p> <p>T4 (L1, L2, L7)</p> <p>T5 (L1, L3, L4)</p> <p>T6 (L1, L3, L7)</p> <p>T7opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja (L2, L4)</p> <p>T8 (L2, L3, L7)</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja</p> <p>Oppilas pohtii: minäkuvaansa ja sen kehittymistä</p> <p>Oppilas perehtyy: Erilaisiin perhemuotoihin, näkökulmina lähiympäristö ja kulttuuritausta sekä erilaiset elintavat ja ajatusmaailmat muualla maailmassa. Huomioiden kansainvälisyys- ja kehityskumppanuuskasvatus sekä medialukutaitojen kehittyminen.</p> <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestyttä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuiksi luokilla 1-6.</p>

2. luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2	Elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2
<p>T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua (L1, L2, L4)</p> <p>T4 Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä. (L1, L2, L7)</p> <p>T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia. (L1, L3, L4)</p> <p>T6 Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä. (L1, L3, L7)</p> <p>T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita. (L2, L3, L7)</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita:</p> <p>Oppilas tutustuu alustavasti: Lasten oikeuksiin ja lasten asemaan eri kulttuureissa, huomioidaan kansainvälisyys ja kehityskumppanuuskasvatus ja medialukutaitojen kehittyminen.</p> <p>Oppilas tutkii: Yhteiselämän perusteita, kuten yhteisiä sääntöjä, luottamusta ja rehellisyyttä sekä tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden käsitteitä. Näkökulmana oppijan arkielämään liittyvät tilanteet.</p>
<p>T1 (L1, L2, L4)</p> <p>T4 (L1, L2, L7)</p> <p>T5 (L1, L3, L4)</p> <p>T6 (L1, L3, L7)</p> <p>T8 (L2, L4)</p> <p>T9 Ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa. (L3, L5, L7)</p>	<p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:</p> <p>Oppilas tutustuu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maailmanluomismyytteihin • Elämän luomisen ja rajallisuuden käsitteisiin <p>Oppilas perehtyy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisiin elämänmuotoihin maapallolla, huomioiden kansainvälisyys- ja kehityskumppanuuskasvatus sekä medialukutaitojen kehittyminen <p>Oppilas tutkii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähiympäristöään sekä omien valintojen vaikutuksia ympäristöönsä. • Luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia, huomioiden medialukutaitojen kehittyminen <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuiksi luokilla 1-6.</p>

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutta kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessä

13.4.8 MUSIIKKI

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen

kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

1.luokka

Kaikki musiikin opetuksen keskeiset sisällöt liittyvät jokaiseen opetuksen tavoitteeseen.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 1	Musiikin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1
<p>Osallisuus T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen (L2, L7)</p> <p>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä (L1, L2, L4)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen (L1, L4)</p> <p>T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä,</p>	<p>Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteiden välisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.</p> <p>S1 Miten musiikissa toimitaan:</p> <p>Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.</p> <p>Luontevaan äänenkäyttöön ohjaaminen puhuen, loruillen ja laulaen.</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu:</p> <p>Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voi-</p>

<p>liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja (L5, L6)</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p> <p>T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta (L2, L4)</p> <p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä (L4)</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p> <p>T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa (L7)</p> <p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p> <p>T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa (L1)</p>	<p>ma ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.</p> <p>1.lk: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen</p> <p>Musiikin peruskäsitteisiin tutustutaan laulaen, soittaen, liikkuen, kuunnellen ja itse keksien.</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:</p> <p>Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisössä.</p> <p>1.lk: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä.</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:</p> <p>Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen huomioiden paikallinen kulttuuritarjonta ja -tuotanto. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki ja taidemusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.</p> <p>1.lk: Painotetaan loruja ja leikkilauluja lapsenomaisuus huomioiden.</p>
--	---

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2	Musiikin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2
<p>Osallisuus</p> <p>T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen (L2, L7)</p> <p>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen</p> <p>T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä (L1, L2, L4)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen (L1, L4)</p> <p>T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja (L5, L6)</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p> <p>T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta (L2, L4)</p> <p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä (L4)</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p> <p>T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa (L7)</p>	<p>Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteiden välisessä työkentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.</p> <p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.</p> <p>Luontevaan äänenkäyttöön ohjaaminen puhuen, loruillen ja laulaen.</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.</p> <p>2.lk: Syvennetään peruskäsitteiden hallintaa. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.</p> <p>Musiikin peruskäsitteisiin tutustutaan laulaen, soittaen, liikkuen, kuunnellen ja itse keksien.</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:</p> <p>Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisössä.</p> <p>2.lk: Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisössä. Huomioidaan paikallisuus ja lapsen oma kulttuuriympäristö.</p>

<p>Oppimaan oppiminen musiikissa T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa (L1)</p>	<p>tö.</p> <p>Erilaisten ääniympäristöjen tarkastelemista.</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:</p> <p>Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen huomioiden paikallinen kulttuuritarjonta ja -tuotanto. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki ja taidemusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.</p> <p>2.lk: Vahvistetaan aiemmin opittua ohjelmistoa ja lisätään vaatimustasoa ryhmän taidot ja valmiudet huomioiden.</p>
--	--

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista.

Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan.

Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia. Osa ohjelmistosta opetellaan ulkoa.

Keskeisiä työtapoja:

- laulaminen
- soittaminen
 - kehosoittimet, erilaiset rytmii- ja melodiasoittimet oppilaiden taitotasoi-
 - den
- kuuntelu
 - monipuolista, keskittyntä ja toiminnallista musiikinkuuntelua huomioiden eri
 - musiikkityylit.
- musiikkiliikunta
- musiikillinen keksintä omaa ääntä, kehosoittimia sekä erilaisia rytmii- ja melodiasoittimia käyttäen
- erilaisten musiikkituotosten äänittäminen

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusiisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti ja riittävän usein palautetta siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Lisäksi oppilasta ohjataan oman toiminnan arviointiin ryhmän jäsenenä. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä jatkuvan arvioinnin kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Lukuvuositolokirjataan kirjataan maininta siitä, että oppilas on saanut musiikin opetusta.

13.4.9 KUVATAIDE

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen

käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen keskeiset sisällöt ja tavoitteet

1.luokka

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1	Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1
Kuvataiteen keskeiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa keskeisessä sisältöalueessa.	Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu (L1-L7)</p> <p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.</p>
<p>Kuvallinen tuottaminen (L1-L7)</p> <p>T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja</p> <p>T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa</p> <p>T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa</p>	<p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä</p>

<p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta (L1-L7) T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppjä</p> <p>T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään</p> <p>T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta</p>	<p>mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Taiteen maailmat:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>
<p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen (L1-L7) T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja</p> <p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys</p>	<p>Keskeiset sisällöt</p> <p>Värioppi</p> <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit <p>Sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • piste, viiva ja pinta • etu-, keski- ja taka-ala • perusmuodot <p>Kuvaviestintä/Mediakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • sarjakuva, animaatio, valokuvaus, pelit, elokuva <p>Maalaus</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja peitevärit, pullovärit <p>Piirustus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä, hiili, liidut, puuvärit <p>Muotoilu ja arkkitehtuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • savi tai muovailumassat • kierrätys- ja/tai luonnonmateriaalit <p>Painanta</p> <ul style="list-style-type: none"> • leimasin, koho, sabluuna <p>Tieto- ja viestintätekniikka ja verkkoympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintätekniikan ja verkkoympäristöjen avulla

2. luokka

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 2	Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalle 2
<p>Kuvataiteen keskeiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa keskeisessä sisältöalueessa</p>	<p>Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.</p>
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu (L1-L7)</p> <p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisen kuvallisten tuottamisen tapojen avulla</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.</p>
<p>Kuvallinen tuottaminen (L1-L7)</p> <p>T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja</p> <p>T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa</p> <p>T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa</p>	<p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisällöt valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Taiteen maailmat:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työ-</p>

<p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p> <p>T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä</p> <p>T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään</p> <p>T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta</p>	<p>kentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>Keskeiset sisällöt</p> <p>Värioppi</p> <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit <p>Sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • piste, viiva ja pinta • etu-, keski- ja taka-ala • perusmuodot <p>Kuvaviestintä/Mediakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • sarjakuva, animaatio, valokuvaus, pelit, elokuva <p>Maalaus</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja peitevärit, pullovärit <p>Piirustus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä, hiili, liidut, puuvärit
<p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen (L1-L7)</p> <p>T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja</p> <p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys</p>	<p>Muotoilu ja arkkitehtuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • savi tai muovailumassat • kierrätys- ja/tai luonnonmateriaalit <p>Painanta</p> <ul style="list-style-type: none"> • leimasin, koho, sabluuna <p>Tieto- ja viestintätekniikka ja verkkoympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkko-ympäristöissä. Tavoitteena on tutustua raahelaiseen kulttuuriperintöön ja kulttuuripalveluihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään

tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taitteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessä ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

13.4.10 KÄSITYÖ

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eet-

tisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

1.luokka

Käsityön oppimistehtävien lähtökohtana ovat ILMAISU, MUOTO ja TEKNOLOGIA

- Ilmaisun ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: elämys, tunne, aistit, leikit, pelit, kokemus, taide
- Muodon ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: oppilaan lähiympäristöön ja esine maailmaan liittyvä havainnointi ja uusien ideoiden kehittäminen niiden pohjalta
- Teknologian ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: esineen tai ilmiön toimintaperiaate ja sen soveltaminen annetun tiedon perusteella

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 1	Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalle 1
<p>T1 Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön (L1, L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskentelyn lähtökohtana oppilaan omat ideat <p>T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta (L1, L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnataan huomio työskentelyn koko prosessiin: <ul style="list-style-type: none"> ○ ideointi, suunnittelu ja kokeilu, tekeminen, työn esittely <p>T3 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa (L1, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ensimmäisillä luokilla opettajan ohjaava rooli suunnittelussa ja työskentelyssä on tärkeä • Annetaan sijaa oppilaan omalle ideoinnille 	<p>S1 Ideointi (T1-T3, T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana omat tunteet, tarinat sekä mielikuvitus-, luonnon- ja rakennetut ympäristöt • Tutkitaan liikettä ja tasapainoa - Pohditaan suojautumista ja säilyttämistä • Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta • Pohditaan teoksen ja tuotteen yhtäläisyyksiä ja eroja <p>Integroituu hyvin ympäristöopin sisältöihin esim. liikenne, arjen erilaiset toiminnat, sään mukainen pukeutuminen jne.</p> <p>S2 Kokeilu (T1-T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokeillaan ohjatusti sekä kovia että pehmeitä materiaaleja: puu, paperi, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, luonnon- ja kierrätysmateriaalit • Kokeillaan ainakin seuraavia vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita: leikkaaminen, liimaaminen, sahaaminen, naulaaminen, käsin ompeleminen, pinnan käsittely ja viimeistely • Omien kokeilujen pohjalta ideoidaan, suunnitellaan ja työstetään

<ul style="list-style-type: none"> • Annetaan sijaa oppilaan omalle ideoinnille ja ennakkoluulottomalle toteutukselle <p>T4O pastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti (L4, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjataan oikeaan ja turvalliseen työvälineiden (mm. oikeat työotteet) ja työtilojen käyttöön • Ohjataan huolehtimaan työskentelytilojen siisteydestä ja järjestyksestä • Ohjataan tutkimaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja laitteita • Opettaja laatii oppimistehtävät huomioiden ilmaisun(esim. oppilaan oma elämys, taide, leikki, kokemus, tunne), muodon(esim. oppilaan oman ympäristön havainnointi uuden idean pohjana) ja teknologian(esim. jonkin esineen tai ilmiön toimintaperiaate ja sen soveltaminen) <p>T5Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja kokemisen kokemusten kautta (L1, L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuetaan oppilaan omaa aktiivista roolia tekijänä • Kunnioitetaan jokaista oppilasta omana persoonanaan huomioiden lähtötaso ja erilaisuus • Eriyttäminen tapahtuu oppimistehtävän sisällä oppilaan tiedot ja taidot huomioiden 	<p>omaa/yhteistä työtä edelleen ohjatusti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myös kokeilu ja siitä saadut johtopäätökset voivat olla tavoitteena <p>S3 Suunnittelu (T1-T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnittelun pohjana ideointi ja kokeilu • Suunnittelun lähtökohtana voi olla esim. tarina, kuva, äänite • Ohjataan oppilasta ymmärtämään suunnittelu osaksi koko teos/tuotesuunnitteluprosessia • Harjoitellaan ja käytetään suunnittelussa ja sen kuvailussa esim. kertomista, piirtämistä, muovailua ja rakentelua <p>S4 Tekeminen (T3-T5) Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia.</p> <p>S5 Dokumentointi (T3, T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan TVT:n mahdollisuuksiin ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana • Valmis tuotos kuvataan ja tallennetaan mahdollisesti oppilaan omaan kansioon <p>S6 Arviointi (T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista jokaisen opetuskerran jälkeen, esim. onko tuote/teos ratkaisu annettuun tai havaittuun ongelmaan
---	---

2. luokka

Käsityön oppimistehtävien lähtökohtana ovat ILMAISU, MUOTO ja TEKNOLOGIA

- Ilmaisun ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: elämys, tunne, aistit, leikit, pelit, kokemus, taide
- Muodon ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: oppilaan lähiympäristöön ja esine maailmaan liittyvä havainnointi ja uusien ideoiden kehittäminen niiden pohjalta. Teknologian ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: esineen tai ilmiön toimintaperiaate ja sen soveltaminen annetun tiedon perusteella

Käsityön opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalle 2	Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalle 2
<p>T1Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön (L1, L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskentelyn lähtökohtana oppilaan omat ideat, yritys ja erehdys <p>T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta (L1, L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnataan huomio työskentelyn koko prosessiin: <ul style="list-style-type: none"> ○ ideointi, suunnitteluja kokeilu, tekeminen, työn esittely • Lopputulos ei ole ainut tavoite <p>T3Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa (L1, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjataan oppilasta ymmärtämään tarpeen määrittely ja ideointi käsityöprosessin lähtökohtana • Ensimmäisillä luokilla opettajan ohjaava rooli suunnittelussa ja työskentelyssä on tärkeä • Annetaan sijaa oppilaan omalle ideoinnille ja ennakkoluulottomalle toteutukselle <p>T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti (L4, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjataan oikeaan ja turvalliseen työvälineiden(mm.oikeat työotteet)ja työtilojen käyttöön • Ohjataan huolehtimaan työskentelytilojen siisteydestä ja järjestyksestä • Opettajan laatimat oppimistehtävät ohjaavat tutkimaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä kokeilemaan laitteita <p>T5Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja</p>	<p>S1 Ideointi (T1-T3, T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana omat tunteet, tarinat sekä mielikuvitus- ,luonnon- ja rakennetut ympäristöt • Tutkitaan liikettä ja tasapainoa • Pohditaan suojautumista ja säilyttämistä • Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta • Pohditaan teoksen ja tuotteen yhtäläisyyksiä ja eroja <p>Integroituu hyvin ympäristöopin sisältöihin esim. liikenne, arjen erilaiset toiminnat, sään mukainen pukeutuminen jne.</p> <p>S2 Kokeilu (T1-T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokeillaan ohjatusti sekä kovia että pehmeitä materiaaleja: puu, paperi, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, luonnon- ja kierrätysmateriaalit • Kokeillaan aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi seuraavia vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita: ruuviliitos, hionta, poraaminen, huovuttaminen, punonta, pujottelu, solmujen tekeminen • Omien kokeilujen pohjalta ideoidaan, suunnitellaan ja työstetään omaa / yhteistä työtä edelleen ohjatusti • Myös kokeilu ja siitä saadut johtopäätökset voivat olla tavoitteena • Lisää materiaaleja ja vaativampia kokeiluja <p>S3 Suunnittelu (T1-T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnittelun pohjana oppilaan oma ideointi ja kokeilut, ei valmis mallityö • Suunnittelun lähtökohtana voi olla esim. tarina, kuva, äänite • Käytetään suunnittelussa esim. piirtämistä, muovailua ja erilaista rakentelua <p>S4 Tekeminen (T1, T3-T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. <p>S5 Dokumentointi (T3, T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan TVT:n mahdollisuuksiin ideoinnin, suunnittelun ja dokumen-

<p>keksimisen kokemusten kautta (L1, L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuetaan oppilaan omaa aktiivista roolia tekijänä • Kunnioitetaan jokaista oppilasta omana persoonanaan huomioiden lähtötaso ja erilaisuus • Eriyttäminen tapahtuu oppimistehtävän sisällä oppilaan tiedot ja taidot huomioiden 	<p>toinnin osana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmis tuotos kuvataan ja tallennetaan mahdollisesti oppilaan omaan kansioon <p>S6 Arviointi (T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista jokaisen opetuskerran jälkeen
---	--

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

13.4.11 LIIKUNTA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kohti liikunnallista elämäntapaa

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä. Liikunnan merkitys ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille on tutkitusti suuri. Tämä tekee liikunnallisen elämäntavan omaksumisen yksilön ja yhteiskunnan kannalta tavoiteltavaksi. Myönteisten liikuntakokemusten on osoitettu edistävän liikunnallisen elämäntavan omaksumista.

Kohti myönteistä kehosuhdetta

Koululiikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Oman kehon tuntemus ja arvostaminen sekä monipuoliset kehollisen ilmaisun kokemukset turvallisuudessa oppimisilmapiirissä antavat välineitä eheäksi ihmiseksi kasvamiseen.

Fyysinen aktiivisuus – vaihtoehto istuvalle elämäntavalle

Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen ihmisten elämäkulussa on suuri haaste. Liikuntasuosituksen mukaan monipuolista ja ikään sopivaa liikuntaa tulee olla 1-2 tuntia päivässä. Koululiikunta ei yksin pysty vastaamaan tähän vaan toiminnallisuutta ja liikettä tulee lisätä kaikkiin koulupäiviin, oppitunteihin, välitunteihin ja koulumatkoihin.

Koululiikunnassa tulee korostua fyysinen aktiivisuus ja fyysistä aktiivisuutta oppitunneilla voidaan lisätä esim siten, että toiminta käynnistetään nopeasti eikä hyvin etenevää toimintaa keskeytetä toistuvasti ja oman vuoron odottamista sekä jonottamista vältetään.

Yhteisön jäsenenä yhdessä tehden

Liikuntatunneilla korostuu yhdessä tekeminen. Oppilaat osallistuvat ikätasonsa mukaisesti yhteisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Myös hyvä oppimisilmapiiri rakentuu yhdessä työskentelyä edistävien taitojen varaan ja tunneilla harjoitellaankin elämässä tarvittavia yhteisön jäsenenä toimimisen taitoja.

Lähtökohtana tasa-arvo

Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Yhdenvertaisessa ja turvallisuudessa oppimisilmapiirissä jokaisella oppilaalla on muiden kanssa yhtäläiset mahdollisuudet saada tukea oppimiseensa ja kasvaa omana itsenään sekä tulla tasavertaisesti huomioiduksi ja kuulluksi.

Turvallisuudesta ei ole vara tinkiä

Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikuntaan ja liikunnan avulla kasvaminen

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan keskeiset tavoitteet ja sisällöt

1.luokka

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1	Liikunnan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1
Fyysinen toimintakyky	
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla (L1, L3) T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja (L1,L3,L4)	<i>”Liikutaan yhdessä leikkien”</i> S1 Liikuntatuntien tulee olla fyysisesti aktiivisia. Opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin ja vesiliikunnan opetusta A Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen Havaintomotoriset taidot: <ul style="list-style-type: none">• Taitoja, joiden avulla oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään ti-

<p>T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina (L3)</p> <p>T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä (L3)</p> <p>T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito (L3)</p> <p>T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla(L3, L6, L7)</p>	<p>laan, käytettävään aikaan ja voimaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaille tulee tarjota riittävästi vaihtelevan ympäristön, monipuolisten sisältöjen ja erilaisten välineiden avulla riittävästi eri aistiärsytyksiä. • Esimerkkejä 1. luokalle soveltuvista havaintomotorisia taitoja kehittävistä tehtävistä ja sisältöalueilta: <ul style="list-style-type: none"> ○ suunnistusharjoituksia kuvien ja pihakartan avulla luonnossa liikkumista erilaisilla alustoilla, harjoituksia erilaisilla, -kokoisilla ja -painoisilla palloilla <p>Kehonhahmotus: Kehonhahmottaminen edellyttää kehon ääriviivojen sekä kehon eri osien ja eri puolten tunnistamista, nimeämistä ja tahdonalaista liikuttamista. Kehonhahmotusta kehitetään aikaa, tilaa ja voimaa säätelemällä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehon keskilinjan ylittäminen, esim. oikealla kädellä vasemman olkapään sipaisu • Esimerkkejä 1. luokalle soveltuvista kehonhahmotusta kehittävistä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ilmaisuharjoitukset, rytmin mukaan liikkuminen, voimistelu- ja musiikkileikit ○ Erilaisten muotojen, kirjainten ja numeroiden piirtäminen / muodostaminen oman kehon avulla ○ Vartalon jännityksen ja rentouden vaihtelevuus erilaisissa tehtävissä ○ Liikkuminen eri tavoin erilaisin nopeuksin, erilaiset pujottelua ja väistämistä sisältävät tehtävät ja leikit ○ uinti <p>B Motoriset perustaidot</p> <p>Motorisia perustaitoja; tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja, harjoitetaan leikkien ja tehtävien avulla erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, kentällä, luonnossa, vedessä, lumella ja jäällä) eri vuodenaikoina.</p> <p>Tasapainotaidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitetaan staattista tasapainoa (koukistaminen, ojentaminen, kiertäminen, venyttäminen) ja dynaamista tasapainoa (kieriminen, pyöriminen, kääntyminen, heiluminen, pysähtyminen, väistäminen) • Esimerkkejä 1. luokalle soveltuvista tasapainotaitoja kehittävistä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ tasapainoilu lattiakuvioiden ja välineiden päällä, kävely esim. katukiveyksen, voimistelupenkin, liikuntasalin kenttäviivojen, maassa olevan hyppynarun päällä tai
--	--

vaihtelevassa metsämaastossa, voimistelu- sekä hippaleikit

- liikkuminen, hallittu kaatuminen ja ylösnouseminen suksilla ja luistimilla
- mäenlasku

Liikkumistaidot:

- Harjoitetaan liikkumistaitoja (kieriminen, ryöminen, konttaaminen, kiipeäminen, käveleminen, juokseminen, hyppeleminen, laukkaaminen ja uiminen)
- Liikkumistaidot erilaisilla alustoilla, eri suuntiin, rytmivaihdoksilla, voimaa vaihdellen, yksin ja ryhmässä
- Esimerkkejä 1. luokalle soveltuvista liikkumistaitojen kehittävistä tehtävistä ja sisältöalueista:
 - temppuradat, hyppelyradat, juoksu- ja hippaleikit, erilaisissa maastoissa käveleminen, hyppiminen ja juokseminen, musiikin mukaan liikkuminen

Välineenkäsittelytaidot:

- Harjoitetaan välineenkäsittelytaitoja (työntö, veto, vieritys, pyörytys, heitto, kiinnitö, potku, lyönti, pompotus ja kuljetus)
- Silmä-käsi koordinaatiota harjoitellaan käsittelemällä erilaisia välineitä, kahdella ja yhdellä kädellä, molemmin jaloin ja eri suuntiin.
- Esimerkkejä 1. luokalle soveltuvista välineenkäsittelytaitojen kehittävistä tehtävistä ja sisältöalueista:
 - ratoja, pelejä ja leikkejä
 - liikuntavälineiden pukeminen ja kiinnittäminen omatoimisesti

C Fyysiset ominaisuudet

- Runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa
- Oman toimintakyvyn rajojen kokeilemistä
- Kestävyyttä harjaannutetaan juoksu- ja hippaleikeissä, pallopeleissä, maastossa liikuttaessa ja uinnissa.
- Voimaa harjaannutetaan riippuen, kiipeillen, hyppien, voimistellen ja leikkimielellä kamppailen.
- Nopeutta harjaannutetaan juoksu- ja hippaleikeillä, peleissä, viestikisailussa, erilaisilla hyppyillä, loikilla ja heitoilla.
- Liikkuvuutta harjaannutetaan monipuolisella liikumisella, ojennuksilla, kurkotuksilla ja lyhyillä venytyksillä.

Sosiaalinen toimintakyky	
<p>T7 ohjata oppilasta säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa (L2, L3, L6, L7)</p> <p>T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta (L2, L6, L7)</p>	<p>S2 Painopiste 1. luokan opetuksessa on yhdessä tekeminen, sosiaalisten taitojen kehittäminen sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistaminen. Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta. Tärkeää on toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisen auttaminen.</p>
Psyykinen toimintakyky	
<p>T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen (L1, L2, L3)</p> <p>T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja (L1, L2)</p>	<p>S3 Opetus tuottaa iloa ja virkistystä sekä onnistumisen elämyksiä ja tarjoaa mahdollisuuksia itsensä ilmaisuun. Tärkeää on oppilaan turhien pelkojen poistaminen, yrittämään kannustaminen, kehuminen ja myönteisen ilmapiiirin luominen.</p>

2. luokka

2.luokan liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat 1. luokan opetussuunnitelmaa syventäen.

LIIKUNNAN TAVOITTEET 1-2 LUOKILLE						
OPPIA LIIKKUMAAN S1 FYYSSINEN TOIMINTAKYKY			JA LIIKUNNAN AVULLA			
MOTORISET PERUSTAIDOT			HAVAINNOMOTORISET- TAIDOT	FYYSISET OMI- NAISUUDET	S2 SOSIAALINEN TOIMIN- TAKYKY	S3 PSYYKKINEN TOI- MINTAKYKY
TASAPAINOTAIDOT	VÄLINEEN KÄSIT- TELYTAIDOT	LIIKKUMISTAI- DOT	- aistielinten vastaanottoky- vyn kehittämi- nen - lapsen käsitys itsestä, omasta kehosta ja sen puolista - kykyä havain- noida ympäris- töä; suuntia, tilaa, aikaa	- runsaasti fyysi- sesti aktiivista toimintaa - oman toimintaky- vyn rajojen kokei- leminen	VUOROVAIKUTUS- JA YHTEIS- TYÖTAIDOT: - oman toiminnan ja tunneil- maisun säätely - yhdessä työskentelyn taidot - ohjeiden ja sääntöjen noudat- taminen - oman vuoron odottaminen - vastuun ottaminen yhteispeli- en ja -leikkien onnistumisesta - toisten kuunteleminen ja auttaminen	MYÖNTEISTEN LIIKUN- NALLISTEN KOKEMUSTEN SAAMINEN: - onnistumisia - emotionaalisesti vaihte- levien tilanteiden kohtaa- minen tuetusti - myönteisen minäkuvan vahvistaminen - itsenäinen työskentely - itsensä ilmaisu
STAATTINEN: - koukistaminen - ojentaminen - kiertäminen - venyttäminen - pää alaspäin asennot DYNAAMINEN: - kieriminen - pyöriminen - kääntyminen - heiluminen - pysähtyminen - väistyminen	- heittäminen - kiinnitotto - pompotus - kuljetus - vierittäminen - potku - lyönti - työntäminen - vetäminen	- kävely - juoksu - hyppääminen - loikkiminen - kiipeäminen - liukuminen - laukkaaminen - kinkkaaminen				
LIIKETEKIJÄT						
Liiketekijöitä muuntelemalla varioidaan perusliikkeitä						
AIKA - hitaasti - nopeasti	SUUNTA - eteen, taa - ylös, alas - kaartaen	TILA - suuri - pieni	VOIMA - kevyesti - voimakkaasti	TASO - ala - keski - ylä	SUHDE - yksin, kaksin - piiri, jono, rivi - yhteys toisiin - suhde tilaan/ välineisiin	TURVALLINEN JA ASIALLINEN TOIMINTA LIIKUNTA- TUNNEILLA: - liikuntaan liittyvät toimintatavat - asianmukainen liikuntavarustus - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen - turvallinen liikennekäyttäytyminen
MONIPUOLISTAVAT ELEMENTIT						
Lapsen kehityksen kannalta tärkeitä osa-alueita (=aistit, kehon hahmotus, rytmi) yhdistetään liikuntaan						
AISTIHARJOITUKSET	OMAN KEHON TUNTEMUSHARJOITUK- SET - kehonhallinta - kehonhahmotus		RYTMI- JA LUOVUUSHARJOITUKSET - rytmin mukaan liikkuminen - itsensä ilmaiseminen liikunnan avulla - oppilaiden mielikuvituksen hyödyn- täminen			
OPPIMISYMPÄRISTÖT						
Taitojen soveltaminen eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina						
KENTTÄ	MAASTO	SALI	VESI	LUMI	JÄÄ	

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Turvalliset ja monipuoliset oppimisympäristöt

Liikkuminen monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä on erinomaista taitoharjoittelua ja palvelee liikunnan tehtävän ja tavoitteiden saavuttamista. Liikunnanopetus toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen.

Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Raahessa mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään ympäröivää luontoa, kuten meri ja metsä ja olemassa olevia liikuntatiloja, kuten jäähalli, uimahalli, pallohalli ja kentät. Tehdään yhteistyötä paikallisesti eri tahojen kesken: liikuntatoimi, urheiluseurat, yhteisöt sekä koulut keskenään. Koulun ulkopuolisille liikunta- paikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttämistä.

Alkuopetuksessa oppilaiden taito hahmottaa tilaa saattaa olla vielä rajallinen ja siksi liikuntatunneilla kannattaa käyttää selkeästi rajattua, oppilaille tuttua aluetta.

Liikunnan oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnassa on oppituntien toiminnallisuus.

Vuorovaikutus

Opetuksen yhteydessä korostetaan yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa.

Sosiaalisuuden opettamista, arjen hallinnan harjoittelua sekä yhteisöön kuulumisen tunnetta opetellaan mm. pitämällä yllä Raahen koulujenvälisten urheilukilpailujen järjestämisen perinnettä. Monipuolisen lajikirjon avulla tarjotaan mahdollisimman monelle oppilaalle mahdollisuus koulun joukkueeseen osallistumista.

Opetustyyli ja työtavat

Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja. Opetustyyliä tulee säännöllisesti vaihdella ja pyrkiä käyttämään myös oppilaslähtöisiä, oppilaan osallisuutta lisääviä työtapoja (esim. pariohjausta, ongelmanratkaisua tai erilaisten ratkaisujen tuottamista).

Jotta fyysinen aktiivisuus toteutuu, tulee työtavat olla kaikkia oppilaita osallistavia: tekemistä ja toimintaa (seisomisen ja jonottamisen sijaan). Mikäli mittaamista liikuntatunneilla tehdään, se tulee tehdä positiivisessa ja turvallisessa ilmapiirissä ja tehokkaasti niin, että kaikilla oppilailla on koko ajan aktiivista toimintaa. Tulosten avulla tuetaan oppilaan henkilökohtaista kehitystä.

Oppilaiden ryhmittely

Liikunnan opetusryhmät tulee muodostaa siten, että oppitunnit ovat turvallisia ja opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

Opettajan tehtävänä on luoda edellytyksiä oppilaiden väliselle yhteistyölle liikuntatunneilla. Opettajan tulee miettiä ryhmien muodostamistavat niin, ettei se aiheuta oppilaiden keskinäistä vertailua. Pienryhmätyöskentely on suositeltavaa, sillä se vastaa oppilaiden perustarpeisiin. Eriytetyt, yksilölliset ja vaihtelevat haasteet edistävät osaltaan oppilaiden pätevyyden kokemista ja motivaatiota liikuntatunnilla.

Liikuntateknologian hyödyntäminen liikunnanopetuksessa

Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista.

Esimerkkejä vuosiluokille 1-2 sopivista teknologian tarjoamista mahdollisuuksista:

- Lapsi tarvitsee fyysistä aktiivisuutta päivittäin. Ensimmäisinä kouluvuosina fyysisen aktiivisuuden määrää ja laatua voidaan seurata esimerkiksi aktiivisuusmittareiden avulla. Minkä tahansa oppilaita motivoivan ja helppokäyttöisen teknologian käyttäminen on perusteltua, mikäli se edistää opetukselle annettujen tavoitteiden saavuttamista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Liikunta poikkeaa muista oppiaineista siinä, että kehollisuus on näkyvästi läsnä oppitunneilla. Oppilaan osaaminen tai osaamattomuus on kaikkien havaittavissa ja arvioitavissa. Ohjauksen ja tuen tärkein ominaispiirre liikunnassa on sosiaalisten ja psyykkisten tekijöiden korostuminen.

Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri luo pohjan eriyttävälle ja yksilölliset tarpeet huomioivalle opetukselle. Psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisessa ilmapiirissä jokainen oppilas uskaltaa osallistua toimintaan omista lähtökohdistaan ja saa myönteistä palautetta yksilöllisestä edistymisestään.

Alkuopetuksessa on erittäin tärkeää kartoittaa oppilaan motorisen oppimisen vaikeudet ja tuen tarve. Varhain tapahtuvalla havainnoinnilla ja sitä seuraavilla tukitoimilla voidaan vaikuttaa lapsen fyysiseen aktiivisuuteen, sosiaaliseen hyvinvointiin sekä pienentää riskiä muihin oppimisen vaikeuksiin, sillä motoriikan oppimisvaikeudet näkyvät hyvin usein myös muina oppimisvaikeuksina. (1)

Kolmiportainen tuki liikunnassa

Yleinen tuki:

Liikunnassa oppilasta voidaan tukea muuntelemalla:

- opiskelun laajuutta, syvyyttä ja etenemisnopeutta
- sisältöjä; annetaan eritasoisia tehtäviä
- välineitä; helpotetut välineet, kuten erikokoiset pallot, matalammat esteet
- oppimisympäristöä
- opetusmenetelmiä, työtapoja
- opetusviestintää
- oppilaiden ryhmittelyä

- harjoitteluun käytettävissä olevaa aikaa, matkaa ja nopeutta

Fyysisiä oppimaan oppimisen taitoja tuetaan auttamalla oppilasta kiinnittämään huomiota liikumisen kannalta oleellisiin asioihin:

- suorituksia sanallistamalla
- ohjausta visualisoimalla
- avustamalla oppilasta käsin tai apuvälineen avulla
- antamalla oppilaalle tiedollista ohjausta

Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia mahdollisuuksia osaamisen näyttämiseen.

Tukimuotoina liikunnassa voidaan käyttää myös tukiovetusta, osa-aikaista erityisopetusta, samanaikaisopettajaa, koulunkäynnin ohjaajaa ja liikunnallista kerhotyötä

Fyysisten tavoitteiden saavuttamisessa liikunta-aktiivisuus on olennaista. Liikunta-aktiivisuus edistää liikuntataitoja ja taidot vastaavasti aktiivisuutta. Oppilas, jonka tuen tarpeet liikunnassa johtuvat vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta ja heikosta fyysisestä toimintakyvystä, hyötyvät kaikenlaisesta fyysisesti aktiivisesta toiminnasta; (omin lihasvoimin kuljettu koulumatka, fyysisesti aktiiviset välitunnit sekä kaikenlaiseen fyysisesti aktiiviseen toimintaan osallistuminen). Näiden oppilaiden kohdalla yhteistyö kodin kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

Tehostettu tuki:

Jos oppilaalla on monia tukimuotoja käytössä ja ne ovat pysyviä, mutta yleisopetuksen tavoitteet toteutuvat, hänet siirretään tehostettuun tukeen ja tehdään oppimissuunnitelma liikuntaan.

Erityinen tuki:

Mikäli tukitoimet eivät ole riittäviä ja oppilas ei saavuta yleisopetuksen tavoitteita, hänet siirretään erityisen tuen piiriin ja liikuntaan tehdään hänelle HOJKS.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

13.4.12 OPPILAANOHAUS

Vuosiluokilla 1–2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilasta ohjataan arjen elämän taidoissa mm. ruokailu, vaatetus, hygieniasta ja terveydestä huolehtiminen. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppimaan oppimisen taitoja ovat mm. kokeisiin lukeminen, kotitehtävistä huolehtiminen, erilaiset luketekniikat ja oman oppimistyylin tunnistaminen. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäsenenä. Jotta tämä mahdollistuisi, oppilaiden erilaisuus tulee huomioida. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään. Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työ- elämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista. Kouluilla kirjataan oppilaanohjauksen käytänteet ohjaussuunnitelmaan, joka päivitetään lukuvoosittain.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjakko sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omissa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammanteista.

14 VUOSILUOKAT 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnalli-

suutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkakokonaisuuden tehtävän ja laaja-alaisen osaamisen toteutusta suunnitellaan ja arvioidaan lukuvuosittain kaupungin yhteisen mallin mukaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Tiedonsiirtopalaverissa on mukana vähintään luokanopettaja, opinto-ohjaaja, koulukuraattori ja erityisopettaja sekä alaehtä yläkoululta. Tarvittaessa mukana voi olla muita asiantuntijoita. Siirtymävaiheen toimenpiteet on kirjattu asiakirjaan Nivelvaihesuunnitelma 6.-7.-luokille. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Huoltajille ja luokanopettajille tehdään nivelvaihekysely Wilmassa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisiksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaita tiedotetaan erikoisluokkamahdollisuuksista sekä JOPO-luokalle hakemisesta. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelöllä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmotamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvi-en ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen

taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutellessa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittämistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja

animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovitte- lu tai tukioppilana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vas-

tuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3 OPPIAINEET VUOSILUOKILLA 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

14.3.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsemaa äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
	<i>yhteinen</i>	<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestintällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana

oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

14.3.1.2 SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3. luokka

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 3	Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (L1- L4, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsensä ilmaiseminen puhumalla ja kirjoittamalla sekä draaman ja muiden taito- ja taideaineiden välityksellä • toisten kuuntelemisen harjoittelu • kannustavan palautteen tuottaminen ja vastaanottaminen • kulttuuri- ja mediatarjontaan tutustuminen myös ajankohtaisuus huomioiden • oppilas sosiaalisen median käyttäjänä ja tuottajana • mahdollisuus oman luokan ja koulun kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen (L1-L2, L4-L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • sujuvan ja ymmärtävän lukemisen harjoittelu • käsitevaraston laajentaminen (synonyymit, sanonnat) • sanojen luokitteluun tutustuminen (sanaluokat) • harjoitellaan olennaisen tiedon etsimistä luetusta • erilaisten tekstien lukeminen ja kuunteleminen • kokonaisteoksen lukeminen • medialukutaidon harjoittelu

<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiinsa, ajatuksiinsa ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiinsa ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen (L1-L2,L4-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oikeinkirjoitustaitojen harjoittelu (ison alkukirjaimen ja virkkeen päättöväli-merkkien käyttö) • vuorosanaviivan ja lainausmerkkien käytön harjoittelu • tarinan tuottaminen • käsikirjoitustaidon vahvistaminen • oman tekstin tarkastelu ja korjaaminen • kielen rakenteeseen perehtyminen: <ul style="list-style-type: none"> ○ verbin, substantiivin ja adjektiivin tunnistaminen ○ yhdyssanojen käytön harjoittelu ○ erilaisten lausetyyppien käyttö (toteamus-, kysymys- ja huudahduslause) • näppäintaitojen harjoittelu • eettinen toiminta verkossa
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (L1, L2, L4, L5, L6, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • koti- ja ulkomaisen kirjallisuuden kuuntelu ja lukeminen yksin ja yhdessä • kirjaston käyttöön tutustuminen ja kannustaminen • pienimuotoisten esitysten suunnittelu ja toteutus • media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (elokuva, teatteri, museo, kirjasto) • omaan ja muihin kulttuureihin tutustuminen • oman kielen vertaaminen muihin kieliin

4.luokka

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 4	Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (L1-L4, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsensä ilmaiseminen puhumalla ja kirjoittamalla sekä draaman ja muiden taito- ja taideaineiden välityksellä • toisten kuuntelemisen harjoittelu • kannustavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen • oman ilmaisun kehittäminen saadun palautteen pohjalta • kulttuuri- ja mediatarjontaan tutustuminen myös ajankohtaisuus huomioiden • oppilas sosiaalisen median käyttäjänä ja tuottajana • mahdollisuus oman luokan ja koulun kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tie-</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen (L1-L2, L4-L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • sujuvan lukemisen varmistaminen • ymmärtävän lukemisen harjoittelu • eläytyvä lukeminen • käsitevaraston laajentaminen (synonyymit, sanonnat, kielikuvat) • sanojen luokittelu merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat) • tekstin ymmärtämisen strategioihin tutustuminen • tiedon etsiminen eri lähteistä • erilaisten tekstien lukeminen ja kuunteleminen • kokonaisteoksen lukeminen • medialukutaidon harjoittelu

<p>donhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiinsa, ajatuksiinsa ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiinsa ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista ,myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen (L1-L2, L4-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oikeinkirjoitustaidon vahvistaminen • tekstin suunnittelu ja otsikointi • fiktiivisten ja ei-fiktiivisten, kertovien ja kuvaavien tekstien tuottaminen käsin ja koneella • lainausmerkkien käyttö vuorosanaviivan rinnalla • oman tekstin tarkastelu ja korjaaminen • kielen rakenteeseen perehtyminen: <ul style="list-style-type: none"> ○ sanaluokkien harjoittelu ○ lauseiden liittäminen toisiinsa ○ pilkun käyttö • näppäintaitojen harjoittelu • eettinen toiminta verkossa
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (L1-L2, L4-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • koti- ja ulkomaisen kirjallisuuden kuuntelu, lukeminen ja tarkastelu yksin ja yhdessä • kirjaston käyttöön tutustuminen ja kannustaminen • pienimuotoisten esitysten suunnittelu ja toteutus • media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (elokuva, teatteri, museo, kirjasto) • omaan ja muihin kulttuureihin tutustuminen • oman kielen vertaaminen muihin kieliin

5.luokka

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 5	Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistaamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvausta sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (L1-L4, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsensä ilmaiseminen puhumalla ja kirjoittamalla sekä draaman ja muiden taito- ja taideaineiden välityksellä • aktiivisen kuuntelun harjoittelu • kannustavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen • oman ilmaisun kehittäminen saadun palautteen pohjalta • selkeän ja toisen huomioonottavan ilmaisun harjoittelu • erilaisten viestintätilanteiden harjoittelu • kulttuuri- ja mediatarjontaan tutustuminen myös ajankohtaisuus huomioiden • oppilas sosiaalisen median käyttäjänä ja tuottajana • mahdollisuus oman luokan ja koulun kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteis-</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen (L1, L2, L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oman lukutaidon tarkkailu ja arviointi • erilaisten tekstien kuunteleminen ja lukeminen • kertovan, kuvaavan, ohjaavan ja kantaaottavan tekstin tunnistaminen ja tarkastelu • kokonaisteoksen lukeminen • tekstin ymmärtämisen strategioihin tutustuminen • erilaisiin lukutapoihin tutustuminen • medialukutaidon harjoittelu

<p>siin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen (L1-L2,L4-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oikeinkirjoitustaidon vahvistaminen • tekstin suunnittelu ja jaksottamisen harjoitteleminen (otsikointi, kappalejako) • fiktiivisten ja ei-fiktiivisten, kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaaottavien tekstien tuottaminen • sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen tarkastelu • lainausmerkkien ja vuorosanaviivan käyttö • oman tekstin kriittinen tarkastelu ja korjaaminen • vertaispalautteen antaminen ja palautteen vastaanottaminen (esim. prosessikirjoittaminen) • kielen rakenteeseen perehtyminen: <ul style="list-style-type: none"> ○ sanaluokkien tuntemuksen syventäminen ○ päälauseen ja sivulauseen hahmottaminen ○ persoona- ja aikamuodot • näppäintaitojen harjoittelu • opiskelutaitojen harjoittelu (muistiinpanojen tekeminen, tekstin tiivistäminen) • tekijänoikeuksiin tutustuminen (lähdemerkinnät) • eettinen toiminta verkossa
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (L1-L2, L4-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • koti- ja ulkomaisen kirjallisuuden lukeminen ja tarkastelu • kirjaston käyttöön tutustuminen ja kannustaminen • omien esitysten suunnittelu ja toteutus • media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (elokuva, teatteri, museo, kirjasto) • omaan ja muihin kulttuureihin tutustuminen • oman kielen vertaaminen muihin kieliin

<p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	
---	--

6.luokka

<p>Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 6</p>	<p>Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6</p>
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitojaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediasissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (L1-L2, L3-L4, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsensä ilmaiseminen puhumalla ja kirjoittamalla sekä draaman ja muiden taito- ja taideaineiden välityksellä • aktiivisen kuuntelun harjoittelu • kannustavan palautteen tuottaminen ja vastaanottaminen • oman ilmaisun kehittäminen saadun palautteen pohjalta • selkeän ja yleisön huomioonottavan ilmaisun harjoittelu • erilaisten viestintätilanteiden harjoittelu • kulttuuri- ja mediatarjontaan tutustuminen myös ajankohtaisuus huomioiden • oppilas sosiaalisen median käyttäjänä ja tuottajana • mahdollisuus oman luokan ja koulun kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukuaitiaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen (L1-L2, L4-L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oman lukutaidon tarkkailu ja arviointi • erilaisten tekstien kuunteleminen ja lukeminen • kertovan, kuvaavan, ohjaavan ja kantaaottavan tekstin tunnistaminen ja tarkastelu • tutustutaan käsitteisiin kertoja, aihe ja teema • kokonaisteoksen lukeminen • tekstin ymmärtämisen strategioiden harjoittelu • erilaisten lukutapojen käytön harjoittelu • tekstin ja lähteiden luotettavuuden arviointi

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kieltämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen (L1-L2, L4-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oikeinkirjoitustaidon vahvistaminen • tekstin suunnitteleminen, jaksottaminen, muokkaaminen ja viimeistely • fiktiivisten ja ei-fiktiivisten, kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaaottavien tekstien tuottaminen • lainausmerkkien ja vuorosanaviivan käyttö • oman tekstin kriittinen tarkastelu ja korjaaminen • vertaispalautteen antaminen ja palautteen vastaanottaminen (esim. prosessikirjoitus) • kielen rakenteeseen perehtyminen: <ul style="list-style-type: none"> ○ sanaluokkien tunnistamisen vahvistaminen ○ lauseen jäsentäminen (subjekti, objekti, predikaatti) ○ persoona- ja aikamuodot • näppäimistötaitojen harjoittelu • opiskelutaitojen harjoittelu (muistiinpanojen tekeminen, tekstin tiivistäminen) • tekijänoikeuksiin tutustuminen (lähdemerkinnät) • eettinen toiminta verkossa
	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (L1-L2, L4-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • koti- ja ulkomaisen kirjallisuuden lukeminen ja tarkastelu • kirjaston käyttöön tutustuminen ja kannustaminen • omien esitysten suunnittelu ja toteutus • media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (elokuva, teatteri, museo, kirjasto) • omaan ja muihin kulttuureihin tutustuminen • oman kielen vertaaminen muihin kieliin

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemystä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemissa ja heitä kiinnostavissa kirjoissa ja muissa monimuotoisissa teksteissä sekä laajennetaan oppilaiden luku- ja kokemus- ja taitokokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaavaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perustrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia-tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perustrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertoviiden, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhulun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstilajityypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kieli-käsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiinsa yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

14.4.1.3 SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämistä ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä ai-

emmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

[1] Valtioneuvoston asetus 422/2012

[2] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

[3] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3.luokka

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 3	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 3
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<p>S1 (L1, L2, L4) Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja asioiden kuvailua erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</p> <p>Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamailmaisua.</p> <p>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja vakiintuneet sanonnat, nykyinen ja mennyt aika kerronnassa sekä vertailu.</p> <p>Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuulusta oppimista.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä-, asiointi- ja esitystilanteissa.</p>
Tekstien tulkitseminen	
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan luku-</p>	<p>S2 (L1, L2, L4)</p>

<p>taitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja lukustrategioita.</p> <p>Opetellaan hahmottamaan virkkeen ominaispiirteitä ja sen osia.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (verbi, substantiivi, adjektiivi).</p> <p>Kiinnitetään huomiota nominien taivutusmuotoihin ja harjoitellaan verbin persoona- ja aikamuotoja.</p> <p>Harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanoja ja käsitteitä sekä pohtimaan sanojen merkityksiä, hierarkioita ja synonyymejä.</p> <p>Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>S3 (L1, L2 L4, L5) Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista käsin sekä näppäilytaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perustaitoja: iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat, lopetusmerkit, yleisimmät johdokset, äänteiden kestot, tavuttaminen.</p> <p>Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstilajeja sekä opetellaan niissä käytettävää sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T10ohjata oppilasta vahvistamaan kieli-tietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4 (L2, L4) Havainnoidaan, miten kieli vaihtelee tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Tutkitaan monenlaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</p> <p>Pohditaan sanoja, ilmauksia ja tekstejä sekä niiden merkityksiä.</p> <p>Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</p>

<p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Opetellaan tunnistamaan ja päättelemään kielen säännönmukaisuuksia (nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen).</p> <p>Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan lasten media- ja kulttuuritarjontaan sekä kansanperinteen lajeihin.</p>
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>	
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S5 (L1, L2, L4, L6, L7)</p> <p>Harjoitellaan lukemisen, kirjoittamisen (esim. ajatuskartta), kuuntelun ja puhumisen (esim. suullinen esitys) prosessien pienempiin osiin jäsentämistä.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin luku- ja kuuntelutekniikoihin.</p> <p>Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavia käsitteitä.</p> <p>Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa ja oppimisessa.</p>

4.luokka

<p>Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 4</p>	<p>Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 4</p>
<p>Vuorovaikutustilanteessa toimiminen</p>	
<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaise-</p>	<p>S1(L1, L2, L4)</p> <p>Laajennetaan kertomisen, mielipiteen ilmaisun ja asioiden kuvailun taitoja yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</p> <p>Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamailmaisua.</p> <p>Kerrataan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja vakiintuneet sanonnat, nykyinen ja mennyt aika kerronnassa sekä vertailu.</p> <p>Tutustutaan tapaluokkien käyttöön kerronnassa.</p> <p>Syvennetään ääntämisen ja kuullusta oppimisen taitoja sekä</p>

<p>maan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<p>kuuntelutaitoja.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä-, asiointi- ja esitystilanteissa sekä osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelyään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>S2(L1, L2, L4) Harjoitellaan kaunokirjallisuuden lajien ja erilaisten media- ja tietotekstien sujuvaa lukemista sopivia lukustrategioita hyödyntäen.</p> <p>Laajennetaan eri tekstilajien piirteiden ja kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, pääsanan ja määritteen suhde).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja taivutusmuodon perusteella.</p> <p>Pohditaan taipuneiden muotojen merkityksiä ja harjoitellaan verbin persoona- ja aikamuotoja.</p> <p>Harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanoja ja käsitteitä sekä pohtimaan sanojen merkityksiä, hierarkioita ja synonyymejä.</p> <p>Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään</p>	<p>S3 (L1, L2, L4, L5) Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista käsin sekä tekstin tuottamisen perustoimintoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen perustaitoja: iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat, lopetusmerkit, pilkku, yleisimmät johdokset, äänneiden kestot, tavuttaminen.</p> <p>Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstilajeja sekä laajennetaan niissä käytettävää sanastoa, fra-seologiaa ja kieliopillisia rakenteita.</p>

<p>monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>S4(L2, L4) Havainnoidaan, miten kieli vaihtelee tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Tutkitaan monenlaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</p> <p>Pohditaan sanoja, ilmauksia ja tekstejä sekä niiden merkityksiä.</p> <p>Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan ja päättelemään kielen säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen).</p> <p>Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan lasten media- ja kulttuuritarjontaan sekä kansanperinteen lajeihin.</p>
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>	
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään</p>	<p>S5 (L1, L2, L4 L6, L7) Omien esitysten suunnittelu ja toteutus.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita.</p> <p>Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavia käsitteitä ja ilmauksia.</p> <p>Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa</p>

<p>tään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>ja oppimisessa.</p> <p>Ohjataan oppilasta kunnioittamaan tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä sekä arvioimaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Ohjataan oppilasta käyttämään omaa äidinkieltä kaiken oppimisen tukena.</p>
--	--

5.luokka

<p>Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 5</p>	<p>Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 5</p>
<p>Vuorovaikutustilanteessa toimiminen</p>	
<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuulujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaistamaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<p>S1(L1, L2, L4) Syvennetään kertomisen, mielipiteen ilmaisun ja asioiden kuvailun taitoja erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</p> <p>Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamailmaisua.</p> <p>Kerrataan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja vakiintuneet sanonnat, nykyinen ja mennyt aika kerronnassa, vertailu, modaalisuus, epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen.</p> <p>Syvennetään ääntämisen kuullusta oppimisen taitoja sekä kuuntelutaitoja.</p> <p>Ilmaisukeinojen harjoittelu erilaisissa viestintä-, asiointi- ja esitystilanteissa sekä osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S1(L1, L2, L4) Syvennetään kertomisen, mielipiteen ilmaisun ja asioiden kuvailun taitoja erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</p> <p>Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamailmaisua.</p>

<p>T5kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6ohjata oppilasta päättelevään tekstin tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>Kerrataan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja vakiintuneet sanonnat, nykyinen ja mennyt aika kerronnassa, vertailu, modaalisuus, epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen.</p> <p>Syvennetään ääntämisen kuullusta oppimisen taitoja sekä kuuntelutaitoja.</p> <p>Ilmaisukeinojen harjoittelu erilaissa viestintä-, asiointi- ja esitystilanteissa sekä osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>S3(L1, L2, L4, L5) Syvennetään sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen perustaitoja.</p> <p>Opetellaan huomaamaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja.</p> <p>Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja sekä laajennetaan niissä käytettävää sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita.</p> <p>Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T10ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiivi-</p>	<p>S4 (L2, L4) Havainnoidaan, miten kieli vaihtelee tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Tutkitaan monenlaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</p> <p>Pohditaan sanoja, ilmauksia ja tekstejä sekä niiden merkityksiä ja tapoja luokitella niitä.</p> <p>Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan ja päättelemään säännönmukaisuuksia ja tapoja luoda merkityksiä (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen</p>

seen käyttöön	ja johtaminen).
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	Tutustutaan lasten media- ja kulttuuritarjontaan sekä kansanperinteen ja nykyperinteen lajeihin.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5 (L1, L2, L4, L6, L7) Harjoitellaan lukemisen, kirjoittamisen (esim. ajatuskartta), kuuntelun ja puhumisen (esim. suullinen esitys) prosessien pienempiin osiin jäsentämistä.
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	Harjoitellaan erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavia käsitteitä ja ilmauksia sekä niiden omaan käyttöön ottamista.
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa ja oppimisessa sekä oman oppimisen arvioinnissa. Ohjataan oppilasta kunnioittamaan tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä sekä arvioimaan lähteiden luotettavuutta. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltä kaiken oppimisen tukena.

6.luokka

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 6	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 6
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1 (L1-L2, L4) Syvennetään kertomisen, mielipiteen ilmaisun ja asioiden kuvailun taitoja erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamailmaisua.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovai-	Kerrataan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja vaikiintuneet sanonnat, nykyinen ja mennyt aika kerronnassa,

<p>kutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<p>vertaaminen, modaalisuus, epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen.</p> <p>Syvennetään ääntämisen kuullusta oppimisen taitoja sekä kuuntelutaitoja.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä-, asiointi- ja esitystilanteissa sekä osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelämään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>S2 (L1-L2, L4)</p> <p>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden lajien ja erilaisten media- ja tietotekstien sujuvaa lukemista sopivia lukustrategioita hyödyntäen.</p> <p>Laajennetaan eri tekstilajien piirteiden ja kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Pohditaan taipuneiden muotojen merkityksiä ja kerrataan verbin persoona- ja aikamuotoja.</p> <p>Harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanoja ja käsitteitä sekä pohtimaan sanojen, synonyymien, kielikuvien ja sanontojen merkityksiä ja hierarkioita.</p> <p>Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>	

<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>S3(L1, L2, L4, L5) Syvennetään sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen perustaitoja.</p> <p>Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja sekä laajennetaan niissä käytettävää sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita.</p> <p>Harjoitellaan kirjoittamisprosessin vaiheita.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuden ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämyksen jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>S4 (L2, L4) Havainnoidaan, miten kieli vaihtelee tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Tutkitaan monenlaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</p> <p>Pohditaan sanoja, ilmauksia ja tekstejä sekä niiden merkityksiä ja tapoja luokitella niitä.</p> <p>Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</p> <p>Harjoitellaan päättelämään säännönmukaisuuksia ja tapoja luoda merkityksiä (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen).</p> <p>Tutustutaan lasten media- ja kulttuuritarjontaan sekä kansanperinteen ja nykyperinteen lajeihin.</p>
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>	
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä</p>	<p>S5(L1, L2, L4 L6, L7) Syvennetään lukemisen, kirjoittamisen (esim. ajatuskartta),</p>

<p>itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>kuuntelun ja puhumisen (esim. suullinen esitys) prosessien pienempiin osiin jäsentämistä.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita.</p> <p>Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavia käsitteitä ja ilmauksia sekä niiden omaan käyttöön ottamista.</p> <p>Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa ja oppimisessa sekä oman oppimisen arvioinnissa.</p> <p>Ohjataan oppilasta kunnioittamaan tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä sekä arvioimaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltä kaiken oppimisen tukena.</p>
---	---

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden luku-kokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määrittellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimistrategiat.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramio	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramioaan sekä keskustele ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuulujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisuissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhukumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsikirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyyppillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiensa tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuorten kulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojansa ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI B1

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havainnoita erikielisyys-teksteistä ja vuorovaikutuksen käytännöistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken

oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: äidinkielenomainen suomi ja ruotsi, ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä sekä ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin.

Raahen kaupungin perusopetuksen kieliohjelma vuosiluokille 1-9

A1 EN (1-2.lk) 3. – 9. lk

B1 RU 6. –9. lk

B2 (valinnaisaine) SA, RA, VE 8. - 9. lk

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kieli- valinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselle. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kielen keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä (englanti) sekä B1- kielessä (ruotsi).

6.luokka

Ruotsin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6	Ruotsin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta</p> <p>T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen</p>	<p>S1 (L1, L2, L4) Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:</p> <p>Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja</p>
Kieltenopiskelutaidot	
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan vies-	S2 (L1, L3, L5)

<p>tinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan</p> <p>T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon kartuttamista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella</p>	<p>Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä.</p> <p>Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita</p> <p>T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös eikielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuusilmauksia</p>	<p>S3(L4) Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tervehdykset • kuulumisten vaihto, vointi • itsestä, perheestä, harrastuksista ja vapaa-ajasta kertominen • kaverin esittely • asiointi esim. kahvilassa, postissa • mielipiteen ilmaiseminen <p>S3 Harjoitellaan ruotsin kielen tyypillisiä fraaseja, joilla oppilas kykenee ilmaisemaan, mikäli hän ei ymmärtänyt viestiä tai ei kuullut sitä.</p> <p>S3 Harjoitellaan anteeksipyytämistä, pahoittelua, kiittämistä, pyytämään ja tarjoamaan kohteliaasti, onnittelemaan jne.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>	
<p>T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä</p>	<p>S3 (L4) Opetellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien yhteydessä. Keskeisiä aihepiirejä ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • minä itse • harrastukset • koulu • perhe • kaverit • koti
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	
<p>T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia</p>	<p>S3(L4)</p>

<p>harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pieni-muotoista puhumista ja kirjoittamista</p>	<p>Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen.</p> <p>Keskeisten aihepiirien lisäksi harjoitellaan yhteisesti valittuja kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.</p> <p>Opetellaan ruotsin kielen rakenteista seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • persoonapronominit • omistussanat • substantiivin muodot • adjektiivin kolme muotoa • verbin perusmuoto ja preesens • kieltosanat • päälauseen sanajärjestys • kysyvät lauseet • apuverbit
---	--

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai

joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteissa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työkentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.

T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös eikielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toista ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiinimaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
--	----	--------------------------	---

14.4.3 VIERAAT KIELET, ENGLANTI A1

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Raahen kaupungin perusopetuksen kieliohjelma vuosiluokille 1-9

A1 EN (1-2.lk) 3. – 9. lk

B1 RU 6. –9. lk

B2 (valinnaisaine) SA, RA, VE 8. - 9. lk

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimis-

leen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin A-oppimäärän keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä (englanti) sekä B1- kielessä (ruotsi). Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

3. luokka

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 3	Englannin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä (L2)</p>	<p>S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:</p> <p>Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.</p>
<p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia (L1, L2)</p>	
<p>T3ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä (L1, L2)</p>	
<p>T4ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa (L2,L3)</p>	
Kieltenopiskelutaidot	
<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen (L1, L3)</p>	<p>S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä.</p>

<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten (L1, L4, L5, L6)</p>	<p>S2</p> <p>Selvitetään, missä englannin kielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten englannin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta (L2, L4, L5, L7)</p>	<p>S3</p> <p>Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherymiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkkekirjoituksen merkkejä.</p> <p>Aihepiirit/sanasto</p> <ul style="list-style-type: none"> • tervehtiminen ja esittäytyminen • koti ja perhe • kehonosat • lähiympäristö ja koulu • värit ja lukusanat 1-20 • lemmikkieläimet • asioiden kuvailu <p>Rakenteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • persoona- ja possessiivipronominit (yks.)
<p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja (L4)</p>	
<p>T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita (L2, L4)</p>	
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita (L4)</p>	
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	
<p>T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin (L3, L4, L5, L7)</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • yksikkö ja monikko • be, can, have-verbit • keskeisiä verbejä perusmuodossa • adjektiiveja • prepositioita: in, on, under, behind
--	---

4.luokka

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 4	Englannin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä (L2)	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia (L1, L2)	
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä (L1, L2)	
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa (L2, L3)	
Kieltenopiskelutaidot	
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen (L1, L3)	S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten (L1, L4-L6)	S2 Selvitetään, missä englannin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten englannin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta (L2, L4-L5, L7)	<p>S3</p> <p>Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttö-tarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.</p> <p>Aihepiirit/sanasto</p> <ul style="list-style-type: none"> • harrastukset • viikonpäivät • kellonajat • aakkoset • kouluaineita • maiden nimiä • vaatteita • ruoan tilaaminen • ostoskeskustelu <p>Rakenteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • be, can, have - verbien vahvistaminen • persoona- ja possessiivipronominit • artikkelit a, an • lukusanat • lisää prepositioita • kysymyksiä
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja (L4)	
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita (L2, L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita (L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin (L3-L5, L7)	

5.luokka

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 5	Englannin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä (L2)</p>	<p>S1</p> <p>Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.</p>
<p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia (L1-L2)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä (L1-L2)</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa (L2-L3)</p>	
Kieltenopiskelutaidot	
<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen (L1, L3)</p>	<p>S2</p> <p>Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten (L1, L4-L6)</p>	<p>S2</p> <p>Selvitetään, missä englannin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten englannin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.</p>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta (L 2, L4-L5, L7)</p>	<p>S3</p> <p>Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystä-</p>

<p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja (L4)</p>	<p>väni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttö-tarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.</p> <p>Aihepiirit/sanasto</p> <ul style="list-style-type: none"> • harrastukset ja vapaa-ajan viettotavat • kuvaileminen ja vertailu • maat ja kielet • ostoskeskustelu • luontosanastoa • ammatit • itsestä kertominen kirjallisesti muutamalla lauseella <p>Rakenteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • preesensin vahvistaminen • there is/there are rakenteeseen tutustuminen • lyhyiden adjektiivien komparatiivi ja superlatiivi • pronomien possessiivi ja objektimuodot • järjestysluvut • artikkelit a, an, the • kysymys do/does, kieltä don't/doesn't • lisää prepositioita
<p>T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita (L2, L4)</p>	
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita (L4)</p>	
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	
<p>T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin (L3-L5, L7)</p>	

6.luokka

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 6	Englannin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä (L2)</p>	<p>S1</p> <p>Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.</p>
<p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia (L1-L2)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä (L1-L2)</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa (L2-L3)</p>	
Kieltenopiskelutaidot	
<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen (L1, L3)</p>	<p>S2</p> <p>Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten (L1, L4-L6)</p>	<p>S2</p> <p>Selvitetään, missä englannin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten englannin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.</p>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksisista huolimatta (L 2, L4-</p>	<p>S3</p> <p>Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista.</p>

L5, L7)	<p>Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.</p> <p>Aihepiirit/sanasto</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuurit ja kansainvälisyys • matkustaminen maailmalla • asioiden kuvaileminen • oman mielipiteen ilmaiseminen • lisää ammatteja <p>Rakenteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauseen sanajärjestys (myönteinen-, kielteinen- ja kysymyslause) • kestopreesens • imperfekti; säännölliset ja epäsäännölliset verbit • indefiniittipronominit • paikan ja ajan prepositiot • pitkien adjektiivien vertailumuodot • apuverbit • artikkelin käytön eroja
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja (L4)	
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita (L2, L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita (L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin (L3-L5, L7)	

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi

tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuden ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

T2 motivoi- da oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ih- misiä ilman arvottavia ennako- oletuksia	S1	-	Ei käytetä arvosanan muodosta- misen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksi- aan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöi- tä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielenä tai muun osaamansa kielen ra- kenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla run- saasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkie- lisen aineis- ton löytämi- nen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiske- luilmapiiri, jossa tärkeintä on vies- tin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vas- tuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyt- tään sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiske- lutavoittei- den asetta- minen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kie- lenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintä- teknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoittele- maan vuorovaikutusta aihepiiril- tään monenlaisissa tilanteissa roh- kaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huoli- matta	S3	Vuorovaiku- tus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan aja- tuksia tai tietoja tutuissa ja joka- päiväisissä tilanteissa sekä toisi- naan ylläpitämään viestintätilan- netta.

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

14.4.4 MATEMATIIKKA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti. Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3. luokka

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3	Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
Merkitys, arvot ja asenteet	S1 Ajattelun taidot: <ul style="list-style-type: none">• kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.• syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.• suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä. Aletaan perehtyä tekemiseen, joka on lähempänä ohjelmointia. Työkaluna ei vielä ole varsinainen ohjelmointikieli vaan jokin visuaalinen ohjelmointiympäristö, jossa työskennellään käytännössä hiiren avulla,
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta (L1, L3, L5)	
Työskentelyn taidot	
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä (L1, L4)	
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta (L1, L3, L4, L5)	

<p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päätelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (L1, L2, L4, L5)</p> <p>T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä (L1, L4, L5)</p> <p>T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä (L1, L3)</p>	<p>ei kirjoittamalla.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmä-käsitteen varmistaminen, tutustuminen 60-järjestelmään kellonajoissa • lukujen luokittelua ja järjestämistä mm. lukusuoralla • kertolaskun käsite ja kertotaulujen hallinta • sisältöjako, osittelujako ja jaollisuus konkreettisilla malleilla • laskualgoritmeja sekä päässälaskua yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskussa • sulkeiden käyttöä • murtoluvun käsite • laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen • erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen <p>S3 Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausekkeen käsite • lukujonojen kirjoittaminen ja tulkitseminen • yhtälöiden ratkaisujen etsiminen päätellessä ja laskutoimitusten käänteisyyttä hyväksi käyttäen <p>S4 Geometria ja mittaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu; erityisesti kolmioiden luokittelu ja nimeäminen kulmien mukaan • avaruuskappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen • käsitteet piste, jana, suora, puolisuora ja kulma (terävä kulma, suora kulma, tylppä kulma) • mittaamisen periaatteen vahvistaminen • mittayksiköiden käyttö; vertailu ja muuntaminen: pituus: 1 m – 1 mm, pinta-ala: cm², tilavuus: 1 l – 1 ml, aika: 1 d – 1 s, massa: 1 kg – 1 g, raha: eurot ja sentit • mittaustuloksen arviointi ja mittauksen tarkistaminen sekä vastauksen pyöristäminen
<p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkin- töjä. (L1, L4)</p> <p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä (L1, L4)</p> <p>T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin (L1, L4)</p> <p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia (L1, L3, L6)</p> <p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin (L4, L5)</p> <p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaukseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä. (L1, L3, L6)</p> <p>T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä (L4,</p>	

L5) T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä (L1, L4, L5, L6)	S5 Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys <ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen ja tekeminen
--	--

4.luokka

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4	Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4
Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta (L1, L3, L5)	S1 Ajattelun taidot: <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. • syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. • suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä. Aletaan perehtyä tekemiseen, joka on lähempänä ohjelmointia. Työkaluna ei vielä ole varsinainen ohjelmointikieli vaan jokin visuaalinen ohjelmointiympäristö, jossa työskennellään käytännössä hiiren avulla, ei kirjoittamalla. S2 Luvut ja laskutoimitukset <ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmä-käsitteen varmentaminen ja laajentaminen desimaalilukuihin • lukujen luokittelua ja järjestämistä mm. lukusuoralla • kertolaskua ja kertotaulujen hallinta • sisältöjako, ositteluja ja jaollisuus • desimaaliluvun käsite ja merkitsemine • laskualgoritmeja ja päässälaskua yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskussa • murtolukujen muunnokset konkreettisilla malleilla • murtoluvun ja desimaaliluvun välinen yhteys • samannimisten murtolukujen ja desimaaliluvun välinen yhteys
Työskentelyn taidot	
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä (L1, L4)	
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta (L1, L3, L4, L5)	
T4 kannustaa oppilasta esittämään päätelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (L1, L2, L4, L5)	
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä (L1, L4, L5)	
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järjestyttä ja tuloksen mielekkyyttä (L1, L3)	
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet	

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkin-
töjä. (L1, L4)

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan
ja laajentamaan ymmärrystään kymmen-
järjestelmästä (L1, L4)

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehitty-
misessä positiivisiin rationaalilukuihin ja
negatiivisiin kokonaislukuihin (L1, L4)

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan suju-
va laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyn-
täen laskutoimitusten ominaisuuksia (L1,
L3, L6)

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja
kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden
geometrisia ominaisuuksia sekä tutustut-
taa oppilas geometrisiin käsitteisiin (L4, L5)

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaus-
kohteen suuruutta ja valitsemaan mittaa-
miseen sopivan välineen ja mittayksikön
sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyt-
tä. (L1, L3, L6)

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitse-
maan taulukoita ja diagrammeja sekä käyt-
tämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tar-
jota kokemuksia todennäköisyydestä (L4,
L5)

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimin-
taohjeita tietokoneohjelmina graafisessa
ohjelmointiympäristössä (L1, L4, L5, L6)

lilukujen yhteen- ja vähennyslaskua

- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkis-
taminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tut-
kiminen

S3 Algebra

- lukujonojen kirjoittaminen ja tulkitsemi-
nen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippu-
vuuksia
- yhtälöiden ratkaisujen etsiminen päätte-
lemällä ja laskutoimitusten käänteisyyt-
tä hyväksi käyttäen

S4 Geometria ja mittaaminen

- yhdensuuntaiset ja kohtisuorat
- peilauksia suoran ja pisteen suhteen,
symmetria ja yhtenevyys konkreetein vä-
linein
- erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja
luokittelu; erikoisesti nelikulmioiden luo-
kittelu
- ohjataan havaitsemaan kuvista kierto-ja
siirtosymmetrioita ympäristössä
- mittaamisen periaatteen vahvistamine
- mittayksiköiden käyttö, vertailu ja muun-
taminen: pituus: 1 km – 1 mm, pinta-ala:
cm² , m² , tilavuus: 1 l – 1 ml, aika: 1 a –
1 s, massa: 1 kg – 1 g, raha: eurot ja sentit
- koordinaatisto (1.neljännes)

S5 Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallen-
taminen ja esittäminen
- taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- keskiarvon käsite ja laskeminen

5.luokka

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5	Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5	
Merkitys, arvot ja asenteet		
<p>T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta (L1, L3, L5)</p>	<p>S1 Ajattelun taidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia • syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. • suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä. Aletaan perehtyä tekemiseen, joka on lähempänä ohjelmointia. Työkaluna ei vielä ole varsinainen ohjelmointikieli vaan jokin visuaalinen ohjelmointiympäristö, jossa työskennellään käytännössä hiiren avulla, ei kirjoittamalla. • Harjoitellaan toimivan ohjelman tekemistä graafisessa ohjelmointiympäristössä. <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmä-käsitteen syventäminen • lukujen luokittelua ja järjestämistä, paikakjärjestelmä lukusuoralla • jaollisuus käsitteen laajentaminen • laskualgoritmeja ja päässälaskua vahvistetaan • murtolukujen muunnoksia (laventaminen ja supistaminen) ja suuruusvertailua • murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla • desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla • prosenttien käsite • murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys • laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen • sulkeiden käyttö 	
Työskentelyn taidot		
<p>T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä (L1, L4)</p>		
<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta (L1, L3, L4, L5)</p>		
<p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päätelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (L1, L2, L4, L5)</p>		
<p>T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä (L1, L4, L5)</p>		
<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä (L1, L3)</p>		
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkin­töjä. (L1, L4)</p>		
<p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä (L1, L4)</p>		

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin (L1, L4)

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia (L1, L3, L6)

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin (L4, L5)

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä. (L1, L3, L6)

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä (L4, L5)

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä (L1, L4, L5, L6)

- negatiivisen kokonaisluvun käsite ja paikakjärjestelmä lukusuoralla konkreettisesti
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen (kombinatoriikka)

S3 Algebra

- lukujonon säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien tutkiminen
- lukujonon tulkitseminen ja kirjoittaminen
- yhtäsuuruusmerkin merkityksen vahvistaminen
- yksinkertaisiin yhtälöihin ja epäyhtälöihin tutustuminen ja ratkaisujen etsintä kokeilemalla ja pääättelemällä

S4 Geometria ja mittaaminen

- erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu; erityisesti kolmiotyyppien nimeäminen sivujen mukaan
- kappaleiden luokittelu, lieriöt, kartiot ja muut kappaleet.
- tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjainen kartioon ja pyramidiin
- opetellaan kulman mittaaminen ja kulmien luokittelu
- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava-käsite
- ympyrän piirtäminen ja siihen liittyvät käsitteet keskipiste, säde ja halkaisija
- piiri ja pinta-ala kolmioille ja suunnikkaille (suunnikas, suorakulmio, neliö)
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen, erityisesti pinta-alamittauksia
- mittayksiköiden käyttö: vertailua ja muuntamista - mittaustuloksen arviointi sekä mittauksen tarkistus ja vastauksen pyöristäminen

S5 Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiarvon ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen
- kokemuksia klassisesta (kolikon tai nopan heitto) ja tilastollisesta todennäköisyydestä

6.luokka

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6	Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6	
Merkitys, arvot ja asenteet		
<p>T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta (L1, L3, L5)</p>	<p>S1 Ajattelun taidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. • syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. • suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä. Aletaan perehtyä tekemiseen, joka on lähempänä ohjelmointia. Työkaluna ei vielä ole varsinaisen ohjelmointikielen vaan jokin visuaalinen ohjelmointiympäristö, jossa työskennellään käytännössä hiiren avulla, ei kirjoittamalla. • Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmä-käsitteen syventäminen • lukujen luokittelua ja järjestämistä, paikkajärjestelmä lukusuoralla • jaollisuuskäsitteen laajentaminen • laskualgoritmeja ja päässälaskua vahvistetaan • murtolukujen muunnoksia (laventaminen ja supistaminen) ja suuruusvertailua • murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla • desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla • prosenttien käsite • murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien 	
Työskentelyn taidot		
<p>T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä (L1, L4)</p>		
<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta (L1, L3, L4, L5)</p>		
<p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päätelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (L1, L2, L4, L5)</p>		
<p>T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä (L1, L4, L5)</p>		
<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä (L1, L3)</p>		
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä. (L1, L4)</p>		
<p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä (L1, L4)</p>		

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehitymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin (L1, L4)

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia (L1, L3, L6)

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin (L4, L5)

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä. (L1, L3, L6)

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä (L4, L5)

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä (L1, L4, L5, L6)

väläinen yhteys

- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- negatiivisen kokonaisluvun käsite ja paikkajärjestelmä lukusuoralla konkreettisesti
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen (kombinatoriikka)

S3 Algebra

- tutustutaan tuntemattoman, muuttujan käsitteeseen
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päätelemällä
- koordinaatiston kaikki neljännekset

S4 Geometria ja mittaaminen

- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännölliset monikulmiot
- tasokuvioiden piirin ja monikulmioiden (kolmioiden ja nelikulmioiden) pinta-alan laskeminen
- suorakulmaisen särmiön piirtäminen, sen tilavuuden ja pinta-alan pohjustaminen
- mittayksiköt ja niiden muunnokset
- yhtenevyys, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava-käsite
- ympyrän piirtäminen ja siihen liittyvät käsitteet keskipiste, säde ja halkaisija
- mittayksiköiden käyttö: vertailua ja muuntamista - mittaustuloksen arviointi sekä mittauksen tarkistus ja vastauksen pyöristäminen

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista
- yksinkertaisten pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammien piirtämistä ja tulkitsemista
- keskiarvon määrittäminen

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset luku- ja geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua. Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arviota ”hyvä” / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	-	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohittaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushavainnon suuruutta ja valitsemaan mittaukseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoi-keuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tunte-

maan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana[1] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

Ympäristöopin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3. luokka

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3	Ympäristöopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
<p>Merkitys, arvot, asenteet T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen</p>	<p>S1 Minä ihmisenä (T1-T6, T8-T15, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • hygienian merkitys • omaa oppimista tukevat asiat <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimi-</p>

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan (L1, L3)

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle (L3, L7)

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana (L1, L7)

T5 harjoitellaan toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia (L1, L5)

T6 harjoitellaan tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään yksinkertaisia johdopäätöksiä tuloksistaan (L1, L2, L5)

T7 tutustutaan arjen teknologisten sovellusten käyttöön, merkitykseen ja toimintaperiaatteisiin (L2, L3, L5)

T8 ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen (L3)

T9 ohjata oppilasta liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä (L3)

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita (L2, L10)

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti ja turvallisesti (L5, L4)

Tiedot ja ymmärrys

T12 tutustutaan ympäristöopin käsitteiden avulla ympäristöön, ihmisten toimintaan ja

nen (T1-T14, T17, T19):

- arjen tilanteet, ilmiöt ja teknologia
 - esim. kalteva taso, vipu, joussi ja sähkö
- kotona olevien vaarallisten aineiden tunnistaminen
- myrkytykset ja päihteet
- toiminta hätätilanteessa ja ensiapu
- kodin ja vapaa-ajan tapaturmat
- liikenneturvallisuus
- erilaisten yhteisöjen merkitys hyvinvoinnille
 - esim. perhe, ystävät, harrastukset ja virtuaaliyhteisöt

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan (T1-T16, T19):

- käytetään ajankohtaisia uutisia, alueellisia esimerkkejä ja monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen.
- maanosat, mantereet ja valtameret
- Suomen kartta, karttamerkit, jana-mittakaava, ilmansuunnat, hakurudukko, kartan suuntaaminen ja kompassin käyttö
- Suomen alueelliset ja maantieteelliset erityispiirteet

S4 Ympäristön tutkiminen (T1-T17):

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
- Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.
- Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.
- voiman käsite
- maa- ja kallioperä
- jokamiehen oikeudet
- kotiseudun ympäristöt ja merkitys hyvinvoinnille

<p>niihin liittyviin ilmiöihin (L1)</p> <p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (L1, L5)</p> <p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa (L2, L4, L5)</p> <p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen</p> <p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä sekä harjaannuttamaan kartankäyttötaitoja (L5)</p> <p>T17 harjoitellaan tutkimaan ja selittämään fyysisiä ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa</p> <p>T19 tutustutaan arjen terveystottumusten merkitykseen (L3)</p>	<p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut (T1-T17):</p> <ul style="list-style-type: none"> • palaminen • ravintoketju • kasvien ja eläinten lisääntyminen <p>S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (T1-T17, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. • Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. • Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla. • oman kulttuuriperinnön vaaliminen
---	---

4.luokka

<p>Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4</p>	<p>Ympäristöopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4</p>
<p>Merkitys, arvot, asenteet</p> <p>T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan (L1, L3)</p> <p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi</p>	<p>S1 Minä ihmisenä (T1-T6, T8, T10, T12-T15, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • terveellinen ravinto ja sen lähteet • henkinen ja fyysinen hyvinvointi • sosiaaliset suhteet ja erilaisuuden kohtaaminen <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen (T1-T8, T9, T10, T12-T14, T17-T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • arjen tilanteet, ilmiöt ja teknologia <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. virtapiiri ja magneetti ○ laitteiden toiminta periaatteet ja erilaiset rakenteet esim. putki- ja kolmiorakennet • paloturvallisuus ja sähköturvallisuus

si ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle (L3, L7)

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana (L1, L7)

T5 harjoitellaan toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia (L1, L5)

T6 harjoitellaan tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään niitä (L1, L2, L5)

T7 tutustutaan arjen teknologisten sovellusten käyttöön, merkitykseen ja toimintaperiaatteisiin (L2, L3, L5)

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen (L3)

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita (L2, L10)

Tiedot ja ymmärrys

T12 tutustutaan ympäristöopin käsitteiden avulla ympäristöön, ihmisten toimintaan ja niihin liittyviin ilmiöihin (L1)

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään ja käyttämään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (L1, L5)

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa ja pohtimaan erilaisia näkemyksiä (L2, L4, L5)

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatte-

- kiusaamisen ehkäisy
- rahankäyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen
- ukkoselta suojautuminen
- hyväksytyn ja ei-toivotun kosketuksen ero

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan (T1-T8, T10, T12-T16, T19):

- käytetään ajankohtaisia uutisia, alueellisia esimerkkejä ja monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen.
- Suomen lähialueiden alueelliset ja maantieteelliset ominaispiirteet
 - esim. Pohjoismaat ja Baltia
- leveys- ja pituuspiirit

S4 Ympäristön tutkiminen (T1-T8, T10, T12-T18):

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
- Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.
- Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.
- sään tutkiminen
- veden ja ilman tutkiminen

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut (T1-T8, T10, T12-T18):

- aineen olomuodot ja ominaisuudet
- ääni-ilmiöt
- ravinnon tuotanto ja ruoan reitit
- lämpötilan mittaaminen
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteet

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (T1-T8, T10, T12-T19):

- Pohditaan oman toiminnan vaiku-

<p>luun, hahmottamaan ympäristöä sekä harjaanuttamaan kartankäyttötaitoja (L5)</p> <p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa</p> <p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan kemiallisia ilmiöitä sekä aineiden ominaisuuksia ja muutoksia</p> <p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan terveysosaamistaan arjessa (L3)</p>	<p>tuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristö vastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla. • monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa.
--	--

5.luokka

<p>Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5</p>	<p>Ympäristöopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5</p>
<p>Merkitys, arvot, asenteet</p> <p>T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan (L1, L3)</p> <p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle (L3, L7)</p> <p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p> <p>T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana (L1, L7)</p> <p>T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen (L1, L5)</p>	<p>S1 Minä ihmisenä (T1-T6, T8, T10-T15, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot • murrosiän tuomat muutokset ja ainutlaatuisen oman kehon arvostaminen • seksuaalinen kehitys ja ihmisen lisääntyminen • terveyttä edistävät ja vaarantavat tekijät • ihmissuhteet, tunteiden ilmaisu ja säätely <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen (T1-T14, T17-T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää ikäkauteensa liittyvät oikeutensa ja vastuunsa <p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan (T1-T16, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • käytetään ajankohtaisia uutisia, alueellisia esimerkkejä ja monipuolisesti kartoja ja muuta geomediala. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin (L1, L2, L5)

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien (L2, L3, L5)

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen (L3)

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikumaan ja retkeilemään luonnossa. (L3)

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan (L2, L10)

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti (L5, L4)

Tiedot ja ymmärrys

T12 tutustutaan ympäristöopin käsitteiden avulla ympäristöön, ihmisten toimintaan ja niihin liittyviin ilmiöihin (L1)

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (L1, L5)

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan tietolähteitä ja näkökulmia (L2, L4, L5)

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elin-

kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen.

- Eurooppa maanosana sekä Euroopan eri alueiden ominaispiirteet
- Euroopan lämpö-, ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

S4 Ympäristön tutkiminen (T1-T18):

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
 - Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.
 - Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.
- voimista aiheutuvia liike- ja taspainoilmiöitä
- kasvien keruu ja tunnistaminen
- kasvien kasvun ja lisääntymisen tutkiminen
- eliöiden luokittelu pääryhmittäin

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut (T1-T18):

- lähiavaruus
 - esim. aurinkokunta
- maapallon rakenne, maan ja kuun liikkeet sekä näistä aiheutuvat ilmiöt mm. vuodenajat ja päivän ja yön vaihtelu
- veden kiertokulku
- ravinnon tuotanto
- yhteyttäminen

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (T1-T19):

- Pohditaan oman toiminnan

<p>toimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p> <p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan ympäristöä sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomeidiataitoja (L5)</p> <p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa</p> <p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi</p> <p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osaluokkia, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoitteluun ja soveltamaan terveysosaamista arjessa (L3)</p>	<p>vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövaikutteista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla. • ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
--	---

6.luokka

<p>Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6</p>	<p>Ympäristöopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6</p>
<p>Merkitys, arvot, asenteet</p> <p>T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan (L1, L3)</p> <p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle (L3, L7)</p> <p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p> <p>T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja</p>	<p>S1 Minä ihmisenä (T1-T6, T8, T10-T15, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • oman kehon ja mielen viestien tiedostaminen • omien ajatusten, tarpeiden, asenteiden ja arvojen tiedostaminen <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen (T1-T8, T10-T14, T17, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • päihteet ja huumaavat aineet sekä niiden haitat <p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan (T1-T8, T10-T16, T19):</p> <ul style="list-style-type: none"> • käytetään ajankohtaisia uutisia, alueellisia esimerkkejä ja monipuolisesti karttoja ja muuta geomeidiataitoja. Keskeisiä

muun toiminnan lähtökohtana (L1, L7)

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen (L1, L5)

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin (L1, L2, L5)

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien (L2, L3, L5)

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen (L3)

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaiikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita (L2, L10)

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti (L5, L4)

Tiedot ja ymmärrys

T12 ohjata oppilasta kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä (L1)

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (L1, L5)

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia (L2, L4, L5)

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen ja ekologiseen ajatteluun

näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen.

- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

S4 Ympäristön tutkiminen (T1-T8, T10-T17):

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
- Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.
- Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.
- maaperästä saatavien aineiden luokittelua sekä aineiden erotusmenetelmät

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut (T1-T8, T10-T17):

- lämpöenergia
- valo
- erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja sekä energia-varat
- metsien hyötykäyttö
- energian säilymisen periaate
- lämpöenergian ja energialajien muuntumisen avulla

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (T1-T8, T10-T17, T19):

- Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.
- Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitel-

<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja (L5)</p> <p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p> <p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita (L3)</p>	<p>laan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympäristönsuojelu, ilmakehän ja vesistön saastuminen • uhanalaisuus, suojelualueet ja rauhoitukset • luonnonvarojen säästäminen, kulutustottumukset ja jätteen lajittelu ja kierrätys
---	--

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan pa-

lautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakuja ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet ympäristöopin	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjautusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjautusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot</p>	<p>Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuden liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla.</p> <p>Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen</p>	<p>Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjautusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.</p>
<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tietoviestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä.</p> <p>Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.</p>
<p>Tiedot ja ymmärrys</p>			

<p>T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteita ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Käsitteiden käyttö</p>	<p>Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin.</p> <p>Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Mallien käyttäminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja.</p> <p>Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.</p>
<p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito</p>	<p>Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.</p> <p>Oppilas harjoittelee erilaisen näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.</p>
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1, S3-S6</p>	<p>Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.</p> <p>Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.</p>

<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3-S6</p>	<p>Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissään alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla.</p> <p>Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi</p>	<p>S2, S4-S6</p>	<p>Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.</p>
<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi</p>	<p>S2, S4-S6</p>	<p>Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.</p>
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.</p>	<p>S1-S3, S6</p>	<p>Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää.</p> <p>Oppilas osaa kuvata elämäntapojen eri vaihteita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.</p>

14.4.6 USKONTO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmetteilyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa. Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireetömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S3	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katso muksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävä tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1,S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	-	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta. Tarkennuksia muiden kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen oppimäärille laaditaan, mikäli opetusryhmä muodostuu.

Evangelisluterilaisen uskonnon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

3. luokka

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3	Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin (L1)	S1 Suhde omaan uskontoon Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none">• Raamattuun• virsiin ja muuhun hengelliseen musiikkiin• kirkkoon uskonnollisena yhteisönä ja pyhänä paikkana Oppilas tarkastelee <ul style="list-style-type: none">• kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleja ja oppeja Oppilas perehtyy <ul style="list-style-type: none">• Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa• kirkkovuoteen ja elämänkaareen liittyviin juhliin sekä niiden tapakulttuuriin
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (L1, L2)	
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (L2, L5, L6)	S2 Uskontojen maailma Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none">• lähiympäristössä vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja paikkoihin
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin (L7)	S3 Hyvä elämä Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none">• keskeisiin elämänkysymyksiin Vanhan Testamentin kertomusten avulla• kristinuskon keskeisiin eettisiin ohjeisiin, kuten kymmeneen käskyyn Oppilas pohtii <ul style="list-style-type: none">• omia valintojaan ja arvojaan Oppilas harjoittelee <ul style="list-style-type: none">• elämänhallintaa, itsetuntemusta ja tun-
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta (L1, L3, L6)	
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä,	

ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään (L1, L4, L6, L7)	<p>netaitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien eettisten ja katsomuksellisten näkökulmien esittämistä ja perustelemista • erilaisten näkökulmien kuuntelemista
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (L1)	Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi vuosiluokilla 3-6.

4.luokka

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4	Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4
<p>T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin (L1)</p> <p>T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (L1, L2)</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raamattuun • virsiin ja muuhun hengelliseen musiikkiin • kirkkoon uskonnollisena yhteisönä ja pyhänä paikkana <p>Oppilas tarkastelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleja ja oppeja <p>Oppilas perehtyy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa • kirkkovooteen ja elämänsäntään liittyviin juhliin sekä niiden tapakulttuuriin
<p>T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (L2, L5, L6)</p>	<p>S2 Uskontojen maailma</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristössä vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja paikkoihin
<p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin (L7)</p> <p>T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden</p>	<p>S3 Hyvä elämä</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskeisiin elämänsäntään Uuden Testamentin kertomusten avulla • kristinuskon keskeisiin eettisiin ohjeisiin, kuten kultaiseen sääntöön ja rakkauden kaksoiskäskyyn

näkökulmasta (L1, L3, L6)	<p>Oppilas pohtii</p> <ul style="list-style-type: none"> omia valintojaan ja arvojaan <p>Oppilas harjoittelee</p> <ul style="list-style-type: none"> elämänhallintaa, itsetuntemusta ja tunnetaitoja omien eettisten ja katsomuksellisten näkökulmien esittämistä ja perustelemista erilaisten näkökulmien kuuntelemista <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi vuosiluokilla 3-6.</p>
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään (L1, L4, L6, L7)	
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (L1)	

5.luokka

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5	Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin (L1)	<p>S1 Suhde omaan uskontoon</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> Raamattuun ja uskonnollisen kielen ja tekstin erityispiirteisiin hengelliseen musiikkiin, kuten virsiin kirkkoon uskonnollisena yhteisönä ja pyhänä paikkana <p>Oppilas tarkastelee</p> <ul style="list-style-type: none"> kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleja ja oppia, huomioiden kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa <p>Oppilas perehtyy</p> <ul style="list-style-type: none"> Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa kirkkovuoteen ja elämänkaareen liittyviin juhliin sekä niiden moninaiseen tapakulttuuriin luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan <p>Oppilas tutkii</p> <ul style="list-style-type: none"> kristinuskon ja Raamatun keskeisten kertomusten vaikutuksia taiteeseen, tietee-
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (L1, L2)	
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (L2, L3, L4)	
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (L4, L5, L6)	
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (L1, L2)	
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa (L2)	

<p>T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (L2, L5, L6)</p>	<p>seen ja (populaari)kulttuuriin, huomioiden medialukutaitojen kehittyminen</p>
<p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin (L7)</p>	<p>S2 Uskontojen maailma Oppilas tutustuu alustavasti</p> <ul style="list-style-type: none"> • juutalaisuutta, kristinuskkoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa • ekumeniaan ja uskontodialogiin, huomioiden arkielämän näkökulma
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksien ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta (L2)</p>	<p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristössä vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja pyhiin paikkoihin
<p>T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta (L1, L3, L6)</p>	<p>S3 Hyvä elämä Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskeisiin elämän kysymyksiin Vanhasta ja Uudesta testamentista valittujen kertomusten avulla • ihmisoikeusetiikkaan, YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen, ihmisarvoon, elämän kunnioittamiseen ja luonnon vaalimiseen, näkökulmana käytännön taso • kristinuskon keskeisiin eettisiin ohjeisiin, kuten Kultauksen sääntöön, rakkauden kaksoiskäskyyn ja kymmeneen käskyyn, huomioiden vertailu eri uskontojen kesken
<p>T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään (L1, L4, L6, L7)</p>	<p>Oppilas pohtii</p> <ul style="list-style-type: none"> • omia valintoja ja arvoja sekä globaalia vastuuta
<p>T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (L1)</p>	<p>Oppilas harjoittelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • elämänhallintaa, itsetuntemusta ja tunnetaitoja, näkökulmina kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä itsensä arvostaminen ainutkertaisena yksilönä ja aktiivisena toimijana • omien eettisten ja katsomuksellisten näkökulmien esittämistä ja perustelemista • erilaisten näkökulmien kuuntelemista, huomioiden erilaisuuden tasavertainen kohtaaminen ja muiden arvostaminen <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetuksi luokilla 3-6.</p>

6.luokka

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6	Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6
<p>T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin (L1)</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raamattuun ja uskonnollisen kielen ja tekstin erityispiirteisiin • hengelliseen musiikkiin, kuten virsiin • kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan • Martti Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina <p>Oppilas tarkastelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleja ja oppia, huomioiden kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa • Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi <p>Oppilas perehtyy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa • kirkkovuoteen ja elämänkaareen liittyviin juhliin sekä niiden moninaiseen tapakulttuuriin • luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan <p>Oppilas tutkii</p> <ul style="list-style-type: none"> • kristinuskon ja Raamatun keskeisten kertomusten vaikutuksia taiteeseen, tieteeseen ja (populaari)kulttuuriin, huomioiden medialukutaitojen kehittyminen
<p>T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (L1, L2)</p>	
<p>T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (L2, L3, L4)</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (L4, L5, L6)</p>	
<p>T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (L1, L2)</p>	

<p>T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa (L2)</p>	<p>S2 Uskontojen maailma</p> <p>Oppilas tutustuu alustavasti</p> <ul style="list-style-type: none"> • juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa • ekumeniaan ja uskontodialogiin, huomioiden arkielämän näkökulma <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristössä vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja pyhiin paikkoihin <p>Oppilas tutkii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa, sen taustaa sekä uskonnotto- muutta <p>Oppilas tarkastelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista ote- tuilla ajankohtaisilla esimerkeillä <p>Oppilas perehtyy</p> <ul style="list-style-type: none"> • juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskeisiin sisältöihin ja merkitykseen, näkökulmana kokona- naiskuva Euroopan uskonnollisista juurista <p>S3 Hyvä elämä</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskeisiin elämän kysymyksiin Vanhasta ja Uu- desta testamentista valittujen kertomusten avulla • ihmisoikeusetiikkaan, YK:n Lapsen oikeuksien so- pimuksen, ihmisarvoon, elämän kunnioittami- seen ja luonnon vaalimiseen, näkökulmana käy- tännön taso <p>kristinuskon keskeisiin eettisiin ohjeisiin, kuten Kul- taiseen sääntöön, rakkauden kaksoiskäskyyn ja kymme- neen käs- kyyn, huomioiden vertailu eri uskontojen kesken</p> <p>Oppilas pohtii</p> <ul style="list-style-type: none"> • omia valintoja ja arvoja sekä globaalia vastuuta <p>Oppilas harjoittelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • elämänhallintaa, itsetuntemusta ja tunnetaitoja, näkökulmina kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä itsensä arvostaminen ainutkertaisena yksilönä ja aktiivisena toimijana • omien eettisten ja katsomuksellisten näkökulmi- en esittämistä ja perustelemista • erilaisten näkökulmien kuuntelemista, huomioiden erilaisuuden tasavertainen kohtaaminen ja
<p>T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (L2, L5, L6)</p>	
<p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin (L7)</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksien ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta (L2)</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (L1, L3, L6)</p>	
<p>T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään (L1, L4, L6, L7)</p>	

<p>T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (L1)</p>	<p>muiden arvostaminen</p> <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi vuosiluokilla 3-6.</p>
--	--

Ortodoksisen uskonnon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntapaamisen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämäntapaamisen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Katolisen uskonnon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapah-tumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustu-taan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmis-ten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohta-mista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kris-tinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Pe-rehdytään katolisen kirkon moraliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamo-raalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kak-soiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä ope-tuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huo-lenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piir-teiden tutkiminen.

Islamin opetuksen keskeiset tavoitteet ja sisältöalueet

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset ope-tussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskonto-jen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutuk-seen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkau-teen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityk-sen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinuskko ja is-lam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutki-taan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentami-nessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

Juutalaisen uskon opetuksen sisältöalueet

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan Tooraan, Tanachiin, perimätietoon ja juutalaisuuden opilliseen perustaan. Perehdytään juutalaisen tradition vaikutukseen eurooppalaiseen kulttuuriin ja tieteisiin. Opetuksessa tarkastellaan juutalaisuuden pyhiä paikkoja ja niiden merkitystä. Opetukseen valitaan juutalaisen perinteen ikäkauteen sopivia uskonnollisia opetuksia ja kertomuksia. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta sekä Tooran erityisasemaa. Perehdytään uskonnollisiin symboleihin ja juutalaisen kalenterin juhliin, juutalaisuuden monimuotoisuuteen sekä juutalaisuuteen Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään uskontoja yhdistäviin henkilöihin, tapahtumiin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin sekä vaikutukseen eurooppalaisessa kulttuurissa. Tarkastellaan erityisesti juutalaisuuden historiaa Euroopassa ja perehdytään oppilaiden lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja uskontodialogin merkitykseen. Opetuksessa otetaan huomioon uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa ja uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen etiikan perusteet ja elämän arvo. Perehdytään uskonnollisten käskyjen eli mitzvojen jakoon kiellettyihin ja vaadittaviin tekoihin. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Tutkitaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä, juutalaisen kielen terminologiaa ja sen yhdistävää vaikutusta juutalaisessa maailmassa. Opetuksessa tärkeitä sisältöjä ovat juutalaisuuden vaikutus arkielämän käyttäytymiseen, myötäelämisen taito ja oppilaiden elämästä nousevat eettiset kysymykset.

14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3.luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3	Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisen ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin. (L1, L2, L3, L7)	S1 Kasvaminen hyvään elämään Oppilas tutustuu: Vapauden ja vastuun käsitteisiin, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmasta. Oppilas pohtii: Yhdenvertaisuuden, onnellisuuden ja hyvän elämän rakenteita näkökulmana käytännön taso. Oppilas tutkii: Oikeudenmukaisuuden ilmentymistä arkielämässä. Oppilas perehtyy: Arvon ja normin käsitteisiin, näkökulmana käytännön taso. Oppilas harjoittelee: <ul style="list-style-type: none"> • Toisen ihmisen kohtaamista. • Erialaisten näkökulmien arvostamista
T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita. (L1, L4, L5)	
T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan. (L1, L4)	
T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta. (L3, L7)	
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään. (L1, L2)	
T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan. (L1, L2, L5)	

T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katso- mustaan ja kuuntelemaan muiden katso- muksellisia kannanottoja. (L2, L7)	<ul style="list-style-type: none"> • Omien näkemysten erittelyä ja perus- teluita
T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteel- lisesti ja vastuullisesti omassa ympäristös- sään. (L5, L6, L7)	Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjes- tystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuiksi luokilla 1-6.

4.luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4	Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4	
T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisen ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannus- taa oppilasta soveltamaan eettisiä periaat- teita arjen tilanteisiin. (L1, L2, L3, L7)	S2 Erilaisia elämäntapoja Oppilas tutustuu: <ul style="list-style-type: none"> • Maailman kulttuuriperintökohteisiin ja niiden vaalimiseen. Oppilas pohtii: <ul style="list-style-type: none"> • Yhdenvertaisuuden, hyväksynnän ja ymmärryksen käsitteitä. • Ymmärryksen, tiedon ja uskon käsittei- tä. Oppilas perehtyy: <ul style="list-style-type: none"> • Suomalaiseen kulttuuriin ja suomalaisiin vähemmistökulttuureihin, erilaiset elämän- ja maailmankatsomukset huo- mioiden. Oppilas tutkii: <ul style="list-style-type: none"> • Oman identiteetin kehittymistä eri nä- kökulmista. Oppilas harjoittelee: <ul style="list-style-type: none"> • Oman näkemyksen erittelyä ja peruste- lua, näkökulmana oma näkemys eri kult- tuurien ja elämäkatsomusten joukossa. 	
T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvi- oimaan väitteitä ja niiden perusteluita. (L1, L4, L5)		
T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan (L1, L4)		
T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta. (L3, L7)		
T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalai- seen, eurooppalaiseen ja maailman kult- tuuriperintöön sekä hahmottamaan kult- tuurista moninaisuutta ilmiönä. (L2, L4, L5)		
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katso- muksellista ja kulttuurista yleissivistystään. (L1, L2)		
T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppi- mistaan. (L1, L2, L5)		
T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kat- somustaan ja kuuntelemaan muiden kat- somuksellisia kannanottoja. (L2, L7)		Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestys- tä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuiksi luokilla 1-6.

T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään. (L5, L6, L7)	
---	--

5.luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5	Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5
T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisen ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin. (L1, L2, L3, L7)	<p>S3 Yhteiselämän perusteita:</p> <p>Oppilas perehtyy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ihmisten yhteiselämän perusteisiin, esimerkiksi sopimuksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian näkökulmista, huomioiden sekä oppilaan arkielämä että laajempi viitekehys. Lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana, huomioiden kansainvälisyyskasvatus, kehityskumppanuuskasvatus ja medialukutaitojen kehittyminen. <p>Oppilas harjoittelee:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tekojen eettistä arviointi esim. tilanne-, mieliala- ja seurausetiikan näkökulmista Omien näkemysten erittelyä ja perustelua suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. <p>Oppilas tutkii:</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisia kulttuureita, lapsen elämää eri maissa. Jokin ajankohtainen pieni tutkielma tai esitelmä tai vastaava esim. lapsen oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyen Suomessa tai muualla. <p>Oppilas harjoittelee:</p> <ul style="list-style-type: none"> Omien päätelmiensä perustelemista Pienimuotoisten vertaavan tutkielman tekemistä ja omien päätelmiensä perustelemista.
T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita. (L1, L4, L5)	
T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan. (L1, L4)	
T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta. (L3, L7)	
T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.(L2, L4, L5)	
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään. (L1, L2)	
T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan. (L1, L2, L5)	
T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja. (L2, L7)	

<p>T9 Ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia. (L2, L3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Medialukutaitoa ja eri tietolähteiden puolueettomuuden arviointia.
<p>T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään. (L5, L6, L7)</p>	<p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetuksi luokilla 1-6.</p>

6.luokka

<p>Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6</p>	<p>Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6</p>
<p>T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisen ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin. (L1, L2, L3, L7)</p>	<p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:</p> <p>Oppilas perehtyy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisiin aika-käsityksiin, huomioiden niihin liittyvät tietokäsitykset ja vaikutus ihmisten elämään. • Erilaisiin tapoihin selittää maailmaa, huomioiden niihin liittyvät tietokäsitykset ja vaikutus ihmisten elämään. <p>Oppilas tutkii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisia luontokäsityksiä • Luonnon ja ihmisten tulevaisuutta sekä kevävää kehitystä, huomioiden kansainvälisyys- ja kehityskumppanuuskasvatus sekä medialukutaitojen kehittyminen. <p>Oppilas harjoittelee:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omien näkemysten erittelyä ja perustelua, näkökumina maailmankuva ja kestävä tulevaisuus. Huomioiden kansainvälisyys ja kehityskumppanuuskasvatus sekä medialukutaitojen kehittyminen. <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetuksi luokilla 1-6.</p>
<p>T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita. (L1, L4, L5)</p>	
<p>T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä. (L2, L4, L5)</p>	
<p>T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään. (L1, L2)</p>	
<p>T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan. (L1, L2, L5)</p>	
<p>T10Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään. (L5, L6, L7)</p>	

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiinsa eettisiä tilanteita.

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

14.4.8 HISTORIA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tunte-
musta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä
koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä,
henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan
näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiin-
tyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista
sekä edistää heidän kasvuun aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen
käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi histo-
riantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdolli-
simman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena
on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuotta-
mia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä
selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus
auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtunei-
ta muutoksia eri aikoina. Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppi-
laat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä
on herättää oppilaiden kiinnostus menneestä ajasta, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmär-
tämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja
elämyksellisiä työtapoja.

Historian keskeiset tavoitteet ja sisällöt

5.luokka

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5	Historian opetuksen tavoittei- siin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5
Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena (L1-L7)	Suvun historia (L1, L2, L4) Raahen historia (L1, L2, L4)
Tiedon hankkiminen menneisyydestä	
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian läh- teitä (L1, L2, L4, L5, L7)	Esihistoriallinen aika ja sivilisaa- tion synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaati- oissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin mur- rokseen ja sivilisaation syn- tyyn. (L4)
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinalli- suuden (L1, L2, L4-L7)	
Historian ilmiöiden ymmärtäminen	

T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (L1, L2, L3)	Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. (L2, L7)
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja (L2-L4, L6, L7)	
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille (L2, L4,L7)	
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille (L1-L7)	
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa (L1, L2, L4, L7)	
Historiallisen tiedon käyttäminen	
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä (L1, L2, L4)	
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä (L1-L7)	
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa (L2-L4, L6, L7)	

6.luokka

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6	Historian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6
Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena (L1-L7)	Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta. (L4)
Tiedon hankkiminen menneisyydestä	
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä (L1, L2, L4, L5, L7)	Verrataan Pohjolan asuttamista paikalliseen, suunta yleisestä paikalliseen
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden (L1, L2, L4-L7)	Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen ai-
Historian ilmiöiden ymmärtäminen	
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (L1, L2, L3)	

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja (L2-L4,L6, L7)	kaan ja Ruotsin yhteyteen.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille (L2, L4,L7)	Pähkinäsaaren rauhan raja
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille (L1-L7)	Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin. (L2)
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa (L1, L2, L4, L7)	Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.
Historiallisen tiedon käyttäminen	
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä (L1, L2, L4)	Tutustutaan Raahen merikaupunkihistoriaan ja vaikutuksiin sekä Pietari Brahen merkitykseen. (L2, L6)
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä (L1-L7)	Isonvihan aika.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa (L2-L4,L6, L7)	

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetus suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet historiassa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	-	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohdittamaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämis muodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvaila pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulokset saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään omaloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtauksissa tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

4.luokka

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4	Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4
Merkitys, arvot ja asenteet	S1 ARKIELÄMÄ JA OMAN ELÄMÄN HALLINTA (T1- T9)
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana (L3, L7)	Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Tutustutaan ammatteihin; esim. oman huoltajan ammatti tai vierailut luokassa. Koulun turvallisuussuunnitelmaan ja sääntöihin perehtyminen, oman luokan pelisäännöt. Harjoitellaan taloudellista rahan käyttöä.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin(L2, L7)	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys	S2 DEMOKRAATTINEN YHTEISKUNTA (T1-T4, T6-T7, T9)
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita (L2-L4, L7)	Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja peruseriaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa(L2, L4, L5)	
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteen ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään(L3-L4, L6-L7)	
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä (L1-L2, L4)	
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen	
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä (L2, L6-L7)	
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja (L3-L4)	

T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla (L3-L4, L5, L7)	
--	--

5.luokka

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5	Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5
Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana (L3, L7)	S3 AKTIIVINEN KANSALAIKUUS JA VAIKUTTAMINEN (T1-T4, T5-T7, T9)
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin(L2, L7)	Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa. (L1, L3, L5, L7)
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys	S4 TALOUDELLINEN TOIMINTA (T1-T2, T4-T5, T8)
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita (L2-L4, L7)	Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikoihin ja palveluiden tuottajiin. (L3,L6)
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa(L2, L4, L5)	
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään(L3-L4, L6-L7)	
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä (L1-L2, L4)	
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen	
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä (L2, L6-L7)	
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja (L3-L4)	
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla (L3-L4, L5, L7)	

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T2 tukea oppilasta harjaan- nuttamaan eettistä arvioin- tiskykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnalli- siin ja taloudellisiin kysy- myksiin	S1-S4	-	Eettistä arviointikykyä ei käy- tetä arvosanan muodostami- sen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan koke- muksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omak- suminen sekä yhteiskunnal- linen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmot- tamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeus- keuksien ja tasa-arvon mer- kityksen sekä hahmotta- maan yhteiskunnan oikeu- dellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaattei- den tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteis- ten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan. -
T4 ohjata oppilasta tarkas- telemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa -	S1-S4	Median roolin tarkas- telu	Oppilas osaa kuvailla, millai- nen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voi- daan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivalta- maan työnteon ja yrittäjyy- den merkityksen lähiyhteis- össään -	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyy- den merkityksen tar- kastelu -	Oppilas osaa antaa esimer- kkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toi- meentulon lähteenä ja yh- teiskunnan toimivuus- perustana. -
T6 tukea oppilasta ymmär- tämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalli- seen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoi- tusperiä	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoi- tusperien hahmotta- minen	Oppilas osaa selittää esimer- kien avulla, että eri toimijoi- den tuottamaan yhteiskun- nalliseen tietoon liittyy erilai- sia arvoja, näkökulmia ja tar- koitusperiä. -
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltami- nen			
T7 kannustaa oppilasta har- joittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustai- toja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S2, S3	Demokraattisen vai- kuttamisen perustai- tojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltami- nen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demo- kraattisessa yhteisössä toi- mimisen periaatteita ja taito- ja, kuten kuuntelemista, kan- taa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamis päätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia. -

14.4.10 MUSIIKKI

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3. luokka

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosivuosi- luokalla 3	Musiikin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 3
<p>Kaikki musiikin opetuksen sisältö- alueet liittyvät kaikkiin tavoittei- siin</p>	<p>Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu mu- sisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, impro- visoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuu- reihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoittei- den saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuk- sia ja oppilaiden kokemuksia.</p>
<p>Osallisuus T1 rohkaista oppilasta osallistu- maan yhteismusisointiin ja raken- tamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään(L2, L6, L7)</p> <p>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja soitusoitimien soit- totaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä (L2)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehollis- seen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun koko- naisvaltaisesti liikkuen (L1-L2)</p> <p>T4 tarjota oppilaalle mahdolli- suuksia ääniympäristön ja musiik- kin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä (L2)</p> <p>T5 rohkaista oppilasta impro- visoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologi- aa käyttäen (L1, L2, L5, L6)</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja moni- lukutaito T6 ohjata oppilasta tarkastele- maan musiikillisia kokemuksiaan</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja soit- tusoitimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteis- musisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen esim. musiikilli- sen keksinnän ja äänimaisemien avulla.</p> <p>3 lk:</p> <ul style="list-style-type: none">• monipuolisesti erilaisia soittimia esim. rytmisoitti- mia, laattasoittimia, melodiasoittimia (nokkahuilu, iPad, piano jne.)• moniäänisyyteen valmentavia lauluja esim. kaano- neita tai kaksiäänisiä kappaleita <p>S2 Mistä musiikki muodostuu Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitte- den lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, soitinväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehit- tämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinni- tetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>3 lk:</p> <ul style="list-style-type: none">• nuotinlukemisen alkeita esim. nuottivain, nuotti- viivasto, nuottien nimet, rytmihahmot, kertaus- merkki, jne. <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnas- sa Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitel- lään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja mu-</p>

<p>ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta (L2)</p> <p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä (L4)</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p> <p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta (L3)</p> <p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p> <p>T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin (L1)</p>	<p>siikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmisto</p> <p>Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>3 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suomalainen ja pohjoismainen kansanmusiikki • taidemusiikin tärkeimpiin säveltäjiin tutustumista <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Ohjelmisto valitaan ryhmän taitotaso ja kulttuuriset lähtökohdat huomioiden. Tutustutaan paikallisiin perinteisiin ja musiikin ammattilaisiin.</p>
---	--

4. luokka

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4	Musiikin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 4
<p>Kaikki musiikin opetuksen sisältöalueet liittyvät kaikkiin tavoitteisiin</p> <p>Osallisuus</p> <p>T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään (L2, L6-L7)</p> <p>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen</p> <p>T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä (L2)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen (L1-L2)</p>	<p>Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.</p> <p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen esim. musiikillisen keksinnän ja äänimaisemien avulla.</p> <p>4 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistetaan ja syvennetään aiemmin opittua ja eri soittimien hallintaa (sointusoittimia, esim. kitara, kantele, ukulele, iPad)

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä (L2)

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen (L1-L2, L5-L6)

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta (L2)

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä ((L4)

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta (L3)

Oppimaan oppiminen musiikissa

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin (L1)

Oppimaan oppiminen musiikissa

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin (L1)

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

4 lk:

- vahvistetaan aiemmin opittua

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.

Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Ohjelmisto valitaan ryhmän taitotaso ja kulttuuriset lähtökohdat huomioiden. Tutustutaan paikallisiin perinteisiin ja musiikin ammattilaisiin.

4 lk:

- suomalainen ja pohjoismainen kansanmusiikki
- taidemusiikin tärkeimpiin säveltäjiin tutustumista
- edellisten lisäksi sinfoniaorkesterin soitinryhmiin tutustumista

5. luokka

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosivuosi luokalla 5	Musiikin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 5
<p>Kaikki musiikin opetuksen sisältöalueet liittyvät kaikkiin tavoitteisiin</p>	<p>Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.</p>
<p>Osallisuus T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään (L2, L6, L7)</p> <p>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä (L2)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen (L1-L2)</p> <p>T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteeluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä (L2)</p> <p>T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pieni-muotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen (L1, L2, L5, L6)</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisiä kokemuksiaan ja musiikillisen maailman</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen esim. musiikillisen keksinnän ja äänimaisemien avulla.</p> <p>5 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolisesti erilaisia soittimia esim. rytmisoittimia, laattasoittimia, melodiasoittimia (nokkahuilu, iPad, piano jne.) • vahvistetaan ja syvennetään aiemmin opittua ja eri soittimien hallintaa (sointusoittimia, esim. kitara, kantele, ukulele, iPad) • edellisten lisäksi tutustutaan bändisoittimiin ja sähköisiin soittimiin <p>S2 Mistä musiikki muodostuu Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vaikiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>5 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään edellisvuosina opittua ja tutustutaan esimerkiksi muotoon liittyviin merkintöihin tarkemmin • tutustutaan sointumerkkeihin soittotehtävien yhteydessä <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musi-</p>

<p>esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta (L2)</p> <p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä (L4)</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p> <p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta (L3)</p> <p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p> <p>T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin (L1)</p>	<p>kin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmisto</p> <p>Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>5 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eurooppalainen kansanmusiikki • tutustumistalänsimaisen taidemusiikin historiaan esihistorialliselta ajalta nykypäivään <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Ohjelmisto valitaan ryhmän taitotaso ja kulttuuriset lähtökohdat huomioiden. Tutustutaan paikallisiin perinteisiin ja musiikin ammattilaisiin.</p>
---	--

6. luokka

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6	Musiikin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 6
<p>Kaikki musiikin opetuksen sisältöalueet liittyvät kaikkiin tavoitteisiin</p> <p>Osallisuus</p> <p>T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään (L2, L6, L7)</p> <p>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen</p> <p>T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä (L2)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunteilujen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen (L1-L2)</p>	<p>Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.</p> <p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen esim. musiikillisen keksinnän ja äänimaisemien avulla.</p>

<p>T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä (L2)</p> <p>T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen (L1, L2, L5, L6)</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p> <p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta (L2)</p> <p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä (L4)</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p> <p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta (L3)</p> <p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p> <p>T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin (L1)</p>	<p>6 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vahvistetaan aiemmin opittu • lisäksi mikrofonilaulun perusteita <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>6 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään edellisvuosina opittua • harjoitellaan sointumerkeistä säestämistä sekä oikeilla soittimilla että esimerkiksi eri teknisiä musiikkisovelluksia ja -laitteita käyttäen <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmisto</p> <p>Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>6 lk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustumista maailmanmusiikkiin ja populaarimusiikkiin • jatketaan taidemusiikin historian opiskelua <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Ohjelmisto valitaan ryhmän taitotaso ja kulttuuriset lähtökohdat huomioiden. Tutustutaan paikallisiin perinteisiin ja musiikin ammattilaisiin.</p>
--	--

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Musiikin perustaitoja (esim. perussyke, kuunteleminen, musiikin tahdissa liikkuminen) harjoitellaan jatkuvasti. Ylläpidetään ja laajennetaan aiemmin opittuja musisointitaitoja.

Luodaan positiivisia musiikkikokemuksia oppilaiden taitotaso huomioiden.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyö-taidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen			

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaille mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.
---	-------	---	--

14.4.11 KUVATAIDE

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3. luokka

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3	Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
Kuvataiteen keskeiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa keskeisessä sisältöalueessa	Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet toteutuvat kaikissa keskeisissä sisältöalueissa.
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu	Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit:
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
Kuvallinen tuottaminen	Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjoittamaan kuvan tekemisen taitojaan	S3 Taiteen maailmat:
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen kei-	

noja omissa kuvissaan	erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.
Visuaalisen kulttuurin tulkin- ta	
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	Keskeiset sisällöt
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	Värioppi <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit • vastavärit • kylmät ja lämpimät värit • murrettu väri Sommitelu <ul style="list-style-type: none"> • piste, viiva ja pinta • etu-, keski- ja taka-ala • muodot • valo ja varjo • pinta ja materiaali • tila Kuvaviestintä/Mediakulttuuri <ul style="list-style-type: none"> • sarjakuva, animaatio, valokuvaus, pelit, elokuva, sosiaalisen media, Maalaus <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja peitevärit, pullovärit Piirustus <ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä, hiili, liidut, puuvärit Muotoilu ja arkkitehtuuri <ul style="list-style-type: none"> • savi tai muovailumassat • kierrätys- ja/tai luonnonmateriaalit Painanta <ul style="list-style-type: none"> • leimasin, koho, sabluuna Tieto- ja viestintätekniikka ja verkkoympäristö <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintätekniikan ja verkkoympäristöjen avulla
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen	
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteesta, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	

4.luokka

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4	Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4
Kuvataiteen keskeiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa keskeisessä sisältöalueessa	Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet toteutuvat kaikissa keskeisissä sisältöalueissa.

<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</p>	<p>Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.</p> <p>S1 Omat kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.</p> <p>S3 Taiteen maailmat:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.</p> <p>Keskeiset sisällöt</p> <p>Värioppi</p> <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit • vastavärit
<p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p>	
<p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p>	
<p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>	
<p>Kuvallinen tuottaminen</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjoittamaan kuvan tekemisen taitojaan</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan</p>	
<p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohdimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p>	

<p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen teki- jöiden vaikutusta kuviin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kylmät ja lämpimät värit • murrettut värit <p>Sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • piste, viiva ja pinta • etu-, keski- ja taka-ala • muodot • valo ja varjo • pinta ja materiaali • tila
<p>T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan</p>	<p>Kuvaviestintä/Mediakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • sarjakuva, animaatio, valokuvaus, pelit, elokuva, sosiaalisen media,
<p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p>	<p>Maalaus</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja peitevärit, pullovärit <p>Piirustus</p>
<p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä, hiili, liidut, puuvärit <p>Muotoilu ja arkkitehtuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • savi tai muovailumassat • kierrätys- ja/tai luonnonmateriaalit <p>Painanta</p> <ul style="list-style-type: none"> • leimasin, koho, sabluuna
<p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan</p>	<p>Tieto- ja viestintätekniikka ja verkkoympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla

5.luokka

<p>Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5</p>	<p>Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5</p>
<p>Kuvataiteen keskeiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa keskeisessä sisältöalueessa</p>	<p>Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet toteutuvat kaikissa keskeisissä sisältöalueissa.</p>
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</p>	<p>Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttuun ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.</p>
<p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p>	
<p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoitte-</p>	

lemaan näkemystensä perustelemista	S1 Omat kuvakulttuurit:
T3 innostaa oppilasta ilmaiseemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.
Kuvallinen tuottaminen	S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S3 Taiteen maailmat:
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta	Keskeiset sisällöt
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	Värioppi <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit • vastavärit • kylmät ja lämpimät värit • murretut värit • valoori • värin taittaminen
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	Sommittelu <ul style="list-style-type: none"> • piste, viiva ja pinta • etu-, keski- ja taka-ala • muodot • valo ja varjo • pinta ja materiaali • tila
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen	<ul style="list-style-type: none"> • mittasuhteet • perspektiivi
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	<p>Kuvaviestintä/Mediakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • sarjakuva, animaatio, valokuvaus, pelit, elokuva, sosiaalinen media, <p>Maalaus</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja peitevärit, pullovärit, tussi <p>Piirustus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä, hiili, liidut, puuvärit, tussi <p>Muotoilu ja arkkitehtuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • savi tai muovailumassat • kierrätys- ja/tai luonnonmateriaalit <p>Painanta</p> <ul style="list-style-type: none"> • leimasin, koho, sabluuna <p>Tieto- ja viestintäteknikka ja verkkoympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tuottamista, käsittelyä ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	

6.luokka

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6	Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6
Kuvataiteen keskeiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa keskeisessä sisältöalueessa	Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet toteutuvat kaikissa keskeisissä sisältöalueissa
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu	Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit:
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	

<p>Kuvallinen tuottaminen</p>	<p>kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p>	<p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>S3 Taiteen maailmat:</p> <p>Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan</p>	<p>Keskeiset sisällöt</p> <p>Värioppi</p> <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit • vastavärit • kylmät ja lämpimät värit • murretut värit <p>Sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • piste, viiva ja pinta • etu-, keski- ja taka-ala • muodot • valo ja varjo • pinta ja materiaali • tila <p>Kuvaviestintä/Mediakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • sarjakuva, animaatio, valokuvaus, pelit, elokuva, sosiaalisen media,
<p>Visuaalisen kulttuurin tulkin- ta</p>	<p>Maalaus</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja peitevärit, pullovärit
<p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohdimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin</p>	
<p>T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvistaan</p>	
<p>Esteettinen, ekologinen a eettinen arvottaminen</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p>	

<p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan</p>	<p>Piirustus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä, hiili, liidut, puuvärit <p>Muotoilu ja arkkitehtuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • savi tai muovailumassat • kierrätys- ja/tai luonnonmateriaalit <p>Painanta</p> <ul style="list-style-type: none"> • leimasin, koho, sabluuna <p>Tieto- ja viestintäteknikka ja verkkoympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla
--	--

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti. Tavoitteena on tutustua raahelaiseen kulttuuriperintöön ja kulttuuripalveluihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet kuvataiteessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu -	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta -	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

14.4.12 KÄSITYÖ

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen

suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Käsityön keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3. luokka

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

Käsityön oppimistehtävien lähtökohtana ovat ILMAISU, MUOTO ja TEKNOLOGIA

- Ilmaisun ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: elämys,tunne,aistit,leikit,pelit, kokemus,taide
- Muodon ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: oppilaan lähiympäristöön ja esine-maailmaan liittyvä havainnointi ja uusien ideoiden kehittäminen niiden pohjalta
- Teknologian ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: esineen tai ilmiön toimintaperiaate ja sen soveltaminen annetun tiedon perusteella

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3	Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3
T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsinteke-miseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön (L1-L2) <ul style="list-style-type: none"> • Työskentelyn lähtökohtana oppilaan 	S1 Ideointi (T1-T3, T5-T6, T8) <ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana moniaistiset kokemukset ja elämykset sekä esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön ha-

<p>omat ideat, yritys ja erehdys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnetään lähiympäristöä ainakin yhden oppimistehtävän lähtökohtana <p>T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi (L1, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin vaiheiden mukaisesti: <ul style="list-style-type: none"> ○ ideointi ○ kokeilu ○ suunnittelu ○ tekeminen ○ esittely • Painotetaan tekniikka- ja materiaalikokeiluja • Lopputulos ei ole ainoa tavoite <p>T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin (L2, L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettajan rooli suunnittelutaitojen ja valmistuksen ohjauksessa edelleen suuri, mutta oppilaan osuus kasvaa taitojen karttuessa <p>T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti (L4, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettajan laatimat oppimistehtävät ohjaavat tutkimaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä kokeilemaan laitteita • Opetuksessa käytetään asianmukaista termistöä, jotta oppilas oppii tunnistamaan ja käyttämään sitä itse <p>T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä. (L3, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppimistehtävät laaditaan niin, että kokonaisen työprosessin vaiheet ja niiden vaatima pitkäjänteisyys huomioidaan • Tuetaan oppilaan aktiivista roolia ideoinnissa sekä tuotteen ja valmistuksen suunnittelussa • Ohjataan oikeaan ja turvalliseen työvä- 	<p>vainnointi ja analysointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhdistetään tuotoksessa värejä, kuvia, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. • Tutustutaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksiin, rakenteiden syntytapaan ja energian käyttöön osana yksinkertaisia koneita ja laitteita • Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjen kanssa hyödyntäen monipuolisesti ajankohtaisia teemoja <p>S2 Suunnittelu (T1-T3, T5-T6, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana • Käytetään piirtämistä, muovailua, rakentelua, palikoita ja kokeillaan TVT-mahdollisuuksia suunnittelun pohjana • Harjoitellaan kuvallisen suunnitelman tekemistä ja siihen mittojen merkitsemistä, suunnitelmaa täydennetään visuaalisesti ja kirjallisesti • Pohditaan oman työskentelyn työvaiheiden järjestystä <p>S3 Kokeilu (T1-T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokeillaan kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, paperi, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka, luonnon- ja kierrätysmateriaalit • Kokeillaan aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi ainakin vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita <ul style="list-style-type: none"> ○ mittaaminen jamerkitsemisen(kaava) ○ pensselin käyttö ○ koneompelun alkeet ○ virtapiiri (elektroniikanalkeita) ○ silittäminen ○ metallin taivuttaminen • lankatöiden alkeet: <ul style="list-style-type: none"> ○ neulonta/silmukoiden luominen ○ oikeasilmukka, edestakaisneule, ○ neuleen päättäminen ○ virkkaus/ketjusilmukka ○ kiinteäsilmukka ○ reunan pysyminensuunnitelman mukaisena • Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia
--	--

<p>lineiden sekä työtilojen käyttöön</p> <p>T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyödynnetään opittuja TVT-taitoja esim. suunnitelman ja kuvan liittämisen omaan kansioon <p>T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia (L1, L4, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> Oppimistehtävän tavoitteet määritellään niin, että oppilas pystyy itse arvioimaan niiden toteutumista omassa käsityöprosessissaan Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia Kunnioitetaan ja huomioidaan jokaisen oppilaan erilaisuutta ja lähtötasoa Eriyttäminen tapahtuu oppimistehtävän sisällä oppilaan tiedot ja taidot huomioiden <p>T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti (L1, L3, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ohjataan materiaalien taloudelliseen käyttöön Opetellaan etsimään ympäristöstämme käyttökelpoisia materiaaleja, joita voidaan hyödyntää työskentelyssä (uusikäyttö) 	<p>ja suunnittelua ohjatusti</p> <ul style="list-style-type: none"> Kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla itsessään tavoite Tutustutaan ohjatusti tavallisimpien työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin <p>S4 Tekeminen (T1-T3, T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia Tutustutaan ohjelmoinnin mahdollisuuksiin käsitöissä <p>S5 Soveltaminen (T1-T2, T4-T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> Sovelletaan kokeiluvaiheessa opittuja tekniikoita, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä testattuja materiaaleja omassa työssä tai teoksessa Sovelletaan kokeiluja turvallisten työtapojen mukaan Opetellaan käyttämään käsityön peruskäsitteistöä <p>S6 Dokumentointi ja arviointi (T1-T2, T6-T7)</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyödynnetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osan Tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia Suunnitelma ja kuva valmiista työstä tallennetaan oppilaan omaan kansioon
--	---

4.luokka

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

Käsityön oppimistehtävien lähtökohtana ovat ILMAISU, MUOTO ja TEKNOLOGIA

- Ilmaisun ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: elämys,tunne,aistit,leikit,pelit, kokemus,taide
- Muodon ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: oppilaan lähiympäristöön ja esine maailmaan liittyvä havainnointi ja uusien ideoiden kehittäminen niiden pohjalta
- Teknologian ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: esineen tai ilmiön toimintaperiaate ja sen soveltaminen annetun tiedon perusteella

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4	Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4
<p>T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön (L1, L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskentelyn lähtökohtana oppilaan omat ideat, yritys ja erehdys • Hyödynnetään lähiympäristöä ainakin yhden oppimistehtävän lähtökohtana <p>T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi (L1, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin vaiheiden mukaisesti: <ul style="list-style-type: none"> ○ ideointi ○ kokeilu ○ suunnittelu ○ tekeminen ○ esittely • Lopputulos ei ole ainoa tavoite <p>T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin (L2, L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettajan rooli suunnittelutaitojen ja valmistuksen ohjauksessa edelleen suuri, mutta oppilaan osuus kasvaa taitojen karttuessa <p>T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti (L4, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettajan laatimat oppimistehtävät ohjaavat tutkimaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä kokeilemaan laitteita • Opetuksessa käytetään asianmukaista termistöä, jotta oppilas oppii tunnistamaan ja käyttämään sitä omassa suunnitelmassaan <p>T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä (L3, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppimistehtävät laaditaan niin, että 	<p>S1 Ideointi (T1-3, T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana moniaistiset kokemukset ja elämykset sekä esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön havainnointi ja analysointi • Yhdistetään tuotoksessa värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyyleyä ja muotoja • Tutustutaan ja tutkitaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia, rakenteiden syntytapoja ja energian käyttöä osana yksinkertaisia koneita ja laitteita • Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjen kanssa hyödyntäen monipuolisesti ajankohtaisia teemoja <p>S2 Suunnittelu (T1-T3, T5-T6, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana • Käytetään piirtämistä, muovailua, rakentelua, palikoita ja kokeillaan TVT-mahdollisuuksia suunnittelun pohjana • Tehdään kuvallisia suunnitelmia ja niihin mittojen merkitsemistä • Suunnitelmaa täydennetään visuaalisesti ja kirjallisesti • Opetellaan suunnittelemaan oman työskentelyn työvaiheiden järjestys <p>S3 Kokeilu (T1-T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokeillaan kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, paperi, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka, luonnon- ja kierrätysmateriaalit • Kokeillaan aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi ainakin vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita: <ul style="list-style-type: none"> ○ kaava ja levityskuva ○ teknisen piirtämisenperusteita ○ koneompeluun liittyviä ○ saumarakenteita ○ puun lastuaminen ○ elektroniikan perusteita (komponentteja) ○ erilaisten pintarakenteiden syntytapoja (esim. kudonta, punonta, polttaminen, lyön-

<p>kokonaisen työprosessin vaiheet ja niiden vaatima pitkäjänteisyys huomioidaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuetaan oppilaan aktiivista roolia ideoinnissa sekä tuotteen ja valmistuksen suunnittelussa • Ohjataan oikeaan ja turvalliseen työvälineiden sekä työtilojen käyttöön • <p>T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnetään opittuja TVT-taitoja esim. suunnitelman ja kuvan liittämisen omaan kansioon <p>T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia (L1, L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppimistehtävän tavoitteet määritellään niin, että oppilas pystyy itse arvioimaan niiden toteutumista omassa käsityöprosessissaan • Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia • Kunnioitetaan ja huomioidaan jokaisen oppilaan erilaisuutta ja lähtötasoa • Eriyttäminen tapahtuu oppimistehtävän sisällä oppilaan tiedot ja taidot huomioiden <p>T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti (L1, L3, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjataan materiaalien taloudelliseen käyttöön • Opetellaan etsimään ympäristöämme käyttökelpoisia materiaaleja, joita voidaan hyödyntää työskentelyssä (uusiokäyttö) 	<p>timeistit)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ poraaminen (esim. akkupora-kone) <ul style="list-style-type: none"> • Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua tuetusti • Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla itsessään tavoite • Tutustutaan tavallisimpien työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin <p>S4 Tekeminen (T1-T3, T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia • Tutustutaan ohjelmoinnin mahdollisuuksiin käsitöissä <p>S5 Soveltaminen (T1-T2, T4-T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sovelletaan kokeiluvaiheessa opittuja tekniikoita, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä testattuja materiaaleja omassa työssä tai teoksessa • Sovelletaan kokeiluja turvallisten työtapojen mukaan • Opetuksessa käytetään käsityön peruskäsitteistöä <p>S6 Dokumentointi ja arviointi (T1- T2, T6- T7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osan • Tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia • Suunnitelma ja kuva valmiista työstä tallennetaan oppilaan omaan kansioon
---	--

5.luokka

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

Käsityön oppimistehtävien lähtökohtana ovat ILMAISU, MUOTO ja TEKNOLOGIA

- Ilmaisun ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: elämys, tunne, aistit, leikit, pelit, kokemus, taide

- Muodon ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: oppilaan lähiympäristöön ja esine-maailmaan liittyvä havainnointi ja uusien ideoiden kehittäminen niiden pohjalta
- Teknologian ongelmatehtävään voi liittyä esimerkiksi: esineen tai ilmiön toimintaperiaate ja sen soveltaminen annetun tiedon perusteella

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5	Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5
<p>T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön (L1-L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskentelyn lähtökohtana oppilaan omat ideat, yritys ja erehdys • Ainakin yhden oppimistehtävän tulee painottua keksimiseen ja luovuuden käyttöön (esim. Tämä toimii -kilpailu) <p>T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi (L1, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin vaiheiden mukaisesti: <ul style="list-style-type: none"> ○ ideointi ○ kokeilu ○ suunnittelu ○ tekeminen ○ esittely ○ painottaen työsuunnitelmaa <p>T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin (L2,L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettajan rooli suunnittelutaitojen ja valmistuksen ohjauksessa edelleen suuri, mutta oppilaan osuus kasvaa taitojen karttuessa <p>T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti (L4, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettajan laatimat oppimistehtävät ohjaavat tutkimaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä kokeilemaan laitteita • Opetuksessa käytetään asianmukaista termistöä, jotta oppilas oppii tunnistamaan ja käyttämään sitä omassa suunnitelmassaan 	<p>S1 Ideointi (T1-T3, T5-T6, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana moniaistiset kokemukset ja elämykset sekä esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön havainnointi ja analysointi • Yhdistetään tuotoksessa värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyynejä ja muotoja • Perehdytään materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksiin, rakenteiden syntytapoihin sekä energian säilymiseen • Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjen kanssa hyödyntäen monipuolisesti ajankohtaisia teemoja <p>S2 Suunnittelu(T1-T3, T5-T6, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana • Käytetään piirtämistä, muovailua, rakentelua, palikoita ja kokeillaan TVT-mahdollisuuksia suunnittelun pohjana • Tehdään kuvallisia suunnitelmia ja kaavoja sekä harjoitellaan teknistä piirtämistä • Suunnitelmaa täydennetään visuaalisesti ja kirjallisesti. • Suunnitellaan oman työskentelyn työvaiheiden järjestys <p>S3 Kokeilu (T1-T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokeillaan ohjatusti kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, paperi, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka, luonnon- ja kierrätysmateriaalit • Kokeillaan aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi ainakin vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita: <ul style="list-style-type: none"> ○ pintakäsittely: kankaan kuviointi ja painanta, viilaaminen, höylääminen, maalaaminen, lakkaaminen, öljyäminen, petsaaminen, muovaaminen ○ liitokset: esim. solmeilu, pujottelu, kudonta, lapaliitos, tappi-

<p>T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä (L3, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppimistehtävät laaditaan niin, että kokonaisen työprosessin vaiheet ja niiden vaatima pitkäjänteisyys huomioidaan • Oppilaalla on oma aktiivinen rooli ideoinnissa sekä tuotteen ja valmistuksen suunnittelussa • Käytetään oikeita ja turvallisia työvälineitä sekä toimitaan turvallisesti eri työtiloissa <p>T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnetään opittuja TVT-taitoja esim. piirto- ja suunnitteluohjelmia <p>T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia (L1, L4, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppimistehtävän tavoitteet määritellään niin, että oppilas pystyy itse arvioimaan niiden toteutumista omassa käsityöprosessissaan • Käytetään itse- ja vertaisarviointia osana kokonaisarviointia • Kunnioitetaan ja huomioidaan jokaisen oppilaan erilaisuutta ja lähtötasoa • Eriyttäminen tapahtuu oppimistehtävän sisällä oppilaan tiedot ja taidot huomioiden <p>T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti (L1, L3, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjataan materiaalien taloudelliseen käyttöön • Etsitään ympäristöstämme käyttökelpoisia materiaaleja, joita voidaan hyödyntää työssä(uusiokäyttö) 	<p>liitos, kynteliitos, sormiliitos</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ robotiikkaan tutustuminen ○ kierrätys, korjaaminen ja uusiokäyttö ○ lankatyöt: aiemmin opittujen taitojen vahvistus ja täsmentäminen ○ ompelu: kaava/omat mitat, saumuriin tutustuminen <ul style="list-style-type: none"> • Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua ohjatusti. Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla itsessään tavoite • Perekäytetään tarkemmin tavallisimpien työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin <p>S4 Tekeminen (T1-T3, T5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia • Tutustutaan johonkin ohjelmointialustaan tai -opetussarjaan esim. valmiit robotiikkasarjat <p>S5 Soveltaminen (T1-T2, T4-T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sovelletaan kokeiluvaiheessa opittuja tekniikoita, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä testattuja materiaaleja omassa työssä tai teoksessa • Sovelletaan kokeiluja turvallisten työtapojen mukaan • Opetuksen peruskäsitteistöä syvennetään <p>S6 Dokumentointi ja arviointi (T1-T2, T6-T7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käytetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana • Tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia • Harjoitellaan työvaiheiden dokumentointia visuaalisesti ja sanallisesti • Suunnitelma työvaiheeseen ja kuva valmiista työstä tallennetaan oppilaan omaan kansioon
---	---

6.luokka

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

Käsityön oppimistehtävien lähtökohtana ovat ILMAISU, MUOTO ja TEKNOLOGIA

- Ilmaisun tehtävänantoon voi liittyä esimerkiksi: elämys, tunne, aistit, leikit, pelit, kokemus, taide
- Muotoilun tehtävänantoon voi liittyä esimerkiksi: arjen, esineiden, luonnon- ja rakennetun ympäristön havainnointi uusien ideoiden kehittämiseksi
- Teknologian tehtävänantoon voi liittyä esimerkiksi: korostaa erityisesti esineen tai ilmiön toimintaperiaatteita ja siihen liittyvää tietoa ja soveltamista

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6	Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6
<p>T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön (L1-L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskentelyn lähtökohtana oppilaan omat ideat, yritys ja erehdys • Ainakin yhden oppimistehtävän tulee painottua keksimiseen ja luovuuden käyttöön (esim. Tämä toimii -kilpailu) <p>T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi (L1, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin vaiheiden mukaisesti: <ul style="list-style-type: none"> ○ ideointi ○ kokeilu ○ suunnittelu ○ tekeminen ○ esittely ○ painottaen työsuunnitelmaa <p>T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin (L2,L4, L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettajan rooli suunnittelutaitojen ja valmistuksen ohjauksessa edelleen suuri, mutta oppilaan osuus kasvaa taitojen karttuessa • Oppilas osaa valmistaa oman suunnitelman mukaisen tuotteen <p>T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja</p>	<p>S1 Ideointi (T1-T3, T5-T6, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana moniaistiset kokemukset ja elämykset sekä esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön havainnointi ja analysointi • Yhdistetään tuotoksessa värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja • Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksiin, rakenteiden syntytapoihin sekä energian käyttöä osana ideointia • Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjen kanssa hyödyntäen monipuolisesti ajankohtaisia teemoja <p>S2 Suunnittelu(T1-T3, T5-T6, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana • Käytetään piirtämistä, muovailua, rakentelua, palikoita ja kokeillaan TVT-mahdollisuuksia suunnittelun pohjana • Tehdään kuvallisia suunnitelmia ja kaavoja sekä harjoitellaan teknistä piirtämistä (suurennos-pienennösmittakaava) • Suunnitelmaa täydennetäänvisuaalisesti ja kirjallisesti • Suunnitellaan omaa työskentelyä varten työohje <p>S3 Kokeilu (T1-T5, T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokeillaan ohjatusti kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, paperi, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka,

työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti (L4, L6)

- Opettajan laatimat oppimistehtävät ohjaavat tutkimaan, käyttämään ja yhdistämään entistä monipuolisemmin erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä kokeilemaan laitteita
- Oppilas käyttää asianmukaista terminologiaa

T5Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä (L3, L6)

- Oppimistehtävät laaditaan niin, että kokonaisen työprosessin vaiheet ja niiden vaatima pitkäjänteisyys huomioidaan
- Oppilaalla on oma aktiivinen rooli ideoinnissa sekä tuotteen ja valmistuksen suunnittelussa
- Käytetään oikeita ja turvallisia työvälineitä vastuullisesti sekä toimitaan turvallisesti eri työtiloissa

T6Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa (L5)

- Dokumentoidaan prosessin erivaiheet
- Hyödynnetään opittuja TVT-taitoja esim. piirto- ja suunnitteluohjelmia

T7Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia (L1, L4, L7)

- Oppimistehtävän tavoitteet määritellään niin, että oppilas pystyy itse arvioimaan niiden toteutumista omassa käsityöprosessissaan
- Käytetään itse- ja vertaisarviointia osana kokonaisarviointia
- Kunnioitetaan ja huomioidaan jokaisen oppilaan erilaisuutta ja lähtötasoa
- Eriyttäminen tapahtuu oppimistehtävän sisällä oppilaan tiedot ja taidot huomioiden

T8Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti (L1, L3, L7)

luonnon- ja kierrätysmateriaalit

- Kokeillaan aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi ainakin vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita:
 - poraaminen (pylväsporakone)
 - koneellinen sahaaminen (esim. konelehtisaha)
 - tietokonepohjainen 3D tuotesuunnitteluohjelma
 - teknologiakasvatus (esim. ompelukoneen ohjelmointi, piirilevyn tekeminen)
 - kolmiulotteinen rakenne
 - metallin muotoaminen (esim. kuumamuokkaus)
 - erilaiset kiinnittimet
 - lankatyöt: aiemmin opittujen taitojen vahvistaminen ja täydentäminen
 - Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua ohjautusti
 - Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla it sessään tavoite
 - Ymmärretään tavallisimpien työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet

S4 Tekeminen (T1-T3, T5)

- Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia
- Kokeillaan jotakin ohjelmointialustaa tai -opetussarjaa esim. valmiita robotiikkasarjoja

S5 Soveltaminen (T1-T2, T4-T5, T8)

- Käytetään tarkoituksenmukaisesti kokeiluvaiheessa opittuja tekniikoita ja testattuja materiaaleja
- Hyödynnetään koneita ja laitteita tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti
- Käytetään ja syvennetään käsityön peruskäsitteistöä

S6 Dokumentointi ja arviointi (T1-T2, T6-T7)

- Käytetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana

<ul style="list-style-type: none"> • Ohjataan materiaalien taloudelliseen käyttöön • Etsitään ympäristöstämme käyttökelpoisia materiaaleja, joita voidaan hyödyntää työskentelyssä(uusiokäyttö) • Tutustutaan tuotteen elinkaareen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia • Dokumentoidaan työvaiheita visuaalisesti ja sanallisesti • Suunnitelma, työohje ja kuva valmiista työstä tallennetaan oppilaan omaan kansioon
---	--

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintätekniikka tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimislustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityöoppiaineen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityöoppiaineen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa-perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1,S2,S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatus- ja käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikuttavasti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

14.4.13 LIIKUNTA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kohti liikunnallista elämäntapaa

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä. Liikunnan merkitys ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille on tutkitusti suuri. Tämä tekee liikunnallisen elämäntavan omaksumisen yksilön ja yhteiskunnan kannalta tavoiteltavaksi. Myönteisten liikuntakokemusten on osoitettu edistävän liikunnallisen elämäntavan omaksumista.

Kohti myönteistä kehosuhdetta

Koululiikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Oman kehon tuntemus ja arvostaminen sekä monipuoliset kehollisen ilmaisun kokemukset turvallisuudessa oppimisilmapiirissä antavat välineitä eheäksi ihmiseksi kasvamiseen.

Fyysinen aktiivisuus – vaihtoehto istuvalle elämäntavalle

Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen ihmisten elämänselämyksessä on suuri haaste. Liikuntasuosittelun mukaan monipuolista ja ikään sopivaa liikuntaa tulee olla 1-2 tuntia päivässä. Koululiikunta ei yksin pysty vastaamaan tähän vaan toiminnallisuutta ja liikettä tulee lisätä kaikkiin koulupäiviin, oppitunteihin, välitunteihin ja koulumatkoihin. (1)

Koululiikunnassa tulee korostua fyysinen aktiivisuus ja fyysistä aktiivisuutta oppitunneilla voidaan lisätä esim siten, että toiminta käynnistetään nopeasti eikä hyvin etenevää toimintaa keskeytetä toistuvasti ja oman vuoron odottamista sekä jonottamista vältetään.

Yhteisön jäsenenä yhdessä tehden

Liikuntatunneilla korostuu yhdessä tekeminen. Oppilaat osallistuvat ikätasonsa mukaisesti yhteisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Myös hyvä oppimisilmapiiri rakentuu yhdessä työskentelyä edistävien taitojen varaan ja tunneilla harjoitellaankin elämässä tarvittavia yhteisön jäsenenä toimimisen taitoja.

Lähtökohtana tasa-arvo

Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Yhdenvertaisessa ja turvallisessa oppimisilmapiirissä jokaisella oppilaalla on muiden kanssa yhtäläiset mahdollisuudet saada tukea oppimiseensa ja kasvaa omana itsenään sekä tulla tasavertaisesti huomioituksi ja kuulluksi.

Turvallisuudesta ei ole vara tinkiä

Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikuntaan ja liikunnan avulla kasvaminen

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

(1) Liikkuva koulu -ideologiaa pyritään juurruttamaan osaksi koko Raahen kaikkien koulujen normaalia arkea

Liikunnan keskeiset tavoitteet ja sisällöt

3. luokka

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3	Liikunnan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 3
Fyysinen toimintakyky	
<p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1, L3)</p>	<p>"Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen"</p> <p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatunnit tulee olla fyysisesti aktiivisia • Oppilaita tulee kannustaa harjoittelemaan parhaansa yrittäen • Opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa liikkuen monipuolisesti eri oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina. • Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. • Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin ja vesiliikunnan opetusta <p>A Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen</p> <p>Havaintomotoriset taidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taitoja, joiden avulla oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan • Tarjotaan oppilaalle vaihtelevan ympäristön, monipuolisten sisältöjen ja erilaisten välineiden avulla erilaisia aistiärsyksiä. • Esimerkkejä 3. luokalle soveltuvista havainto- ja ratkaisuntekotaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ suunnistusharjoituksia karttamerkkien ja erilaisten suunnistuskarttojen avulla ○ pallopelit ja -leikit <p>Kehonhahmotus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehonhahmottaminen edellyttää kehon ääriviivojen sekä kehon eri osien ja sen eri puolten tunnistamista, nimeämistä ja tahdonalaista liikuttamista. • Opetuksessa täytyy olla riittävästi kehonhahmotusta ja kehon tunteista harjaannuttavia tehtäviä
<p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja (L1, L3, L4)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. (L3)</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. (L3)</p>	

<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. (L3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Esimerkkejä 3. luokalle soveltuvista kehon hahmotusta kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ilmaisuharjoitukset, rytmin mukaan liikkuminen, voimistelu- ja musiikkileikit ○ Vartalonnäjäntyyksen ja rentouden vaihtelevuus erilaisissa tehtävissä ○ Liikkuminen eri tavoin erilaisin nopeuksin, erilaiset pujottelua ja väistämistä sisältävät tehtävät ja leikit ○ hippa- ym. ryhmäleikit ○ voimistelu telineillä ja ilman ○ nassikkapaini ○ vesiliikunta
<p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. (L3)</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta turvallisesti ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. (L3, L6, L7)</p>	<p>B Motoriset perustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motorisia perustaitoja; tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja, harjoitetaan erilaisissa oppimisympäristöissä, monipuolisten liikuntamuotojen ja eri liikuntalajien avulla. <p>Tasapainotaidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitetaan staattista tasapainoa (koukistaminen, ojentaminen, kiertäminen, venyttäminen) ja dynaamista tasapainoa (kieriminen, pyöriminen, kääntyminen, heiluminen, pysähtyminen, väistäminen) • Esimerkkejä 3. luokalle soveltuvista tasapainotaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ tasapainoilua telineillä ○ aktiiviset liikkuvuusharjoitukset mielikuvia käyttäen ○ liikkuminen, leikkiminen ja pelaaminen suksilla ja luistimilla ○ liukuminen, painon siirtäminen ja jarruttaminen suksilla ja luistimilla ○ mäenlasku <p>Liikkumistaidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitetaan liikkumistaitoja (kieriminen, ryömiminen, konttaaminen, kiipeäminen, käveleminen, juokseminen, hyppäminen, laukkaaminen ja uiminen) • Liikkumistaidot erilaisilla alustoilla, eri suuntiin, rytminvaihdoksilla, voimaa vaihdellen, yksin ja ryhmässä • Esimerkkejä 3. luokalle soveltuvista liikkumistaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ liikkuminen ja leikkiminen vaihtelevassa metsämaastossa ○ perinneleikit ○ teline- ja temppuradat ○ perusliikunta leikinomaisesti ○ musiikin mukaan liikkuminen ja tanssiliikunta

	<p>Välineenkäsittelytaidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitetaan välineenkäsittelytaitoja (työntö, veto, vieritys, pyöritys, heitto, kiinnitotto, potku, lyönti, pompotus ja kuljetus) • Silmä-käsi koordinaatiota harjoitellaan käsittelemällä erilaisia välineitä, kahdella ja yhdellä kädellä, molemmin jalojin ja eri suuntiin • Esimerkkejä 3. luokalle soveltuvista välineenkäsittelytaitojen kehittävistä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ Sovelletaan välineenkäsittelytaitoja peleissä ja leikeissä. ○ pienpelit ○ välinevoimistelu <p>C Fyysiset ominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa • Oman toimintakyvyn rajojen kokeilemistä • Valitaan tehtäviä, joilla kehitetään nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. • Liikunnan opetuksessa tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin, ylläpitämiseen ja kehittämiseen. • Kestävyyttä harjaannutetaan juoksu- ja hippaleikeissä, pallopeleissä, maastossa liikuttaessa ja uinnissa. • Voimaa harjaannutetaan kuntopiiritehtävillä omaa kehonpainoa hyödyntäen ja leikkimielellä kamppailen, hypyillä, heitoilla, mäenlaskulla ja -nousuilla. • Nopeutta harjaannutetaan juoksu- ja hippa- ja reaktioleikeillä, peleissä, viestikisailussa, erilaisilla hypyillä, loikilla ja heitoilla. • Liikkuvuutta harjaannutetaan monipuolisella liikkumisella, aktiivisilla liikkuvuusharjoituksilla ja venytyksillä.
Sosiaalinen toimintakyky	
<p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. (L2, L3, L6,L7)</p>	<p>S2 Painopiste 3. luokan opetuksessa on sosiaalisten taitojen vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita. • Harjoitellaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.
<p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2, L6,L7)</p>	
Psyykinen toimintakyky	
<p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan toimintaa, jossa opitaan ponnistelemaan pit-

itsenäisen työskentelyn taitoja. (L1, L2,L3)	käännitteisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. • Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

4.luokka

- luokan liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat 3. luokan opetussuunnitelmaa syventäen.
- Toistomääriä lisätään ja suoritusten kesto pitenee.
- Monipuolisten taitojen harjoittelussa kehitetään valmiuksia, joiden avulla voidaan edetä kohti lajitaitoja.
- Aloitetaan tutustuminen 5. luokalla suoritettavien move-mittausten liikkeisiin.

5.luokka

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5	Liikunnan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 5
Fyysinen toimintakyky	
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1, L3)	<p>“Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen”</p> <p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatunnit tulee olla fyysisesti aktiivisia • Oppilaita tulee kannustaa harjoittelemaan parhaansa yrittäen • Opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa liikkuen monipuolisesti eri oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina. • Eri taitoja harjoitellaan liikuntalajien ja niiden monipuolisten sovellusten avulla. <ul style="list-style-type: none"> ○ Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan uusiin ja erilaisiin liikunnanharrastusmahdollisuuksiin, esim. <ul style="list-style-type: none"> ▪ seinäkiipeily ▪ melonta, soutu, purjehdus ▪ kuntonyrkkeily ▪ keilaus ○ Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmai-
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja (L1, L3, L4)	
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikumistaitojaan että soveltaamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	

<p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. (L3)</p>	<p>sun ja esteettisyyden kokemuksia.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin ja vesiliikunnan opetusta. <p>A Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen</p> <p>Havaintomotoriset taidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Taitoja, joiden avulla oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan ○ Tarjotaan oppilaalle vaihtelevan ympäristön, monipuolisten sisältöjen ja erilaisten välineiden avulla erilaisia aistiärsykeitä. ○ Esimerkkejä 5. luokalle soveltuvista havainto- ja ratkaisuntekotaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ▪ suunnistusharjoituksia ja -ratoja erilaisten suunnistuskarttojen avulla ▪ pallopelit ja -leikit
<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. (L3)</p>	<p>Kehonhahmotus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kehonhahmottaminen edellyttää kehon ääri rajojen sekä kehon eri osien ja sen eri puolten tunnistamista, nimeämistä ja tahdonalaista liikkuttamista. ○ Opetuksessa täytyy olla riittävästi kehonhahmotusta ja kehon tuntemusta harjaannuttavia tehtäviä ○ Esimerkkejä 5. luokalle soveltuvista kehon hahmotusta kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ilmaisu- ja improvisointiharjoitukset ▪ rytmi- ja voimisteluharjoitukset ▪ Vartalon jännityksen ja rentouden vaihteleva erilaissa tehtävissä ▪ hippa- ym. ryhmäleikit ▪ voimistelu telineillä ja ilman ▪ koulupaini ▪ vesiliikunta
<p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. (L3)</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. (L3, L6, L7)</p>	<p>B Motoriset perustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Motorisia perustaitoja; tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja, harjoitetaan erilaisissa oppimisympäristöissä, monipuolisten liikuntamuotojen ja eri liikuntalajien avulla. <p>Tasapainotaidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Harjoitetaan staattista tasapainoa (koukistaminen, ojentaminen, kiertäminen, venyttäminen) ja dynaamista tasapainoa (kieriminen, pyörimis-

nen, kääntyminen, heiluminen, pysähtyminen, väistäminen)

- Esimerkkejä 5. luokalle soveltuvista tasapainotaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista:
 - tasapainoilua telineillä
 - aktiiviset liikkuvuusharjoitukset mielikuvia käyttäen
 - monipuolisia harjoituksia ja pelejä luis-
timilla ja suksilla
 - hiihtomaaharjoittelu
- **Liikkumistaidot:**
- Harjoitetaan liikkumistaitoja (kieriminen, ryö-
miminen, konttaaminen, kiipeäminen, kävele-
minen, juokseminen, hyppeleminen, laukka-
minen ja uiminen)
- Liikkumistaidot erilaisilla alustoilla, eri suuntiin,
rytmivaihdoilla, voimaa vaihdellen, yksin ja
ryhmässä
- Esimerkkejä 5. luokalle soveltuvista liikkumis-
taitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista:
 - liikkuminen, retkeily ja seikkailu vaihte-
levassa maastossa
 - perinneleikit
 - teline- ja tempuradat
 - perusliikunta
 - musiikkiliikunta ja tanssi
 - tanokeharjoitukset
- **Välineenkäsittelytaidot:**
- Harjoitetaan välineenkäsittelytaitoja (työntö,
veto, vieritys, pyöritys, heitto, kiinnitö, pot-
ku, lyönti, pomotus ja kuljetus)
- Silmä-käsi koordinaatiota harjoitellaan käsitte-
lemällä erilaisia välineitä, kahdella ja yhdellä
kädellä, molemmin jaloin ja eri suuntiin
- Esimerkkejä 5. luokalle soveltuvista välineenkä-
sittelytaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältö-
alueista:
 - Välineenkäsittelyharjoitukset
 - yleisurheilu
 - pienpelit ja viitepelit
 - välinevoimistelu

C Fyysiset ominaisuudet

- Runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa
- Oman toimintakyvyn rajojen kokeilemistä
- Valitaan tehtäviä, joilla kehitetään nopeutta,
liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.
- Liikunnan opetuksessa ohjataan arvioimaan

	<p>omaa toimintakykyä.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kestävyyttä harjaannutetaan mm. <ul style="list-style-type: none"> ▪ juoksu- ja hippaleikeissä, intervalliharjoituksilla ▪ rauhallisilla pitkäkestoisilla lenkeillä ▪ pallopeleissä ▪ maastossa liikuttaessa ja uinnissa ○ Voimaa harjaannutetaan mm. <ul style="list-style-type: none"> ▪ kuntopiiritehtävillä omaa kehonpainoa hyödyntäen ja leikkimielellä kamppailun ▪ hypyillä, heitoilla ▪ mäenlaskulla ja –nousuilla ▪ tehtäviä voi helpottaa voimakuminahoilla ○ Nopeutta harjaannutetaan mm. <ul style="list-style-type: none"> ▪ juoksu- ja hippa- ja reaktioleikeillä ▪ peleissä, viestikisailussa ▪ erilaisilla hypyillä, loikilla ja heitoilla. ○ Liikkuvuutta harjaannutetaan mm. <ul style="list-style-type: none"> ▪ monipuolisella liikkumisella ▪ aktiivisilla liikkuvuusharjoituksilla ja venytyksillä. <p>Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>
Sosiaalinen toimintakyky	
<p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. (L2, L3, L6,L7)</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Painopiste 5. luokan opetuksessa on sosiaalisten taitojen vahvistaminen ○ Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita. ○ Harjoitellaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.
<p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2, L6,L7)</p>	
Psyykinen toimintakyky	
<p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. (L1, L2,L3)</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Harjoitellaan toimintaa, jossa opitaan ponnistelemaan pitkäjännitteisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. ○ Suunnittelu- ja keksimistehtävillä annetaan op-

<p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)</p>	<p>pilaalle vastuuta. Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ suunnistusratojen tekeminen pienemmille oppilaille ▪ alkuverryttelyn pitäminen pareittain ▪ voimistelu- ja tanssiesitysten suunnittelu <ul style="list-style-type: none"> • Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.
---	--

6.luokka

- luokan liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat 5. luokan opetussuunnitelmaa syventäen.
- Uinnin opetukseen sisällytetään myös vesipelastusta.
- Monipuolisten taitojen harjoittelussa kehitetään lajitaitoja ja annetaan valmiuksia niiden harrastamiseen.
- Kannustetaan omatoimiseen liikkumiseen.
- Harjoitellaan 5. ja 8. luokalla suoritettavien move-mittausten liikkeitä.

LIIKUNNAN TAVOITTEET 3-6 LUOKILLE								
OPPIA LIIKKUMAAN			JA LIIKUNNAN AVULLA					
S1 FYYSSINEN TOIMINTAKYKY			S2 SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY	S3 PSYKKINEN TOIMINTAKYKY				
<p>MOTORISET PERUSTAITOT</p> <p>-motoristen perustaitojen vakiinnuttaminen ja monipuolistaminen</p>			<p>HAVAITOMO-TORISETTAIDOT</p>	<p>FYYSISET OMINAISUUDET</p>				
<p>TASAPAINOTAIDOT</p>	<p>VÄLINEEN KÄSITTELYTAIDOT</p>	<p>LIIKKUMISTAIDOT</p>	<p>- aistielinten vastaanottokyvyn kehittäminen</p> <p>- lapsen käsitys itsestä, omasta kehosta ja sen puolista</p> <p>- kykyä havainnoida ympäristöä; suuntia, tilaa, aikaa</p> <p>- erilaisiin liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen tekeminen</p>	<p>NOPEUS</p> <p>LIIKKUVUUS</p> <p>KESTÄVYYYS</p> <p>VOIMA</p> <p>- Omien fyysisten ominaisuuksien arvioiminen, ylläpitäminen ja kehittäminen</p> <p>- runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa</p>				
<p>STAATTINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koukistaminen - ojentaminen - kiertäminen - venyttäminen - pää alaspäin asennot <p>DYNAAMINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kieriminen - pyöriminen - kääntäminen - heiluminen - pysähtyminen - väistyminen 	<ul style="list-style-type: none"> - heittäminen - kiinnitotot - pompotus - kuljetus - vierittäminen - potku - lyönti - työntäminen - vetäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - kävely - juoksu - hyppääminen - loikkiminen - kiipeäminen - liukumisen - laukkaaminen - kinkkaaminen 	<p>VUOROVAIKUTUS- JA TYÖSKENTELYTAIDOT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - yhdessä työskentelyn taidot kaikkien kanssa - oman toiminnan ja tunnelmaisun säätely toiset huomioon ottaen - toimiminen reilun pelin periaatteiden mukaan - vastuun ottaminen omasta toiminnasta, yhteisistä oppimistilanteista ja säännöistä - toisten auttaminen 			<p>MYÖNTEISTEN KOKEMUSTEN SAAMINEN OMASTA KEHOSTA, PÄTEVYYDESTÄ JA YHTEISÖLLISYYDESTÄ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -myönteisten tunteiden kokeminen, ilo ja virkistys -pätevyyden ja myönteisen minäkuvan vahvistaminen -vastuu omasta toiminnasta -itsenäisen työskentelyn taitojen vahvistaminen -pikäjänneinen ponnistelu tavoitteiden saavuttamiseksi 		
<p>OPPIMISYMPÄRISTÖT</p> <p>TAITOJEN VAHVISTAMINEN JA SOVELTAMINEN MONIPUOLISESTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eri oppimisympäristöissä - eri tilanteissa - eri vuodenaikoina - monipuolisten liikuntamuotojen ja eri liikuntalajien avulla 						<p>TURVALLINEN JA ASIALLINEN TOIMINTA LIIKUNTATUNNEILLA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liikuntaan liittyvät toimintatavat - asianmukainen liikuntavarustus - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen - turvallinen liikennekäyttäytyminen 		
KENTTÄ	MAASTO	SALI	VESI	LUMI	JÄÄ			
<p>LIIKUNNALLINEN ELÄMÄNTAPA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyvien tarpeellisten tietojen opettaminen - Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus, joka tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan 								

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Turvalliset ja monipuoliset oppimisympäristöt

Liikkuminen monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä on erinomaista taitoharjoittelua ja palvelee liikunnan tehtävän ja tavoitteiden saavuttamista. Liikunnanopetus toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen.

Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Raahessa mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään ympäröivää luontoa, kuten meri ja metsä ja olemassa olevia liikuntatiloja, kuten jäähalli, uimahalli, pallohalli ja kentät. Tehdään yhteistyötä paikallisesti eri tahojen kesken: liikuntatoimi, urheiluseurat, yhteisöt sekä koulut keskenään. Koulun ulkopuolisille liikunta- paikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttämistä. Liikunnan oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeisistä työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnassa on oppituntien toiminnallisuus.

Vuorovaikutus

Opetuksen yhteydessä korostetaan yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa.

Sosiaalisuuden opettamista, arjen hallinnan harjoittelua sekä yhteisöön kuulumisen tunnetta opetellaan mm. pitämällä yllä Raahen koulujenvälisen urheilukilpailujen järjestämisen perinnettä. Monipuolisen lajikirjon avulla tarjotaan mahdollisimman monelle oppilaalle mahdollisuus koulun joukkueeseen osallistumista.

Opetustyyli ja työtavat

Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja. (1) Opetustyyliä tulee säännöllisesti vaihdella ja pyrkiä käyttämään myös oppilaslähtöisiä, oppilaan osallisuutta lisääviä työtapoja (esim. pariohjausta, ongelmanratkaisua tai erilaisten ratkaisujen tuottamista).

Jotta fyysinen aktiivisuus toteutuu, tulee työtavat olla kaikkia oppilaita osallistavia: tekemistä ja toimintaa (seisomisen ja jonottamisen sijaan). Mikäli mittaamista liikuntatunneilla tehdään, se tulee tehdä positiivisessa ja turvallisessa ilmapiirissä ja tehokkaasti niin, että kaikilla oppilailla on koko ajan aktiivista toimintaa. Tulosten avulla tuetaan oppilaan henkilökohtaista kehitystä.

Oppilaiden ryhmittely

Liikunnan opetusryhmät tulee muodostaa siten, että oppitunnit ovat turvallisia ja opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

Opettajan tehtävänä on luoda edellytyksiä oppilaiden väliselle yhteistyölle liikuntatunneilla. Opettajan tulee miettiä ryhmien muodostamistavat niin, ettei se aiheuta oppilaiden keskinäistä vertailua. Pienryhmätyöskentely on suositeltavaa, sillä se vastaa oppilaiden perustarpeisiin.

Eriytetyt, yksilölliset ja vaihtelevat haasteet edistävät osaltaan oppilaiden pätevyyden kokemista ja motivaatiota liikuntatunnilla.

Liikuntateknologian hyödyntäminen liikunnanopetuksessa

Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. (2)

Esimerkkejä vuosiluokille 3-6 sopivista teknologian tarjoamista mahdollisuuksista:

Tämä on monipuolisten liikuntataitojen oppimisen aikaa. Alkuopetuksessa aloitettua fyysisen aktiivisuuden ylläpitoa ja siihen edelleen opettamista jatketaan. Teknologia voi toimia innostavassa roolissa, kun esimerkiksi taitoharjoittelussa liikesuoritusten videointia käytetään oppimisen apuna. Esimerkiksi sydän- ja verenkiertoelimistön toimintaan tutustuminen sykemittarin avulla palvelee myös yli oppiainerajojen tapahtuvaa integraatiota.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Liikunta poikkeaa muista oppiaineista siinä, että kehollisuus on näkyvästi läsnä oppitunneilla. Oppilaan osaaminen tai osaamattomuus on kaikkien havaittavissa ja arvioitavissa. Ohjauksen ja tuen tärkein ominaispiirre liikunnassa on sosiaalisten ja psyykkisten tekijöiden korostuminen.

Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri luo pohjan eriyttävälle ja yksilölliset tarpeet huomioivalle opetukselle. Psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisessa ilmapiirissä jokainen oppilas uskaltaa osallistua toimintaan omista lähtökohdistaan ja saa myönteistä palautetta yksilöllisestä edistymisestään.

Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Kolmiportainen tuki liikunnassa:

Yleinen tuki

Liikunnassa oppilasta voidaan tukea muuntelemalla:

- opiskelun laajuutta, syvyyttä ja etenemisnopeutta
- sisältöjä; annetaan eritasoisia tehtäviä
- välineitä; helpotetut välineet, kuten erikokoiset pallot, matalammat esteet
- oppimisympäristöä
- opetusmenetelmiä, työtapoja
- opetusviestintää
- oppilaiden ryhmittelyä
- harjoitteluun käytettävissä olevaa aikaa, matkaa ja nopeutta

Fyysisiä oppimaan oppimisen taitoja tuetaan auttamalla oppilasta kiinnittämään huomiota liikumisen kannalta oleellisiin asioihin:

- suorituksia sanallistamalla
- ohjausta visualisoimalla
- avustamalla oppilasta käsin tai apuvälineen avulla
- antamalla oppilaalle tiedollista ohjausta

Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia mahdollisuuksia osaamisen näyttämiseen.

Tukimuotoina liikunnassa voidaan käyttää myös tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, samanaikaisopettajaa, koulunkäynnin ohjaajaa ja liikunnallista kerhotoytä.

Fyysisten tavoitteiden saavuttamisessa liikunta-aktiivisuus on olennaista. Liikunta-aktiivisuus edistää liikuntataitoja ja taidot vastaavasti aktiivisuutta. Oppilas, jonka tuen tarpeet liikunnassa johtuvat vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta ja heikosta fyysisestä toimintakyvystä, hyötyvät kaikenlaisesta fyysisesti aktiivisesta toiminnasta; (omin lihasvoimin kuljettu koulumatka, fyysisesti aktiiviset välitunnit sekä kaikenlaiseen fyysisesti aktiiviseen toimintaan osallistuminen). Näiden oppilaiden kohdalla yhteistyö kodin kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

Tehostettu tuki

Jos oppilaalla on monia tukimuotoja käytössä ja ne ovat pysyviä, mutta yleisopetuksen tavoitteet toteutuvat, hänet siirretään tehostettuun tukeen ja tehdään oppimissuunnitelma liikuntaan.

Erityinen tuki

Mikäli tukitoimet eivät ole riittäviä ja oppilas ei saavuta yleisopetuksen tavoitteita, hänet siirretään erityisen tuen piiriin ja liikuntaan tehdään hänelle HOJKS.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Liikunnan arvosanan muodostuminen:

- 50% arvosanasta muodostuu oppimisesta, (eli tavoitteiden 2-6 mukaisesta edistymisestä)
- 50% arvosanasta muodostuu työskentelystä liikuntatunnilla (tavoitteet 1 ja 7-10)

Oppiminen (50%): tavoitteet 2-6, jotka pitävät sisällään:

- liikuntataitoja:
 - havaintomotoriikkaa (T2)
 - tasapaino ja liikkumistaitoja (T3)
 - välineenkäsittelytaitoja (T4) monipuolisesti eri ympäristöissä eri vuodenaikoina
 - uima- ja vesipelastustaidot (T6)
- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) arviointia, ylläpitoa ja kehittämistä (T5)

Oppilaan osaamisen tason määrittely tavoiteltavissa taidoissa:

- ei osaa lainkaan (4)
- osaa hyvin heikosti (5)
- onnistuu joskus (6)
- onnistuu silloin tällöin (7)
- onnistuu yleensä (8)
- onnistuu melkein aina (9)
- onnistuu aina (10)

(T5): Osaaminen on hyvää eli 8, kun oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Työskentely (50%): tavoitteet 1 sekä 7-10, jotka pitävät sisällään:

- aktiivinen työskentely tunnilla, mm. kokeilemalla erilaisia liikuntamuotoja parhaansa yrittäen (T1)
- turvallinen ja asiallinen toiminta tunneilla (T7)
- rakentava vuorovaikutus ja yhteistyö (T8)
- vastuullinen toiminta tunneilla (T9, T10)

Yhteinen arviointiskaala tavoitteiden mukaiseen edistymiseen:

- edistyy suurimmassa omassa määritellyissä tavoitteissa (8)
- edistyy kaikissa tavoitteissa (9)
- edistyy poikkeuksellisen paljon kaikissa määritellyissä tavoitteissa (10)

Arviointimenetelmiä kannattaa käyttää monipuolisesti:

- päiväkirja, opettajan vihko
- testit ja kuntokortit
- esitykset ja näytökset
- kotitehtävät
- liikuntapäiväkirja
- liikunta / kunto-ohjelma
- itsearviointi (lomake)
- arviointikeskustelut
- poissaolo ja varusteseuranta
- aktiivisuuden seuranta mittarilla

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisäl- tö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdek- san osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusui-mataitoinen (<i>Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla</i>).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta-liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimi-

			maan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.-	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.14 OPPILAANOHJAUS

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Edellä mainittuja taitoja ovat mm. kokeisiin lukeminen, kotitehtävistä huolehtiminen, erilaiset luketekniikat ja oman oppimistyylin tunnistaminen. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä. Ohjauksessa huomioidaan oppilaiden erilaisuus.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiske-

lustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä. Luokilla 5-6 voidaan toteuttaa teemapäivä, jolloin tutustutaan erilaisiin työpaikkoihin esim. päivä huoltajan tai tutun työpaikalla.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä. Raahessa toteutetaan mm. vanhempainvartteja, lapset puheeksi -keskusteluja ja arviointikeskusteluja, joissa oppilas voi olla mukana.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksuma erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

15 VUOSILUOKAT 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe, vuosiluokkien 7-9 tehtävä sekä siirtymävaihe toiselle asteelle

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Tiedonsiirtopalaverissa on mukana vähintään luokanopettaja, opinto-ohjaaja, koulukuraattori ja erityisopettaja sekä alasta yläkoululta. Tarvittaessa mukana voi olla muita asiantuntijoita. Siirtymävaiheen toimenpiteet on kirjattu asiakirjaan Nivelvaihesuunnitelma 6.-7.-luokille. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Huoltajille ja luokanopettajille tehdään nivelvaihekysely Wilmassa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisiksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaita tiedotetaan erikoisluokkamahdollisuuksista sekä JOPO-luokalle hakemisesta. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämällä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaa-

tiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa. Vuosiluokkakokonaisuuden tehtävän ja laaja-alaisen osaamisen toteutusta suunnitellaan ja arvioidaan lukuvuosittain kaupungin yhteisen mallin mukaan.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Nivelvaihekäytännöt on kirjattu asiakirjaan Nivelvaihesuunnitelma perusasteelta toiselle asteelle. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeää on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Miten toteutumista seurataan ja arvioidaan?

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentamisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailta tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihitteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihitteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittä-

mistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoja kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväen kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväen tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttämään tiedon häviämistä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuojat ja tekijänoikeus tar-

koittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taitoja, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoa ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan.

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3 OPPIAINEET VUOSILUOKILLA 7-9

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa

kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
	yhteinen	yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuurialue. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestintällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimedialaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmaperiin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan

eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

15.4.1.2 SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

OPPIMÄÄRÄN ERITYINEN TEHTÄVÄ

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä (L2, L3, L6, L7)	S1 <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisia keskustelu- ja kuunteleharjoituksia sekä yhteistä ongelmanratkaisua • Esitelmän tai muun vastaavan puhetehtävän suunnittelu ja pitäminen, havainnollistaminen, tekijänoikeudet • Ilmaisutaitoharjoituksia • Omien vuorovaikutustaitojen arviointia
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan (L1, L2, L3, L7)	
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin (L1, L2, L3, L7)	
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaikoihin erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä (L1, L2, L6, L7)	
Tekstien tulkitseminen	
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämissä tarpeita (L1, L2, L4)	S2 <ul style="list-style-type: none"> • Kirjallisuuden päälaajat (kauno-, tieto- ja mielipidekirjallisuus) sekä faktan ja fiktion erot • Kaunokirjallisuuden lajit (epiikka, lyriikka, draama, sarjakuva) • Kielen kuvallisuus ja symboliikka • Novellistiikka sekä tekstin analyysin ja tulkinnan käsitteiden harjoittelu (kielitietouden vahvistaminen)
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä (L1, L2, L4, L5)	

<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa (L1, L2, L4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tietotekstin lukeminen, tiedonhaku erilaisista lähteistä, kriittinen lukeminen ja esitelmän tai vastaavan työn koostaminen • Erilaisten tekstien lukemista ja lukukokemuksen analysointia yksin ja yhdessä • Kuvan lukeminen
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntele- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista (L1, L2, L4, L5)</p>	
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana (L2, L4, L5, L7)</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekstin perusrakenteen tarkastelua (sisällön jaottelu, tekstin koheesio ja looginen eteneminen, jakaminen kapaleisiin) • Verbin persoona- ja aikamuodot • Nominien sijamuodot • Esitelmän tai vastaavan työn valmistelu, lähteiden käyttö ja lähdekritiikki • Tekstien tuottamista erilaisiin tarkoituksiin ja eri muodoissa yksin ja yhdessä (kielelliset, visuaaliset, audiovisuaaliset ja verkkotekstit) • Tekstin tuottamisen prosessi- luonteen harjoittelua • Näppäintaitojen vahvistaminen • Oman työskentelyn arviointi, vertaisarviointi
<p>T11 tarjota oppilaille tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja (L2, L4, L5)</p>	
<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaille tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen (L2, L4, L5, L7)</p>	

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- piirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valinto- jen merkityksiä ja seurauksia (L1, L2, L4)	S4 <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen lukeminen sekä oman elämän reflektointia luetun avulla • Mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse • Kielentuntemuksen peruskäsitteitä: lauseet ja välimerkit, aikamuodot, sijamuodot, yhdyssanat, isot ja pienet alkukirjaimet • Puhe-, yleis- ja kirjakielen erot • Kirjallisuuden päälajeihin tutustuminen • Kokonaisteosten lukeminen ja käsittely
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen (L1, L2, L4)	
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi (L2, L4, L6, L7)	

8. luokka

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 8
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä (L2, L3, L6, L7)	S1 <ul style="list-style-type: none"> • Vaikuttamaan pyrkivä puhe (mielipiteen ja faktan erottaminen, suostuttelu, asenteet, affektiivisuus, perustelu, retoriset keinot, havainnollistaminen, tyyli) • Erilaisia keskustelutilanteita (esim. neuvottelu, väittely) • Ilmaisutaitoharjoituksia • Oman työskentelyn arviointi ja vertaisarviointi S2 <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisten tekstilajien lukemista yksin ja yhdessä (tekstin tarkoituksiperän, tavoitteiden ja kohderyhmän havainnointia) sekä keskuste-
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan (L1, L2, L3, L7)	
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin (L1, L2, L3, L7)	
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä (L1, L2, L6, L7)	

Tekstien tulkitseminen	
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita (L1, L2, L4)</p>	<p>lua teksteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argumentointi ja mielipidekirjoitus (mielipiteen ja fak-tan erottaminen, suostuttele, asenteet, affektiivisuus, perustelu, retoriset keinot, havainnollistaminen, tyyli) • Aineistopohjaisen kirjoittamisen harjoittelua, viittaminen toisen tekstiin, referointi (esim. vastine, haastattelu) • Modukset • Kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin tutustuminen, elokuvan keinot
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä (L1, L2, L4, L5)</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havain-toja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa (L1, L2, L4)</p>	
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katse-lukokokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista (L1, L2, L4, L5)</p>	
Tekstien tuottaminen	
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana (L2, L4, L5, L7)</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekstien tuottaminen erilaisiin tarkoituksiin yksin ja yhdessä (kielellisten, visuaalisten, audiovisuaalisten ja verkkotekstien tuottaminen) • Eri tekstilajien (esim. uutinen, pakina) kirjoittaminen • Näppäintaitojen vahvistaminen • Vaikuttamaan pyrkivän puheen konventiot (tyyli, rekisteri) • Haastattelu, muistiinpanojen tekeminen ja referointi • Pää- ja sivulauseet • Lauseenjäsenet ja lauseke • Oman työskentelyn sanallinen arviointi ja vertaisarviointi
<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja (L2, L4, L5)</p>	
<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista (L2, L4, L5, L6)</p>	

<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen (L2, L4, L5, L7)</p>	
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia (L1, L2, L4)</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen lukeminen sekä oman elämän reflektointia luetun avulla • Mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse • Kielentuntemuksen peruskäsitteitä: modukset ja lauseenjäsenet • Tekstin intentiot ja retoriset keinot • Tyylilajeista romantiikka ja realismi • Kaunokirjallisuuden alalajeihin (esim. fantasia, dekkari) tutustuminen • Elokuvan keinoihin tutustuminen • Kokonaisteosten lukeminen ja käsittely yksin ja yhdessä
<p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen (L1, L2, L4)</p>	
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi (L2, L4, L6, L7)</p>	

9. luokka

<p>Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9</p>	<p>Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9</p>
<p>Vuorovaikutustilanteessa toimiminen</p>	
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä (L2, L3, L6, L7)</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilannepuheen pitäminen (tyyli, rekisteri, tekstin tavoitteet) • Ilmaisutaitoharjoituksia ja tutustuminen muuhun teatteri-ilmaisuun • Erilaisten keskustelutilanteiden (esim. kokous, työhaastattelu) harjoittelu
<p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan (L1, L2, L3, L7)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin (L1, L2, L3, L7)</p>	

<p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä (L1, L2, L6, L7)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oman työskentelyn arviointi ja vertaisarviointi
<p>Tekstien tulkitseminen</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita (L1, L2, L4)</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisten tekstien lukemista ja analysointia yksin ja ryhmissä • Näytelmätekstien lukeminen ja tuottaminen, tekstin dramatisointi • Tekstin analyysin käsitteiden ja tulkinnan hallinnan osoittaminen esimerkiksi tutkielman tai portfolion avulla (kielitietoisuus)
<p>T6 tarjota oppilaille monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä (L1, L2, L4, L5)</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havainnot teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa (L1, L2, L4)</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä erilaisiin tarkoituksiin ja erilaisiin viestimiin (tekstin tuottamisen prosessiluonteen vahvistaminen) • Tilannepuheen konventiot • Asioimiskirjoittaminen (esim. hakemus, kokousasiakirjat) • Aineistopohjainen kirjoittaminen, toisen tekstiin viittaaminen • Näppäintaitojen vahvistaminen • Näytelmäkirjoituksen tekeminen • Vahvistetaan ja hyödynnetään opittuja taitoja sekä osoitetaan niiden hallinta esim. tutkielman tai portfolion avulla • Oman työskentelyn kirjallinen arviointi sekä vertaisarviointi
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenslaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista (L1, L2, L4, L5)</p>	
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana (L2, L4, L5, L7)</p>	
<p>T11 tarjota oppilaille tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja (L2, L4, L5)</p>	

<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista (L2, L4, L5, L6)</p>	
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen (L2, L4, L5, L7)</p>	
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia (L1, L2, L4)</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen kielitilanne, kielten sukulaisuussuhteet ja suomen sukukielet • Suomen kielen vaihtelu (mm. murteet) ja kielen vaiheet • Kielen ohjailun periaatteet • Suomen kielen ominaispiirteet • Sanasto ja nimistö • Kansanperinne • Yleisen ja suomalaisen kirjallisuuden vaiheet • Kokonaisteosten lukeminen ja käsittely yksin ja yhdessä sekä osoitus taidoista ymmärtää lukemaansa kirjallisuutta esim. tutkielman ja portfolion avulla. • Nominaalimuotoiset verbit ja lauseenvastikkeet
<p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen (L1, L2, L4)</p>	
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi (L2, L4, L6, L7)</p>	

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta, kuten

yhteistyö mahdollisuuksien mukaan esim. elokuvateatterin, museon, Raahen teatterin, Oulun kaupunginteatterin ja alueteatterin kanssa. Yhteistyötä voi tehdä myös paikallisten kirjailijoiden kanssa.

Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Hyödynnetään paikallisia julkaisukanavia, kuten paikallislehtiä ja nuorten verkkokoukaisuja.

Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyytitilanteissa. Oppilailta tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen

joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan hyvän/ kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämisen	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstiymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

tarpeita			
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolisuus ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituspäitä.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan lukua, kuuntelua ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolisuus ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä,	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja			
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoitamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatesaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, -kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden

ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen			päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoisiksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

15.4.1.3 SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

OPPIMÄÄRÄN ERITYINEN TEHTÄVÄ

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittämistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisuuden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis-

ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielinoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

[1] Valtioneuvoston asetus 422/2012

[2] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

[3] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

Suomi toisena kielenä -oppimäärän keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 7	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p>	<p>S1 (L1-L2, L4-L5) Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita: argumentointi, selostaminen, sekä puhe-esityksen pitäminen ja havainnollistaminen.</p> <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p> <p>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen.</p> <p>Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina.</p> <p>Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.</p>
Tekstien tulkitseminen	
<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S2 (L1-L2, L4) Harjoitellaan opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista.</p> <p>Tarkastellaan tekstejä niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen).</p> <p>Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p> <p>Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.</p>

Tekstien tuottaminen	
<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p>	<p>S3 (L2-L4) Tuotetaan tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä.</p> <p>Harjoitellaan eri tyylilajeja sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä.</p> <p>Opetellaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaisen kirjallisuuden, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuden sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>S4 (L2, L4) Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio).</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja elokuvan, teatterin sekä mediakulttuurin tarjontaan.</p> <p>Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina.</p> <p>Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	
<p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoi-</p>	<p>S5 (L1-L2, L5-L7) Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.</p> <p>Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.</p> <p>Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvi-</p>

<p>maan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>oinnissa.</p> <p>Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>
--	---

8. luokka

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus – oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 8	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus – oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistäitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistäitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p>	<p>S1 (L1-L2, L4) Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p> <p>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen.</p> <p>Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina.</p> <p>Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.</p>
Tekstien tulkitseminen	
<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnaassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella</p>	<p>S2 (L1-L2, L4) Harjoitellaan opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia.</p> <p>Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen).</p> <p>Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja</p>

<p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstin tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p> <p>Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä.</p> <p>Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p>	<p>S3 (L2-L4)</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan pohtivia, kantaaottavia ja ohjavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä.</p> <p>Harjoitellaan eri tyyllilajeja sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä.</p> <p>Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuden sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>S4 (L2, L4)</p> <p>Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja elokuvan, teatterin sekä mediakulttuurin tarjontaan.</p> <p>Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina.</p> <p>Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	
<p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S5 (L1-L2, L4-L7) Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.</p> <p>Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.</p> <p>Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.</p> <p>Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

9. luokka

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuudenopetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen	
<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa (L1, L2, L4)</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja (L2, L4, L5)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen (L2)</p>	<p>S1 Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puheesityksen pitämistä ja havainnollistamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p> <p>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen.</p> <p>Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina.</p> <p>Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä.</p>

Tekstien tulkitseminen	
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnaassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella (L1, L2, L4)	S2 Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan).
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä (L1, L2, L4)	Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.
Tekstien tuottaminen	
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä (L2, L3, L4)	S3 Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina).
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa (L2, L3)	Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia (L4)	S4 Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.

<p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuden sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin (L2)</p>	<p>Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja elokuvan, teatterin sekä mediakulttuurin tarjontaan.</p> <p>Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina.</p> <p>Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>
<p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta (L2)</p>	
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyplejä ja tapoja sekä oppimaan muilta (L1, L2, L7)</p>	<p>S5 Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.</p> <p>Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.</p> <p>Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.</p> <p>Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>
<p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla (L1, L4, L6)</p>	
<p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä (L1, L5, L6)</p>	

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisäl-

töalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiinsa. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosessistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppi-aineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksiperiä.
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.
Tekstien tuottaminen			
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaes-

			saan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T 11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 12ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
T 13kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI B1

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: äidinkielenomainen suomi ja ruotsi, ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä sekä ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät. Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2-oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

Raahen kaupungin perusopetuksen kieliohjelma vuosiluokille 1-9

A1 EN (1-2.lk) 3. – 9. lk

B1 RU 6. –9. lk

B2 (valinnaisaine) SA, RA, VE 8. - 9. lk

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus koulu yhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Ruotsin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Ruotsin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin (L2, L5)	S1 Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Poh-

<p>T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon yleisimpiä käsitteitä oppimisensa tukena (L1, L4)</p>	<p>joismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon yleisimpiä käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.</p>
<p>Kieltenopiskelutaidot</p>	
<p>T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen (L1)</p>	<p>S2 Harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja toiminnan suunnittelua yhdessä.</p> <p>Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Ohjataan oppilaita itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käyttöön erilaisissa tilanteissa.</p>
<p>T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella (L2, L7)</p>	
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>	
<p>T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta (L4)</p>	<p>S3 Seitsemännellä luokalla voidaan harjoitella seuraavia vuorovaikutustilanteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tienneuvominen ja kysyminen • lipun ostaminen • voinnista kysyminen ja siitä kertominen • ostosten tekeminen • tapaamisesta sopiminen • säästä keskusteleminen <p>Harjoitellaan ruotsin kielen tyyppillisiä fraaseja, joilla oppilas kykenee ilmaisemaan, mikäli hän ei ymmärtänyt viestiä tai ei kuullut sitä.</p> <p>Harjoitellaan anteeksipyytämistä, pahoittelua, kiittämistä, pyytämää ja tarjoamaan kohteliaasti, onnittelemaan jne.</p>
<p>T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä (L2, L4)</p>	
<p>T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemusta (L2, L4)</p>	
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>	
<p>T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja tai kirjoitettuja tekstejä (L4)</p>	<p>S3 Opetellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien yhteydessä. Tekstit voivat olla kuvia, videoita, sanalistoja, ohjeita, blogeja, vloggeja, dialogeja, sähköisiä viestejä, tarinoita. Seitsemännellä luokalla voidaan harjoitella seuraavia aihepiirejä:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • elokuvat • vaatteet • tienneuvominen ja kysyminen • paikkoja kaupungissa • sairaudet ja vointi • sää • matkustaminen ja kulkuneuvoja
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
<p>T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta olennaisimpiin rakenteisiin (L4, L5)</p>	<p>S3 Harjoitellaan ruotsin kielen tyypillisiä äänneitä.</p> <p>Keskeisten aihepiirien lisäksi harjoitellaan yhteisesti valittuja kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.</p> <p>Kerrataan kuudennen luokan rakenteita. Lisäksi opetellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • imperfekti • imperatiivi

8. luokka

Ruotsin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Ruotsin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin (L2, L5)</p>	<p>S1 Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena (L1, L4)</p>	
Kieltenopiskelutaidot	
<p>T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen (L1)</p>	<p>S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä.</p> <p>Käytetään erilaisia opiskelustrategioita oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhan-</p>

<p>T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella (L2, L7)</p>	<p>kintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>	
<p>T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta (L4)</p>	<p>S3 Kahdeksannella luokalla voidaan harjoitella seuraavia vuorovaikutustilanteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tien neuvominen ja kysyminen • lipun ostaminen • voinnista kysyminen ja siitä kertominen • ostosten tekeminen • tapaamisesta sopiminen • säästä keskusteleminen
<p>T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä (L2, L4)</p>	<p>Harjoitellaan ruotsin kielen tyypillisiä fraaseja, joilla oppilas kykenee ilmaisemaan, mikäli hän ei ymmärtänyt viestiä tai ei kuullut sitä.</p> <p>Harjoitellaan anteeksipyytämistä, pahoittelua, kiittämistä, pyytämään ja tarjoamaan kohteliaasti, onnittelemaan jne.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>	
<p>T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja tai kirjoitettuja tekstejä (L4)</p>	<p>S3 Opetellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien yhteydessä. Tekstit voivat olla kuvia, videoita, sanalistoja, ohjeita, blogeja, vlogeja, dialogeja, sähköisiä viestejä, tarinoita. Kahdeksannella luokalla voidaan harjoitella seuraavia aihepiirejä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elokuvat • vaatteet • tienneuvominen ja kysyminen • paikkoja kaupungissa • sairaudet ja vointi • sää • matkustaminen ja kulkuneuvoja
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	
<p>T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin (L4, L5)</p>	<p>S3 Harjoitellaan ruotsin kielen ääntämistä.</p> <p>Keskeisten aihepiirien lisäksi harjoitellaan yhteisesti valittuja kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.</p> <p>Kerrataan aikaisemmin opittuja rakenteita.</p>

	<p>Opetellaan ruotsin kielen rakenteista ainakin seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • persoonapronominien objektimuodot • perfekti ja pluskvamperfekti
--	---

9. luokka

Ruotsin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Ruotsin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin (L2, L5)	<p>S1</p> <p>Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sujuvasti kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.</p>
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena (L1, L4)	
Kieltenopiskelutaidot	
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen (L1)	<p>S2</p> <p>Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä monipuolisesti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käyttöön erilaisissa tilanteissa.</p>
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella (L2, L7)	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta (L4)	<p>S3</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita:</p>

<p>T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä (L2, L4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tulevaisuuden suunnitelmat (opiskelu, ammatinvalinta) • lomasuunnitelmat ja matkavalmistelut • kahvilassa ja ravintolassa asiointi
<p>T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemusta (L2, L4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hätätilanteesta selviytyminen (häätäpuhelu, rahan lainaaminen, tien kysyminen) • avun pyytäminen <p>Harjoitellaan esim. kiertoilmausten käyttöä ja viestin selittämistä toisin.</p> <p>Harjoitellaan lisää anteeksipyytämistä, pahoittelua, kiittämistä, pyytämään ja tarjoamaan kohteliaasti, onnittelemaan jne.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>	
<p>T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja tai kirjoitettuja tekstejä (L4)</p>	<p>S3 Opetellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien ja tekstien yhteydessä. Tekstit voivat olla kuvia, videoita, sanalistoja, ohjeita, blogeja, vlogeja, dialogeja, sähköisiä viestejä, tarinoita, joissa keskeisiä aihepiirejä ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • jatko-opinnot • ammatinvalinta • tulevaisuuden suunnitelmat • luonto ja ympäristöasiat • ihmissuhteet ja viestintä
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	
<p>T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin (L4, L5)</p>	<p>S3 Syvennetään ruotsin kielen luontevaa ääntämistä.</p> <p>Keskeisten aihepiirien lisäksi voidaan harjoitella yhteisesti valittuja nuoren elämään sopivia kielenkäytön aihepiirejä.</p> <p>Opetellaan ruotsin kielen rakenteista seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • futuuri • konditionaali • sanajärjestys • att + infinitiivi

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen eri-

tyyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälteen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 – 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi Ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimaisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyväkielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.3 T6 – T7
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumpaniin.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkitseä tekstejä			A1.3 T7
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			A1.3 -
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

15.4.3 VIERAAT KIELET

15.4.3.1 ENGLANTI A1

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin oppimäärä keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Englannin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä (L1, L2)	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opis-
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja	

toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista (L1, L2)	kelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena (L1, L3)	
Kieltenopiskelutaidot	
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen (L1, L3)	S2 Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia (L1)	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäntilanteeseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä (L4)	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä (L4)	Viestintätilanteet ja –strategiat: <ul style="list-style-type: none"> • koti ja perhe • asuminen ja lähiympäristö • lemmikit • koulunkäynti • harrastukset • ystävät ja ystävyys • rahankäyttö ja ostokset • vaatteet ja pukeutuminen • esittäytyminen ja esittely • paikasta ja ajankohdasta sopiminen • uutiset ja niihin reagointi
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurivälisiä viestintää (L2)	

	<ul style="list-style-type: none"> • ehdottaminen ja vastaaminen • kohteliaisuudet ja reagoinnit • ruokailutilanteet • keskustelu kulttuurista
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita (L4)</p>	<p>S3 Opetellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien yhteydessä. Keskeisiä aihepiirejä ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • minä itse • harrastukset • lemmikit ja eläimet • koulu • perhe • kaverit • koti • ruoka • pukeminen • rahankäyttö
<p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen (L5)</p>	<p>Keskeisiä rakenteita ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • be ja have/do ja make • yleisaikamuodot • kestomuodot • futuuri • 1. konditionaali • pronominit • oikeinkirjoitus • sanajärjestys • prepositiot • numeraalit: perus- ja järjestysluvut • substantiivit: <ul style="list-style-type: none"> ○ yksikkö ja monikko ○ yksikkömuotoiset substantiivit ○ artikkelit ○ genetiivi • peruskonjunktiot • adjektiivit ja niiden vertailu • adverbit

8. luokka

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Englannin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä (L1, L2)</p>	<p>S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman monikielisuudesta sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.</p>
<p>T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista (L1, L2)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena (L1, L3)</p>	
Kieltenopiskelutaidot	
<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen (L1, L3)</p>	<p>S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.</p>
<p>T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia (L1)</p>	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
<p>T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä (L4)</p>	<p>S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitai-</p>

<p>T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä (L4)</p>	<p>toon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä.</p> <p>Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.</p>
<p>T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää (L2)</p>	<p>Viestintätilanteet ja –strategiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ruokailutilanteet • matkustustilanteet • tien neuvominen • keskustelu Suomesta ja suomalaisuudesta • keskustelu kulttuurista
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	
<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita (L4)</p>	<p>S3 Opetellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien yhteydessä.</p> <p>Keskeisiä aihepiirejä ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • matkustaminen ja lomailu • oman ja vieraan kulttuurin vertailu • amerikkalainen elämäntapa • amerikanenglannin ja brittienglannin eroja • Suomi ja suomalaisuus
<p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen (L5)</p>	<p>Keskeisiä rakenteita ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • verbit: <ul style="list-style-type: none"> ○ yleisaikamuodot ○ kestopuodot ○ futuuri ○ 1. konditionaali ○ 2. konditionaali ○ ehtolauseet ○ be ja have/do ja make

	<ul style="list-style-type: none"> ○ apuverbit ● substantiivit: <ul style="list-style-type: none"> ○ yksikkö ja monikko ○ paljoussanat ○ yksikkömuotoiset substantiivit ○ artikkelit ○ genetiivi ● adjektiivit ja niiden vertailu ● adverbit ja niiden muodostaminen ja vertailu ● sanajärjestys ● prepositiot ● muodolliset subjektit it ja there ● peruskonjunktiot ● oikeinkirjoitus ● pronominit ● liitekysymykset
--	---

9. luokka

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Englannin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä (L1, L2)</p>	<p>S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.</p>
<p>T2kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista (L1, L2)</p>	
<p>T3ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena (L1, L3)</p>	

Kieltenopiskelutaidot	
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen (L1, L3)	S2 Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia (L1)	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä (L4)	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Viestintätilanteet ja –strategiat: <ul style="list-style-type: none"> • Esittäytyminen ja esittely • Paikasta ja ajankohdasta sopiminen • Uutiset ja niihin reagointi • Ehdottaminen ja vastaaminen • Kohteliaisuudet ja reagoinnit • Ruokailutilanteet • Matkustustilanteet • Tien neuvominen • Keskustelu Suomesta ja suomalaisuudesta • Keskustelu asioiden hyvistä tai huonoista puolista • Keskustelu vastuusta ja ympäristöasioista • Työnhaku • Asioiminen julkisissa laitoksissa, esim. posti, pankki, poliisiasema ja terveyskeskus • Keskustelu kulttuurista
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä (L4)	
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurivälistöä (L2)	

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita (L4)</p>	<p>S3 Opetellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien yhteydessä. Keskeisiä aihepiirejä ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomi ja suomalaisuus • Terveys ja hyvinvointi • Kestävä kehitys • Opiskelu, työ ja elinkeinot • Media • Nuorisokulttuuri ja ihmissuhteet • Taide ja kulttuuri
<p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen (L5)</p>	<p>Keskeisiä rakenteita ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • verbit: <ul style="list-style-type: none"> ○ yleisaikamuodot ○ kestromuodot ○ futuuri ○ 1. konditionaali, 2. konditionaali ○ passiivi ○ be ja have/do ja make ○ ehtolauseet ○ infinitiivi ja ing-muoto ○ epäsuora kysymyslause • substantiivit: <ul style="list-style-type: none"> ○ yksikkö ja monikko ○ yksikkömuotoiset substantiivit ○ artikkelit ○ genetiivi • pronominit • paljoussanat • liitekysymykset • adjektiivit ja niiden vertailu • adverbit ja niiden muodostaminen ja niiden vertailu • sanajärjestys • prepositiot • muodolliset subjektit it ja there • vaillinaiset apuverbit ja korvaavat muodot • numeraalit: perus- ja järjestysluvut • peruskonjunktiot • oikeinkirjoitus

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mah-

dollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 – 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaissuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurivälisestä toimintakykyä	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurivälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaa, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittämisen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioidaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 kehittää oppilaan-itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksien kehittymisen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso B1.1 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaistamaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiivkeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso B1.1
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuden ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

15.4.3.2 SAKSA B2

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisen tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päätelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselle. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Saksan oppimäärän keskeiset tavoitteet ja sisällöt

8. luokka

Vieraan kielen saksan B2 opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Vieraan kielen saksan B2 opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 8
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
<p>T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä (L1, L2, L4)</p>	<p>S1 Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakkoletuksia.</p>
Kieltenopiskelutaidot	
<p>T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivaranon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäänkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella (L3)</p>	<p>S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.</p>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
<p>T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta (L3)</p>	<p>S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan</p>
<p>T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä (L4)</p>	

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvi- en ilmausten tuntemusta (L4)	kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmisiä, intonaatioita ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämää luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja tai kirjoitettuja tekstejä (L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin (L5)	8. luokan aikana saksan kielen rakenteista opetellaan seuraavat: substantiivin suvut substantiivin epämääräinen ja määräinen muoto persoonapronominien subjekti- ja omistusmuotoja verbin persoonataivutus verbin aikamuodoista presens kieltosanat nein, nicht ja kein/keine suora ja käänteinen sanajärjestys

9. luokka

Vieraan kielen saksan B2 opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Vieraan kielen saksan B2 opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä (L1, L2, L4)	S1 Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakkoletuksia.

Kieltenopiskelutaidot	
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivaranon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistekin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella (L3)	S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta (L3)	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Syvennetään ja laajennetaan aikaisemmin käsiteltyjä aiheita kuten minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä. 9. luokan aikana saksan kielen rakenteista opetellaan seuraavat: <ul style="list-style-type: none"> • sivulauseen sanajärjestys • perfekt • persoonapronomineja • sijamuotoja esim. datiivi ja akkusatiivi
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä (L4)	
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemusta (L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja tai kirjoitettuja tekstejä (L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin (L5)	

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään

monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuden ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon / joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyden kehittymistä	S1	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot			
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö-	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	S3		Taitotaso A1.3
T3 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus-erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin. -
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista.. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perus-sanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

15.4.4 MATEMATIIKKA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positivistista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaisemi-

nen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 7
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana S1 – S6 (L1, L3, L5)</p> <p>T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien S1 – S6 (L3, L7)</p> <p>Työskentelytaidot</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiansa asioiden välisiä yhteyksiä S1 – S6 (L1, L4)</p> <p>T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti S1 – S6 (L1, L2, L4, L5)</p> <p>T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä S1 – S6 (L1, L3, L4, L5, L6)</p> <p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä S1 – S6 (L1, L3, L4, L6)</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti • pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä • vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella • harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkittamista ja tuottamista • tutustutaan todistamisen perusteisiin • harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä • syvennetään algoritmista ajattelua • harjoitellaan ohjelmoinnin alkeita
<p>T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa S1 – S6 (L1 - L7)</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun S1, S4, S6 (L1, L4, L5)</p> <p>T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa S1 – S6 (L5)</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehdytään lukujen jaollisuuteen ja opitaan jakamaan luku alkutekijöihin • harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla • tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin • syvennetään desimaalilu-

<p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p> <p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässä-laskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa S1, S2 (L1, L3, L4)</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla S2 (L1, L4)</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityttöihin S2 (L1, L4)</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta S2, S6 (L1, L3, L6)</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan S3, S4 (L1, L4)</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista (S3, S4)</p> <p>T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä S5 (L1, L4, L5)</p> <p>T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia S5 (L1, L4, L5)</p> <p>T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia S5 (L1, L4)</p> <p>T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä S6 L3, L4, L5</p> <p>T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen S1 (L1, L4, L5, L6)</p>	<p>kujen laskutoimituksien osaamista</p> <ul style="list-style-type: none"> • opitaan desimaalilukujen pyöristämissäännöt
	<p>S3 Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen • harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä • tutkitaan ja muodostetaan lukujonoja
	<p>S5 Geometria</p> <ul style="list-style-type: none"> • laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin • tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia • lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja • harjoitellaan geometrista konstruointia • syvennetään koordinaatiston käyttöä

8. luokka

<p>Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosi-luokalla 8</p>	<p>Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosi-luokalla 8</p>
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana S1 – S6 (L1, L3, L5)</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täs-

<p>T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien S1 – S6 (L3, L7)</p> <p>Työskentelytaidot</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä S1 – S6 (L1, L4)</p> <p>T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti S1 – S6 (L1, L2, L4, L5)</p> <p>T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä S1 – S6 (L1, L3, L4, L5, L6)</p> <p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä S1 – S6 (L1, L3, L4, L6)</p> <p>T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa S1 – S6 (L1 - L7)</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun S1, S4, S6 (L1, L4, L5)</p> <p>T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintätekniologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa S1 – S6 (L5)</p>	<p>mällisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista tutustutaan todistamisen perusteisiin harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä
<p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p> <p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässä-laskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa S1, S2 (L1, L3, L4)</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla S2 (L1, L4)</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityihin S2 (L1, L4)</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta S2, S6 (L1, L3, L6)</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan S3, S4</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa lukualuetta laajennetaan reaalityihin
	<p>S3 Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiollaisia toisen asteen yhtälöitä

<p>(L1, L4)</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista (S3, S4)</p> <p>T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä S5 (L1, L4, L5)</p> <p>T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia S5 (L1, L4, L5)</p> <p>T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia S5 (L1, L4)</p> <p>T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksi S6 (L3, L4, L5)</p> <p>T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluun sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen S1 (L1, L4, L5, L6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa • syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja
	<p>S4 Funktiot</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti • tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen
	<p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa tieto- ja viestintäteknologiaa hyväksi käyttäen

9. luokka

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 9
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana (S1 – S6 L1, L3, L5)</p> <p>T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien (S1 – S6 L3, L7)</p> <p>Työskentelyn taidot</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä (S1 – S6 L1, L4)</p> <p>T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti S1 – S6 (L1, L2, L4, L5)</p> <p>T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemi-</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti • pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä • vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella • harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista • tutustutaan todistamisen perusteisiin • harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä • sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä

<p>sessä ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä (S1 – S6 L1, L3, L4, L5, L6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> tutustutaan merkitsevän numeron käsitteeseen
<p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä (S1 – S6 L1, L3, L4, L6)</p>	<p>S3 Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä syvennetään yhtälön ratkaisutaitoja ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä
<p>T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa (S1 – S6 L1 - L7)</p>	<p>S4 Funktiot</p> <ul style="list-style-type: none"> kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti tulkitaan suoraan ja kääntäen verrannollisuutta perehdytään funktion käsitteeseen piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä määritetään funktioiden nollakoh- tia
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun (S1, S4, S6 L1, L4, L5)</p>	<p>S5 Geometria</p> <ul style="list-style-type: none"> vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä harjoitellaan geometrista konstruointia opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja kerrataan ympyrän pinta-alan ja kehän pituuden laskemista tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia varmennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa
<p>T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa (S1 – S6, L5)</p>	<p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys</p>
<p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa (S1, S2 L1, L3, L4)</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla (S2 L1, L4)</p>	
<p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityttöihin (S2 L1, L4)</p>	
<p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta (S2, S6 L1, L3, L6)</p>	
<p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan (S3, S4 L1, L4)</p>	
<p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkittamista ja tuottamista (S3, S4 L1, L4, L5)</p>	
<p>T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä (S5 L1, L4, L5)</p>	
<p>T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään</p>	

<p>liittyviä ominaisuuksia (S5 L1, L4, L5)</p> <p>T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia (S5 L1, L4)</p> <p>T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä (S6 L3, L4, L5)</p> <p>T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen (S1 L1, L4, L5, L6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • syvennetään oppilaiden taitoja ke- rätä, jäsentää ja analysoida tietoa • varmistetaan keskiarvon ja tyyppi- arvon ymmärtäminen • harjoitellaan määrittämään frek- venssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani • tutustutaan hajonnan käsitteeseen • tulkitaan ja tuotetaan erilaisia dia- grammeja • lasketaan todennäköisyyksiä
---	---

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itsetuottamisen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä

pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearvioinnissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennetaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Matematiikan päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.	S1 – S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiin osana itsearviointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien.	S1 – S6	Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot			

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	S1 – S6	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analyysitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa
Käsitteelliset ja tiedonala-kohtaiset tavoitteet			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässä-laskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	Päättele- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättele- ja päässä-laskutaitoa eri tilanteissa
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaalityluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkittamista ja tuottamista	S3, S4	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkittaminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyksien laskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.	S1	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmissen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

15.4.5 BIOLOGIA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Biologian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Biologinen tieto ja ymmärrys	Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. S1 Biologinen tutkimus:
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja (L4, L5)	
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta (L4, L5)	
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle (L4, L7)	Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemi-palvelujen merkitys (L4, L7)	<p>S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön:</p> <p>Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.</p> <p>S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eliöyhteisön perusrakenteeseen tutustuminen • paikallisten ravintoverkkojen lajeja ja niiden merkitys monimuotoisuudelle ja ekosysteemien toiminnolle • ihmisen toiminnan vaikutus vesiekosysteemeissä <p>S4 Mitä elämä on?</p> <ul style="list-style-type: none"> • eliöiden rakentuminen soluista • eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä • eliökunnan kehitys ja eri eliöryhmien sukulaisuuden vertailu rakenteiden ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta <p>S6 Kohti kestävää tulevaisuutta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • monimuotoisuuden säilyttäminen • ilmastonmuutoksen ja ihmisen vaikutus vesistöihin • vesistöjen kestävä käyttö ja suojele • painotetaan ja tutkitaan paikallisia vesistöjä
Biologiset taidot	
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä (L1)	
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa (L1, L5)	
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi (L5, L6, L7)	
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella (L1, L5)	
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa (L2, L3, L7)	
Biologian asenne- ja arvotavoitteet	
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta (L7)	
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja (L7)	
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi (L5, L7)	

8. luokka

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Biologian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8
Biologinen tieto ja ymmärrys	
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia	Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä

ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja (L4, L5)	luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin.
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta (L4, L5)	S1 Biologinen tutkimus Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle (L4, L7)	S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys (L4, L7)	S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta <ul style="list-style-type: none"> • ekosysteemikäsitteen syventäminen • keskitytään suomalaiseen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan painottaen monimuotoisuutta • tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin • lähiympäristön tyypillisten metsän eliölajien tunnistaminen ja niiden merkitys monimuotoisuuteen • eliökokoelman koostaminen • tunturi- suo- ja kaupunkiekosysteemit ja niiden monimuotoisuus • ihmisen toiminnan vaikutus ekosysteemeissä
Biologiset taidot	
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä (L1)	S4 Mitä elämä on? <ul style="list-style-type: none"> • keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin lähiympäristöä hyödyntäen • metsä-, tunturi-, suo- ja kaupunkielinympäristöjen monimuotoisuus • eliöiden sopeutuminen eri ympäristöihin ja eliöiden rakenteiden ja elintoimintojen vertailu • eliöiden välisten vuorovaikutusten tarkastelu • kasvien kasvatusta ja havaintojen tekeminen • eliökunnan kehitys
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa (L1, L5)	
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella (L1, L5)	
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa (L2, L3, L7)	
Biologian asenne- ja arvotavoitteet	
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta (L7)	S6 Kohti kestävää tulevaisuutta <ul style="list-style-type: none"> • monimuotoisuuden säilyttämisen painottaminen • ilmastonmuutos ja sen vaikutukset lähiympäristöön • luonnonvarojen kestävä käytön ekologisen, sosiaalisten, taloudellisten ja eettisten periaatteiden pohdiskelu • luonnonvarojen muutokset lähiympäristössä • luonnonsuojelun tavoitteet, keinot ja saavutukset
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja (L7)	
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi (L5, L7)	

	<p>set</p> <ul style="list-style-type: none"> • jokamiehenoikeudet • kestävä ravinnontuotanto • eläinten hyvinvointi • biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuudet kestävän tulevaisuuden kannalta
--	---

9. luokka

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Biologian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 9
Biologinen tieto ja ymmärrys	
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja (L4, L5)	<p>S1 Biologinen tutkimus:</p> <p>Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuiksi oppilaan oman toiminnan kautta. Tutkimuksen sisältöinä ovat ihmisen rakenne, elintoiminnot ja säätelyjärjestelmät.</p> <p>Biologinen tutkimus sisällytetään muihin sisältöalueisiin.</p> <p>S4 Mitä elämä on?</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin • perehdytään eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä (esimerkiksi kasvi- ja eläinsolun vertailu, virukset ja bakteerit) • ihmisen rakenne • ihmisen elintoiminnot ja säätelyjärjestelmät • perinnöllisyyden perusteet • bioteknologian perusteet, mahdollisuudet ja haasteet • evoluutio ja elämän kehityshistoria <p>S5 Ihminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta (L4, L5)	
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle (L4, L7)	
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräitä (L1)	
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja (L3)	
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys (L4, L7)	
Biologiset taidot	
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä (L1)	
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa (L1, L5)	

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella (L1, L5)	<ul style="list-style-type: none"> ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja säätelyjärjestelmien tietämyksen syventäminen ihmisen lisääntyminen, kasvu ja kehitys terveyteen vaikuttavat tekijät perimän ja ympäristön vaikutus ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen ympäristön vaikutus perimään, mutaatiot <p>S6 Kohti kestävää tulevaisuutta:</p> <ul style="list-style-type: none"> bioteknologian ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja eettiset periaatteet ravinnontuotannossa kestävän ravinnontuotannon sekä eläinten hyvinvoinnin pohtiminen
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa (L2, L3, L7)	
Biologian asenne- ja arvotavoitteet	
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta (L7)	
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perustelluja valintoja (L7)	
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi (L5, L7)	

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilaille on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevissa oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnaissa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteellisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laborato-

rio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havainnot, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyi yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Biologian opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärtämys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävä käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita	S1, S4, S5	Perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päättelmiä.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvataminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi.

15.4.6 MAANTIETO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristönmuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämiskaikma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

Maantiedon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Maantiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys	
T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumista maapallosta (L1, L4, L5)	Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja maapallon eri alueilla (L4, L5)	

<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (L2, L4)</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>S2 Ajankohtainen muuttuva maailma Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.</p> <p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla</p> <ul style="list-style-type: none"> • planetaarisuus ja sen vaikutukset • vuorokauden ja vuodenaikojen vaihtelut • ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet • ilmakehä • vesikehä • kivikehä <p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt maapallolla</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkitaan esimerkkien avulla eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia <p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö maapallolla</p> <ul style="list-style-type: none"> • puhdas ilma ja vesi • ilmastonmuutos • tarkastellaan ympäristön muutoksia ja niiden vaikutuksia
<p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys (L7)</p>	
<p style="text-align: center;">Maantieteelliset taidot</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä (L1)</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboloiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä (L4, L5)</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisiä ilmiöistä (L5, L6)</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja (L1)</p>	
<p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa (L4)</p>	
<p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (L2)</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (L7)</p>	
<p style="text-align: center;">Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet</p>	
<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi (L7)</p>	

<p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (L3, L7)</p>	<p>Tarvittaessa sisältöjä voidaan vaihdella vuosiluokkien välillä.</p>
--	--

8. luokka

<p>Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8</p>	<p>Maantiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8</p>
<p>Maantieteellinen tieto ja ymmärrys</p>	
<p>T1 tukea oppilaan jäsenytneen karttakuvan rakentumista maapallosta (L1, L4, L5)</p>	<p>Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin.</p> <p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet:</p> <p>Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geometrian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>S2 Ajankohtainen muuttuva maailma:</p> <p>Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.</p> <p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnonvarat • ravinnontuotanto <p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt</p>
<p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (L4, L5)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (L2, L4)</p>	
<p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys (L7)</p>	
<p>Maantieteelliset taidot</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä (L1)</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä (L4, L5)</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geometriataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä (L5, L6)</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja (L1)</p>	

<p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa (L4)</p>	<p>maapallolla:</p> <ul style="list-style-type: none"> tutkitaan esimerkkien avulla eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia
<p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (L2)</p>	<p>S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla:</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin eripuolilla maailmaa tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta
<p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (L7)</p>	
<p>Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet</p>	
<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi (L7)</p>	<p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö maapallolla:</p> <ul style="list-style-type: none"> pohditaan luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotalouden mahdollisuuksia tarkastellaan ympäristön muutoksia ja niiden vaikutuksia pohditaan globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä
<p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (L3, L7)</p>	<p>Tarvittaessa sisältöjä voidaan vaihdella vuosiluokkien välillä.</p>

9. luokka

<p>Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9</p>	<p>Maantiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9</p>
<p>Maantieteellinen tieto ja ymmärrys</p>	
<p>T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumista maapallosta (L1, L4, L5)</p>	<p>Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (L4, L5)</p>	

<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (L2, L4)</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet</p> <p>Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja Suomen keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.</p>
<p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys (L7)</p>	<p>S2 Ajankohtainen muuttuva maailma</p>
<p style="text-align: center;">Maantieteelliset taidot</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä (L1)</p>	<p>Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä (L4, L5)</p>	<p>S3 Elämän perusedellytykset Suomessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorokauden ja vuodenaikojen vaihtelut • ilmasto- ja kasvillisuusalueet • Suomen kallioperä • vesistöt
<p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä (L5, L6)</p>	<p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt Suomessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarkastellaan esimerkkien avulla erilaisia luonnon- ja kulttuurimaisemia • jääkauden jäljet • oman kotiseudun erityispiirteet • oman lähiympäristön tutkiminen ja kehittäminen
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja (L1)</p>	
<p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa (L4)</p>	<p>S5 Ihmiset ja kulttuurit Suomessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa • tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan • pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta
<p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (L2)</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (L7)</p>	<p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö Suomessa</p>
<p style="text-align: center;">Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet</p>	

<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi (L7)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pohditaan luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja biotalouden mahdollisuuksia • pohditaan globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä • tutkitaan tuotteiden elinkaaria ja omia kulutustottumuksia • käsitellään Itämeren alueen ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia • tarkastellaan ympäristön muutoksia ja niiden vaikutuksia Suomessa <p>Tarvittaessa sisältöjä voidaan vaihdella vuosiluokien välillä.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (L3, L7)</p>	

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyyt lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämämaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat

vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 tukea oppilaan jäsen-tyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1-S6	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata oppilasta tutki-maan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkey-syyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.
T3 ohjata oppilasta tutki-maan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuuri-maisemien vaihtelua Suomessa ja muu-alla maailmassa.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1-S6	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomeediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	Geomeediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomeediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	Ympäristöluokutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

T11 ohjata oppilasta vaa- limaan luontoa, rakennet- tua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallis- tumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	Osallistumisen ja vaikuttami- sen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäris- tön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyt- tämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata glo- baalin vastuun merkitystä omassa toi- minnassaan.
T12 tukea oppilasta kas- vamaan aktiiviseksi, vas- tuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	Kestävän kehi- tyksen edis- täminen	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulko- puolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.
T13 ohjata oppilasta arvos- tamaan alueellista identi- teettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuu- rien moninaisuutta ja kun- nioittamaan ihmisoikeuk- sia kaikkialla maailmassa	S1-S6	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoimin- nan ja kulttuu- rien moninai- suuden tun- nistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelli- seen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöi- tä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ih- misten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

15.4.7 FYSIKKA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailman-
kuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä
jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuk-
sia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merki-
tyksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkai-
sujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa
oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöi-
den ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppi-
laiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä
joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja
näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi koko-
naisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudes-
ta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämi-
seen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri
tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisiin ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Fysiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun (S1-S6, L1)</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti (S1-S6, L1, L6)</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa (S1-S6, L6, L7)</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävä käytön kannalta (S1-S6, L3, L7)</p> <p>Tutkimisen taidot</p> <p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi (S1-S6, L1, L7)</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti (S1-S6, L2, L5)</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia (S1-S6, L2, L5)</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <ul style="list-style-type: none"> Mittaamisen ja havainnoinnin perusteet <p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <ul style="list-style-type: none"> Väri- ja aaltoliike: ääni ja valo Lämpö: lämpölaajeneminen, lämpötila, energian säilymlaki, olomuodon muutokset, lämmön siirtymistavat

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (S1-S6, L2, L3, L5)

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla (S1-S6, L5)

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä (S1-S6, L1)

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä (S1-S6, L1)

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla (S1-S6, L2, L4)

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa (S1-S6, L1, L4)

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä (S5, S6, L1)

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä (S1-S6,L6)

8. luokka

<p>Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8</p>	<p>Fysiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8</p>
<p>Merkitys, arvot ja asenteet T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun (S1-S6, L1)</p>	<p>S5 Vuorovaikutus ja liike</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liike ja voima <ul style="list-style-type: none"> ○ keskinopeus

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti (S1-S6, L1, L6)

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa (S1-S6, L6, L7)

T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävä käytön kannalta (S1-S6, L3, L7)

Tutkimisen taidot

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi (S1-S6, L1, L7)

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti (S1-S6, L2, L5)

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia (S1-S6, L2, L5)

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (S1-S6, L2, L3, L5)

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla (S1-S6, L5)

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä (S1-S6, L1)

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä (S1-S6, L1)

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri

- kiihtyvyyys
- vuorovaikutus ja voima
- kitka
- tiheys, noste ja paine
- Energia liikeilmiössä
 - mekaaninen energia
 - työ
 - teho ja hyötysuhde
 - yksinkertaiset koneet

<p>tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla (S1-S6, L2, L4)</p> <p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa (S1-S6, L1, L4)</p> <p>T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä (S5, S6, L1)</p> <p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä (S1-S6,L6)</p>	
--	--

9. luokka

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Fysiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun (S1-S6, L1)</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti (S1-S6, L1, L6)</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa (S1-S6, L6, L7)</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta (S1-S6, L3, L7)</p> <p>Tutkimisen taidot</p> <p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi (S1-S6, L1, L7)</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti (S1-S6, L2, L5)</p>	<p>S6 Sähkö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sähkö <ul style="list-style-type: none"> ○ virtapiiri ja kytkentäkaaviot ○ jännite ja sähkövirta ○ resistanssi ○ sähköturvallisuus <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energia yhteiskunnassa <ul style="list-style-type: none"> ○ magnetismi ja sähkömagneettinen induktio ○ sähköön tuottaminen ja siirtäminen ○ sähköenergian käyttö ja hinta <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maailmankaikeuden pienet ja suuret rakenteet

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia (S1-S6, L2, L5)

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (S1-S6, L2, L3, L5)

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla (S1-S6, L5)

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä (S1-S6, L1)

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä (S1-S6, L1)

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla (S1-S6, L2, L4)

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa (S1-S6, L1, L4)

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä (S5, S6, L1)

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä (S1-S6, L6)

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten

tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päätösarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Fysiikan merkityksen arviointi	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsitteleminen, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisesa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsite rakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonnetta hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.
---	-------	---	---

15.4.8 KEMIA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailman kuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Kemian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun (S1-S6, L1)</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti (S1-S6, L1, L6)</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa (S1-S6, L6, L7)</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta (S1-S6, L3, L7)</p> <p>Tutkimisen taidot</p> <p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi (S1-S6, L1, L7)</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti (S1-S6, L2, L5)</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia (S1-S6, L2, L5)</p> <p>T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (S1-S6, L2, L3, L5)</p> <p>T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla (S1-S6, L5)</p> <p>Kemian tiedot ja niiden käyttäminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmälli-</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <ul style="list-style-type: none">• työskentely turvallisesti ohjeita noudattaen• tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja dokumentointi tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen• perustyötaitoina erotusmenetelmät <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <ul style="list-style-type: none">• palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä• aineiden paloherkkyys <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <ul style="list-style-type: none">• alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, alkuaineiden kemialliset merkit• alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelu, puhtaat aineet ja seokset• alkuaineiden ja yhdisteiden rakenteiden mallintaminen <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <ul style="list-style-type: none">• reaktionopeuksien vertailu ja havainnointi• yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitseminen

<p>sesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä (S1-S6, L1)</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä (S1-S6, L1)</p> <p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla (S1-S6, L2, L4)</p> <p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa (S1-S6, L1, L4)</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista (S5, S6, L1)</p> <p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietoaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä (S1-S6, L6)</p>	
--	--

8.luokka

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Kemian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeisisältöalueet vuosiluokalla 8
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun (S1-S6, L1)</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti (S1-S6, L1, L6)</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa (S1-S6, L6, L7)</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta (S1-S6, L3, L7)</p> <p>Tutkimisen taidot</p> <p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutki-</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <ul style="list-style-type: none"> • työskentely turvallisesti ohjeita noudattaen • kodin kemikaaleihin, happamiin ja emäksiin aineisiin • tutkitaan perustyötaitojen laajentaminen tutkimuksen eri vaiheissa • <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan oksidien vesiliuosten happamuutta ja emäksisyyttä sekä niiden vaikutuksia ympäristöön •

musten ja muun toiminnan lähtökohdiksi (S1-S6, L1, L7)

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti (S1-S6, L2, L5)

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia (S1-S6, L2, L5)

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (S1-S6, L2, L3, L5)

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla (S1-S6, L5)

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä (S1-S6, L1)

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä (S1-S6, L1)

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla (S1-S6, L2, L4)

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa (S1-S6, L1, L4)

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista (S5, S6, L1)

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietoaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä (S1-S6, L6)

S3 Kemia yhteiskunnassa

- ilmakehän aineet, niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi, veden ominaisuudet ja puhdistus
- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet
- tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

- alkuaineiden jaksollinen järjestelmä, kemialliset merkit
- alkuaineiden luokittelu, metallit ja epämetallit
- yhdisteiden nimeäminen ja luokittelu, ionija molekyyli-rakenteiset yhdisteet
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen jaksollisen järjestelmän avulla

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä tasapainottaminen

9. luokka

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Kemian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun (S1-S6, L1)</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti (S1-S6, L1, L6)</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa (S1-S6, L6, L7)</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta (S1-S6, L3, L7)</p> <p>Tutkimisen taidot</p> <p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi (S1-S6, L1, L7)</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti (S1-S6, L2, L5)</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia (S1-S6, L2, L5)</p> <p>T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (S1-S6, L2, L3, L5)</p> <p>T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla (S1-S6, L5)</p> <p>Kemian tiedot ja niiden käyttäminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä (S1-S6, L1)</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä (S1-S6,</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <ul style="list-style-type: none"> • työskentely turvallisesti ohjeita noudattaen • perustyötaitojen laajentaminen ja tulosten tulkinta ja esittäminen <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <ul style="list-style-type: none"> • metallien kemiaa • sähkökemiallinen ilmiö <p>S3/S4 Kemia yhteiskunnassa / Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan ainakin yhteen orgaanisen kemian sovellukseen • tuotteiden elinkaariarjattelu ja kestävä luonnonvarojen käyttö <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan rasvoihin, valkuaisaineisiin ja hiilihydraatteihin • orgaanisen kemian yhdisteitä: hiilivedyt, alkoholit ja karboksyylihapot <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <ul style="list-style-type: none"> • hiilen kiertokulku luonnossa <p>reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä tasapainottaminen</p>

<p>L1)</p> <p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelevaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla (S1-S6, L2, L4)</p> <p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa (S1-S6, L1, L4)</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista (S5, S6, L1)</p> <p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä (S1-S6, L6)</p>	
--	--

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemiikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päätösarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kemian päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri amma-

			teissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisesa-ongelman ratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsitteitä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonneton hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tuuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

15.4.9 TERVEYSTIETO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri

osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä. Terveystiedon aiheita voidaan nostaa koko kouluyhteisöä koskeviksi teema- ja tapahtumapäiviksi tai -viikoiksi. Esimerkiksi liikenneturvallisuuspäivä, liikuntapäivä, terveellinen ravinto -viikko ja NouHätä -kilpailu. Oppilaskunta voi osallistua teemapäivien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Raahan koulujen tuntijaossa 7.-9.-luokkien terveystiedon tunnit, yhteensä kolme viikkotuntia, on jaettu seuraavasti: 1,5 viikkotunti 7.luokalla, 0,5 viikkotuntia 8.luokalla ja 1 viikkotunti 9:llä luokalla.

Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon opetuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Terveystiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyi-

<p>T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapojen, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan. Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja elintapojensa yhteyden terveyden ylläpitämiseen koko elinkaaren kestoiseksi. (L1, L2, L3, L7)</p>	<p>tä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntapojen, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa. Oppilas tutustuu ja harjoittelee rakentavaa vuorovaikutusta sekä toimintaa erilaisissa tilanteissa. (L2,L3, L4, L7)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Oppilasta ohjataan säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. Oppilas oppii käyttämään ja vahvistamaan omia voimavarojaan terveytensä ylläpitämiseksi. (L1, L3, L4,L6)</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas perehtyy rakentavaan vuorovaikutukseen esimerkkien kautta perheissä, ystävien kanssa ja koulussa (L1, L2, L3, L4, L6, L7)</p>	
<p>Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä, näitä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti. Ohjata oppilasta ymmärtämään riittävän liikunnan, ravinnon ja levon merkityksen terveydelleen. (L1, L2, L3, L4)</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapojen sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.</p>
<p>T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia ennaltaehkäisevästi ja tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa. (L2, L3, L5, L6, L7)</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja. Ohjata oppilasta toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa, kuten liikenteessä, tulipalossa ja muissa vaaratilanteissa. Oppilas perehtyy päihteiden ja tupakkatuotteiden haittavaikutuksiin. (L2, L3, L4, L7)</p>	
<p>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy Sisältöjä valitaan jakamalla tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmä, ravitsemus ja liikunta. Terveyden voimavaroista tarkastel-</p>	

<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä. Terveyteen liittyvät ajankohtaiset muoti-ilmiöt ja niiden kriittinen tarkastelu eri lähteitä käyttäen, esimerkiksi erilaiset dieetit sekä suhtautuminen nuuskaan. (L1-L7)</p>	<p>laan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p> <p>Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ongelmat, kiusaaminen ja mielenterveyden ongelmat kuten masennus ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon riippuvuudet sekä päihteet (tupakka ja nuuska) ja niiden käytön ehkäisy.</p>
<p>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. Ohjata terveyteen liittyvän luotettavan tiedon löytämiseen. (L2, L4, L5, L7)</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle. (L1, L3, L6)</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista. (L1,L2, L3, L7)</p>	

8. luokka

<p>Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosi-luokalla 8</p>	<p>Terveystiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8</p>
<p>Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys</p>	<p>Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntilanne, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.</p>
<p>T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntilannetta, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti. Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja elintapojensa yhteyden terveyden ylläpitämiseen koko elinkaaren kestoiseksi. (L1, L2, L3, L7)</p>	
<p>T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa. Oppilas tutustuu ja harjoittelee rakentavaa vuorovaikutusta sekä toimintaa erilaisissa tilanteissa. (L2, L3, L4, L7)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Oppilasta ohjataan säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. Oppilas oppii käyttämään ja vahvistamaan omia voimavarojaan terveytensä ylläpitämiseksi. (L1, L3, L4,L6)</p>	

<p>T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas perehtyy rakentavaan vuorovaikutukseen esimerkkien kautta perheissä, ystävien kanssa, koulussa ja erilaisissa yhteisöissä (L1, L2, L3, L4, L6, L7)</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys Sisällöissä syvennetään terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä turvataidot (EA).</p>
<p>Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä, näitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti. Ohjata oppilasta ymmärtämään riittävän liikunnan, ravinnon ja levon merkityksen terveydelleen. (L1, L2, L3, L4)</p>	
<p>T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia ennaltaehkäisevästi ja tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. Oppilas perehtyy tavallisimpiin allergeeneihin ja erityisruokavalioihin. Tutustutaan yleisimpiin mielenterveysongelmiin ja -sairauksien oireisiin ja hoitoon sekä syömishäiriöihin. (L2, L3, L5, L6, L7)</p>	<p>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, liikenneturvallisuutta (mopoilu), ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja. Ohjata oppilasta toimimaan tarkoituksen mukaisesti terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa, kuten liikenteessä, tulipalossa ja muissa vaaratilanteissa. Esimerkiksi hätäensiavun ja elvytyksen antaminen. Oppilas ymmärtää mitä tarkoitetaan auttamisvelvollisuudella. Oppilas perehtyy päihteiden ja tupakkatuotteiden haittavaikutuksiin. (L2, L3, L4, L7)</p>	<p>Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemus sekä kiusaaminen. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet (alkoholi, huumeet ja lääkkeet) ja niiden käytön ehkäisy.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä. Terveyteen liittyvät ajankohtaiset muoti-ilmiöt ja niiden kriittinen tarkastelu eri lähteitä käyttäen, esimerkiksi erilaiset dieetit sekä huumeisiin. (L1-L7)</p>	
<p>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. Oppilas tutustuu erilaisiin koulun, kunnan, yhteisöjen ja yhteiskunnan tarjoamiin terveyspalveluihin. Ohjata terveyteen liittyvän luotettavan tiedon löytämiseen. (L2, L4, L5, L7)</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä. Oppilas omaksuu opiske-</p>	

lun myötä elämäänsä terveellisiä tottumuksia, esimerkiksi liikuntaa, monipuolista ruokailua ja päihteettömyyttä. (L1, L3, L6)	
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista. Oppilas tarkastelee terveystiedossa opitun pohjalta kriittisesti omia ja ympäristönsä elintapoja. (L1, L2, L3, L7)	
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä. Oppilas oppii suhtautumaan varauksella erilaisiin terveysväittämiin ja -kirjoituksiin sekä toimimaan vastuullisesti omissa valinnoissaan. (L1-L7)	

9. luokka

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosi-luokalla 9	Terveystiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan. Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja elintapojensa yhteyden terveyden ylläpitämiseen koko elinkaaren kestoiseksi. (L1, L2, L3, L7)	Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyttä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriitaisissa ja kriisitilanteissa. (L2,L3, L4, L7)	
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Oppilasta ohjataan säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. Oppilas oppii käyttämään ja vahvistamaan omia voimavarojaan terveytensä ylläpitämiseksi. (L1, L3, L4,L6)	
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas perehtyy rakentavaan vuorovaikutukseen esimerkkien kautta perheissä, ystävien kanssa, koulussa ja erilaisissa yhteisöissä. (L1, L2, L3, L4, L6, L7)	
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy	
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysis-	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni ja lepo, ravitsemus (allergiat, erityisruokavaliot ja

<p>tä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä, näitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti. Ohjata oppilasta ymmärtämään riittävän liikunnan, ravinnon ja levon merkityksen terveydelleen. (L1, L2, L3, L4)</p>	<p>syömishäiriöt) ja liikunta. Terveiden voimavaroista tarkastellaan hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaaajan toimintaa. Lisäksi käsitellään terveystaitoja ja -valmiuksia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p>
<p>T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia ennaltaehkäisevästi ja tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. Oppilas tunnistaa yleisimmät tarttuvat taudit ja kansantaudit sekä yleistä niiden hoidosta ja lääkitsemisestä. Oppilas perehtyy tavallisimpiin allergeneihin ja erityisruokavalioihin. Tutustutaan yleisimpiin mielenterveysongelmiin ja -sairauksien oireisiin ja hoitoon sekä syömishäiriöihin. (L2, L3, L5, L6, L7)</p>	<p>Terveiden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja. (L2, L3, L4, L7)</p>	<p>S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>
<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä. Terveystieteen liittyvät ajankohtaiset muoti-ilmiöt ja niiden kriittinen tarkastelu eri lähteitä käyttäen. (L1-L7)</p>	<p>Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkasteltaessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.</p>
<p>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. Oppilas tutustuu erilaisiin koulun, kunnan, yhteisöjen ja yhteiskunnan tarjoamiin terveyspalveluihin. Ohjata terveyteen liittyvän luotettavan tiedon löytämiseen. (L2, L4, L5, L7)</p>	<p>Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveiden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus, osallisuus ja elämänhallinta sekä ihmis-</p>
<p>T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä. Oppilas omaksuu opiskelun myötä elämäänsä terveellisiä tottumuksia, esimerkiksi liikuntaa, monipuolista ruokailua ja päihteettömyyttä. (L1, L3, L6)</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista. Oppilas tarkastelee terveystiedossa opitun pohjalta kriittisesti omia ja ympäristönsä elintapoja. (L1, L2, L3, L7)</p>	
<p>T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti tervey-</p>	

teen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevista asioista omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä. Oppilas oppii suhtautumaan varauksella erilaisiin terveysväittämiin ja -kirjoituksiin sekä toimimaan vastuullisesti omista valinnoistaan. (L1-L7)

oikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajan-kohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Toiminnalliset opetusmenetelmät, aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja. Toteutuksessa käytetään koulukoh- taisia teemapäiviä ja -viikkoja, jotka toteutetaan yhdessä esim. liikunnan, kotitalouden ja kuvaa- mataidon kanssa tietotekniikkaa toteutuksessa hyödyntäen. Pyritään osallistumaan valtakunnal- lisiin terveyttä edistäviin kampanjoihin.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mu- kaan koulun ulkopuolisia asiantuntijoita, julkista sektoria sekä kolmatta sektoria. Kouluihin pyri- tään kutsumaan eri alojen asiantuntijoita esim. poliisi, terveydenhoitaja ja ensiapukouluttajia. Mahdollisuuksien mukaan tehdään tutustumiskäyntejä mm. kunnallisiin palveluiden tarjoajiin sekä kunnallisten että yhteisöjen tarjoamiin terveyttä tukeviin toimintoihin. Esim.terveyskeskukset, ensi- ja turvakoti ja palo- ja pelastuslaitos. Osallistutaan valtakunnallisiin terveyttä edistäviin kampanjoihin mm. NOUHÄTÄ (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK), Liikenneturva.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmis- ten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työ- tapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavara- lähtöinen terveyden ja turvallisuus- den edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen käytännön harjoittelulle ja sovel- tamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä sekä kunnallisten että yhteisöjen tarjoamiin terveyttä tukeviin toimintoihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä kaikkien oppilaiden ideologisia, uskonnollisia ja kulttuurisia taustoja kunnioittaen. (mutta aina Suomen lainsäädäntöä noudattaen.)

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttämiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Oppilaan mahdollisesti kokemissa terveystiedon sisältöjä koskevissa ristiriitatilanteissa pyritään keskustelemaan, perustelevaan ja joustamaan opetussuunnitelman (ja Suomen lainsäädännön) antamissa puitteissa. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyä oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapojensa ja elintapojensa yhteyden terveyden ylläpitämiseen koko elinkaaren kestoiseksi.	S1-S3	Terveyteen liittyvät käsitteet	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet(fyysinen,psyykinen ja sosiaalinen) ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan tiedot (es. internet), taidot (es. EA, ravinto, liikunta), tahto (es. painonhallinta, turvavarusteet, kondomi). Oppilas pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana. Terveellisten valintojen ja elämäntapojen merkitystä elämäntapa-alueelle.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa. Oppilas tutustuu ja harjoittelee rakentavaa vuorovaikutusta sekä toimintaa erilaisissa tilanteissa.	S1	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Vuorovaikutukseen liittyy verbaalinen ja non-verbaalinen viestintä (Ilmeet, eleet, asento). Oppilas pystyy tunnistamaan ja tarvittaessa tuottamaanratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen (es. minäviesti) sekä esittelemään keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelyä käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluun tukevia tekijöitä	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia. Minäkuva, itsetunto, itseluottamus, omatunto, sympatia, empatia,pettymykset, rakkaus.

<p>T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1 S3 S4</p>	<p>Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas ymmärtää vuorovaikutustaitojen vaikutuksen terveydelle.</p> <p>Oppilas osaa nimetä ja kuvata-yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin-vastuullisia ratkaisuja.</p>
<p>Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy</p>			
<p>T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti. Ohjata oppilasta ymmärtämään riittävän liikunnan ja levonylläpitävän ja ennaltaehkäisevän merkityksen terveydelle.</p>	<p>S1-S3</p>	<p>Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen</p>	<p>Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Näihin kuuluvat liikunta, ravinto, uni, lepo, päihteet, sairaudet ja niiden ennaltaehkäisy ja hoito.</p> <p>Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</p>
<p>T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. Oppilas tunnistaa yleisimmät tartunta- ja kansantaudit.</p>	<p>S2 S3</p>	<p>Terveyteen, turvallisuuteen ja sairautteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa sekä käyttää ensiavun perusteita terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Oppilas osaa nimetä yleisiä tartunta- ja kansantauteja sekä niille altistavia tekijöitä.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvi-</p>	<p>S1 S2</p>		<p>Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohti-</p>

oimaan omia terveyteen ja turvallisuuden liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja. Ohjata oppilasta toimimaan tarkoituksen mukaisesti terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa. Toiminta liikenteessä, tulipalossa ja muissa vaaratilanteissa. Hätäensiavun ja elvytyksen antaminen. Oppilas ymmärtää mitä tarkoitetaan auttamisvelvollisuudella.			maan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean-tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveystalvelujen asianmukaista käyttöä	S1 S2	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveystalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpääriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalvelu- ja tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	S1-S3	Terveystalvelu- arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.	S3	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuden vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuden liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.

15.4.10 USKONTO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon

ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäntietämisiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S1, S2	L1
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnon ja sen vaikutuksista	S1	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja mui-	S3	L2, L7

den uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin		
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjajina	S1, S3	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	L6

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänskysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla.

Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehitty kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Päätösarvioinnin kriteeri arvosanalle kahdeksan
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskuntoon liittyvä-monimuotoisuus	S1, S2	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskuntoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonosta ja sen vaikutuksista	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemaansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopeukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1-S3	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä eettikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1-S3	-	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
---	-------	---	--

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomus-tieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjal-le. Tarkennuksia muiden kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen oppimäärille laaditaan, mikäli opetusryhmä muodostuu.

Evankelisluterilaisen uskonnon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

7. luokka

Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus (L1)	S2 Uskontojen maailma Keskeisiä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Oma uskonto käsitellään osana maailmanuskontoja. Opetuksessa tarkastellaan <ul style="list-style-type: none"> • suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa • luonnonuskontoja, uusia uskonnollisia liikkeitä sekä uskonottomuutta elämäkatsomuksena Opetuksessa huomioidaan
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonottomuuteen (L2, L3, L6)	
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. (L2, L4, L6)	

<p>T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (L7)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uskontojen eri ulottuvuudet • uskon ja tiedon erottaminen • uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen • uskontokritiikki • uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa <p>Opetuksessa syvennetään</p> <ul style="list-style-type: none"> • uskontojen ja katsomusten välisen uskontodialogin sekä ekumenian ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi luokilla 7-9.</p>
<p>T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävämpään elämäntapaan (L1, L2)</p>	
<p>T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (L6)</p>	

8. luokka

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8
<p>T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus (L1)</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon Keskeisenä sisältönä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta.</p> <p>Opetuksessa tarkastellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kristinuskon kulttuurivaikutuksia eri puolilla maailmaa • kristinuskon syntyä ja jakaantumista kirkkokunniksi • kristinuskon symboleja • Kristinuskon suhdetta muihin uskontoihin • Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä, tulkintatapoja ja kulttuurivaikutuksia <p>Opetuksessa perehdytään</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kristinuskon monimuotoisuuteen eri maanosissa • Suurimpien kristillisten kirkkokuntien levinneisyyteen ja keskeisiin opetuksiin • katolinen ja ortodoksinen kirkko • protestanttiset kirkot: erityisesti luterilainen kirkko
<p>T2 ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista (L2)</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediasa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa (L2, L4, L6)</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (L1,L2, L4, L5, L7)</p>	
<p>T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina (L5, L6)</p>	

<p>T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (L5, L6)</p>	<p>Opetuksessa perehdytään syvemmin</p> <ul style="list-style-type: none"> • kristinuskoon ja sen kulttuurivaikutuksiin Suomessa • jäsenetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetuksi luokilla 7-9.</p>
<p>T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (L6)</p>	

9. luokka

<p>Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9</p>	<p>Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 9</p>
<p>T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa (L2, L4, L6)</p>	<p>S3 Hyvä elämä Opetuksen sisältönä on elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä.</p> <p>Opetuksessa perehdytään</p> <ul style="list-style-type: none"> • etiikan peruskäsitteiden tuntemiseen ja ymmärtämiseen • kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen • eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin • Raamatun ja etiikan suhteeseen <p>Opetuksessa tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan • ihmisoikeuksien loukkauksiin kuten holokausti <p>Opetuksessa tarkastellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla esimerkeillä • ekososiaalista sivistystä, osallistumista ja vaikuttamista yhteisöissä ja yhteiskunnassa • uskontoja rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa <p>Opetuksessa pohditaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin
<p>T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (L1, L2, L4, L5, L7)</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin (L2, L7)</p>	
<p>T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina (L5, L6)</p>	
<p>T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (L7)</p>	
<p>T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan (L1, L2)</p>	

<p>T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatkoopinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (L6)</p>	<p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi luokilla 7-9.</p>
---	--

15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaisiksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaiteja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämäkatsomustiedon keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
<p>T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä (L1, L2, L4)</p>	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri Opetuksessa perehdytään</p> <ul style="list-style-type: none"> • maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. • Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. • teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. <p>Opiskelussa tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa. <p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi luokilla 7-9.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuurisiin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan (L2, L7)</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa (L1, L2, L5)</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita (L1, L3)</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja (L2, L3, L6, L7)</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita (L1, L2, L4)</p>	
<p>T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen (L2,L3, L7)</p>	
<p>T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (L5, L6, L7)</p>	

8. luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 8
<p>T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita (L1, L2, L4)</p>	<p>S2 Etiikan perusteita Opiskelussa tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin.

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen (L2,L3, L7)	Opiskelussa pohditaan <ul style="list-style-type: none"> hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus.
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan (L5, L7)	Opiskelussa perehdytään <ul style="list-style-type: none"> teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta.
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (L5, L6, L7)	Opiskelussa tarkastellaan <ul style="list-style-type: none"> kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta (L1, L7)	Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuiksi luokilla 7-9

9. luokka

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita (L1, L3)	S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus Opetuksessa perehdytään <ul style="list-style-type: none"> ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. luonnon ja yhteiskunnan kestävä tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Opetuksessa tutustutaan <ul style="list-style-type: none"> ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen,
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja (L2, L3, L6, L7)	
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita (L1, L2, L4)	
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen (L2,L3, L7)	

<p>T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan (L2,L3, L7)</p>	<p>utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen.</p>
<p>T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (L5, L6, L7)</p>	<p>Opetuksessa pohditaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväan tulevaisuuden hyväksi.
<p>T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta (L1, L7)</p>	<p>Opettaja voi vaihtaa sisältöjen käsittelyjärjestystä vuosiluokalta toiselle, kunhan sisällöt tulevat opetetuksi luokilla 7-9.</p>

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskustelu-ympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentamista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalausta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla

oppilaan osaamisen taso elämäkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetus-suunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Päättöarvioinnin kriteeri arvosanalle kahdeksan
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	Erialaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti
T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävä elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

15.4.12 HISTORIA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tunte-
musta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä
koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä,
henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan
näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiin-
tyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista
sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen
käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi histo-
riantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdolli-
simman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena
on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuotta-
mia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina. Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Historian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena (L1-L7)	S1 Teollisuusyhteiskunnan kehittyminen <ul style="list-style-type: none"> teollistumisen taustat ja keskeiset vaiheet teollistumisen vaikutukset ihmisen elämään, koko maailmaan sekä ihmisen ja luonnon suhteeseen imperialismin taustat sekä vaikutukset Afrikkaan ja Aasiaan I maailmansodan syyt, keskeiset tapahtumat ja seuraukset S2 Yhteiskunnalliset aatteet 1800-luvulla <ul style="list-style-type: none"> Sosialismin, nationalismin, konservatismen sekä liberaalismin keskeiset piirteet, merkitys ja vaikutus S3 Suomen kehittyminen kansakunnaksi <ul style="list-style-type: none"> Suomen autonominen asema kansallisen identiteetin rakentuminen Autonomian ajan elämää Raahessa: Suomen ja Krimin sodan tapahtumat, purjelaiva-
Tiedon hankkiminen menneisyydestä	
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta (L1-L5)	
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin (L1, L2, L4)	
Historian ilmiöiden ymmärtäminen	
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä (L1, L2, L3)	
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa (L1-L4, L6, L7)	
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille (L1, L2, L4)	
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta (L1, L2, L4)	
Historiallisen tiedon käyttäminen	
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen (L1, L2, L4)	
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia (L1-L4, L7)	

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta (L1, L2, L4, L5)	kausi. Jokaisessa kohdassa perehdytään aiheeseen mahdollisuuksien mukaan myös Raahen näkökulmasta.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta (L1, L2, L4, L5)	
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla (L1-L7)	

8. luokka

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Historian opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8
Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena (L1-L7)	S3 Itsenäisen Suomen alkuvaiheet <ul style="list-style-type: none"> • irtaantuminen Venäjältä • vuoden 1918 sota • demokratian haasteet
Tiedon hankkiminen menneisyydestä	S4 Maailmansotien aika ja niiden seuraukset <ul style="list-style-type: none"> • diktatuurit ja ihmisoikeusrikkomukset • toisen maailmansodan syyt, keskeiset tapahtumat ja seuraukset • Suomen rooli toisessa maailmansodassa • YK ja ihmisoikeuksien edistäminen
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta (L1-L5)	
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin (L1, L2, L4)	
Historian ilmiöiden ymmärtäminen	S4 Maailma ja Suomi toisesta maailmansodasta kylmän sodan päättymiseen <ul style="list-style-type: none"> • kylmän sodan alku, kriisit ja päättyminen • Suomen asema idän ja lännen välissä • Itä-Euroopan poliittiset muutokset
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä (L1, L2, L3)	
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa (L1-L4, L6, L7)	
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille (L1, L2, L4)	
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta (L1, L2, L4)	
Historiallisen tiedon käyttäminen	S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen <ul style="list-style-type: none"> • arkielämän muuttuminen 1900-luvulla
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen (L1, L2, L4)	

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä (L1-L4, L7)	<ul style="list-style-type: none"> • tekninen kehitys • elinkeinorakenteen muutos ja kaupungistuminen <p>S6 Nykyinen maailmanpolitiikka ja sen taustat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Euroopan Unioni • Aasia, Afrikka sekä Lähi-itä kylmän sodan aikana ja sen jälkeen. <p>Jokaisessa kohdassa perehdytään aiheeseen mahdollisuuksien mukaan myös Raahen näkökulmasta.</p>
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta (L1, L2, L4, L5)	
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta (L1, L2, L4, L5)	
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja ja historiatietämyksensä avulla (L1-L7)	

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen. Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesti ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saa-

vuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Historian opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan syvällisemmin historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	-	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1–S6	Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Kronologian-ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituseriä	S1–S6	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoituseriä.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapah-tumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä koh-taamissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilan-teissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perus-

tuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan koulu yhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset.

Yhteiskuntaopin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

9. luokka

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9	Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9
Merkitys, arvot ja asenteet	S1 ARKIELÄMÄ JA OMAN ELÄMÄN HALLINTA (T1-T2, T4-T9)
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	<ul style="list-style-type: none"> • yksilön vastuut, velvollisuudet ja oikeudet • oman talouden hallinta (rahankäyttö, säästäminen, sijoittaminen, pankkijärjestelmä, kuluttaja-asiat) • työelämä ja elinkeinot oman tulevaisuuden kannalta • perheoikeudelliset asiat • hyvinvointivaltio
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin (L1, L2, L4, L7)	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys	S2 DEMOKRAATTINEN YHTEISKUNTA (T1-T4, T6-T7, T9)
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta (L2, L4, L7)	<ul style="list-style-type: none"> • demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteet ja toimintatavat • ihmisoikeudet ja niihin liittyvät kansainväliset sopimukset • yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö (eduskunta, hallitus, presidentti, kunta, EU) • poliittiset puolueet vallankäyttäjinä • media • kansalainen ja turvallisuus: poliisi, oikeuslaitos ja maanpuolustus
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä (L3, L4, L5)	
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen	S3 AKTIIVINEN KANSALAISSUUS JA VAIKUTAMINEN (T1-T4, T6-T7, T9)
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan (L1, L4, L7)	<ul style="list-style-type: none"> • yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinot ja kanavat (kansalaisjärjestöt,

<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti. (L2, L4)</p> <p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena (L1, L4, L6)</p> <p>T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti (L2, L4, L7)</p> <p>T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa (L1, L2, L7)</p>	<p>ammattiyhdistystoiminta, puolueet, media)</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavat taidot. • aktiivinen, vastuullinen ja rakentava yhteistyö ja vaikuttaminen aidoissa tilanteissa koulun arjessa myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. <p>S4 TALOUDELLINEN TOIMINTA (T1-T2, T5, T8-T9)</p> <ul style="list-style-type: none"> • talouden peruskäsitteet, ilmiöt ja keskeiset toimijat niin paikallisesti kuin globaalistikin • kestävän kehityksen periaate talouden kannalta • työelämä, ammatit ja yrittäjyys osana taloudellista toimintaa
---	---

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuun erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4	-	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojensa suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.

T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1–S4	Yrittäjyys- ja työelämätaidot -	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta -
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4 -	Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa. -
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1–S4	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistuminen ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

15.4.14 MUSIIKKI

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä. Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Musiikin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Osallisuus T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musiisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä (L2, L7)	Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuurien ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään	7. luokka Keskeiset sisältöalueet, jotka huomioidaan myös ohjelmiston valinnassa:

<p>niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä (L2)</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja soitusoittoimin (L2)</p> <p>T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun (L2)</p> <p>T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan (L2)</p> <p>T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn (L1-L2, L6)</p> <p>T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia (L1-L2, L5)</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p> <p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajeina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. (L2, L4)</p> <p>T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa (L4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • populaarimusiikin historia edeten aikajatkumona bluesista nykypäivään (esim. blues, jazz, pop, rock, iskelmä ja niiden alalajit) • maailmanmusiikki (huomioiden myös yhteys populaarimusiikkiin ja nykypäivän ilmiöihin) • vähemmistöryhmien musiikki (esim. romanien, saamelaiden musiikki ja negrospirituaalit)musiikin merkitys ihmiselle sekä • musiikilla vaikuttaminen (elokuvat, mainostaminen, taustamusiiikki jne.) <p>S1 Miten musiikissa toimitaan (T1-T12): Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Opettajan tulee ohjata oppilaita toisten suoritusten kannustamaan ja arvostamaan suhtautumiseen joka tilanteessa.</p> <p>Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja soitusoittoimien soitto- ja soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa soittimia vaihdellen (esim. bändisoittimilla)</p> <p>Soittimia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kitarat (akustinen ja sähkökitara), ukulelet ja sähköbasso • ummut (rumpusetti ja erilaiset percussiot) - kosketinsoittimet, laattasoittimet ja kanteleet • edellisten lisäksi muita soittimia koulun varustetason mukaan <p>S2 Mistä musiikki muodostuu (T1-T12): Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteismusisointiin osallistumista omista lähtökohdista käsin ylös- tai alaspäin eriyttäen • soitumerkeistä soittaminen ja tabulatuureihin tutustuminen • muotorakenteiden nimitykset myös kevyen musiikin näkökulmasta • eri musiikkityyleihin liittyvät käsitteet esim. pop, rock, blues, jazz, country, iskelmä, rap jne. <p>Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa (T1-T12):</p> <p>Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden itsensä esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestäväen hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa.</p> <p>Huomioidaan musiikin nykyaikaiset jakelukanavat ja tekijäno-</p>
--	--

<p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p> <p>T10 ohjata oppilasta tunnistaamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin (L3-L4)</p> <p>T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta (L3)</p> <p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p> <p>T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (L1)</p>	<p>keuskysymykset.</p> <p>Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiainneiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille esim. punk, rap, negrospirituaalit, blues.</p> <p>Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmisto (T1-T12): Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin sisältöalueet sekä ajankohtaiset ilmiöt huomioiden.</p> <p>Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla.</p> <p>Huomioidaan äänen- ja kuulonhuolto osana arkipäivää. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luomat tuotokset ja sävellykset.</p> <p>Ohjelmisto mukailee kulloinkin käsiteltävää teemaa ja huomioi ajankohtaisuuden.</p>
---	---

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia. Hyödynnetään paikallisten toimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia ja viedään opetusta myös luokan ulkopuolelle. Käytetään monipuolisesti tv:n mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkitekнологiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Musiikin opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä”/arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittujen osuutensa osaksi kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1-S4	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monilaisuuksia	S1-S4	Musiikkitekniologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkitekniologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1-S4	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa	S1-S4	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja -merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisoititilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuden sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselle ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.
---	-------	------------------	---

15.4.16 KÄSITYÖ

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäriöivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria. Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnustetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämäntähtäilyä sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

Käsityön oppimistehtävien lähtökohtana ovat **ILMAISU, MUOTO** ja **TEKNOLOGIA**

- Ilmaisun tehtävänantoon voi liittyä esimerkiksi: elämys, tunne, aistit, leikit, pelit, kokemus, taide
- Muotoilun tehtävänantoon voi liittyä esimerkiksi: arjen, esineiden, luonnon- ja rakennetun ympäristön havainnointi uusien ideoiden kehittämiseksi
- Teknologian tehtävänantoon voi liittyä esimerkiksi: korostaa erityisesti esineen tai ilmiön toimintaperiaatteita ja siihen liittyvää tietoa ja soveltamista

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
<p>T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi (L2-L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitellaan työskentelyä itsenäisesti kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti • Etsitään työhön omia ratkaisuvaihtoehtoja ideoinnissa, kokeilussa ja suunnittelussa • Oppilaan rooli koko työskentelyprosessissa on merkittävä opettajan roolin vähentyessä <p>T2 Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työskennellään opettajan antamien erilaisten tuotesuunnittelutehtävien ohjaamana kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti • Tarkastellaan ja kehitetään suunnitelmia ja työskentelyä jatkuvasti <p>T3 Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita (L4, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valitaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työskentelymenetelmiä ja käytetään niitä itse suunniteltuja tuotteita/teoksia valmistettaessa <p>T4 Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuun (L2, L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käytetään työskenneltäessä oikeita käsityön käsitteitä • Esitetään omat tai yhteiset ideat selkeästi ja tehdään toteutuskelpoisia 	<p>S2 Muotoilu (T1-T4, T6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perehdytään asumiseen, liikkumiseen ja pukeutumiseen • Hyödynnetään suomalaisten muotoilijoiden perintöä <p>S3 Kokeilu (T1-T4, T6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käytetään vaativampien koneiden tuomaa teknologiaa kokeilujen apuna • Kokeillaan luovasti ja rohkeasti perinteisiä ja uusia materiaaleja sekä valmistustekniikoita • Hyödynnetään uusimpien teknologioiden mahdollisuuksia oppimistehtävien toteutuksessa (sulautetut järjestelmät: 3D, laser, CNC, älytekstiilisovellukset) • Kokeilujen avulla etsitään tuotesuunnittelutehtävään sopivia ratkaisuja • Tutustutaan ja kokeillaan tavallisimpien työskentelyyn käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita (esim. oiko- ja tasohöylä, vanhesaha, jyrsin, puusorvi, hitsauslaitteet, CNC-jyrsin, laser, 3D tulostin, metallisorvi) <p>S4 Dokumentointi ja arviointi (T1-T4, T6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnetään TVT:n mahdollisuuksia kokonaisen käsityöprosessin dokumentoinnissa • Arvioidaan suunnitelman ja työohjeiden toteutumista sekä tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä • Tuotteen dokumentointi tallennetaan oppilaan kansioon <p>S5 Tekeminen (T1-T4, T6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistetaan omien ja yhteisöisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa huomioidaan laa-

<p>suunnitelmia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistetaan tuotteita tai teoksia suunnitelmien pohjalta <p>T5 Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa (L3, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arvioidaan työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimitaan turvallisesti käsityöprosessissa <p>T6 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa itsenäisesti tai yhdessä toisten kanssa käsityöprosessin dokumentoinnissa • Tallennetaan prosessin vaiheet oppilaan kansioon • Käytetään yhteisöllisen tiedon tuottamisen ja jakamisen mahdollisuuksia prosessin eri vaiheissa esim. blogit, yhteisöpalvelut, Padlet <p>T7 Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkitaan esimerkkien avulla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä <p>T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elintapaa (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohditaan omien valintojen merkitystä omassa työskentelyssä kestävä elämäntavan näkökulmasta 	<p>dukkuus, ekologisuus ja eettinen kestävyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käytetään monipuolisesti tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita <p>S1 Innovointi (T2-T4, T6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana tuotesuunnittelutehtävien ratkaisu • Luovuus ja kekseliäisyys: Kehitetään ideoita, käytäntöjä tai tuote, joita oppilas pitää uutena tai kehitetään olemassa olevalle asialle uusi käyttötarkoitus • Käsityön käsitteistö, merkit ja symbolit • Suunnitelmien toteuttaminen itseilmaisua vahvistaen • Prosessin itse- ja vertaisarviointi • Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjen kanssa hyödyntäen monipuolisesti ajankohtaisia teemoja <p>S6 Työturvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ennen työskentelyä kartoitetaan ja arvioidaan työn vaarat ja riskit. Käsityöprosessin aikana huomioidaan työturvallisuus (T5) <p>S7 Yrittäjämäinen oppiminen (T7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan paikallisiin käsityö- ja teknologiatoimijoihin <p>S8 Tiedostaminen ja osallistuminen (T8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohditaan, miten käsityöllä voidaan viestiä, vaikuttaa ja osallistaa
---	--

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaitojen kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Käsityön päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Käsityön opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja-tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää tätä valmistaessaan suunnittelemaan tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1-S5	Tieto- ja viestintätekniiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintätekniologiaa.
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön-merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa	S8	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

15.4.15 KUVATAIDE

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun

kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia. Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 7
Kuvataiteen keskeiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa keskeisessä sisältöalueessa	Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu	S1 Omat kuvakulttuurit:
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näke-	

myksiään	kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.
T3 innostaa oppilasta ilmaiseemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevasta laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.
Kuvallinen tuottaminen	S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	
T6 rohkaista oppilasta ilmaiseemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	
Visuaalisen kulttuurin tulkinta	Keskeiset sisällöt
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	Värioppi <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit • vastavärit • kylmät ja lämpimät värit • murretut värit • valoori • värin taittaminen • lähivärit
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	Kuvan rakentamisen keinot <ul style="list-style-type: none"> • sommittelu • piste, viiva ja pinta • etu-, keski- ja taka-ala • muodot • valo ja varjo • pinta ja materiaali • tila • mittasuhteet • perspektiivi • kuvakulmat ja kuvakoot • jännite ja rytmi
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	Kuvaviestintä/Mediakulttuuri <ul style="list-style-type: none"> • sarjakuva, animaatio, valokuvaus, pelit, elokuva, sosiaalinen media
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen	Maalaus
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moni-	

<p>naisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja peitevärit, pullovärit, tussi, akryylivärit <p>Piirustus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä, hiili, liidut, puuvärit, tussi <p>Muotoilu ja arkkitehtuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • savi tai muovailumassat • kierrätys- ja/tai luonnonmateriaalit <p>Painanta</p> <ul style="list-style-type: none"> • leimasin, koho, sabluuna • grafiikan menetelmät <p>Tieto- ja viestintäteknikka ja verkkoympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tuottamista, käsittelyä ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla
---	--

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle. Tavoitteena on tutustua raahe- laiseen kulttuuriperintöön ja kulttuuripalveluihin.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointi-

taitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kuvataiteen päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet kuvataiteessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohittaminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluun taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia

15.4.17 LIIKUNTA

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kohti liikunnallista elämäntapaa

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä. Liikunnan merkitys ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille on tutkitusti suuri. Tämä tekee liikunnallisen elämäntavan omaksumisen yksilön ja yhteiskunnan kannalta tavoiteltavaksi. Myönteisten liikuntakokemusten on osoitettu edistävän liikunnallisen elämäntavan omaksumista.

Kohti myönteistä kehosuhdetta

Koululiikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Oman kehon tuntemus ja arvostaminen sekä monipuoliset kehollisen ilmaisun kokemukset turvallisessa oppimisilmapiirissä antavat välineitä eheäksi ihmiseksi kasvamiseen.

Fyysinen aktiivisuus – vaihtoehto istuvalle elämäntavalle

Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen ihmisten elämäntavassa on suuri haaste. Liikuntasuosituksen mukaan monipuolista ja ikään sopivaa liikuntaa tulee olla 1-2 tuntia päivässä. Koululiikunta ei yksin pysty vastaamaan tähän vaan toiminnallisuutta ja liikettä tulee lisätä kaikkiin koulupäiviin, oppitunteihin, välitunteihin ja koulumatkoihin. (1)

Koululiikunnassa tulee korostua fyysinen aktiivisuus ja fyysistä aktiivisuutta oppitunneilla voidaan lisätä esim. siten, että toiminta käynnistetään nopeasti eikä hyvin etenevää toimintaa keskeytetä toistuvasti ja oman vuoron odottamista sekä jonottamista vältetään.

Yhteisön jäsenenä yhdessä tehden

Liikuntatunneilla korostuu yhdessä tekeminen. Oppilaat osallistuvat ikätasonsa mukaisesti yhteisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Myös hyvä oppimisilmapiiri rakentuu yhdessä työskentelyä edistävien taitojen varaan ja tunneilla harjoitellaankin elämässä tarvittavia yhteisön jäsenenä toimimisen taitoja.

Lähtökohtana tasa-arvo

Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Yhdenvertaisessa ja turvallisessa oppimisilmapiirissä jokaisella oppilaalla on muiden kanssa yhtäläiset mahdollisuudet saada tukea oppimiseensa ja kasvaa omana itsenään sekä tulla tasavertaisesti huomioduksi ja kuulluksi.

Turvallisuudesta ei ole vara tinkiä

Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestäväseen toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikuntaan ja liikunnan avulla kasvaminen

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon,

keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Liikunnan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 7
Fyysinen toimintakyky	
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen (L1,L3)	<p>”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen”</p> <p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatunnit tulee olla fyysisesti aktiivisia • Oppilaita tulee kannustaa harjoittelemaan parhaansa yrittäen • Liikuntatunneilla tulee kokeilla erilaisia liikuntamuotoja eri vuodenaikoina. Harjoitellaan ja sovelletaan taitoja eri oppimisympäristöissä sekä tutustutaan Raahen liikuntamahdollisuuksiin • 7.luokalla painotetaan taitojen harjoittamista ja niiden soveltamista • Yksöistunneilla keskitytään oppilaiden sekä ryhmän taitojen (S1-S3) harjoitteluun. • Kaikille Raahen yläkoululaisille pyritään järjestämään mahdollisuus tutustuminen merellisen Raahen liikuntamahdollisuuksiin; purjehdukseen, soutuun, melontaan ja suppaukseen • Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta <p>A Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikunnanopetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehitettäviä turvallisia tehtäviä
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja (L1,L3, L4)	
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa (L3)	
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittely-	

<p>taitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa (L3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aistitoimintojen herkistämistä varmistetaan tarjoamalla oppilaalle vaihtelevan ympäristön, monipuolisten sisältöjen ja erilaisten välineiden avulla riittävästi näkö-, kuulo-, liike-, tasapaino- ja tuntoaistimuksia. • Opetuksessa täytyy olla riittävästi kehonhahmotusta ja kehon tuntemusta harjaannuttavia tehtäviä • Esimerkkejä 7. luokille soveltuvista havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja kehon hahmotusta kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ alkuverryttelyssä aktiivisia venytyksiä ja kehon kiertoliikkeitä ○ pallopelit ja harjoitukset, joissa eri aistiärsykeitä käyttäen sovelletaan sääntöjä ○ kehonhuolto, tanssi, voimistelu, suunnistus, tanokeharjoitukset
<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta (L3)</p>	
<p>T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä (L3)</p>	<p>B Motoriset perustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motorisia perustaitoja; tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja, harjoitetaan eri liikuntalajien kautta. • Taidon oppimisen kannalta on tärkeää harjoituttaa samaa taitoa eri ympäristöissä ja antaa siihen kohdistuvaa palautetta samoista ydinkohdista. (Esim. heittäessä vastakkainen jalka edessä, liike lähtee vartalosta, vartalon kierto, liikkeen virtaus) • Motoriset perustaidot jalostuvat kohti lajitaitoja havainto-, ratkaisunteko- ja liikehallintataitojen kautta. • Esimerkkejä 7. luokille soveltuvista tasapainotaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ luistelu ja jääpelit, hiihto, mäenlasku, telinevoimistelu, parkour, skeittaus • Esimerkkejä 7. luokille soveltuvista liikkumistaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ yleisurheilu, tanssi, tanokeharjoitukset • Esimerkkejä 7. luokille soveltuvista välineenkäsittelytaitoja kehittävästä tehtävistä ja sisältöalueista: <ul style="list-style-type: none"> ○ pallopelit, välinevoimistelu, sirkustelu
<p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan (L3, L6,L7)</p>	<p>C Fyysiset ominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaiden fyysisen toimintakyvyn eri osa-alueita: kestävyyttä, voimaa, nopeuttaja liikkuvuutta tulee harjoittaa monipuolisesti • Kestävyys eri muotoja tulee luontevasti osana erilaisia toimintoja, esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> ○ peruskestävyyttä pyöräilyssä siirryttäessä liikuntapaikoille, suunnistuksessa, juoksuharjoituksissa, intervalliharjoituksissa, musiikkiliikunnassa, uinnissa ○ vauhtikestävyyttä pallopeleissä ○ maksimikestävyyttä kestävyysjuoksumittauksissa ○ nopeuskestävyyttä hippaleikeissä • Voimaharjoittelussa kesto-voiman harjoittamista tulee painottaa

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kestovoimaa kehitetään käyttäen oman kehon painoa sekä välineitä, kuten kuminauhat, kuntopallo ja kevyet lisäpainot. esim. kuntopiirit, lihaskuntoharjoitteet, telinevoimistelu. ○ Nopeusvoimaa harjoitetaan esimerkiksi kuntopallon heitoilla ○ Maksimivoimaa esimerkiksi lyhytkestoisilla hyppy-suorituksilla tai telinevoimistelussa. ● Nopeuden osa-alueita: reaktionopeus, räjähtävänopeus ja liikkumisnopeus harjoitetaan eri ympäristöissä esim. perusliikunnassa, palloilussa ja kamppailulajeissa. Nopeusharjoituksiin on hyvä liittää havaintomotoristen taitojen harjoittamista, eli eri ärsykkeiden käyttämistä. ● Liikkuvuusharjoitteiden tulee olla osana jokaista liikuntatuntia mm. alku- ja loppuverryttelyjen muodossa. Sen lisäksi oppilaita tulee tutustuttaa erilaisiin kehonhuoltomenetelmiin, kuten tehovenyttely, keppijumppa, crossfit, joo- ga- / pilatestyypiset kehonhuoltoharjoitukset, rentoutus, hieronta <p>Opettajan tulee ohjata, tukea ja kannustaa oppilasta arvioimaan ja kehittämään omia fyysisiä ominaisuuksiaan. Tärkeintä on saada oppilas ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn merkitys omalle terveydelleen ja hyvinvoinnilleen. Keinoja tähän ovat mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Antamalla vinkkejä teknologian hyödyntämisestä osana omaa liikuntaa ja sen arviointia ● Käymällä oppilaan kanssa kehityskeskusteluja ● Teettämällä itsearviointeja ● Antamalla malleja omatoimiseen liikuntaharjoitteluun ● Teettämällä fyysistä toimintakykyä mittaavia testejä, joita hyödyntäen oppilas oppii arvioimaan toimintakykyään <p>Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia. Mittauksia voi ja kannattaa harjoitella ja teettää myös 7.-luokalla.</p>
Sosiaalinen toimintakyky	
<p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen (L2, L3, L6, L7)</p>	<p>S2 Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Sosiaalinen toimintakyky edellyttää, että oppilas ymmärtää rehellisyyden, vastuullisuuden ja oikeudenmukaisuuden merkityksen erilaisissa liikuntatilanteissa. On tärkeää että opettaja ohjaa oppilaita eettis-moraaliseen pohdintaan ja antaa myönteistä palautetta silloin, kun oppilas toimii eettisesti oikein.</p>
<p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (L2, L6, L7)</p>	<p>Oppilaan myönteinen minäkuva vahvistuu, kun hänen annetaan tehdä itseään koskevia valintoja ja päätöksiä. Tällä kannustetaan omatoimisuuteen ja arvostetaan oppilasta yksilönä.</p> <p>Erilaisissa pari- ja ryhmätehtävissä painotetaan palautteen avulla</p>

	<p>omien tunteiden tiedostamista ja tunnistamista sekä tunteiden avointa ja selkeää ilmaisemista. Peleissä ja kisailuissa tulee luonnollisesti eteen tilanteita, joissa koetaan pettymyksen tunteita. Nämä ovat erinomaisia tilanteita opettaa tunteiden käsittelyä ja säätelyä turvallisessa ympäristössä.</p> <p>Vuorovaikutustaitojen harjoittelu liikuntatilanteissa on tärkeää, jotta oppilaat oppivat ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tämä kehittää myös neuvottelu- ja päätöksentekotaitoja. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.</p> <p>Liikuntatunneilla on tärkeää ymmärtää erilaisuus rikkautena ja erilaiset oppilaat voimavarana. Kaikkia tulee kohdella tasapuolisesti ja lisätä oppilaiden ymmärrystä erilaisuutta kohtaan.</p>
Psyykinen toimintakyky	
<p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja (L1, L2, L3)</p>	<p>S3 Psyykkisen hyvinvoinnin perustana on myönteinen minäkuva. Tätä tuetaan liikunnassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • turvallisella, positiivisella ilmapiirillä, jossa jokainen on hyväksytty omana itsenään • kunkin edellytyksiä vastaavilla tehtävillä • oppilaan kokemukset uuden oppimisesta, omien tavoitteiden saavuttamisesta ja parhaansa tekemisestä • oppimiseen, tai työskentelyn edistymiseen liittyvällä palautteella - ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kohdistuvana • iloa ja virkistystä tuottavat liikuntakokemukset <p>Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Yksilöllisten valinta- ja päätöksentekomahdollisuuksien avulla oppilas kokee itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Tämä lisää oppilaiden motivaatioa ja parantaa mielialaa.</p> <p>Liikunta parantaa aivojen hyvinvointia, se tukee luovuutta mutta myös parantaa yleistä opiskeluvireyttä. Liikkumisen tuottama hormonaalinen mielihyvä tarjoaa vastaipainoa tiedollisen puolen kuormitukselle.</p> <p>Erityisen tärkeää on luoda mittaus- ja testitilanteet myönteistä minäkuva tukeviksi. Ilmapiirin tulee olla kannustava, salliva ja paineeton, jotta jokainen oppilas ymmärtää testin merkityksen omalle hyvinvoinnilleen.</p> <p>Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa, jotta kukin voi löytää itselleen sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa ja virkistymistä.</p>
<p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä (L1, L2)</p>	
<p>T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille (L3)</p>	
<p>T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia (L1, L3)</p>	

8. luokka

- 8. luokan liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat 7. luokan opetussuunnitelmaa.
- Taitoharjoittelu painottuu 7. luokkaa enemmän taitojen soveltamiseen.
- Lisäksi 8. luokalla tutustutaan 7. luokkaa enemmän myös uusiin / erilaisiin liikuntamahdollisuuksiin.
- Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

9. luokka

- 9. luokan liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat 7. ja 8. luokan opetussuunnitelmaa painottaen opetuksen entistä enemmän taitojen soveltamiseen sekä uusiin / erilaisiin liikuntamahdollisuuksiin tutustumiseen.
- Opetuksessa pyritään lisäämään oppilaiden vastuunkantamista, omatoimisuutta sekä valintamahdollisuutta 7.-8. luokkiin verrattuna.
- Move!-n mittauksia voi ja kannattaa harjoitella ja teettää myös 9.-luokalla.

LIIKUNNAN TAVOITTEET 7-9 LUOKILLE				
OPPIA LIIKKUMAAN			JA LIIKUNNAN AVULLA	
S1 FYYSSINEN TOIMINTAKYKY			S2 SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY	S3 PSYYKKINEN TOIMINTAKYKY
MOTORISET PERUSTAIIDOT	HAVAINTO-MOTORISET TAIIDOT	FYYSISET OMINAISUUDET	VUOROVAIKUTUS- JA TYÖSKENTELYTAI-DOT: - yhdessä työskentelyn taidot kaikkien kanssa - oman toiminnan ja tunneilmaisun säätely toiset huomioon ottaen -toimiminen reilun pelin periaatteiden mukaan - vastuun ottaminen omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä -toisten auttaminen, avustaminen ja huomioiminen -oman sosiaalisen toimintakyvyn arvioiminen ja kehittäminen	TASAPAINOINEN PSYYKKINEN KEHITYS: -myönteisen minäkuvan vahvistaminen -oman muuttuvan kehon hyväksyminen -myönteisten tunteiden kokeminen, ilo ja virkistys -pätevyyden vahvistaminen -vastuu omasta toiminnasta -itsenäisen työskentelyn taitojen vahvistaminen -pikäjärjenteinen ponnistelu tavoitteiden saavuttamiseksi -yhteisöllisyys
-monipuolinen perustaitojen soveltaminen		-fyyssisten ominaisuuksien harjoittaminen		
TASAPAINOTAIDOT LIIKKUMISTAIIDOT VÄLINEENKÄSITTELYTAIDOT - Erialaisten liikuntamuotojen kokeileminen -Kehollinen ilmaisu, rentoutuminen ja esteettisyys	- kykyä havainnoida itseään ja ympäristöään aistien avulla -kykyä tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ja tarkoituksenmukaisia ratkaisuja	- Omien fyyssisten ominaisuuksien arvioiminen, ylläpitäminen ja kehittäminen NOPEUS LIIKKUVUUS KESTÄVYYS VOIMA -Runsaasti fyyssisesti aktiivista toimintaa - Harjoitteleminen parhaansa yrittäen -Tutustuminen fyyssisten ominaisuuksien harjoittelun periaatteisiin	OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN: -oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta	
TAITOJEN VAHVISTAMINEN, YHDISTÄMINEN JA SOVELTAMINEN MONIPUOLISESTI: - eri oppimisympäristöissä - eri välineillä - eri vuodenaikoina - monipuolisten liikuntamuotojen ja eri liikuntalajien avulla			TURVALLINEN JA ASIAKASLAINEN TOIMINTA LIIKUNTATUNNEILLA: - asianmukainen liikuntavarustus - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen - turvallinen liikennekäyttäytyminen	
<p style="text-align: center;">LIIKUNNALLINEN ELÄMÄNTAPA</p> <p>- Tutustutetaan oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin, taitoihin ja toimintatapoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia</p> <p>- Tuetaan oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä kannustetaan terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen</p> <p>- Opetetaan liikunnallisen elämäntavan ja riittävän fyyssisen aktiivisuuden merkityksen ymmärtäminen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille sekä kasvuille ja kehitykselle</p>				

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Turvalliset ja monipuoliset oppimisympäristöt

Liikkuminen monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä on erinomaista taitoharjoittelua ja palvelee liikunnan tehtävän ja tavoitteiden saavuttamista. Liikunnanopetus toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen.

Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Raahessa mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään ympäröivää luontoa, kuten meri ja metsä ja olemassa olevia liikuntatiloja, kuten jäähalli, uimahalli, pallohalli ja kentät. Tehdään yhteistyötä paikallisesti eri tahojen kesken: liikuntatoimi, urheiluseurat, yhteisöt sekä koulut keskenään. Koulun ulkopuolisille liikunta- paikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttämistä. Liikunnan oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeisistä työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnassa on oppituntien toiminnallisuus.

Vuorovaikutus

Opetuksen yhteydessä korostetaan yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa.

Sosiaalisuuden opettamista, arjen hallinnan harjoittelua sekä yhteisöön kuulumisen tunnetta opetellaan mm. pitämällä yllä Raahen koulujenvälisen urheilukilpailujen järjestämisen perinnettä. Monipuolisen lajikirjon avulla tarjotaan mahdollisimman monelle oppilaalle mahdollisuus koulun joukkueeseen osallistumista.

Opetustyyli ja työtavat

Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja. (1) Opetustyyliä tulee säännöllisesti vaihdella ja pyrkiä käyttämään myös oppilaslähtöisiä, oppilaan osallisuutta lisääviä työtapoja (esim. pariohjausta, ongelmanratkaisua tai erilaisten ratkaisujen tuottamista).

Jotta fyysinen aktiivisuus toteutuu, tulee työtavat olla kaikkia oppilaita osallistavia: tekemistä ja toimintaa (seisomisen ja jonottamisen sijaan). Mikäli mittaamista liikuntatunneilla tehdään, se tulee tehdä positiivisessa ja turvallisessa ilmapiirissä ja tehokkaasti niin, että kaikilla oppilailla on koko ajan aktiivista toimintaa. Tulosten avulla tuetaan oppilaan henkilökohtaista kehitystä.

Oppilaiden ryhmittely

Liikunnan opetusryhmät tulee muodostaa siten, että oppitunnit ovat turvallisia ja opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

Opettajan tehtävänä on luoda edellytyksiä oppilaiden väliselle yhteistyölle liikuntatunneilla. Opettajan tulee miettiä ryhmien muodostamistavat niin, ettei se aiheuta oppilaiden keskinäistä vertailua. Pienryhmätyöskentely on suositeltavaa, sillä se vastaa oppilaiden perustarpeisiin.

Eriytetyt, yksilölliset ja vaihtelevat haasteet edistävät osaltaan oppilaiden pätevyyden kokemista ja motivaatiota liikuntatunnilla.

Liikuntateknologian hyödyntäminen liikunnanopetuksessa

Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista.

Esimerkkejä vuosiluokille 7-9 sopivista teknologian tarjoamista mahdollisuuksista:

Tutkimusten mukaan fyysinen aktiivisuus vähenee voimakkaimmin juuri tässä iässä. Fyysisen toimintakyvyn edistäminen on keskeinen opetustavoite. Kuten vuosiluokilla 3-6, voidaan yläkou-lussa tutustua sydän- ja verenkiertoelimistön toimintaan sykemittarin avulla ja näin palvella yli oppiainerajojen tapahtuvaa integraatiota. Sykkeen ja aktiivisuusmittauksen avulla voidaan opet-taa havainnollisesti ja turvallisesti erilaisia fyysisen toimintakyvyn kehittämisen muotoja, jolloin kokemukset eri tavalla kuormittavista liikuntasuorituksista ovat sisäistä motivaatiota lisääviä. Erilaiset liikunnalliset verkko- ja pilvipalvelut osaltaan vahvistaa liikuntamotivaatiota sekä kan-nustaa oppilaita omaehtoisen liikunnan pariin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Liikunta poikkeaa muista oppiaineista siinä, että kehollisuus on näkyvästi läsnä oppitunneilla. Oppilaan osaaminen tai osaamattomuus on kaikkien havaittavissa ja arvioitavissa. Ohjauksen ja tuen tärkein ominaispiirre liikunnassa on sosiaalisten ja psyykkisten tekijöiden korostuminen.

Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksi-löllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetus-viestinnän selkeys. Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri luo pohjan eriyttävälle ja yksilölliset tarpeet huomioivalle opetukselle. Psykkisesti ja sosiaalisesti turvallisessa ilmapiirissä jokainen oppilas uskaltaa osallistua toimintaan omista lähtökohdistaan ja saa myönteistä palautetta yksilöllisestä edistymisestään.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mie-luisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Kolmiportainen tuki liikunnassa

Yleinen tuki:

Liikunnassa oppilasta voidaan tukea muuntelemalla:

- opiskelun laajuutta, syvyyttä ja etenemisnopeutta
- sisältöjä; annetaan eritasoisia tehtäviä
- välineitä; helpotetut välineet, kuten erikokoiset pallot, matalammat esteet
- oppimisympäristöä
- opetusmenetelmiä, työtapoja
- opetusviestintää
- oppilaiden ryhmittelyä

- harjoitteluun käytettävissä olevaa aikaa, matkaa ja nopeutta

Fyysisiä oppimaan oppimisen taitoja tuetaan auttamalla oppilasta kiinnittämään huomiota liikumisen kannalta oleellisiin asioihin:

- suorituksia sanallistamalla
- ohjausta visualisoimalla
- avustamalla oppilasta käsin tai apuvälineen avulla
- antamalla oppilaalle tiedollista ohjausta

Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia mahdollisuuksia osaamisen näyttämiseen.

Tukimuotoina liikunnassa voidaan käyttää myös tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, samanaikaisopettajaa, koulunkäynnin ohjaajaa ja liikunnallista kerhotohtoria.

Fyysisten tavoitteiden saavuttamisessa liikunta-aktiivisuus on olennaista. Liikunta-aktiivisuus edistää liikuntataitoja ja taidot vastaavasti aktiivisuutta. Oppilas, jonka tuen tarpeet liikunnassa johtuvat vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta ja heikosta fyysisestä toimintakyvystä, hyötyvät kaikenlaisesta fyysisesti aktiivisesta toiminnasta; (omin lihasvoimin kuljettu koulumatka, fyysisesti aktiiviset välitunnit sekä kaikenlaiseen fyysisesti aktiiviseen toimintaan osallistuminen). Näiden oppilaiden kohdalla yhteistyö kodin kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

Tehostettu tuki

Jos oppilaalla on monia tukimuotoja käytössä ja ne ovat pysyviä, mutta yleisopetuksen tavoitteet toteutuvat, hänet siirretään tehostettuun tukeen ja tehdään oppimissuunnitelma liikuntaan.

Erityinen tuki:

Mikäli tukitoimet eivät ole riittäviä ja oppilas ei saavuta yleisopetuksen tavoitteita, hänet siirretään erityisen tuen piiriin ja liikuntaan tehdään hänelle HOJKS.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisen kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnal-

liset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Liikunnan arvosanan muodostuminen:

- 50% arvosanasta muodostuu oppimisesta, (eli tavoitteiden 2-6 mukaisesta edistymisestä)
- 50% arvosanasta muodostuu työskentelystä liikuntatunnilla (tavoitteet 1 ja 7-10)

Oppiminen (50%): tavoitteet 2-6, jotka pitävät sisällään:

- liikuntataitoja:
 - havaintomotoriikkaa (T2)
 - tasapaino ja liikkumistaitoja (T3)
 - välineenkäsittelytaitoja (T4) monipuolisesti eri ympäristöissä eri vuodenaikoina
 - uima- ja vesipelastustaidot (T6)
- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) arviointia, ylläpitoa ja kehittämistä (T5)

Oppilaan osaamisen tason määrittely tavoiteltavissa taidoissa:

- ei osaa lainkaan (4)
- osaa hyvin heikosti (5)
- onnistuu joskus (6)
- onnistuu silloin tällöin (7)
- onnistuu yleensä (8)
- onnistuu melkein aina (9)
- onnistuu aina (10)

(T5): Osaaminen on hyvää eli 8, kun oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Työskentely (50%): tavoitteet 1 sekä 7-10, jotka pitävät sisällään:

- aktiivinen työskentely tunnilla, mm. kokeilemalla erilaisia liikuntamuotoja parhaansa yrittäen (T1)
- turvallinen ja asiallinen toiminta tunneilla (T7)
- rakentava vuorovaikutus ja yhteistyö (T8)
- vastuullinen toiminta tunneilla (T9, T10)

Yhteinen arviointiskaala tavoitteiden mukaiseen edistymiseen:

- edistyy suurimmassa omassa määritellyssä tavoitteissa (8)
- edistyy kaikissa tavoitteissa (9)
- edistyy poikkeuksellisen paljon kaikissa määritellyissä tavoitteissa (10)

Arviointimenetelmiä kannattaa käyttää monipuolisesti:

- päiväkirja, opettajan vihko
- testit ja kuntokortit
- esitykset ja näytökset
- kotitehtävät

- liikuntapäiväkirja
- liikunta / kunto-ohjelma
- itsearviointi (lomake)
- arviointikeskustelut
- poissaolo ja varusteseuranta
- aktiivisuuden seuranta mittarilla

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyttä ja liikkuvuutta	S1	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyttä.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	Uima- ja vesipelastustaidot -	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

15.4.18 KOTITALOUS

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa

kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opitua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Kotitalouden keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestäväan tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Kotitalouden opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7
Käytännön toimintataidot	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri (T1-T13)
<p>T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa (L1 L3 L6 L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan tulkitsemaan ruoka- ja leivontaohjeita • Läpileikkaavana toimintatapana kaikessa on taloudellisuus. • Opetellaan tulkitsemaan tärkeimpiä elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä. <p>T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen (L1 L3 L4 L6 L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan perusruoan valmistusmenetelmiä ja mahdollisuuksien mukaan harjoitellaan taitoja kotona. • Toteutetaan erilaisia ruokailutilanteita ja huomioidaan vuodenaikaan liittyvät juhlat. • Toimitaan aktiivisesti ja vastuullisesti. • Opitaan tietoja ja taitoja tekemällä ja osallistumalla. <p>T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa (L1 L3 L4 L5 L6 L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan tunnistamaan ja käyttämään keskeisiä työvälineitä • Perusajatuksena on käyttää laadukkaita elintarvikkeita turvallisesti ja huomioida niiden oikea säilytys • Tutustutaan ravitsemussuositukseen esim. lautasmallin ja ruokapyramidin avulla <p>T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana (L1, L3, L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjaannutaan pitämään työpiste siistinä koko työskentelyn ajan • Opitaan huolehtimaan ajankäytöstä ja tasapuolisesta työnjaosta <p>T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin (L1, L3, L6, L7)</p>	<p>Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuosituksen, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.</p> <p>Keskeiset sisällöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan perusruoanvalmistusmenetelmiä ja mahdollisuuksien mukaan harjoitellaan taitoja kotona. • Opetellaan tulkitsemaan ruoka- ja leivontaohjeita. • Perusajatuksena on käyttää laadukkaita elintarvikkeita turvallisesti ja huomioida niiden oikea säilytys. • Opetellaan tunnistamaan ja käyttämään keskeisiä työvälineitä. • Läpileikkaavana toimintatapana kaikessa on taloudellisuus. • Toteutetaan erilaisia ruokailutilanteita ja huomioidaan vuodenaikaan liittyvät juhlat. • Opetellaan tulkitsemaan tärkeimpiä elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä. • Tutustutaan ravitsemussuositukseen esim. lautasmallin ja ruokapyramidin avulla. <p>S2 Asuminen ja yhdessä eläminen (T1-T13)</p> <p>Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoi-</p>

<ul style="list-style-type: none"> Hygienian merkityksestä sekä terveyden että viihtyisyyden kannalta muistutetaan toistuvasti Turvallisuus huomioidaan kaikissa tilanteissa koko ajan. 	<p>suuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.</p>
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot	
<p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa (L1, L2, L6, L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjaannutetaan oppilaita sopimaan työnjosta ja esim. huomioimaan makumieltymyksiä. <p>T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä (L2, L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan monipuolisesti kodinhoitoon liittyviä tehtäviä <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä (L1-L2, L3-L4, L6-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> Opetellaan sosiaalisia taitoja ja toisten huomioon ottamista käytännössä. Osaa suunnitella työnjakoa <p>T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa (L1-L4, L6-L7) Hyviä tapoja harjoitellaan eri tilanteissa oppitunnilla koko ajan</p>	<p>Keskeiset sisällöt</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyviä tapoja harjoitellaan eri tilanteissa oppitunneilla koko ajan. Opetellaan sosiaalisia taitoja ja toisten huomioon ottamista käytännössä. Herätellään oppilaita miettimään hankintojaan esim. vertailuilla ja tiedonhaulla. Kodin ja tekstiilien hoitoa opetellaan ja harjoitellaan sekä koulussa että kotona. Hygienian merkityksestä sekä terveyden että viihtyisyyden kannalta muistutetaan toistuvasti. Turvallisuus huomioidaan kaikissa tilanteissa koko ajan. Jätteiden vähentämistä ja lajittelua harjoitellaan päivittäin.
Tiedonhallintataidot	
<p>T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana (L1-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> Herätellään huomioimaan median vaikutusta valintoihin. Vertaillaan hintoja itse tehtyjen ja valmiiden tuotteiden tai palveluiden välillä. Opetellaan tulkitsemaan pakkausmerkintöjä ja käyttämään tietoja valintojen perustana. <p>T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä (L1, L3-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> Kodin ja tekstiilien hoitoa opetellaan ja harjoitellaan sekä koulussa että kotona. 	<p>S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa (T1, T3, T5-T7, T9-T13) Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuutaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.</p>

<p>T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä (L1, L3-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herätellään oppilaita miettimään hankintojaan esim. vertailulla ja tiedonhauilla <p>T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja. (L1, L3-L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan päivittäin kuluttajan vastuuta hankintoja tehtäessä huomioiden mm. ympäristö- ja alkuperämerkit. • Taloudellisuutta harjoitellaan kaikessa toiminnassa (esim. veden ja sähkön käyttö, raaka-aineiden käyttäminen) • Jätteiden vähentämistä ja lajittelua harjoitellaan päivittäin • Kestävää kehitystä ja kulutuksen ympäristövaikutuksia huomioidaan arjessa. 	<p>Keskeiset sisällöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kestävää kehitystä ja kulutuksen ympäristövaikutuksia huomioidaan arjessa. • Opetellaan päivittäin kuluttajan vastuuta hankintoja tehtäessä huomioiden mm. ympäristö- ja alkuperämerkit. • Taloudellisuutta harjoitellaan kaikessa toiminnassa (esim. veden ja sähkön käyttö, raaka-aineiden käyttäminen). • Vertaillaan hintoja itse tehtyjen ja valmiiden tuotteiden tai palvelujen välillä. <p>Herätellään huomioimaan median vaikutusta valintoihin</p>
---	---

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireeton ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Sosiaalisia tilanteita voidaan harjoitella vaihtuvilla työpareilla ja ryhmillä.

Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Opettaja voi havainnollistaa tarpeen mukaan työvaiheita eri tavoin mm. dokumenttikameran, videon tai oman esimerkin avulla. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää runsaasti opettajan ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa. Harjoitellaan useita käytännöitä myös kotona. Tuntien teemoista annetaan käytännön kotitehtäviä.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Päättöarvioinnin kriteeri osaamiselle arvosanalla kahdeksan
Käytännön toimintataidot		-	
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1,S2	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearviointiin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomiointiin	S1,S2	Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävää kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2,S3	Kuluttajataidot sekä terveyden edistämisen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyskannalta.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1,S2	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2,S3	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot			-
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä- sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	-	Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedonhallintataidot			
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2	Toimintaohjeiden, merkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

15.4.19 OPPILAANOHJAUS

OPPIAINEEN TEHTÄVÄ

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskelunvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa.

Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7	Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 7
<p>Osallisuus ja aktiivinen toiminta T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista. (L3, L7)</p> <p>Oppimaan oppimisen taidot T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan (L1)</p> <p>Elinikäinen oppiminen T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan (L1)</p>	<p>S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.</p> <p>7.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • omassa ryhmässä ja yläkoulun kouluyhteisössä toimiminen • opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu • vastuun ottaminen omasta opiskelusta • opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen arviointi • opintojen arviointi ja itsearviointi • valinnaisinevalintojen tekeminen
<p>Osallisuus ja aktiivinen toiminta T1 tuetaan oppilasta vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista. Elinikäinen oppiminen. (L3, L7)</p> <p>T3 (L1)</p> <p>Itsetuntemus T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykujensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti (L3)</p> <p>Tavoitteiden asettaminen T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pit-</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p> <p>7.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsetuntemus, itsearviointitaidot, tulevai-

<p>kän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista (L1, L3)</p> <p>Työelämään suuntautuva oppiminen T6 edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen kannalta (L6-L7) T7 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja viestintätaitojaan. (L4-L6)</p>	<p>suuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä
<p>Työelämään suuntautuva oppiminen</p> <p>T6(L6-L7), T7 (L4-L6)</p>	<p>S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot:</p> <p>Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.</p> <p>7.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelussa tarvittavien taitojen kehittäminen • erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä toimiminen
<p>Tavoitteiden asettaminen</p> <p>T5(L1, L3)</p>	<p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen:</p> <p>Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.</p> <p>7.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot

8. luokka

Oppilaanohjauksen tavoitteet vuosiluokalla 8	Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8
<p>Osallisuus ja aktiivinen toiminta T1 kehittää edelleen oppilaan valmiutta toimia yläkoulun opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista. (L3, L7)</p> <p>Oppimaan oppimisen taidot T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään edelleen opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan (L1)</p> <p>Elinikäinen oppiminen T3 vahvistetaan oppilaan halua oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan (L1)</p>	<p>S1 Oppiminen ja opiskelu:</p> <p>Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.</p> <p>8.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none">• opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen arviointi• vastuun ottaminen omasta opiskelusta
<p>Osallisuus ja aktiivinen toiminta T1 (L3, L7)</p> <p>Elinikäinen oppiminen T3 (L1)</p> <p>Itsetuntemus T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykujensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti (L3)</p> <p>Tavoitteiden asettaminen T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista (L1, L3)</p> <p>Työelämään suuntautuva oppiminen T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelä-</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu</p> <p>Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p> <p>8.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none">• itsetuntemus, itsearviointitaidot, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot• harjoitellaan tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä

<p>mässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta (L6-L7)</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja (L4-L6)</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa T9 tutustua erilaisiin tietolähteisiin koulutus- ja ammattialoista sekä ohjata arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta (L4-L6)</p>	
<p>Työelämään suuntautuva oppiminen T6 (L6-L7), T7(L4-L6)</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa T9(L4-L6)</p>	<p>S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot:</p> <p>Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.</p> <p>8.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaiset itsetuntemusta vahvistavat tehtävät ja niiden arviointi työelämätaitojen (mm. vuorovaikutus- ja viestintätaitojen) harjaannuttaminen TET-jaksojen yhteydessä erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä toimiminen
<p>Työelämään suuntautuva oppiminen T7(L4-L6)</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa. (L4-L5)</p> <p>Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kult-</p>	<p>S4 Työelämään tutustuminen:</p> <p>Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.</p>

<p>tuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurivälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötalanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla (L2)</p>	<p>8.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhden viikon mittainen TET-jakso • työelämätaidot • tutustutaan elinkeinoihin, yrittäjyyteen ja ammattialoihin • työelämän tasa-arvokysymyksiä
<p>Tavoitteiden asettaminen T5(L1, L3)</p> <p>Työelämään suuntautuva oppiminen T6(L6-L7)</p> <p>Työelämään suuntautuva oppiminen T7 (L4-L6)</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa T8(L4-L5), T9(L4-L6)</p>	<p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen:</p> <p>Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.</p> <p>8.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen koulutusjärjestelmä ja ammattialat

9. luokka

<p>Oppilaanohjauksen tavoitteet vuosiluokalla 9</p>	<p>Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9</p>
<p>Osallisuus ja aktiivinen toiminta T1 kehittää edelleen oppilaan valmiutta toimia yläkoulun opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista.(L3, L7)</p> <p>Oppimaan oppimisen taidot T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään edelleen opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan(L1)</p> <p>Elinikäinen oppiminen T3 vahvistetaan oppilaan halua oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan(L1)</p>	<p>S1 Oppiminen ja opiskelu:</p> <p>Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.</p> <p>9.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen arviointi erityisesti jatko-opintoihin hakeutumisen yhteydessä • vastuun ottaminen omasta opiskelusta • päättöarviointi ja sen merkitys jatko-

	opintojen kannalta
<p>Osallisuus ja aktiivinen toiminta T1 (L3, L7)</p> <p>Elinikäinen oppiminen T3 (L1)</p> <p>Itsetuntemus T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykijensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti(L3)</p> <p>Tavoitteiden asettaminen T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista(L1, L3)</p> <p>Työelämään suuntautuva oppiminen</p> <p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä vahvistaa oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta(L6-L7)</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa jatko-opintovalmiuksista.(L4-L6)</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta(L4-L6)</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu</p> <p>Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p> <p>9.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsetuntemus, itsearviointitaidot, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot • harjoitellaan tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä
<p>Työelämään suuntautuva oppiminen T6(L6-L7), T7(L4-L6)</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa T8,T9 (L4-L6)</p>	<p>S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot:</p> <p>Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä</p>

	<p>monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.</p> <p>9.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaiset itsetuntemusta vahvistavat tehtävät ja niiden arviointi • työelämä- ja työnhakutaitojen harjaantuttaminen • erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä toimiminen • erilaisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden tuottaman tiedon arviointi oman urasuunnittelun näkökulmasta • koulutusmarkkinoinnin arviointi
<p>Työelämään suuntautuva oppiminen T7(L4-L6)</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa</p> <p>T8 syvennetään oppilaiden ja huoltajien tietämystä Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta(L4-L5)</p> <p>Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailta(L2)</p>	<p>S4 Työelämään tutustuminen:</p> <p>Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.</p> <p>9.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhden viikon mittainen TET-jakso syyslukukauden aikana • työelämätaidot • tutustutaan itseä kiinnostaviin ammattialoihin • työnhakemisen harjoittelu • tutustutaan työskentelymahdollisuuksiin ulkomailta • tutustutaan yrittäjyyteen
<p>Tavoitteiden asettaminen T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista</p> <p>Työelämään suuntautuva oppiminen T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan</p>	<p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen:</p> <p>Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neu-</p>

<p>kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen</p> <p>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa</p> <p>T8 syventää oppilaan ja huoltajan tietoa Suomen koulutusjärjestelmästä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta</p> <p>T9 tutustua erilaisiin tietolähteisiin koulutus- ja ammattialoista sekä ohjata arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta</p> <p>Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys</p> <p>T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työkentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla</p>	<p>vonta- ja ohjauspalveluita.</p> <p>9.-luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamat koulutusmahdollisuudet • tiedon etsintä jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta • oma jatko-opintosuunnitelma • jatko-opintoihin hakeutuminen ja valintaperusteet • tutustutaan ja opetellaan hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita
--	---

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaes-

sa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiä opintoja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemaan palveluita.

LIITTEET

Liite 1 Perusopetuksen tuntijako

Perusopetuksen tuntijako

(Valtioneuvoston asetus 28.6.2012)

Aine	Vuosiluokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yht.	
Äidinkieli ja kirjallisuus		14				18			10		42	
A1-kieli		-----					9			7		16
B1-kieli		-----						2		4		6
Matematiikka		6				15			11		32	
Ympäristöoppi		4				10						
Biologia ja maantieto ¹									7			
Fysiikka ja kemia ¹									7			
Terveystieto ¹									3			
<i>Ympäristö- ja luonnontietoaineet yhteensä</i>				14					17		31	
Uskonto/Elämänkatsomustieto		2				5			3		10	
Historia ja yhteiskuntaoppi ²		-----					5			7		12
Musiikki		2				4			2		8	
Kuvataide		2				5			2		9	
Käsityö		4				5			2		11	
Liikunta		4				9			7		20	
Kotitalous		-----								3		3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset		-----					6			5		11
<i>Taide- ja taitoaineet yhteensä</i>		-----										62
Oppilaanohjaus		-----								2		2
Valinnaiset aineet		-----									9	9
Vähimmäistuntimäärä yhteensä		-----										222
(Vapaaehtoinen A2-kieli) ³		-----									(12)	(12)
(Vapaaehtoinen B2-kieli) ³		-----								(4)		(4)
-- = Oppiainetta voidaan opettaa asianomaisilla vuosiluokilla, jos opetussuunnitelmassa niin määrätään												
¹ Ainetta opetetaan osana ympäristöopin opetusta integroidusti vuosiluokilla 1–6.												
² Yhteiskuntaoppia opetetaan vuosiluokilla 4–6 vähintään 2 vuosiviikkotunti ja vuosiluokilla 7–9 vähintään 3 vuosiviikkotuntia.												
³ Oppilas voi kielestä riippuen opiskella vapaaehtoisista A2-kieltä joko valinnaisena aineena tai B1-kielen sijasta opettavana yhteisenä aineena. Oppilas voi opiskella B2-kieltä valinnaisena aineena. Vaihtoehtoisesti vapaaehtoiset A2- ja B2-kielät voidaan järjestää perusopetuksen tuntijaon vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena, jolloin niiden opetusta ei voida järjestää käyttäen tässä pykälässä määriteltyjä valinnaisien aineiden tai B1-kielen kaikille yhteistä vähimmäistuntimäärää. Kielestä riippuen oppilaalle opetetaan tällöin B1-kieltä tai sen sijasta valittavia valinnaisia aineita. Vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena A2-kieltä opiskelevan oppilaan kokonaistuntimäärä olisi yhteensä vähintään 234 vuosiviikkotuntia ja B2-kielen valinneen oppilaan yhteensä vähintään 226 vuosiviikkotuntia. Vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena sekä A2- että B2-kieltä opiskelevan kokonaistuntimäärä perusopetuksen aikana olisi yhteensä vähintään 238 vuosiviikkotuntia.												

Liite 2 Raahen kaupungin perusopetuksen tuntijako

Raahen kaupungin tuntijako lukuvuodesta 2016-2017 alkaen										
Luokka-aste	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	3	4	3	42
A1-kieli (Englanti)			2	2	3	2	2	3	2	16
B1-kieli (Ruotsi)						2	1	2	2	7
Matematiikka	3	3	4	4	4	4	3	4	4	33
Ympäristöoppi	2	2	2	2	3	3				14
Biologia/maantieto							2	2	3	7
Fysiikka/Kemia							2	3	2	7
Terveystieto							1,5	0,5	1	3
Uskonto/Elämäntutkimus	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
Historia					1	2	2	2		7
Yhteiskuntaoppi				1	1	1			3	5
Musiikki	1	1	1	1	1	1	2			8
Kuvataide	1	1	1	2	1	1	2			9
Käsityö	2	2	1	1	2	2	2			12
Liikunta	2	2	2	3	2	2	3	2	2	20
Kotitalous							3			3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset			2	2	1	1		3	2	11
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2
Valinnaiset aineet					1	1		3	4	9
Vuosiluokan tunnit	19	19	22	24	25	26	30	30	30	225
Minimituntimäärä 2016 alkaen	19	19	22	24	25	25	29	29	30	222

- Historia ja yhteiskuntaoppi opetetaan yhdysluokalla vuorokursseina
- 3. ja 4.luokilla yksi taide- ja taitoaineiden valinnaisten tunti suositellaan käsitöihin. Muuten koulukohtaisesti päätettävissä, esimerkiksi musiikkiluokille siirryttäessä kaikki taide- ja taitoaineiden valinnaiset voidaan sijoittaa painotusaineeseen.

Liite 3 Kirjainmallit, numerot ja matemaattiset merkit

OPETUSHALLITUS
Mallikirjaimet, suomi-ruotsi

1.8.2015
Suunnitellut Jarno Lukkarila

A B C D E F G H I J

K L M N O P Q R S T U

V W X Y Z Å Ä Ö

a b c d e f g h i j k l m n o p q

r s t u v w x y z å ä ö

A B C D E F G H I J

K L M N O P Q R S T U

V W X Y Z A A O

a b c d e f g h i j k l m n o p q

r s t u v w x y z a a o

Liite 4 Perusopetuksen lukuvuositodistukset ja niiden liitteet

Liite 5 Työskentelytaidot

Liite 6 Käyttäytyminen

Liite 7 Käytöksen portaat

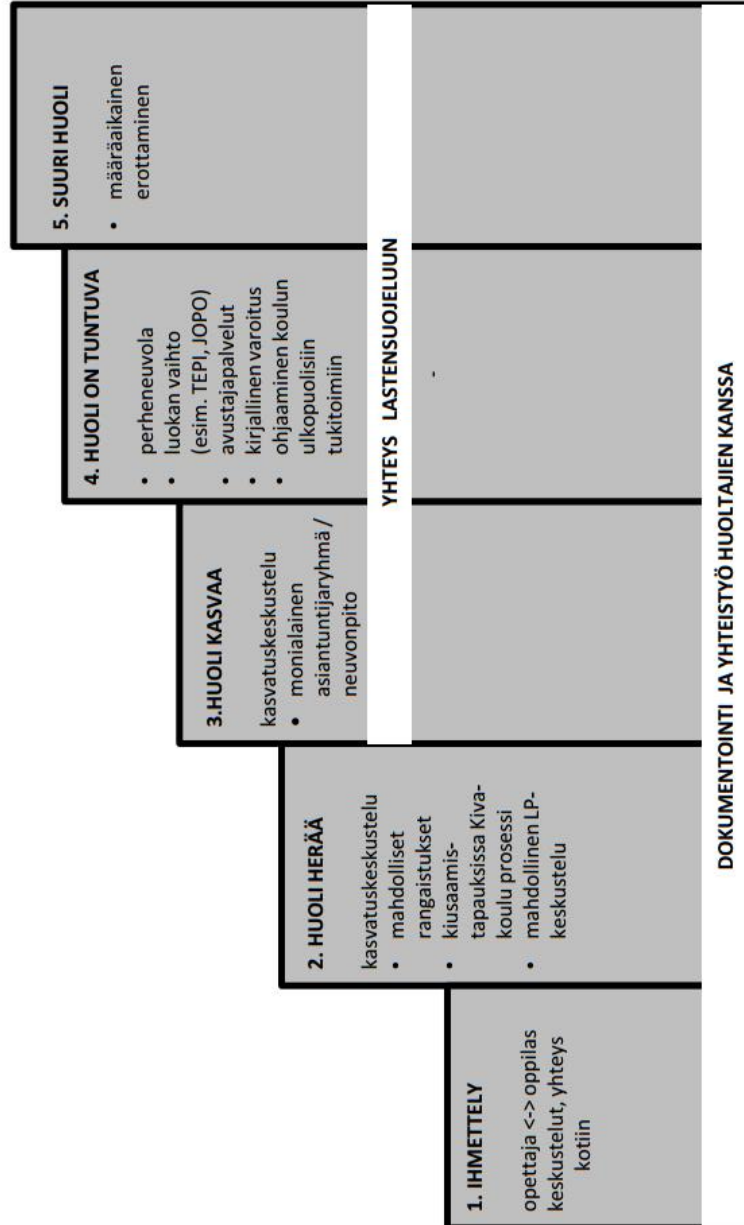
SIVISTYSPALVELUKESKUS

RAAHEN KAUPUNKI
OPETUSTOIMI

26.11.2014

KÄYTÖKSEN PORTAAT

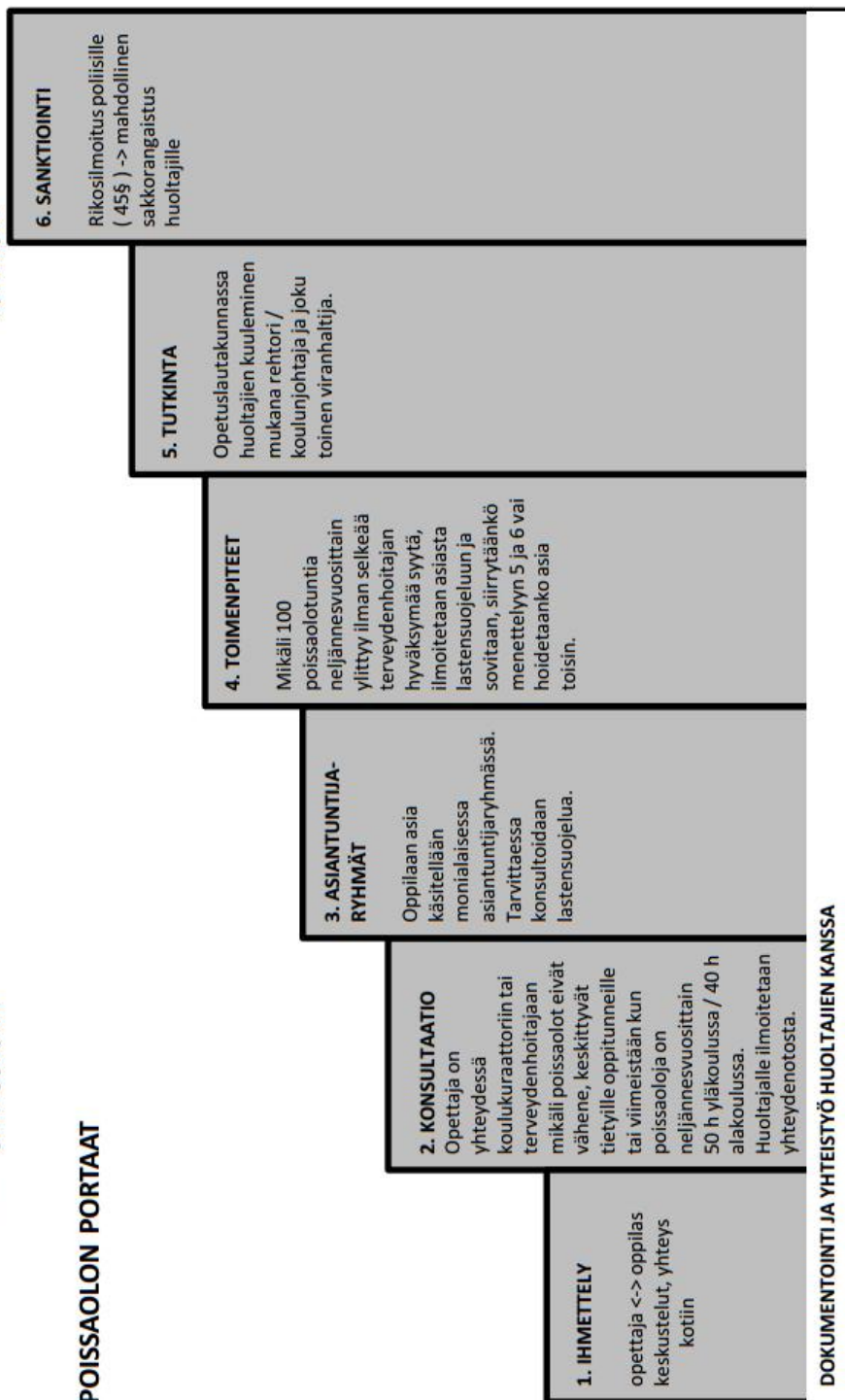

Op. ltk. 17.12.2014 180 §

26.11.2014

POISSAOLON PORTAAT

Liite 9 Kurinpitokäytännöt Raahen opetustoimessa

1. Ilmoittaminen häirinnästä

Opettajalla tai rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle. Ilmoittaminen on syytä tehdä saman päivän aikana. Ilmoittaminen on syytä dokumentoida kirjallisesti.

- Koulussa tapahtunutta häirintää, kiusaamista ja väkivaltaa voidaan käsitellä Kiva-koulu -menetelmän mukaisesti. Kiva-koulu -menetelmän mukaisesti asiaa käsiteltäessä voidaan antaa oppilaalle kaksi viikkoa aikaa muuttaa omaehtoisesti käytöstään ja tämä tulee antaa huoltajalle tiedoksi ilmoituksen yhteydessä.
- Opettajat voivat keskustella oppilaiden kanssa koulumatkalla tapahtuneista asioista. He toimivat tarvittaessa huoltajien tukena asioiden selvittämisessä, mutta eivät ole päävastuullisia. Oppilasta ei voida määrätä kurinpitotoimiin koulumatkalla tapahtuneiden asioiden perusteella.

2. Laiminlyötyjen koulutehtävien teko

Opettaja voi määrätä oppilaan tekemään laiminlyötyjä koulutehtäviä enintään tunniksi koulun jälkeen.

3. Oppilaan poistaminen opetustilasta

Opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan poistumaan luokahuoneesta tai tilasta tai koulun järjestämästä tilaisuudesta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi. Ennen oppilaan poistamista hänelle tulee ilmoittaa, että mikäli hän jatkaa häiritsevää käytöstään, hänet määrätään poistumaan oppitunnilta.

- Oppilaalle on järjestettävä valvonta, kun hänet on poistettu opetustilasta. Oppilasta ei tarvitse kuulla, kun hänet määrätään poistumaan.
- Oppilaan poistamisesta on ilmoitettava oppilaan huoltajalle (esim. Wilma-merkintä).
- Rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.
- Opettaja kirjaa poistamisen Wilmaan oppilaan tuntimerkintöihin.
- Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetustoimenjohtajalle. Tepi-luokilla voi poistamiset kerätä muistioon, joka toimitetaan opetustoimenjohtajalle vähintään puolivuositain.

4. Jälki-istunto

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestyssääntöjä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus.

- Opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan jälki-istuntoon. Ennen jälki-istunnon määräämistä oppilasta ja huoltajaa on kuultava ja rike on yksilöitävä.
- Jälki-istuntoa ei voi määrätä oppilaalle ennen kuin hänelle on pidetty asiasta kasvatuskeskustelu

- Jälki-istunnossa opettaja voi määrätä oppilaan istumaan hiljaa, tekemään kirjallisia, suullisia tai muita tehtäviä, jotka ovat kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia
- Opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai järjestämään uudelleen koulun omaisuuden tai tilan, jonka oppilas on tahallaan tai huolimattomuuttaan liannut tai saattanut epäjärjestykseen
- Jälki-istunto kirjataan Wilmaan sille varattuun osioon (kurinpito, toimenpiteet) ja sille määritellään seuranta-ajankohta (Onko epätoivottu käytös loppunut?)

5. Opetuksen epääminen loppupäiväksi

Päätöksen opetuksen epäämisestä loppupäiväksi tekee rehtori. Ennen päätöksentekoa oppilasta on kuultava. Huoltajia ei tarvitse kuulla, mutta heille on ilmoitettava opetuksen epäämisestä etukäteen. Huoltaja tai muu sovittu henkilö hakee lapsen koulusta.

Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto, jonka tehtävänä on selvittää syy oppilaan käytökselle ja järjestää tarvittavia tukitoimia.

Epäämisen syynä voi olla:

- Oppilaan käyttäytyminen niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii (opettaja tai rehtori määrittelee)
- Oppilas käyttäytymisellään häiritsee opetusta ja opetus tai muu toiminta sen vuoksi vaikeutuu kohtuuttomasti (opettaja tai rehtori määrittelee)

6. Kirjallinen varoitus

Kirjallinen varoitus on syytä antaa oppilaalle, mikäli voimakkaat tukitoimet ja rangaistukset eivät muuta oppilaan käytöstä ja on ennakoitavissa tarve koulusta erottamiselle. Kirjallinen varoitus annetaan mm. toistuvasta väkivaltaisesta käytöksestä, oppituntien jatkuvasta häirinnästä ja kiusaamisesta. Kirjallinen varoitus annetaan oppilaalle, mikäli hän on edennyt Raahen kaupungin käytöksen portailla neljännelle portaalle (ks. Raahen kaupungin käytöksen portaat)

Mikäli kirjallinen varoitus ei muuta käytöstä, oppilas voidaan erottaa koulusta määräajaksi. Varoitus täytyy olla tehty saman lukuvuoden aikana.

- Ennen kirjallisen varoituksen antamista oppilasta ja huoltajaa on kuultava ja teko on yksilöitävä
- Kirjallisesta varoituksesta on tehtävä hallinnollinen päätös. Raahessa päätöksen tekee rehtori tai koulunjohtaja.
- Kirjallisen varoituksen saaneen oppilaan asioissa pidetään asiantuntijapalaveri, johon kutsutaan mukaan lastensuojelun työntekijä. Mikäli huoltaja ei suostu tähän, tehdään lastensuojeluilmoitus.

7. Koulusta erottaminen

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantu-

nut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määrääkainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Tällaisen väliaikaisen päätöksen tekee koulun rehtori. Virallisen päätöksen tekee opetuslautakunta seuraavassa kokouksessaan.

- Ennen päätöksen tekemistä oppilasta ja huoltajaa on kuultava ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Kuuleminen on kirjattava.
- Oppilaan erottamisesta ilmoitetaan sosiaalihuollon työntekijälle ja hänet kutsutaan mukaan oppilaan asioiden hoitamiseen. Erotetun oppilaan asioissa pidetään aina monialainen asiantuntijapalaveri, jossa suunnitellaan oppilaan koulunkäynnin ja oppilashuollon järjestäminen sekä muut jatkotoimenpiteet. Sovitut asiat kirjataan oppilashuoltokertomukseen Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti.
- Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Suunnitelma kirjataan Wilmaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin. Suunnitelma pyritään laatimaan niin, että se estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä.

Liite 9 Oppilaan tarkastus ja kiellettyjen tavaroiden poisotto

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta laissa tai järjestyssäännöissä kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen. Voimankäyttövälineitä ei saa käyttää.

Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. Oppilaan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Oppilaan huoltajille ilmoitetaan tapahtuneesta mahdollisimman pian. Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan.

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa.

Tarkistus voidaan tehdä sellaisen kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitseman koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Edelliset oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan.

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Opettajan tai rehtorin haltuun ottama häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä.

Kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampumaseeet, aseiden osat, patruunat, ammuksset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata.